

သူးသွန်လကပီလအဘဉ်တၢ်ဆိဉ်တံၢ်မၤနၤအီၤလၢတၢ်ကဒုကယီၢ်အပူၤ

တၢ်မၤပယွဲဒီးပိာ်မုာ်ပိာ်မၤတဖဉ်အတၢ်သ့တၢ်ဘဉ်လၢသးအတၢ်ပာဆူဉ်ပၤမိးအဖီလၢ

KHRG

Karen Human Rights Group

Documenting the voices of villagers in rural Burma

သုးသုန်လကပီလအဘဉ်တံဆိဉ်တံမ နအီလတံကဒုကယိအပူ

တံမပယွဲဒီးကညီပိဉ်မုဉ်ပိဉ်မတဖဉ်အတံသုတံဘဉ်လသုးအတံပဆူဉ်ပမီးအဖီလ

ကညီဝံဒီးယံကရံ
လိနိဉ်ဝံဘဉ် ၂၀၀၆နိဉ်

သူးသုဉ်လကပီလကအဘဉ်တံဆိဉ်တံမနအီလကတဒကယီအပူ :
တံမအမသီဒီးကညီပိဉ်မုဉ်တဖဉ်အတံသုတံဘဉ်လသုးအတံပဆူဉ်ပစီးအဖီလဉ်
ဘဉ်တံကွဲးအီဒီးထုးထီဉ်ရလီအီလက - ကညီဂံဂိဉ်းယံကရူ
ကညီဂံဂိဉ်းယံကရူ ၂၀၀၆-၀၅နံဉ်, လီနီဉ်ဝဲဘဉ် ၂၂သီ, ၂၀၀၆နံဉ်

လံဉ် တံ ပာ ပာ ဖျါ တဘဉ် အံလ တံ က ထုး ထီဉ် ရလီ အီ အဂီဘဉ် တံ ဆိဉ် ထွဲ မ ၈၁ အီ လ
-(ကီဉ်ခဲနဒဉ်ကျိဉ်စုဟ်ကီတံမၤၤ) န့ဉ်လီ.

တံဂီလလံဉ်ကုခိဉ် - ပုဃုအိဉ်ကမုဉ်ပိဉ်မုဉ်တဂလကတီအူကီဉ်ရုဉ်ဘဉ်ယုးထီဉ်ဝဲဒဉ်လဲ လါ
ဆါလကီဉ်ကီဉ်တဲဉ်ခိဉ်ဖျါလကတ အတံထီဉ်ဒုးထီဒါဖီသဝီဖီဒီဉ်ဒီဉ်မုဉ်မုဉ်လဲလါၤတြုအါရံ
၁၉၉၇နံဉ်န့ဉ်လီ.

တံဂီလလံဉ်ကုခိဉ်အလီခံ - ပုဃုအိဉ်ကမုဉ်ပိဉ်မုဉ်တဂလကတီအူကီဉ်ရုဉ်ဘဉ်ယုးထီဉ်ဝဲဒဉ်လဲ လါ
အူဖျါ ၂၀၀၆နံဉ်ဘဉ်စိဉ်ယုးဒီးအတံဖိတံလံလဲအယုးအကတီခိဉ်ဖျါလကအဖ အတံထီဉ်ဒုးအဝဲ
သုဉ်အယုးန့ဉ်လီ.

ကညီဂံဂိဉ်းယံကရူဘဉ်တံဒုးအိဉ်ထီဉ်အီ ဝဲ၁၉၉၂နံဉ် ဒီးမနီဉ်မၤပါဝဲဒဉ်ဒီးသဝီဖီသုဉ်တဖဉ်
အတံအိဉ်သးဒီးပုဉ်ဖိတဖဉ်လကအအိဉ်လကီဉ်ပယီခိဉ်တပခိဉ်ဖျါတံထီဉ်လိာ်သံကွဲး, တံဂီတ
ဖဉ်ဒီးတံအုဉ်ကီလကအဂသုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီ. ကညီဂံဂိဉ်းယံကရူဖံးတံမၤတံလကပုဉ်လဲလါ
အတံဒီးသန့အသးလကပုဉ်နီတဂဒီးတဘဉ်ဘျးလိာ်သးဒီးထံဂူကီဉ်သးတံကရကရီနီ တ ဖုဒီးတံ
ကရကရီလကအဂနီတဖုဘဉ်န့ဉ်လီ. တံအဒီလကအဘဉ်ယုးဒီးပတံဖံးတံမၤန့ဉ်တံထီဉ်န့ဉ်အီ
သုဝဲ ဝဲးဝဲး www.khrg.org မုတမုတံထုးထီဉ်ရလီလံဉ်တံဟ်ဖျါတံဒီးန့ဉ်ဘဉ်အီသုဒီးတံဟ့ဉ်
အခွဲးခိဉ်ဖျါတံယုဆူ khrg@khrg.org န့ဉ်လီ.

လံဉ်တံကွဲးဖျါတဘဉ်အံဘဉ်တံထုးထီဉ်ရလီအီလကညီဂံဂိဉ်းယံကရူဝဲ ၂၀၀၆နံဉ်န့ဉ်လီ.
တံကွဲးတံယံလဲလါဘဉ်တံဟ်ကွဲးယံအီ, တံလကအပုဉ်ယုဉ်လကလံဉ်ဟ်ဖျါတဘဉ်အံအပူန့ဉ်
တံမၤအါထီဉ်အီ ဒီးတံရလီအီ န့ဉ်တဘဉ်မုဉ်လကတံကနု က့တံအထိးအနီဘဉ်. မုတမု
တံဟံးန့ဉ်လံဉ်တံဟ်ဖျါတံဂံအံလကတံကရလီတံကစီဉ်လကအဘဉ်ယုးဒီးတံပညီဉ်သုဉ်တဖဉ်
အံန့ဉ်လီ. တံမုမၤအါထီဉ်န့ဉ်တံကဘဉ်ယုန့ဉ်အခွဲးလက-ကညီဂံဂိဉ်းယံကရူအအိဉ်န့ဉ်လီ.

- လံဉ်တဘဉ်အံတံတဘဉ်ဆါအီဘဉ် -

တၢ်ကတိၤလၢညါ

ပယီၤသုးပဒိၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်ဒုးတၢ်ယၤယံာ်တၢ်မးလံၤလၢအနံၣ် တဖၣ်အနံၣ်လၢကတၢ်ကျဲးစးပၤ ဘၣ်ဝဲဒၣ်ကညီၣ်ကီၢ်စဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ထံၣ်ဂၤကီၢ်ဂၤတၢ်ကရၢကရိတဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ပီၤသးဝးဒီးတၢ်သးအိၣ်စ့ၤဝဲဒၣ်လၢတၢ်မၤအၢမၤသီ, မၤထီၣ်ဒါပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အမဲၣ်ညါထံၣ်ဂၤကီၢ်ဂၤတၢ်ကရိကရိသ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်သးအိၣ်အါထီၣ်လၢကီၢ်ပယီၤအပူၤတယံာ်ဒီးဘၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ထံၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်တဲဝဲဒၣ်လၢပုၤကမျၢၢ်, နူဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်တူၢ်ဘၣ်တၢ်ခီဖျိနအဖ အတၢ်ထီၣ်ဒုးဝဲဒၣ်ကရၢသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ် ခုၣ်အဲၣ်အဲၣ်အ့ၣ် ကညီၣ်ကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျဲးသုးမ့ၢ်ဒိၣ် ဒီးပုၤကမျၢၢ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၤအဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤတခါအံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအယိယိဖိဒီးတမ့ၢ်တၢ်လၢအဘၢၣ်လၢပုၤပုၤန့ၣ်ဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်တဲကဒီးဝဲလၢပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်လၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၤပုၤအယိအဝဲသ့ၣ်မၤတသ့နီၣ်တမံၤစ့ၢ်ဘၣ်. ပုၤကညီၣ်လၢတအိၣ်လၢ ကီၢ်ပယီၤပုၤသ့ၣ်တဖၣ်ကဆိၣ်မိၣ်လၢကညီၣ်ပိာ်မုၢ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်အလီၤဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်မုၢ်လၢတအိၣ်လၢဒီးဘၣ်တူၢ်ဘၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢတၢ်ဆိကမိၣ်ဘၣ်ဃးအဝဲသ့ၣ်မၤတၢ်တသ့နီၣ်တမံၤဘၣ်အယိတၢ်တကန့ၣ်ယုာ်ကဲာ်စိးပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကတၢ်ပိာ်တၢ်ပိာ်သးတၢ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်လိာ်သးဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢအဝဲသ့ၣ်တကန့ၣ်ယုာ်တၢ်တဲလၢကညီၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တဲဝဲအယိ, ထံၣ်ဂၤကီၢ်ဂၤကျဲးစးမၤစၢၤကညီၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတမ့ၢ်ကထီၣ်တၢ်မၤစၢၤ နီၢ်နီၢ်လၢကမၤလၢပုၤဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်တီၢ်ဟံၣ်န့ၣ်ဘၣ်. (ခီဖျိလၢအဝဲသ့ၣ်တသ့ၣ်ညါလၢအဝဲသ့ၣ် တၢ်တီၢ်ဟံၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်မနုၤလဲၣ်န့ၣ်လီၤ). ထံၣ်ဂၤကီၢ်ဂၤသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဆိတလဲကွဲၣ်အဝဲသ့ၣ် အတၢ်ဆိကမိၣ်ဒီးဆိကမိၣ်က့ၤဝဲလၢကညီၣ်ပိာ်မုၢ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်သဘံၣ်သဘုၣ်ကဝီၤဒိၣ်အလီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်မၤအၢမၤသီဒီးပုၤကညီၣ်လၢဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဆိတလဲလၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်မူပုၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ကန့ၣ်ဝဲဒၣ်ကညီၣ်ပိာ်မုၢ်အတၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအဂ့ၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်နီၢ်ကီၢ်လၢကဆုၤတုၤကညီၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ပညိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ထံၣ်လၢကညီၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အအိၣ်ဒ်အံၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကထံၣ်လၢကညီၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တမ့ၢ်ပုၤလၢတၢ်မုၢ်လၢလၢာ်, တူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်မၤအၢမၤသီဘၣ် (အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ပုၤလၢအဂံၢ်ဆူၣ်လၢဆိတလဲဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်မူသ့ဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်တၢ်သ့န့ၣ်လီၤ). ကညီၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ခိၣ်ဆာဲပယီၤသုးအတၢ်ပၤလၢ အဝဲသ့ၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲးစးဂုၤကျဲးစးမၤပတုာ်ပယီၤသုးကရၢသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်မၤအၢမၤသီထီၣ်ဒါအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ကညီၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ကူၣ်တၢ်ဆးလၢကပၤ ဃာ်အဝဲသ့ၣ်သုးသ့ၣ်လၢကပီၤဖဲပယီၤသုးဂုၤကျဲးစးဆိၣ်သနံးအဝဲသ့ၣ်ကိးဆၢကိးကတီၢ်ဒီးအခါန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တၢ်ကူၣ်တၢ်ဆးဒီးတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်တၢ်ဒီးမူဒါသ့ၣ်တဖၣ်လၢကညီၣ်ပုၤတဝၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအဂၤမ့ၢ်ထံၣ်ဝဲဒၣ်ကညီၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဂံၢ်ဆူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တနီၤနီၤကကန့ၣ်ကညီၣ်ပိာ်မုၢ်အတၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးမၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်လၢကထီၣ်ဒါတၢ်မၤအၢမၤသီဒီးတၢ်သုတရီတပၤ အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တဘျီအံၤအတၢ်တီၢ်ဟံၣ်န့ၣ်တမ့ၢ်ထဲလၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်မၤအၢမၤသီပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကညီၣ်ပုၤဘၣ်, ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကိး (မ့ၢ်တၢ်လၢအရဲဒိၣ်) လၢကဒုးန့ၣ်ဖျါထီၣ်ကညီၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢကကတီၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်နီၢ်ကစၢ်ဒီးအိၣ်ဒီး တၢ်ဂံၢ်ဆူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကသ့ၣ်ဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ကူၣ်တၢ်ဆးလၢကထီၣ်ဒါတၢ်မၤအၢမၤသီခီဖျိလုာ်လၢထူသန့လၢအမ့ၢ် ပိာ်မုၢ်ပိာ်ခွါအတၢ်ဖဲတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.

တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီတဖၣ်

၁.	တၢ်ကတိၤဆၢန့ၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီတၢ်ကွဲးဖျၢၣ်တဖၣ်.....	၃
	တၢ်မၤနီၣ်လၢတၢ်ကွဲးတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီတဖၣ်အပူၤ.....	၇
	တၢ်ကိးသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ကွဲးဖျၢၣ်သ့ၣ်တဖၣ်.....	၈
	ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤတဖၣ်	
	ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤ (၁). ကညီကီၢ်ရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်.....	၉
	ဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤ (၂). ကီၢ်ပယီၤ.....	၁၀
၂.	တၢ်မၤတၢ်သးလၢအပူၤကွၢ်.....	၁၁
၃.	ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကညီလၢလံာ်ထူသန့တၢ်အပူၤ.....	၁၅
	တၢ်ဟံၣ်ကပၤသ့ၣ်ကသးပၢ်သ့ၣ်တဖၣ်.....	၁၅
	တၢ်နီၤဖးတၢ်မၤ.....	၁၅
	ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်န့ၣ်စိန့ၣ်ကမိၤအလီၤလၢအပူၤ.....	၁၈
	ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့.....	၂၀
	ပိာ်မုၢ်လၢပၤတၢ်အပူၤ.....	၂၁
	တၢ်သ့ၣ်ဖဲသးညီအတၢ်ရဲလိာ်ကတီၢ်ဒီးတၢ်ဆိဟံၣ်ဆိယီၤ.....	၂၃
	တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤမ့ၢ်တၢ်အရူၤဒိၣ်.....	၂၄
၄.	ပယီၤသးအတၢ်မၤအာမၤသီဒီးအဝဲသ့ၣ်အတၢ်မၤဘၣ်ဒိလၢပိာ်မုၢ်ပိာ်မၤဖိခိၣ်.....	၂၆
	တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိး.....	၂၇
	ပၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်.....	၃၆
	တၢ်မၤဆူၣ်လၢကန့ၣ်လီၤလၢတၢ်ကရၢကရိအပူၤ.....	၄၀
	တၢ်ဟံၣ်တၢ်ကွၢ်တၢ်လၢအိၣ်သးသမူ.....	၄၂
	တၢ်ဒုးယၢ်ဒီးတၢ်မၤပယုဆူၣ်ပိာ်မုၢ်.....	၄၄
	တၢ်မၤတရီၤတပၤဒီးတၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်ပိာ်မုၢ်.....	၄၈
	တၢ်မၤသံမၤဝီၤ.....	၅၀
	တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့.....	၅၅
	တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့.....	၅၆
၅.	ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ခိၣ်ဆၢကတၢ်မၤအာမၤသီဒီးတၢ်ဆိတလဲမူဒါတၢ်ဖဲတၢ်မၤ.....	၆၀
	ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဖဲတၢ်မၤ.....	၆၀
	ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်သဝီသးပၢ်အသိး.....	၆၆
	ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်ပၤသိၣ်လိမၤယုတၢ်တဖၣ်ဒီးကွီဖိသ့ၣ်တဖၣ်.....	၇၃
	ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကသံၣ်သရၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အသိး.....	၇၇
	ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အမ့ၢ်ပၤယုဖဲယုမၤတၢ်ဆူထံကီၢ်အဂၤ.....	၈၀
	ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အမ့ၢ်ပၤမၤစၢၤတၢ်လၢတၢ်မၤဘျးစဲဂ့ၢ်ဝီ.....	၈၁
၆.	တၢ်မၤအကျိၤအကျဲၤလၢအဖိးသဲး.....	၈၄
၇.	တၢ်ကတိၤကျၢၢ်တၢ်.....	၈၉

၁. တၢ်ကတိၤဆၢန့ၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တီၢ်ကွဲးဖျၢၣ်တဖၣ်

ခီဖျိလၢတၢ်ကစီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ရၤလီၤအသးအါထီၣ်အယိထံကီၢ်ဘိမုၢ်လၢအမၤသကိးတၢ်အတၢ်သးစဲအိၣ်အါထီၣ်လၢကညီကီၢ်စဲၣ်လၢအအိၣ်လၢနအဖအတၢ်ပၤတၢ်ဆၢအပူၤ. တၢ်ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်တမံၤလၢပၤလၢအတူၤဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်တၢ်လၢသးပဒိၣ်အတၢ်မၤအၢမၤသီကိးနံၤဒဲးန့ၣ်တၢ်ကထံၣ်ဝဲလၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်ထဲဒၣ်တူၢ်ဘၣ်တၢ်ဒီးခိၣ်ဆၢက့ၤတၢ်တသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ထံၣ်ဝဲဒၣ်သဝီဖိအံၤန့ၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ကဆိမိၣ်လၢထဲဒၣ်ပၤလၢအတအိၣ် လၢကီၢ်ပယီၤပူၤ (ပၤထံၣ်ဂၤကီၢ်ဂၤ)မၤစၢၤဝဲဒၣ်သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤသ့န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကဆိမိၣ်လၢထဲဒၣ်ပၤလၢအတအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤပူၤဘၣ်ဆၢတၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်လၢကဘၣ်မၤန့ၢ်တၢ်လၢပၤသဝီဖိအကီၢ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဆိကမိၣ်ဒီးအံၤန့ၣ်ပၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် (မ့ၢ်ပၤနီၢ်ဂံၢ်အါကတၢ်လၢကညီကီၢ်စဲၣ်အပူၤ) တၢ်တဟ့ၣ်ဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကအိၣ်ဒီးတၢ်ဆၢတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်ထံၣ်အပူၤဘၣ်ဒီး ကဲထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်အခွဲးအယၢ်လၢကဆၢတၢ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ ပၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ကဆဲးဂ့ၢ်လိာ်ဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လၢအကမၤအသးဒီးအံၤန့ၣ်ကဲထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ကီၢ်ခဲလၢ အလီၤဆိသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲ တၢ်ဂ့ၢ်ကျဲးစးနံၤပၤကညီပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်အိၣ်သးလၢဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးတၢ်အၢတၢ်သီလၢအတၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. ပၤလၢတၢ်ချၢသ့ၣ်တဖၣ်ထံၣ်ဝဲဒၣ်လၢ “ပိာ်မုၢ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကး” အလီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ပၤလၢအတူၤဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်တၢ်အအါကတၢ်ဒီးတအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါနံၤပၤဒီးတသ့ၣ်ညါဝဲဒၣ်ကျဲးလၢကမၤပၤက့ၤအဝဲသ့ၣ်အတၢ်လိာ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်ဘၣ်. တၢ်ထံၣ်တခါအံၤတတူၢ်လိာ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်လၢပၤလၢအတူၤဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးပၤလၢအလဲလိာ်တၢ်သ့န့ၣ်လီၤ. ကညီပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤသ့န့ၣ်တၢ်တဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်အခွဲးအယၢ်အါအါဘၣ်ခီဖျိလၢပယီၤသးတၢ်မၤအၢမၤသီထီၣ်အါအဝဲသ့ၣ်, ဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်ဟူးဂဲၤဂ့ၢ်ကျဲးစးသပုၤပုၤလၢကမၤပတုၣ်ဒီးမၤလီၤစ့ၢ်တၢ်မၤအၢမၤသီထီၣ်အါအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဂ့ၢ်ကျဲးစးပၤယၢ်ဟံးယၢ်အဝဲသ့ၣ်သးသ့ၣ်လၢကပီၤဖဲပယီၤသးမ့ၢ်ဆိသနံးအဝဲသ့ၣ်ထီၣ်ဘိန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တမ့ၢ်ထဲလၢဂ့ၢ်ကျဲးစးပၤအာၤဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်သးန့ၣ်ဘၣ်, အဝဲသ့ၣ်ဂ့ၢ်ကျဲးစးတြီဆၢပယီၤသးအတၢ်ပၤလၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်မူပုၤစ့ၢ်ကိးလီၤ. အဒိ, အဝဲသ့ၣ်ယုၢ်ကွံာ်ဆူတၢ်လီၤလၢအယံၤဖဲ ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤဆူသဝီပူၤ, ယုၢ်ပူၤဖျဲးသးလၢတကနၣ်ယုၢ်ပယီၤသးအတၢ်ကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးမၤတၢ်လၢအဂၤလၢကပတုၣ်ကွံာ်ပယီၤသးအတၢ်ပၤဆၢအဝဲသ့ၣ်သးသမူန့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒီးအံၤတဖၣ်အယိ, ကညီမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မၤဘၣ်လိာ်ကွံာ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤဒီးအတၢ်ဘၣ်ထွဲလၢပၤတၢ်အပူၤဒီးမၤဝဲဒၣ်သိးတၢ်စိတၢ်ကမီၤထဲသိးတုၤသိးကအိၣ်ထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တုၤဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်ကညီခွဲးယၢ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်သးဒီးပိာ်မုၢ်အဂ့ၢ်န့ၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်ဒီးတၢ်မၤတရီၢ်တပါအီၤ, တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်ဘျးလိာ်သးအယိလံာ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တဘျီအံၤကကုၢ်ကျဲးစးမၤလဲၣ်ထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤလၢကကွၢ်ဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်လၢအမ့ၢ်တၢ်မၤအၢမၤသီကညီခွဲးယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ်တၢ်မၤအၢမၤသီသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်သးဒီးဆိတလဲကွံာ်ဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်အိၣ်မူလဲၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်က့ၤစံးဆၢထီၣ်ဒါက့ၤလဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အဝဲအံၤမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပၤသဝီဖိအနီၢ်ကစၢ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်ကွဲးနီၣ်အပူၤ. လၢတၢ်ကဲထီၣ်သးလီၤတၢ်လီၤဆဲး, တဘျီတခါဖျါလၢတမ့ၢ်တၢ်လၢအရူၤဒိၣ်ထဲသိးဒီးတၢ်လီၤဆိလိာ်အသးလၢအကဲထီၣ်သးဒီးအဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, အဒိ-တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤ, တၢ်မၤယံးတၢ်လဲၤတၢ်က့ၤ, တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်, တၢ်ယုအိၣ်ယၢ်အိၣ်တဖၣ်ဒီးပိာ်ဖိၣ်သးယုၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်မူလၢဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဖိၣ်တၢ်ယၢ်, တၢ်မၤဟးဂီၤကွံာ်အဝဲသ့ၣ်ပၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်မၤဆူၣ်ပၤကညီလၢတၢ်ယုၢ်မ့ၢ်ပးဖျိးအပူၤ, ယုၤထာဝဲကျဲးလၢတကနၣ်ယုၢ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်ဘၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ဆၢက့ၤလၢအဂၤလၢကက့ၤမၤန့ၢ်က့ၤအဝဲသ့ၣ်ခွဲးယၢ်န့ၣ်လီၤ.

ပယီသုးအတၢ်မၤအၢမၤသီညီန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, လၢအမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒီးလၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်
ဒီးကျဲလၢပၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်က့ၤစံးဆၢက့ၤန့ၣ်ခိဖျါလၢလီၤဟံၣ်ကဝီၤအတၢ်န့ၣ်ပၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ်
ဃးဒီးပိာ်မုၢ်ဒီးပိာ်ခွါ ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ရဲလီၤမုၢ်လီၤဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤဒီး
ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ရဲလီၤမုၢ်လီၤမုၢ်ဒီးပိာ်ခွါအဘၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်ပၤတမံၤဂ့ၤတမံၤဂ့ၤလၢ
အဘၣ်ဃးဒီးကညီမုၢ်လၢအအိၣ်မူလၢပယီသုးအတၢ်ဆိၣ်တၢ်မၤနၢၤအဖီလၢန့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်လၢအလၢအ
ပွဲၤလၢအမ့ၢ်တအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါလၢအမ့ၢ်လုၢ်လၢထူသန့အတၢ်ထံၣ်ဒီးတၢ်ဆၢမုၢ်လၢလၢပိာ်မုၢ်ဒီးပိာ်ခွါ
အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဟံၣ်ဖျါအပူၤအံၤပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အတၢ်ဖဲတၢ်မၤ လၢမိၢ်ပၤဖဲလၢပျၢၤမၤတ့ၢ်ဝဲ
သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ကအီၤလၢပၤတဝၢအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်နီၤဖးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်တမ့ၢ်တၢ်လၢတၢ်မၤ
ဃးအီၤထီၣ်ဘိသန့က့ၤအဝဲသ့ၣ်ဟံးဝဲဒၣ်မူဒါအါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်လၢဟံၣ်ဃီတၢ်ဖဲတၢ်မၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်ကွၢ်ဒိၣ်
ထီၣ်ဖိ, တၢ်ဖိအိၣ်တ့ၢ်အိၣ်အကျါအကွၢ်ဒီးတၢ်ကတဲၣ်ကတီၤတၢ်အိၣ်တၢ်အီၤ, တၢ်ထါတၢ်, မၤကဆိၣ်ဟံၣ်
ဃီကရၢၢ်, ဘုၣ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတစံးတက့ၢ်ဒီးရဲၣ်သဲကတီၤဝဲဒၣ်ဟံၣ်ဖိဃီဖိကျိၣ်စ့န့ၣ်လီၤ.အါန့ၣ်ဟံၣ်အတၢ်
မၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်မၤတၢ်မၤအါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်လၢတၢ်ယုအိၣ်ဃာ်အိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အီၤလၢပုၤပူၤဒီးသ့ၣ်ဒၣ်တၢ်
ဆၢကတီၤအဒိၣ်အမ့ၢ်လၢဖဲတၢ်မၤတၢ်လၢစံၣ်ပူၤဖဲပိာ်ခွါလၢဟံၣ်ဖိဃီဖိပူၤသ့ၣ်တဖၣ်မၤတၢ်အကပၤ, လီၤ
ဆိဒၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢအလၢဂံၢ်လၢဂံၢ်ဘါကတီၤဖဲတၢ်မုၢ်တၢ်ဘိလဲၤတရံးအကတီၤန့ၣ်လီၤ. လၢဟံၣ်ပူၤဂ့ၤ
လၢစံၣ်ပူၤဂ့ၤ, ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်ဒီးလုၢ်လၢထူသန့အတၢ်ထံၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကဟးယံၤဝဲဒၣ်ဒီးအဝဲ
သ့ၣ်အိၣ်ဖျါလီၤသဝီန့ၣ်ဘၣ်. တၢ်ဆိဟံၣ်ဆိဃီသ့ၣ်တဖၣ်လီၤဆိဒၣ်တၢ်ဟံၣ်ထီၣ်အသးလၢသဝီတဖျါ
ဃီအပူၤဒီးသဝီလၢအဘူးလီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကအိၣ်ဘူးဒီးကွၢ်ကတီၤ
က့ၤအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဖျါထီၣ်ဟံၣ်ခိၣ်လီၤကသုဂ့ၤဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ထီၣ်ဘိဟံးန့ၢ်တၢ်ကဲခိၣ်ကဲန့ၢ်
လၢဟံၣ်အတၢ်ဖဲတၢ်မၤအပူၤဒ်ဟံၣ်ခိၣ်အခါန့ၣ်, ဒ်လုၢ်လၢအိၣ်အသိးခိၣ်န့ၢ်အလီၤအလးဒ်သဝီသးပုၤ,
လၢမိၢ်ပၤဖဲလၢတ့ၢ်ဝဲအသိးန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပိာ်ခွါန့ၣ်လီၤ.

နအဖအတၢ်မၤအၢမၤသီအကျါအကျဲလၢအလီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢအဘၣ်ဃးဒီးလုၢ်လၢထူသန့ပိာ်မုၢ်ဒီးပိာ်ခွါ
အတၢ်ဖဲတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်ဒီးတၢ်မၤတရီၤတပါ, တၢ်ဒုးဃာ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢဘၣ်တၢ်
ဆိမိၣ်ကမၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢအဝၢမ့ၢ်တမ့ၢ်အပါကဲဝဲဒၣ်ပုၤထီၣ်တၢ်ဖိဒီးဒ်သိးကဟးထီၣ်ဘၣ်လၢတၢ်ဒုးဃာ်
အဂီၢ်အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဟ့ၣ်ဝဲဒၣ်စ့, ဒီးတၢ်မၤဆူၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤလၢတၢ်ကရၢကရီၤလၢပယီသုးအတၢ်ပၤတၢ်ဆၢ
လၢအမ့ၢ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်မၤသကိးတၢ်ကရၢကရီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်.တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤတၢ်ပညိၣ်အိၣ်
လီၤဆိဒၣ်တၢ်လၢပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တကတီၤဃီန့ၣ်ပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ပညိၣ်အီၤလီၤ
တၢ်လီၤဆဲးလၢအဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်မၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဝံတၢ်ယိးတၢ်ဒီးဘၣ်တၢ်မၤအၢပယွဲအ
ဝဲသ့ၣ်ဖဲဘၣ်တၢ်ထံၣ်ကမၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢအမ့ၢ်ပုၤထီၣ်တၢ်ဖိအခါလၢတၢ်တီၢ်ဟံၣ်လၢတၢ်ကဟံးန့ၣ်တၢ်ဘျူး
တၢ်ဖိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အအိၣ်ဒ်တၢ်မၤအိၣ်အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးကပူၤဖျးဒီးတၢ်မၤအၢမၤသီန့ၣ်, ပိာ်ခွါအါ
ဒ် အါ ဂၤယုၢ်ကွံာ်ဆူတၢ် လီၤ အဂၤဖဲနအဖ အသးဟဲန့ၣ်လီၤဒီးဟံၣ်တုၢ်ကွံာ်ဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢက
တြီပဒါဖိဆဲး သ့ၣ်တဖၣ်, ပုၤသ့ၣ်ကုသးပုၤဒီးဟံၣ်ဃီတၢ်ဖိတၢ်လံၤ သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးလၢက ကွၢ်ဆၢၣ် မဲၣ်ဒီး ပ
ယီသုးအတၢ်ဟဲန့ၣ်လီၤဆူသဝီပူၤ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးတၢ်လီၤပျံ
ဒိၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ် ဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်မၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤဆူၣ် တၢ်မၤလၢပိာ်ခွါအလီၤ ဒီးပုၤလၢအဖီဝၢတ
အိၣ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဆိမိၣ်ကမၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢအမ့ၢ်ဝဲဒၣ် ပုၤထီၣ်တၢ်ဖိအဖီအမါ ဒီးဘၣ်တၢ်ဒုး
ဃာ်အဝဲသ့ၣ်ဒီးမၤအၢမၤသီအဝဲသ့ၣ်အခီပညိၣ်ဒ်သိးဒီးတၢ်ကဆိၣ်သနံးပုၤလၢအဖီအဝၢလီၤမၤသ့ၣ်တဖၣ်
တုၤအဖီအဝၢဟဲက့ၤဟံၣ်လီၤစုကဝဲၤတစုန့ၣ်လီၤ.

လၢတၢ်မၤအၢမၤသီအါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်အပူၤန့ၣ်နအဖသးဖိသ့ၣ် တဖၣ်တအိၣ်ဒီးတၢ်ယုထၢလီၤဆိလၢပိာ်
မုၢ်မ့ၢ်ဂုၤပိာ်ခွါမ့ၢ်ဂုၤလၢကမၤအၢမၤသီန့ၣ်ဘၣ်. အဒိ-တၢ်ဒုးတၢ်ယၢအိၣ်ထီၣ်လၢသဝီပူၤဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ
တၢ်ယုၢ်မံးဖျး, တၢ်မၤသံကွံာ်ပုၤလၢအအိၣ်ခူသ့ၣ်လၢတၢ်အိၣ်ခူသ့ၣ်အလီၤ, တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤ, တၢ်တြီ
ဃးဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အကျဲဒီးတၢ်ကွံာ်ဘၣ် ကူၣ်သ့ဒီးတၢ်အဂုၤအဂၤလၢအကမၤလီၤမၤကွံာ်တၢ်

အိပ်မုခ်အမှတ်မပျံ့မဖူး၊ တာဂုဏ်ဆူပန်းဆူ၊ တာမဟးဂီၤဒီးဟံးန့ၣ်ဟီၣ်ခိၣ်လီၤဒီးတာမဟး
ဂီၤတာစုလီၤခိၣ်ခိၣ်လၢအတအဆိၣ်ဒီးတာဆိမိၣ်ပဲၣ်ထံၣ်နီၤဖးလၢပိာ်မုၢ်ဒီးပိာ်ခွါအဘၢၣ်စၢၤဘၣ်ဒီးမ့ၢ်တာလၢ
အဆိတလဲကွဲၣ်ပိာ်မုၢ်ဒီးပိာ်ခွါအတာမလီၤဆီလိာ်အသးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ တာမလီၤစ့ၤတာအိၣ်မူအိၣ်
ဂဲၤတာဖံးတာမၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တာမၤစ့ၤလီၤဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတာသ့ၣ်ဘၣ်လၢကကွၢ်ထွဲကဟုက
ယာ်အဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢဆူညါအဂီၢ်ဒီးတိခိၣ်ရိၣ်မဲၣ်ဒၣ်ဟံၣ်ဖိယိဖိတာအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့လၢဟံၣ်ပူၤယိပူၤဒီး
ဒုးအါထီၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတာဖံးတာမလၢဟံၣ်ယိကျိၣ်စ့ၣ်ဟဲန့ၣ်ဒီးသ့ၣ်အါထီၣ်တာမုၢ်တာဘိလၢ
ကမၤပဲၤက့ၤတာလီၤတူၣ်လီၤကလၢဘၣ်တာဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤဒီး ပယီၤသုးအတာဂုဏ်ဆူၣ်၊ တာမပျံၤမၤဖူး
ဒီးတာမဆူၣ်တာမၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ တာအိၣ်တာအီၤလီၤစ့ၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတာကိတာခဲလၢကယုအိၣ်က
သံၣ်ကသီဒီးတာကူဆါယါဘျါဒီးခီဖျိလၢနအဖၣ်တြီတံၢ်ယာ်ဝဲပနံးတာကၢဒီးတာဟးထီၣ်က့ၤလီၤသ့ၣ်တ
ဖၣ်အယိမုၢ်တာလၢအဒုးကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတာဖံးတာမလၢတာအံးထွဲကွၢ်ထွဲအဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်
ဖိယိဖိန့ၣ်လီၤ။ နိပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်မၤတုာ်တာမလၢအမှတ်လုာ်အိၣ်သးသမူတာသ့ၣ်တဖၣ်ပျး၊ တာအဝဲအံၤ
မုၢ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဟဲစၢၤဒီးတာဝံတာယိဒီးဟဲဖိၣ်အါထီၣ်အသးဒီးတာဖံးတာမလၢ
အအါလၢဘၣ်တာလိာ်ဘၣ်လၢကမၤစၢၤဟံၣ်ဖိယိဖိပယီၤသုးတာမၤအါမၤသီသ့ၣ်တဖၣ်မၤဟးဂီၤကွဲၣ်
အဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ဖိယိဖိတာအိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤန့ၣ်လီၤ။ တနီၤနီၤန့ၣ်န့ၣ်လီၤမၤတာလၢတာမလၢအလီၤပျံၤဒ်အမှတ်
တာယုအိၣ်ယာ်အိၣ်တာလၢပုၤပုၤဝဲတာလီၤလၢဘၣ်တာဒီးလီၤမုၢ်ပိာ်န့ၣ်လီၤ။ တာဟ့ၣ်လီၤတာကလုာ်လၢပိာ်
မုၢ်ကဘၣ်လဲၤမၤတာမဆူၣ်တာမၤန့ၣ်မုၢ်တာလၢအနးဒိၣ်မၤပိာ်ခွါလၢဟံၣ်ပူၤမုၢ်တအိၣ်ဘၣ်ခီဖျိလၢတာ
မၤသံကွဲၣ်မုတမုၢ်လုာ်ကွဲၣ်ဒီးန့ၣ်လီၤမၤသကိး တာဒီးပုၤပာ်ဆါတာကရူၢ်န့ၣ်လီၤ။ တာအိၣ်သး သ့ၣ်တဖၣ်
အံၤလိာ်ဘၣ်ဒၣ်ပိာ်မုၢ်လၢကဟ့ၣ်မၤပဲၤက့ၤပုၤမၤတာဖိအ လဲလၢအလီၤမၤ ဒ်အမှတ်မုတမုၢ်အပါန့ၣ်
လီၤ။ ပမုၢ်ကွၢ်က့ၤလၢတာအိၣ်သးခဲလၢကအဖိခိၣ်န့ၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တနီၤနီၤဘၣ်မၤဝဲဒၣ်တာမၤခံစးတာ
မၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢတာဟးထီၣ်ဟးလီၤဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တာမလၢအမှတ်လၢအလီၤပျံၤလၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်
န့ၣ်လီၤ။ လၢတာအံၤအယိန့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတာဖိၣ်ဆူၣ်အီၤ၊ ခးသံအီၤဒီးဘၣ်ဒိ
ဘၣ်ထံးလၢယိာ်ဘၣ်မုၢ်ပိာ်သ့ၣ်တဖၣ်အယိ မုၢ်တာလၢအမၤအါထီၣ်တာဖံးတာမၤဒီးတာမၤနးထီၣ်တာအိၣ်
မူအတာအိၣ်သး၊ တာမၤစ့ၤလီၤပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တာအိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့၊ တာမၤဟးဂီၤအဝဲသ့ၣ်ခွဲးယာ်သုး
သ့ၣ်လၢကဝီၤဒီးတာမၤစ့ၤလီၤပိာ်မုၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတာကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ။ ပယီၤသုးတာမၤအါမၤ
သီသ့ၣ်တဖၣ်အယိမၤဘၣ်ဒိဝဲဒၣ်န့ၣ်သဝီပိာ်မုၢ်ပိာ်ခွါတာဖံးတာမၤသ့ၣ်တဖၣ်၊ တာဖံးတာမၤဆိတလဲအသး
အခိပညီမုၢ်ဝဲနီၢ်ကစၢ်တဂၤစုၣ်စုၣ်ဟူးဂဲၤဆိတ လဲကွဲၣ်တာဖံးတာမၤ လၢတာပာ်ပနီၣ်ယာ်အဝဲသ့ၣ်ဒီးဖံးမၤ
ဟူးဂဲၤသ့ၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ။ ပိာ်မုၢ်လၢကညီတဝါပုၤသ့ၣ်တဖၣ်တြီဆၢကွဲၣ်ဝဲဒၣ်တာ မၤအါမၤသီလၢကျဲ သ့ၣ်
တ ဖၣ် နိပိာ်ဖဲဖုဟံပ နီၣ် ယာ်တာမလၢ ပိာ် မုၢ်ဒီး ပိာ်ခွါအဘၢၣ် စၢၤသ့ၣ် တဖၣ် န့ၣ် လီၤ။ ခီ ဖျိ လၢ
ပယီၤသုးသ့ၣ် တဖၣ်မၤ အါမၤသီဝဲန့ၣ်သဝီပုၤ ပိာ်ခွါ သ့ၣ် တ ဖၣ် နး နးကျဲးကျဲးအ ယိ ပိာ်မုၢ် သ့ၣ်တဖၣ်
ဟံး ထီၣ်မူဒါအါထီၣ်လၢတာကဲခိၣ်ကဲန့ၣ်အမှတ်သဝီသးပုၤ၊ လၢတာမၤဒ်အံၤအပူၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်မၤတာ
ဒ်အမှတ်ပုၤ ဆဲး ကျိးတာဖိလၢသဝီ ဖိဒီးပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ် လီၤ။ ခီဖျိလၢတာဖံးတာမၤ ဒ်အံၤ
ယိ ကဲထီၣ်ဝဲ ဒၣ် တာမၤဟးဂီၤကွဲၣ်မိာ်ပာ်ဖဲလုာ်လၢထူသန့အတာဖံးတာမလၢ ပိာ်မုၢ်ဒီးပိာ်ခွါအ ဘၢၣ် စၢၤ
ဒ်သိးဒီးအဝဲသ့ၣ်ကကျဲၤလူကျဲၤဖိးဒီးမၤစ့ၤလီၤကွဲၣ်ပယီၤသုးအတာယုဆူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ပုၤတ
ဝါအပူၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ ခီဖျိလၢ ပယီၤ သုးအ တာ ယု ဆူၣ်ယုစိး ဒီးအ တာမၤယံးသ့ၣ်တ ဖၣ် ကဲ ထီၣ်
တာတြီမၤဟံၣ် တာ် တာကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ၣ်ကသံၣ်ကသီတာကွၢ်ထွဲလၢသဝီပူၤအယိပိာ်မုၢ် သ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်
လီၤ မၤ တာအါထီၣ် လၢတာဖံးတာမၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤဒ်အမှတ်ကွဲၣ်သရၣ်မုၢ်၊ ကသံၣ်သရၣ်မုၢ်၊ ဒီးတာဒုး
အိၣ်ဖျိၣ်ဖိသ့ၣ်၊ ဒ်သိးဒီးကမၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်နီၢ်ကစၢ်ဟံၣ်ဖိယိဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးပုၤတဝါဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။
ပုၤ က ညီ သ့ၣ်တဖၣ်လၢအကျဲးစးအိၣ်မူလၢနအဖၣ်အတာဆိၣ်တာမၤနၢၤအဖိလၢ သ့ၣ်တဖၣ်အ တာ အိၣ်
ဆိတလဲကွဲၣ်ဒၣ်ခီဖျိလၢနအဖၣ်ယံးမုၢ်ကျိၤဝဲၤကွဲၣ်၊ မၤဟးဂီၤတာမုၢ်တာဘိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတာပာ်ဖိၣ်ယာ်
တာအိၣ်တာ အီၤလၢတာအိၣ်ခူသ့ၣ်အလီၤ၊ တာယုဆူၣ်ယုစိးဒီးတာမၤအါမၤသီညီန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အယိပိာ်မုၢ်
သ့ၣ် တ ဖၣ်မၤအါထီၣ်ဝဲဟံၣ်ဖိယိဖိတာအိၣ်မူတာလိာ်ဘၣ် ခိၣ်သ့ၣ်ခီဖျိတာမၤအါထီၣ်တာမုၢ်တာဘိသ့ၣ် တ
ဖၣ်လၢတာသ့ၣ်အီၤလၢပုၤပုၤတာအိၣ်ခူသ့ၣ်အလီၤလၢတာကဆါအီၤအဂီၢ်မုတမုၢ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတာလၢ

တပ်ပန်းတက်ကတစ်တစ်တက်ကုန်လို့။ အဲဒီသုတ်ဒုးအိတ်ထိုင်ဝဲကျဲလၢအသီသုတ်တဖၣ်လၢပုၤတတၢတဖၣ်ဒီး တဖၣ်အဘၣ်စၢၤလၢကကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလိာ်သးလၢခံခိယံၤပၤန့ၣ်လီၤ။ အဒိ, “ပုၤပုၤတၢ်ဆါတၢ်ပုၤအလီၢ်” လၢအအိၣ်လၢတၢ်အိၣ်ခူသုၣ်အလီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲကျဲတဘီလၢပိာ်မုၢ်သုၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်အိၣ်ခူသုၣ်အ လီၢ်ဒီးလၢအအိၣ်လၢပယီၤသုးတၢ်ပၤအဖိလၢတၢ်ကရၢကရိသုၣ်တဖၣ်လၢကမၤပန်းတၢ်ကၤ တၢ်လၢအမ့ၢ် တၢ်လဲလိာ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤ ဒ်သီးဒီးကဟးဆုးဝဲဒၣ်နအဖၤ အတၢ်မၤယံးတၢ်ပန်းတၢ်ကၤန့ၣ်လီၤ။ ပိာ်မုၢ်သုၣ် တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်ပုၤကွၢ်ထွဲကဟ့ကယၢ်ဟံၣ်ဖိယိဖိအသီးန့ၣ်, ဖဲတၢ်ဒုးတၢ်ယၤအိၣ်ထီၣ်လၢသဝီပူၤတဘျီလၢ လၢအဝဲသုၣ်မူဒါခိၣ်သုၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်တီခိၣ်ရိၣ် မဲဟံၣ်ဖိယိဖိအတၢ်ယုၢ်ဒီးတၢ်သုးလီၤသုးကျဲလၢပုၤပုၤန့ၣ် လီၤ။ အဝဲသုၣ်ကရိဘိၣ်ထီၣ်တၢ်ဘိၣ်တၢ်စၢၤဒီးဟံၣ်တဒၢကွၢ်ဟံၣ်ဖိယိဖိတၢ်အိၣ်တၢ်အိ, တၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးဖိ နီၣ်သုၣ်သုၣ်တဖၣ်လၢတၢ်အိၣ်သဒၢအလီၢ်လၢပုၤပုၤ, အဝဲသုၣ်တုထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်ကဒုအလီၢ်လၢတစီၢ် တလီၢ်အဂီၢ်, ဟးယုအိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိ လၢပုၤပုၤ, တီခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲဒၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သု လၢဖိသုၣ်သုၣ် တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢပုၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်တဝၢပုၤသုၣ် တဖၣ် ဒီးတၢ်ဒုးအိၣ်ဖျၢၣ်ဖိ, ကသံၣ်သရၣ်မုၢ်ဒီးကွၢ်သ ရၣ်မုၢ်လၢတၢ်အိၣ်သးဒ်အံၤသုၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်ခိဖျိလၢအဝဲသုၣ်ဘၣ်အိၣ်လၢ နအဖၤ တၢ်ဆိၣ်တၢ်မၤနၢၤ အဖိလၢဒ်အမ့ၢ်, တၢ်မၤယံးတၢ်ဟးထီၣ်က့ၤလီၤ, တၢ်ပန်းတၢ်ကၤဒီးတၢ်သုၣ်တၢ်ဖျးအယိ, ပိာ်မုၢ်သုၣ်တ ဖၣ် (လီၤဆီဒၣ်တၢ်မုၢ်ကနီၤဖိသုၣ်တဖၣ်) ယုထၢထီၣ်ဝဲဒၣ်ကျဲလၢတၢ်ဟးယုဖဲယုမၤလၢတၢ်လီၢ်အဂၤ, လၢပုၤပုၤ, ဒီးထံဆၢကီၢ်ဆၢလၢကဖဲတၢ်မၤတၢ်ဒီးကကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢအဝဲသုၣ်နီၢ်ကစၢ်အဂီၢ်ဒီးဟံၣ် ဖိယိဖိသုၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ ခိဖျိလၢကညီပိာ်မုၢ်သုၣ်တဖၣ်အတၢ်ဖဲတၢ်မၤ အကလုာ်ကလုာ်အယိမ့ၢ် ဝဲဒၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါတခါလၢအဝဲသုၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သုလၢအမၤဘၣ်လိာ် ဒီးမၤသုမၤဘၣ်အသးဒ် နီၣ်မုၢ်မုၢ်လၢတၢ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်လၢအဝဲသုၣ်တၢ်အိၣ်မူအပူၤလၢပယီၤသုးအတၢ်မၤအာမၤသီအဖိလၢဒ်ဒီးထီဒါ ဝဲဒၣ်ပယီၤသုးအတၢ်ထဲးဂံၢ်ထဲးဘါလၢတၢ်ပၤဆၢအဝဲသုၣ်ဒီးမၤအာမၤသီအဝဲသုၣ်န့ၣ်လီၤ။ ခိဖျိလၢတၢ်မၤ သုၣ်တဖၣ်အံၤအယိပိာ်မုၢ်သုၣ်တဖၣ်လဲၤကပၤကွၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်အါအါဂီၢ်လီၤလၢအမ့ၢ်မိာ်ပံၤဖဲယုလုာ်လၢထူသန့ အတၢ်မၤယံးန့ၣ်လီၤ။ လၢတၢ်ဖဲတၢ်မၤဒ်အံၤသုၣ်တဖၣ်အယိမ့ၢ်တၢ်တခါလၢအဆိတလဲကွၢ်ဝဲဒၣ်လီၢ်ဟီၣ် ကဝီၤအတၢ်သုၣ်ညါနီၢ်ပာ်လၢတၢ်အကြးအဘၣ်လၢအဘၣ်ယးဒီးပိာ်မုၢ်ဒီးပိာ်ခွါအတၢ်ဖဲတၢ်မၤသုၣ်တ ဖၣ်န့ၣ်လီၤ။

ဖဲလီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤအတၢ်ခိၣ်ဆၢတၢ်မၤအာမၤသီသုၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်သုၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ်ထွဲလိာ် သးအဒိၣ်ကတၢ်လၢတၢ်ဆၢတံာ်အပူၤလၢတၢ်ကဘၣ်မၤစၢၤဝဲဒၣ်ကညီပိာ်မုၢ်သုၣ်တဖၣ်ဒ်လဲၣ်,ဟီၣ်ခိၣ် ဒီဘၣ်သဲစးတၢ်ဘျၢတဖၣ်, တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤဒီးတၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဒ်လဲၣ်လၢအဘၣ်ယး လိာ်အသးဒီးတၢ်တၢ်ပိာ်တၢ်ပိသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ အဒိ,ဖဲ၁၉၃၀တၢ်မၤဆူၣ်အတၢ်ဖဲတၢ်မၤ, အတၢ်အိၣ် ဖိုၣ်(တၢ်အိၣ်ဖိုၣ်-၂၉)လၢအမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိတၢ်ကရၢကရိ (ILO)လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ကရၢ ဖိတြီဝဲဒၣ်လၢပိာ်မုၢ်သုၣ်တဖၣ်လၢကမၤတၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤန့ၣ်လီၤ။ ဖဲ ၁၉၉၇, တၢ်အိၣ်ဖိုၣ်ဒီဘၣ်ယး တၢ်ဒီးတၢ်ကွၢ်တလီၤဒီးတၢ်မၤထီဒါပိာ်မုၢ်ပိာ်မၤတဖၣ်,(CEDAW)လိာ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်ထံကီၢ်သုၣ်တဖၣ်လၢအ ဟံၣ်ယုာ်ဝဲဒၣ်ဒီးကီၢ်ပယီၤလၢကမၤဟးဂီၤကွၢ်ဝဲဒၣ်ပဒိၣ်အတၢ်ဘျၢသန့လၢအမၤတံာ်တံာ်ဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်အ တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီအ ကျဲလၢ အဘၣ် ယးဒီး ပိာ်မုၢ် သုၣ် တ ဖၣ် ဆူမဲာ်ညါ အဂီၢ်ဒီးပုၤယုာ်ဝဲဒၣ် ဒီး တၢ် ဟံၣ်ဖျါလၢတၢ်မၤလီၤဆီလၢပိာ်မုၢ်သုၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်ပၤတၢ်ဆၢအဖိလၢလၢအတအိၣ်ဒီးကျိၣ်စု ခိဖျိလၢမုၢ်ကျိၣ်ဝဲကွၢ်အယိန့ၣ်လီၤ။ ဘီမုၢ်စၢ်ဖိုၣ်ကရၢအၢၣ်လီၤအီၤလီၤ (၁၃၂၅) ဒီး (၁၆၇၄) တဲဝဲဒၣ်ထံ ကီၢ်ခဲလၢာ်သုၣ်တဖၣ်လၢကတြီပဒီဝဲဒၣ်တၢ်မဲယုာ်ဖိၣ်ဆူၣ်ဒီးတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးထီဒါပိာ်မုၢ်သုၣ်တဖၣ် လၢတၢ်အိၣ် သးလၢ တၢ် ဒုး တၢ်ယၤအပူၤန့ၣ်လီၤ။ ၁၉၇၄ကီၢ်စၢ်ဖိုၣ်အတၢ်အိၣ် ဖိုၣ်တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤ လီၤ လၢ အတၢ်တြီပဒီလၢ ပိာ်မုၢ် သုၣ် တဖၣ်ဒီးဖိ သုၣ် သုၣ် တဖၣ် လၢဂီၢ်အူတၢ်ဂ့ၢ် အပူၤ ဒီး တၢ်စုဆူၣ် ခိၣ် တ ကးတၢ်သဘံၣ်သဘၣ်အါန့ၣ်အန့ၣ်ဟံၣ်ဖျါအါထီၣ်ဘၣ်ယးပိာ်မုၢ်သုၣ်တဖၣ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢတၢ်စုဆူၣ် ခိၣ်တကးတၢ်သဘံၣ်သဘၣ်အတၢ်အိၣ်သးအပူၤန့ၣ်လီၤ။ ဖဲနအဖၤအညီနီၤထီဒါမၤဟးဂီၤဝဲဒၣ်တၢ်လိာ် ဘၣ်လၢအဘၣ် ယး ဒီး လိာ် ယံးယးတၢ် ဘျၢ သုၣ်တဖၣ်, တၢ်အၢၣ်လီၤ သုၣ် တ ဖၣ်ဒီး တၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤ လၢအဖိးသဲစးန့ၣ်, ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်, တၢ်သုၣ်တဖၣ်အံၤမၤလီၤတံာ်ဝဲကညီမုၢ်သုၣ်တဖၣ်အတၢ်ဂဲၤ

လိာ်လၢကမၤန့ၢ်က့ၤသ့းသ့ၣ်လၢကဝီၤလၢတၢ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးပယီၤသ့းအတၢ်ဆိၣ်သနံးအကျါအကျဲ
လီၤတၢ်လီၤဆဲးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်, ကဲထီၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲမၤစၢၤခီဖျိလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်မၤနီၣ်ယၢ်လၢဟီၣ်မ့ၣ်
သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကတြီၤဆၢၣ်ဒၣ်တၢ်မၤအၢမၤသီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်လၢအဟဲကဲထီၣ်တၢ်အုၣ်ကိၤခီဖျိတၢ်ယုသ့ၣ်ညါဘၣ်ယးတၢ်မၤအၢမၤသီဒီးတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအဘၣ်
ယး ကညီၣ်ဟီၣ်မ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤတဂၤစ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တမ့ၢ်ပုၤလၢပျဲဒၣ်တၢ်ကမၤအၢမၤသီအ
ဝဲသ့ၣ်ခဲအံၤခဲအံၤဒီးအိၣ်ကစုၣ်န့ၣ်ဘၣ်. ခီဖျိလၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်ခိၣ်ဆၢက့ၤဒီးယုက့ၤအခွဲးအယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်
အံၤမ့ၢ်ဝဲဟီၣ်မ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မၤလၢထံၣ်ကီၢ်သးအတၢ်ဟံၣ်ဖျါဘၣ်ယးပုၤတဝၢဒီးကျဲလၢတၢ်တြးလဲ
လိာ်အဂီၢ်လီၤ. တၢ်ဟူးတၢ်ဂၤဒ်အံၤလၢအဘၣ်ထွဲယုၣ်လိာ်အသးဒီးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်တၢ်မိတၢ်ကမီၤန့ၣ်
ဘၣ်တၢ်လဲၤကပၤကွံၣ်အီၤဖဲဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါ ထီၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢဒ်အမ့ၢ် ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဒီးတၢ်ဆိၣ်သးဒ်အံၤ
ဘၣ်တၢ်ဆၢတဲာ်အီၤခဲလၢာ်လၢပုၤလၢတၢ်ချၢသ့ၣ်တဖၣ်အမ့ၢ်သးပဒိၣ်လၢအမၤပၢးဂီၤပုၤအခွဲးအယၢ် မ့
တမ့ၢ် တၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်အတၢ်မၤစၢၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်သးကမၤန့ၢ်က့ၤဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်
ယၢ်လၢလၢပုၤဝဲဒၣ်အဂီၢ်လိာ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်န့ၣ်ကဘၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါဟံၣ်ကဲအီၤဒီးဟံ
ယုၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်တၢ်ကိးသတြီၤထီၣ်လၢအဘၣ်ထွဲလိာ်အသးဒီးတၢ်တမံၤဂ့ၤတမံၤဂ့ၤလၢ အဝဲသ့ၣ်ဒုး အိၣ်
ထီၣ်တၢ်ဆၢတဲာ်တပတီၢ်ဘၣ်တပတီၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤနီၣ်လၢတၢ်ကွဲးတၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တိတဖၣ်အပူၤ

လံာ်တၢ်ကွဲးနီၣ်တဘျီအံၤမ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိလၢတၢ်အုၣ်ကိၤလီၤလီၤဆူကညီၣ်ဟီၣ်မ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
အနီၢ်ကစၢ်တၢ်တူၢ်ဘၣ်ဒီးသဝီဖိလၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ် ဟံၣ်ယုၣ်ဒီးပုၤလၢအအိၣ်အဆဲးလၢအဝဲသ့ၣ်သဝီသ့ၣ်
တဖၣ်, ပုၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ် သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးပုၤဘၣ်ကိဘၣ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးပုၤလၢအဟဲမၤတၢ်လၢကီၢ်ကွံၣ်
တဲာ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢ ၁၉၉၂န့ၣ်လံၤလံၤပဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်ကညီၣ်ဂ့ၢ်ဂီၤခွဲး
ယၢ် တၢ်သံကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အကျဲ လၢတၢ်မၤအပူၤဒီးတကတီၢ်ညါဒ်သးဒီးကသလၣ်လီၤဝဲဒၣ်တၢ်လဲၤခီဖျိ
သ့ၣ်တဖၣ်အံၤလၢတၢ်န့ၣ်အယီၤတၢ်သံကွၢ်သံဒီးလၢ အကီၢ်ကီၢ်လၢလၢလၢသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ဟံၣ်လီၤဆိအီၤန့ၣ်
လီၤ. တၢ်မၤအၢမၤသီဟဲကဲထီၣ်သးဒီးတၢ်ဟ့ၣ်ကၣ်က့ၤသ့ၣ် တဖၣ်အိၣ်တၢ်လီၤကၢ်လိာ်အသးလၢကျဲအါ
ဘိအပူၤဖဲအကတီၢ်ဖဲန့ၣ်, လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤတၢ်ကတီၢ်တနီၤနီၤလၢအစးထီၣ်လၢ ၁၉၉၀-၁၉၉၉န့ၣ်န့ၣ်
ဘၣ်တၢ်က့ၤသ့ၣ်က့ၤအီၤလၢတၢ်မၤအသးနီၢ်ကီၢ်လၢမုၢ်မဆါတနံၤအံၤန့ၣ်မ့ၢ်အဒ်သးလီၤအသးဒီးတၢ်ဆၢက
တီၢ်လၢဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်ယၢ်န့ၣ်လီၤ. နအဖဒီးဒ်ခုၣ်ဘၣ်အုၣ် လံာ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ်သ့ၣ်
တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်လီၤယုၣ်လၢလံာ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါမိၢ်ပုၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အိၣ်သးဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်တၢ်
ကွဲးဖုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအမ့ၢ် (Sd) ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဆဲးလီၤစုမုၢ်လၢသးခိၣ်အတၢ်ယုန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လီၢ်အမံၤအသၣ်အါတီၤလၢဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်လၢလံာ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တဘျီအံၤအပူၤအိၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲ
လၢလံာ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါတဘျီအံၤအဟီၣ်ခိၣ်ဂီၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်ကီၢ်ဆၣ်သ့ၣ်တဖၣ်,
သဝီသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးထံကျိ သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးအမံၤလၢကညီၣ်ကျိဒီးပယီၤကျိ, ဒီးပဂုၢ်ကျဲးစးသ့တၢ်လံ
လၢလံာ်တၢ်ဖျါတဘျီအံၤအပူၤဒီးမၤစၢၤဝဲဒၣ်တၢ်မံၤလၢလီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်သးဝဲန့ၣ်လီၤ.
ဖဲကီၢ်ဆၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်သ့အမံၤလၢပယီၤကျိအခါန့ၣ်.အဝဲသ့ၣ်ကီၢ်ဆၢသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်
ယၢ်ဒီးသ့အီၤဒီးလီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤသဝီဖိဒီး ခုၣ်အံၣ် ယုၣ် ကညီၣ်ဒီးကလုာ်စာဖျိကရၢ, တမ့ၢ် နအဖ ဘၣ်.
လၢနအဖအတၢ်ပၤအဖိလံာ်တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်ယၢ် သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်လီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤလၢတီၤအုမုၢ်န့ၣ်ဒီးချၢၣ်လွံာ်
ထုၣ်ကီၢ်ရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤဆူပကီၢ်ကီၢ်မီ, ဖဲန့ၣ်ထုၣ်မုၢ်န့ၣ်ဒီးန့ၣ်ပုၤယၢ်ကီၢ်ရၣ် သ့ၣ်တဖၣ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲ
ဒၣ်မိၣ်ကီၢ်ဖဲတနီၤန့ၣ်လီၤ. ကညီၣ်ကျိ, ပယီၤကျိဒီး တၢ်လၢပုၤက့ၤကျိးထံက့ၤဝဲလၢကီၤလၢဝါအကျိ
န့ၣ်ပိာ်ထွဲလိာ်အသးဒီးကညီၣ်ဂ့ၢ်ဂီၤခွဲးယၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲအယီၤတၢ်လီၤကၢ်လိာ်အသးဒီးတၢ်မံၤတၢ်သၣ်လၢတၢ်

ကရုဏာရီလၢအကသုၣ်တဖၣ်သုၣ်ဘၣ်. ဒိဖျိလၢတၢ်တအိၣ်ဖိၣ်တဲသကိးဘၣ်ဃး ဒီးဟီၣ်ခိၣ်ချၢဒိတဘၣ် တၢ်ပၢ်ဂၢ်ပၢ်ကျၢၤဃၢ်တအိၣ်အဃိလီၤ. ဝံသးစ့ၤဟံၣ်သုၣ်ဟံၣ်သးလၢကညီၣ်ဂီၢ်ဝိၣ်ဃးဃၢ်ကရၢၢ် မၤဘၣ်လိာ် က့ၤတၢ်ကျိးထံအတၢ်သိၣ်တၢ်သီတၢ်ဘျၢသုၣ်တဖၣ်ဖဲၤၤၤန့ၣ်လၢကသုၣ်ထီၣ်ဘိးမၤဘၣ်က့ၤလီၤတၢ်လီၤ ဆဲး, တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကဒီးတၢ်မံၤတၢ်သၣ်လၢအမ့ၢ်တၢ်လီၤအမံၤအသၣ်သုၣ်တဖၣ်တၢ်ဆိတလဲကွံာ်လၢ ပလံာ်တၢ်ပၢ်ဖျါသုၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကိးသုၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ကွဲးဖျါသုၣ်တဖၣ်

BPHWT	ထၢၣ်ဝံချၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ၤပုၤမၤတၢ်ဖိအကရၢၤသဘျၢလၢမၤစၢၤတၢ်လၢကညီၣ်ကီၢ်ပူၤ
CEDAW	တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဒိၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်ဒီးတၢ်ကွၢ်တလီၤဒီးတၢ်မၤထီၣ်ဒါပိာ်မုာ်ပိာ်မၤတဖၣ်
DKBA	ဒိၣ်ခွၢ်ဘၣ်အုၣ် (ဘၣ်တၢ်သုၣ်ညါဒီးကိးစ့ၢ်ကိးအိၤလၢ- ခိၣ်ဖျါဘၣ်)
FBR	ကရၢၤသဘျၢလၢအဟးမၤစၢၤတၢ်လၢကီၢ်ပူၤ
ILO	ဟီၣ်ခိၣ်ဒိၣ်ဘၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိကရၢၤ
KED	ကညီၣ်ကူၣ်သုဆဲးလၢဝဲၤကျိၤ
KNLA	ကညီၣ်ဒီးကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျးသုးမုၢ်ဒိၣ်
KNU	ကညီၣ်ဒီးကလုာ်စၢ်ဖိၣ်ကရၢၤ
KWO	ကညီၣ်ပိာ်မုာ်ကရၢၤ
MMCWA	ကီၢ်ပယီၤ မိၢ်ဒီးဖိတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ၤကရၢၤ
MWAF	ကီၢ်ပယီၤပိာ်မုာ်တၢ်ကရၢၤကရိ
SLORC	နဝတ
SPDC	နအဖ
TBA	တၢ်ဒုးအိၣ်ဖျါဖိလၢမိၢ်လုာ်ပၢ်လၢအကျဲ
TPDC	ကီၢ်ဆၣ်တၢ်လူၤတၢ်ဖိဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ကီၣ်ကးကရၢၤ
UNAIDS	ဘီမုၢ်စၢ်ဖိၣ်ကရၢၤအတၢ်မၤစၢၤလၢတၢ်ဆါအုၣ်
UNDP	ဘီမုၢ်စၢ်ဖိၣ်ကရၢၤတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ
UNICEF	ဘီမုၢ်ကရၢၤကျိၣ်စ့ၤဟံၣ်ကီၢ်လၢဖိသၣ်အဂီၢ်
VPDC	သဝီတၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ကီၣ်ကးကရၢၤ

A map showing the location of Burma (Myanmar) in Southeast Asia. The map includes labels for neighboring countries: China to the north, Laos to the west, Thailand to the east, and India to the south. The Bay of Bengal is labeled to the southwest, and the Andaman Sea is labeled to the south. The word 'Burma' is prominently displayed in the center of the country.

Burma

© Karen Human Rights Group (KHRG), 2005

၂. တၢ်မၤတၢ်သးလၢအပူၤကွၢ်

ဖဲ၁၉၄၈န့ၣ်ကီၢ်ပယီၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်သဘျုးလၢကီၢ်အဲၣ်ကလံးအိၣ်ဒီးကီၢ်ပယီၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံးတၢ်န့ၣ်အီၤဒီး ဘီၣ်မၤအသိတခါလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ဖိးသးစးလၢပုၤဘၣ်သးအီၤတအိၣ်အါအါဘၣ်ဒီးပယီၤကလုာ်လၢ အနီၣ်ဂံၢ်အါတဖုအံၤဂ့ၢ်ကျဲးစးလၢမၤအါထီၣ်ဝဲဒၣ်အတၢ်ဖိၣ်ယံးဘၣ်ယးတၢ်ပတၢ်ပြးလၢထံကီၢ်က လုာ်လၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်အကီၢ်စံၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၤခါၣ်သးအတၢ်စိတၢ်ကမိၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဒိၣ်စိအီၤဒီးပယီၤအ ကလုာ်လၢအနီၣ်ဂံၢ်အါအယီၤ. အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဆီလီၤအသးန့ၣ်မ့ၢ်ဒ်သိးသးအတၢ်ဆီလီၤအသးလၢ အဟဲအိၣ်ဖျါထီၣ်လၢတၢ်သဘျုး. အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤဒ်သိးအဝဲသ့ၣ်ကကွၢ်ကျဲၤကွၢ်ဝဲကလုာ်လၢအတၢ် ဆိကမိၣ်ဒီးအတၢ်ထီၣ်ဒါကွၢ်ဆူပဒိၣ်အသိတဖုအံၤန့ၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကျဲၤကွၢ်ဝဲဒိၣ်ဖျါ သးထီၣ် ဟံးန့ၣ်တၢ်စိတၢ်ကမိၤစးထီၣ်ဖဲ၁၉၅၈ - ၁၉၆၀န့ၣ်အသိတဘျီကဒီးဖဲ ၁၉၆၂န့ၣ်လီၤ. သးအတၢ်ပမၤ တၢ်လၢအဂၢၢ်အကျၢၤတအိၣ်ဘၣ်တအိၣ်ဖျါလၢတၢ်မၤအါထီၣ်သးန့ၣ်ဆဲးမၤအသးစးထီၣ်လၢအဝဲသ့ၣ် တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအကလုာ်လၢအအိၣ်ဖျါအသးစးထီၣ်ဝဲလၢကီၢ်ပယီၤစိစးလဲး (မဆလ) ဆူ နဝ တ တၢ်လီၤလၢဆၢကတီၢ်ခဲအံၤ နအဖ န့ၣ်လီၤ. အမံၤလဲလိာ်အသးသန့ကတၢ်ပတၢ်ပြးသ့ၣ်တဖၣ် အံၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးဝဲဒၣ်လၢကဒုးကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ကလုာ်လၢအတၢ်ပလီၤအသးဒီးပယီၤသးန့ၣ်လီၤ.

ကညီလီၤဟီၣ်ကဝီၤလၢအအိၣ်လၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ်အပူၤန့ၣ်. ကလုာ်လၢအတၢ်ထီၣ်ဒါစးထီၣ်ဟံးထီၣ် တၢ်စုကဝဲဒီးထီၣ်ဒါကွၢ်တၢ်ပတၢ်ပြးပဒိၣ်လၢအဟးကရၢကရိၣ်လၢကဒိၣ်စိဒီးကမၤဟါမံၤကွၢ်ပုၤက လုာ်အဂၢၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဖဲတၢ်သဘျုးန့ၣ်ဝံၤအလီၤခဲန့ၣ်လီၤ. ကညီစုကဝဲတၢ်ပတၢ်ဆၢစးထီၣ်ဝဲဖဲ ၁၉၄၉န့ၣ် တအိၣ်ဘၣ်တအိၣ်ဂၢၢ်ကျၢၤထီၣ်တၢ်လၢမၤမဆါတနံၤအံၤဒ်ကညီဒီးကလုာ်စၢၣ်ကရၢ ခုၣ်အံၤယုၢ်ဒီး ပုၤဖိၣ်စုကဝဲကရၢလၢအမ့ၢ်ကညီဒီးကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျါသးမ့ၢ်ဒ်န့ၣ်လီၤ. ခုၣ်အံၤယုၢ်လၢအကဲခိၣ် ကဲန့ၣ်လၢတၢ်ပတၢ်ဆၢအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤန့ၣ်ယုၣ်တၢ်သဘျုးအလၢအပုၤတၢ်လီၤလၢ ၁၉၆၀န့ၣ်ထီၣ်သီန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ကွၢ်ကဒါကွၢ်ဝဲအတၢ်ပညိၣ်လၢအမ့ၢ်တၢ်ပလီၤအသးကအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢကီၢ်စံၣ်အါဘၣ်ဟံးဖိၣ် ထီၣ်အသးလၢဒ်မိၣ်ကရိၣ်စံၣ်အကျဲၤသန့န့ၣ်လီၤ. ဖဲ၁၉၄၉န့ၣ် ဟီၣ်ကဝီၤအတၢ်ဘၣ်ယိၣ်အိၣ်ဝဲဒ်အ မ့ၢ်လၢခရံၣ်ဖိမိၣ်န့ၣ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်ပတၢ်ဆၢအပူၤလၢဒီးနဝတ ဂ့ၢ်ကျဲးစးမၤအါထီၣ်အတၢ်စုဆူ ခိၣ်တကးသ့ၣ်တဖၣ်လၢကမၤလီၤ ဖးဝဲဒၣ်ကညီတၢ်ပတၢ်ဆၢဒီးမၤလီၤဖးဝဲဒၣ် ခုၣ်အံၤအဲၣ်အဲၣ်ကညီ ဒီးကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျါသးမ့ၢ်ဒ်န့ၣ်လီၤ. လၢအပူၤကွၢ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ခုၣ်အံၤအဲၣ်အဲၣ် အသးဖိတဖၣ်န့ၣ်. ဟံးန့ၣ်ဝဲအမံၤလၢအမ့ၢ်ဒ်ခုၣ်ဘၣ်အုၣ်လၢအဘၣ်တၢ်ဆီလီၤဒီး နအဖဒီးနဝတအ တၢ်မၤစၢၤဒ်သိးကမၤန့ၣ်တၢ်လၢသးပဒိၣ်အဂီၢ်လၢကဟးကရၢကရိၣ်ဒီးမၤအါထီၣ်ဝဲဒၣ်သးအနီၣ်ဂံၢ် လၢကပၤဘၣ်ဝဲဒၣ်ကညီလီၤဟီၣ်ကဝီၤလဲလိာ်န့ၣ်လီၤ. ကညီဒီးကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျါသးမ့ၢ်ဒ်ကွၢ်ကရၢ ကရိၣ်ထီၣ်ကွၢ်အသးလၢကရၢဆဲးဆဲးဖိလၢတၢ်ဒုးစဲးပြးသးဖိဒီးဟံးတၢ်ကွၢ်အသန့လၢအဖိၣ်ဂၢၢ်ဟီၣ်က ဝီၤအလဲလိာ်လၢအပၤဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢန့ၣ်လံၤလံၤခုၣ်အံၤယုၢ်. ခုၣ်အံၤအဲၣ်အဲၣ်ပတၢ် ဝဲဒၣ်တၢ်လီၤတနီၤနီၤတၢ်ခဲအံၤ, သန့ကွဲး နအဖဆုၢ်လီၤအသးကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်ဆူတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ် အံၤဒီးခုၣ်အံၤယုၢ်. ခုၣ်အံၤအဲၣ်အဲၣ်ဒီးသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ပျဲအကျဲးဒီးဟးထီၣ်ကွၢ်ဒီးဖဲနအဖသး ကရၢသ့ၣ်တဖၣ်ဂုၤကဒါကွၢ်အခဲန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ဟဲကွၢ်အိၣ်ကဒါကွၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤန့ၣ် လီၤ.

စးထီၣ်လၢ ၁၉၇၀န့ၣ် လံၤလံၤပယီၤသးပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါသ့ၣ်တဖၣ်ဂ့ၢ်ကျဲးစးမၤပုၤဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ် တၢ်တိာ်ဟံးလၢကပၤဘၣ်ဝဲပုၤကညီဒီးတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢလၢဆုဆုလၢကီၢ်ပယီၤမ့ၢ်ထီၣ် တကပၤခီဖျါတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအမ့ၢ် “တၢ်လွံၤတၢ်” လၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်ပညိၣ်အိၣ်လၢ ကမျၢၢ်လၢအတအိၣ်လၢပယီၤတၢ်ပတၢ်ဆၢဖိလၢသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးမ့ၢ်ပုၤလၢပယီၤသးဟံးလၢအမ့ၢ်ပုၤမၤစၢၤ

သုးဖိသုဂ်တဖၣ်လၢအပူထီၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢကျဲၣ်အံၤန့ၣ်ပယီၤသုးယုဝဲကျဲလၢကမၤတၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်အခိၣ်သုဂ်တဖၣ်တၢ်သုဂ်တဖၣ်လၢအမ့ၢ်, တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်, ကျိၣ်စုသုဂ်တဖၣ် ဒီးတၢ်မၤအါထီၣ်သုးနီၢ်ဂံၢ် ဒီးတၢ်သုတၢ်ဘၣ်လၢသုးလၢအထီၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢအကတၢ်န့ၣ်နအဖၣ်ကျဲးစးလၢကသုးကွံာ်ဝဲဒၣ်ကမ့ၢ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်ဂုၤမၤနၢၤတၢ်အလီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤသုဂ်တဖၣ်ဆူသဝီသုဂ်တဖၣ်ဒီးတၢ်သုးလီၤသုးကျဲအတၢ်လီၤသုဂ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢပယီၤသုးအတၢ်ပၤအဖိလၢလီၤလီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤကမ့ၢ်သုဂ်တဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်သုအိၣ်လၢကမၤစၢၤပယီၤသုးအတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်ခိဖျါတၢ်ယုဆူၣ်ယုစးပုၤမၤတၢ်ဖိ, တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်, တၢ်ဖိတၢ်လံၤသုဂ်တဖၣ်ဒီးကျိၣ်စုသုဂ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ခိဖျါလၢနီၤဖးလီၤဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်သးဒ်အံၤအယိ, နအဖနီၤဖးလီၤဝဲဒၣ်သဝီသုဂ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်(သဝီသုဂ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဆူသုဂ်အလီၢ်) မ့တမ့ၢ် ညုၤခါယု (တၢ်ယုတၢ်ဖိးသဝီသုဂ်တဖၣ်) န့ၣ်လီၤ. သဝီလၢအအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢပယီၤသုးဟ့ၣ်လီၤ တၢ်ကလုာ်အဖိလၢသုဂ်တဖၣ် ဒီးအအိၣ်လၢနအဖအတၢ်ပၤအဖိလၢသုဂ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံပနီၣ်အဝဲသုဂ်ဒ်အမ့ၢ် ညုၤခါယု, ဝဲပုၤလၢအထီၣ်ဒါနအဖအတၢ်ပၤဒီးယုကွံာ်ဆူပုၤလၢအဟးဆွဲးဝဲဒၣ်ပယီၤသုးအတၢ်ဟးဆုၣ်, ဟးဟူးဂဲၤ (ဟးမိးဝုၢ်ဝီၤတၢ်)န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံပနီၣ်အဝဲသုဂ်ဒ်အမ့ၢ်(ပုၤပူထီၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ). နအဖဟံပနီၣ်အဝဲသုဂ်ဒ်အမ့ၢ်ဒုၣ်ဒါ အယိပယီၤသုးဒုးထီၣ်ဒါအဝဲသုဂ်န့ၣ်လီၤ.

နအဖဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ် “တၢ်လွံၢ်တၢ်” သနကုခိဖျါ လၢကညီတၢ်လီၤသုဂ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ကစၢ်ခိၣ်ကလိကျါအယိဒ်အဝဲသုဂ်တၢ်ဟံပလၢကပၤဘၣ်ဝဲကညီကီၢ်စၢ် လၢကလၢဆုဆု န့ၣ်ပၤဘၣ်ဝဲတသုဘၣ်. သဝီဖိသုဂ်တဖၣ်ဒီးပုၤဖိၣ်တၢ်စုကဝဲထီၣ်ဒါတၢ်ကရူၢ်သုဂ်တဖၣ်ခိဖျါလၢအဝဲသုဂ်သုဂ်ညါတၢ်လီၤတၢ်ကျဲးဒီးတၢ်အိၣ်သးသုဂ်တဖၣ်လၢအဝဲသုဂ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤပူၤအယိမ့ၢ်တၢ်တခါလၢအကဟးဆွဲးဝဲဒၣ်နအဖအတၢ်ထီၣ်ဒုးထီၣ်ဒါအဝဲသုဂ်ဒီးဖိၣ်ယၢ်ဂၢ်ကျါကွၢ်တၢ်ထီၣ်နီၣ်တၢ်နီၣ်အတၢ်ပၤတၢ်ဆုလၢအဝဲသုဂ်တၢ်အိၣ်မူအပူၤဒီးကီၢ်ဆၢန့ၣ်လီၤ. “တၢ်လွံၢ်တၢ်”အတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအိၣ်လၢကမၤအါထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်မၤဆုးမၤဆါသုဂ်တဖၣ်လၢအတၢ်တိၢ်ဟံအိၣ်လၢကမၤဟါမၤကွံာ်ဝဲဒၣ်ပုၤသဝီဖိလၢအအိၣ်လၢကစၢ်ခိၣ်ကလိကျါသုဂ်တဖၣ်ခိဖျါတၢ်ထီၣ်ဒုးသဝီသုဂ်တဖၣ်, တၢ်ခွဲၣ်အူအိၣ်ကွံာ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်, ဟံၣ်ယိ, ဒဲ, ခးသံကွံာ်ဆၢ ဖိကီၢ်ဖိဖဲအအိၣ်သုဂ်တဖၣ်ဒီးတၢ်မၤဆူၣ်တၢ်သုးလီၤသုးကျဲလၢသဝီဖိလၢဘၣ်တၢ်ထံၣ်အဝဲသုဂ်လၢလီၤဟီၣ်ကဝီၤသုဂ်တဖၣ်အံၤအပူၤဆူ ပယီၤသုးအတၢ်ပၤအဖိလၢသဝီသုဂ်တဖၣ်ဒီးတၢ်သုးလီၤသုးကျဲတၢ်လီၤသုဂ်တဖၣ်လၢတၢ်ပၤခိၣ်, လၢအဘူးဒီးပယီၤသုးအိၣ်တၢ်လီၤဝဲလီၤခိၣ်သုဂ်ဘူးဒီးကါကျဲကပၤသုဂ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နအဖအတၢ်ပညိၣ်လၢကညီဒီးကလုာ်တၢ်ထုၣ်ဖျးသုးမ့ၢ်ဒိၣ်အိၣ်ဒီးပုၤဖိၣ်စုကဝဲထီၣ်ဒါတၢ်ကရူၢ်လၢအဂၤသုဂ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်စ့ၤန့ၣ်ဒီးအဝဲသုဂ်မၤထီၣ်ဒါသဝီဖိသုဂ်တဖၣ်လၢအတၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်စုကဝဲဒီးဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢအဝဲသုဂ်အဖိခိၣ်ညီကဒ်န့ၣ်လီၤ. စးထီၣ်လၢခဉ်ဂ့ၢ်န့ၣ်လံၤလံၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတကတီၢ်ဘၣ်တကတီၢ်သုဂ်တဖၣ်အံၤယံၤထီၣ်ယံၤထီၣ်ဒီးကဲထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်မၤလီၤစ့ၤတၢ်ပညိၣ်လၢ ခုၣ်အဲၣ် အဲလ် အုၣ် အအိၣ်ဒီး တၢ်ပညိၣ် သုဂ် တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ကွၢ်ပညိၣ်ကွၢ်အံၤလီၤလီၤဆူသဝီဖိသုဂ်တဖၣ်အအိၣ်,ဝဲဆၢကတီၢ်ခဲအံၤန့ၣ်,နအဖအတၢ်အိၣ်သးဖျါ လၢအ ထံၣ် ဝဲဒၣ် ပုၤ သဝီဖိသုဂ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်ဝဲဒၣ်အဝဲသုဂ်ဒုၣ်ဒါအါ န့ၣ်ဒီးခုၣ် အဲၣ်အဲလ်အုၣ် န့ၣ်လီၤ. ခိဖျါဖဲ နအဖ သုဂ်ကတိၤ သ ကိးဘၣ်ယး တၢ်ယုတၢ်ဖိး အဂ့ၢ်ဒီး ခုၣ် အဲၣ် ယုၣ် အခါအဝဲသုဂ်ဂုၤကျဲးစးမၤလီၤမၤကွံာ်ဝဲဒၣ်ကညီလၢကစၢ်ခိၣ်ကလိကျါသုဂ်တဖၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဆဲးကျိး မ့ၢ်တမ့ၢ် တၢ်ကတိၤတၢ်ယုတၢ်ဖိးအဂ့ၢ်ဒီးပုၤသဝီဖိသုဂ်တဖၣ်အံၤဘၣ်. လၢကလံၤစးလီၤဟီၣ်ကဝီၤသုဂ်တဖၣ်အပူၤ အဝဲသုဂ်ဘၣ်ကွၢ်စၢ်မဲာ်ဒီးတၢ်နးတၢ်ဖိၣ်သုဂ်တဖၣ်ခိဖျါလၢတၢ်ဒုးတကတီၢ်ဘၣ်တကတီၢ်သုဂ်တဖၣ်အံၤအယိ ခုၣ်အဲၣ်အဲလ်အုၣ်န့ၣ်လီၤမၤဝဲဒၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလၢကမိးတြီဆၢသဝီဖိသုဂ်တဖၣ်အံၤခိဖျါ တၢ်မၤတၢ်တၢ်ဝဲဒၣ်နအဖသုးကျိၤသုဂ်တဖၣ်, တၢ်မိးကး (Guard) ဝဲဒၣ်သဝီဖိသုဂ်တဖၣ်ဒီးထုးကွံာ်ဝဲဒၣ်မ့ၢ်ပိၤသုဂ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

နအဖ ပါဘဉ်တွဲဝဲဒၣ်တၢ်ဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်လၢအမ့ၢ်ကညီ တၢ်လီၤဒီးသဝီဖိလၢအအိၣ်လၢတၢ်လီၤဖဲန့ၣ်တဖၣ်ခီဖျိလၢအဝဲသ့ၣ်မၤအါထီၣ်ဝဲဒၣ်သုးအတၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢကညီလီၤဟီၣ်ကဝီၤကီၢ်ဆၢန့ၣ်လီၤ. ပှၤကမ့ၢ်လၢအအိၣ်လၢပယီၤ သုးအတၢ်ပၤအဖီလၢသ့ၣ်တဖၣ်အဝဲသ့ၣ်ဘဉ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ် ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ် တလီၤလီၤလၢကဘဉ်မၤန့ၢ်တၢ်လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ဘူးတၢ်လဲၤ, နီၣ်န့ၣ်အသိးပယီၤသုးအဂီၢ်တၢ်ယုအဝဲသ့ၣ်ကျိၣ်စ့, တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤ အကလုာ်ကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီသ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢနအဖ အတၢ်ပၤအဖီလၢန့ၣ်, ဘဉ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးတၢ်မၤ ဃံးလၢအနးသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်တအိၣ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢကလဲၤမၤက့ၤတၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးအလီၢ်ဘဉ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လီၤလၢတကြးတဘဉ်အယီၤသဝီသ့ၣ်တဖၣ် ထီၣ်န့ၣ်ဂုၢ်ကျဲးစးလၢကက့ၤကဒါက့ၤလၢအဝဲသ့ၣ်သဝီလၢအပူၤကွၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဘဉ်လၢကသ့ၣ်အိၣ်ဖျးအိၣ်တၢ်ဒီးဘုၣ်အိၣ်ဆၢၣ်ဖိကီၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢတၢ်မၤဃံးအကလုာ်ကလုာ် ဒီးတၢ်မၤအါမၤသီသ့ၣ်တဖၣ်အယီၤ, သဝီသ့ၣ်တဖၣ်တသးအိၣ်လဲၤအိၣ်လၢတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢပယီၤသုးအတၢ်ပၤအဖီလၢန့ၣ်ဘဉ်. မ့ၢ်တမီၤအဝဲသ့ၣ်ယုၤပူၤဖျး ကွၢ်ဝဲဒၣ်အသးလၢပှၤပူၤဒ်အမ့ၢ်(ပှၤပူၤထီၣ်တၢ်ဖိ) သဝီသ့ၣ်တဖၣ်အယီၤအဝဲသ့ၣ်ဘဉ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးတၢ်လီၤပျံၤ လၢအမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဒီးခီဖျိလၢတၢ်ဒ်အံၤအယီၤပယီၤသုးဒုးထီၣ်ဒါအဝဲသ့ၣ်ဒီးဟံးဝဲလၢအမ့ၢ်တၢ်ဒုးထီၣ်ဒါလၢအဖိးသဲစး, အိၣ်ဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ လၢမၤဟးဂီၤကွၢ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိးတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်အကလုာ်ကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ်ခးသံကွၢ်အဝဲသ့ၣ်ဖဲတၢ်ထံၣ်အဝဲသ့ၣ်တဘျီလၢလၢ, ဒီးဒီးလီၤဃာ်မ့ၢ်ပီၤလၢပှၤပူၤကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ် ထံၣ်ကျိၣ်ကါခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးသဝီလီၤလံၤပူၤသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲသဝီသ့ၣ်တဖၣ်ဟးထီၣ်ဟးလီၤညီန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီလၢအအိၣ်လၢနအဖအတၢ်ပၤအဖီလၢမ့ၢ်ဂ့ၤ မ့ၢ်တမ့ၢ် လၢတၢ်သုးလီၤသုးကျဲၤတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ တၢ်လီၤလၢတၢ်အိၣ်ခူသ့ၣ်အလီၢ်လၢပှၤပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤ သဝီသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤဒ်လဲၣ်ဂ့ၤဘဉ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးပယီၤသုးအတၢ်မၤအါမၤသီသ့ၣ်တဖၣ်လၢအမၤပျံၤဝဲဒၣ်နီၢ်ကစၢ်တဂၤအတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဒီးတၢ်လုာ်အိၣ်သးသမူတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤန့ၣ်လီၤ. ပှၤသုးဖိတဂၤစုၣ်စုၣ်လၢအနးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤအါမၤသီန့ၣ်တမ့ၢ်ဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်နီၢ်ကစၢ် ဒၣ်ဝဲဒုးအိၣ်ထီၣ်ဘဉ်. မ့ၢ်တမီၤမ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်တခါလၢအအိၣ်သလၣ်လီၤအသးဒီးမ့ၢ်ဝဲတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢပယီၤသုးအတၢ်ဘျုးသနူအတၢ်ပညိၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လီၤလီၤဆူသဝီသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်ဒီးမၤဝဲဒၣ်လၢကမၤစၢၤသုးအ တၢ်ပၤတၢ်ဆှၢအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤန့ၣ်လီၤ.

တီအူကီၢ်သ့ၣ်အပူၤဖိၣ်မုၢ်တၢ်လၢအဆိၣ်လၢလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်အပူၤဆၢထၢၣ်ဝံၣ်ဃၢၣ်အနီၢ်ကစၢ်တၢ်
ဘိၣ်တၢ်စၢၤအဝဲဃၢၣ်ပူၤဖျးအသးလၢအသီဖဲ နအဖထီၣ်ဒုးအသီဖဲလၢအံၤၣ်ၣ်ၣ်ၣ်ၣ်ၣ်ၣ်ၣ်ၣ်
လီၤ. (တၢ်ဂီၤ ကညီၣ်ဂီၢ်ဝံၣ်ယၢ်ကရူၢ်)

၃. ပိတ်မုတ်သွပ်တဖန်လာကညီလုပ်လင်ထူသနူအတတပူ

တပ်ကဲပုသုတ်ကသးပုသုတ်တဖန်

ကညီအတတပူလုပ်ထီတပ်ကဲပုသုတ်တဖန်န့ဉ်မုတ်ခိခိတပ်ကဲလီလတ်မာအာမာနးအလီဒီးယုဒဒီး အဝဲသုတ်တပ်ကဲလီတပ်ကဲလီသုတ်တဖန်တပ်မာဟးဂီၤကွံာ်ဝဲဒုန့ဉ်လီၤ. ဖိသုတ်သုတ်တဖန်လာအဒိတပ်ကဲ လာဟံဉ်ဖိယိသုတ်တဖန်အပူ န့ဉ်တပ်သိပ်လိမာယုအဝဲသုတ်လာကဘဉ်ဟံဉ်တပ်ကဲဝဲဒုဘူးတံၤ, ပု တဝါ, ကညီတပ်ဆဲးတပ်လဒီးလီၤကဝီၤမိၤပံဖုတပ်စံဉ်ယဲၤသုတ်တဖန်လီၤ. ဒ်တပ်အိၣ်သးလာအပူကွံာ် အသိးသဝီဖိသုတ်တဖန်ဟံးယုဂါကျၤတပ်လူလိာ်မုတ်လိာ်ဒီးတပ်မံးတပ်မာ အဒိလာအဟဲလီၤစၢၤလီၤသ့ဉ် ဝဲဒုလာမိၤပံဖုအစၢၤလံၤလံၤန့ဉ်လီၤ. စးထီၣ်ဝဲဒုလာဖိသုတ်လံၤလံၤ, ပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်လာ ကညီပု တဝါအပူန့ဉ်ဘဉ်တပ်သိပ်လိန့ဉ်လိ အဝဲသုတ်လာဘဉ်ယးဒီးမိၤအတပ်သိပ်တပ်သိးဒီးလာတပ်အံၤအယိအဝဲ သုတ်ဟံးထီၣ်ဖိထီၣ်တပ်မာအဘူးကတပ်န့ဉ် မုတ်တပ်အံၤထွဲကွံာ်ထွဲကဟုကယာ် အဝဲသုတ်နီၣ်ကစၢၤဟံဉ်ဖိ ယိဖိန့ဉ်လီၤ. ပုဖိသုတ်ခဲလက်ဘဉ်တပ်သိပ်လိအဝဲသုတ်လာကဘဉ်ယုးယိၣ်ဟံကဲအဝဲသုတ်အမိၤအပူန့ဉ် လီၤ. တပ်ကဲအဝဲအံၤန့ဉ်ဘဉ် တပ်ကဲဖျါထီၣ်အံၤဖဲ ပုသးစၢၤသုတ်တဖန်ထီၣ်ပုလာအသးပုန့ဉ်အဝဲ သုတ်လာတဒီးဘူးဒီးတံၤဒီးအဝဲသုတ်သန့ကွံာ် မိၤပံဖုအတပ်လီၤစၢၤလီၤပိတ်မုတ်သးပုသုတ်တဖန်အမံၤအဂီၢ် န့ဉ်မုတ်, ဖဲဟံဉ်ဖိယိဖိအတပ်ဘဉ်ဘူးဘဉ်တပ်မုတ်အိၣ်သန့ကွံာ်. ကဘဉ်တပ်ကိးလာမုဂါ ဒီးဖဲန့ဉ်လီၤ. လာတပ်န့ဉ်အယိပိတ်မုတ်သးပုသုတ်တဖန်ထီၣ်န့ဉ်အိၣ်ဒီးတပ်ထီၣ်ကွံာ်စၢၤကွံာ်တပ်လာအဘဉ်ယးဒီးမိၤအစိ ကမိၤလီၤဆိဒုတ်တဖန်တံၤတံၤဒီးပုလာအသးစၢၤန့ဉ်ဒီးအဝဲသုတ်န့ဉ်လီၤ. နမုတ်တပ်ကဲပုပိတ်မုတ်သးပုလာ အဂၢၤသုတ်တဖန်လီၤကဲဒ်သိးနတပ်ကဲနနီၣ်ကစၢၤအမိဘဉ်န့ဉ်လီၤ.

“မိၤဒီးပံၤလက်ဘဉ်တပ်ကဲအဝဲသုတ်. ဖဲမိၤ မုတ်မုတ် ပံ ကတိတပ်န့ဉ်အဝဲသုတ် လာအမုတ်ဖိဘဉ်တပ်ကဲဝဲ ဒုဉ်. ပုလာအဂၢၤသုတ်တဖန်ကဆိၣ်မိၣ်ဝဲဒ်လဲၣ်န့ဉ်ယတသုတ်ညါဘဉ်. ဘဉ်ဆဉ်မုတ်ယာ်န့ဉ်ယဒိကန့ဉ်ယမိဒီးပါ ကလုလီၤ.”

-နီၢ်အ--- (မုဂါ, ၄၅နံဉ်), အ--- သဝီ, နုပျဉ်ယာ်ကီၢ်ချဉ် (လိစဲးပထုဘဉ် ၂၀၀၆နံဉ်)

“ပဟံဉ်ဖိယိဖိန့ဉ်, ပဒိကန့ဉ်ဒီးဟံကဲပုမိၤပဟံ, ပဖဲပဖု. လာမိၤပံဖုအစၢၤလံၤလံၤပုကညီသုတ် တဖန်တပ်ကဲပုသးပုန့ဉ်အံၤသုတ်တဖန်လီၤ.”

-နီၢ်အ--- (မုဂါ, ၂၂နံဉ်) န--- သဝီ, နုသထုဉ်ကီၢ်ချဉ်(လိစဲးပထုဘဉ် ၂၀၀၆နံဉ်)

တပ်နီၤဖးတပ်မာ

“လာသဝီပူန့ဉ်ပမာသကိးတပ်ပူဃီပမာစၢၤလိာ်သး ဘဉ်ဆဉ်ဒီးခဲအံၤယအိၣ်ဒီးယ ဖိသုတ်တဖန်ဃီယမာစၢၤ ပုဂၤတသုလာဘဉ်ဒီးယဘဉ်မာကတပ်လာ ဟံဉ်တပ်မာဒ်အမုတ်တပ်ဖိအိၣ်တုအိၣ်, တပ်အိၣ်ထံ, ဒီးတပ်ထီတပ် သုတ်တဖန်န့ဉ်လီၤ. မုတ်တပ်မာလံၤဘျးလံၤပဂီၢ်ဒိၣ်မးလံၤပကနီၤဖးပတပ်မာဒ်ဖျါလာယဝဲလံၤမာတပ်လာဃုးပူ ဒီး ယအိၣ်လာဟံဉ်ပူဒီးမာတပ်လာဟံဉ်ပူ. ယတမာလိဘဉ်တပ်နီၣ်တမံၤဘဉ်, ယဝဲမုတ်အိၣ်လာဟံဉ်ဒီးပကွံာ်က ဟုကယာ်ပဖိသိးသိးဒီးအဝဲမုတ်လံၤဆူလီၢ်အဂၢၤ လာဃုးပူ မုတ်မုတ် လံၤမာတပ်လာအဂၢၤမာလာဘဉ်ကွံာ်ထွဲယဖိ သုတ်တဖန်လီၤ. ယဖိသုတ်တဖန်မုတ်ဆိကန့ဉ်အပါအိၣ်လာဟံဉ်ဒီးပကွံာ်ကဟုကယာ်ပဖိသိးသိးလီၤ. ဘဉ်ဆဉ် ဒီးယဝဲမုတ်အိၣ်လာဟံဉ်ဘဉ်န့ဉ်ယဘဉ်ကွံာ်ထွဲကဟုကယာ်ပဖိသုတ်တဖန်ထဲတဂၢၤမိန့ဉ်လီၤ.”

-နီၢ်လ--- (မုဂါ, ၂၇နံဉ်) ခ--- သဝီ, ချဉ်လွံၤထုဉ်ကီၢ်ချဉ်(လိယူလံ ၂၀၀၆နံဉ်)

လာတာအိတ်သးတနီနီအပူန့ၣ်,ပိတ်ခွါဖိဒီးပိတ်မုၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်လီၤအသးလာအဟံၣ်ပူၤယီၤပူၤဒ်အမ့ၢ်
မၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်အမိၢ်အပၢ်ဟံၣ်ယီၤတၢ်မၤဒီးလၢစံၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. ခိဖျါလၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤမၤစၢၤ
တၢ်လၢဟံၣ်ယီၤတၢ်ဖဲတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်အယိကညီပိတ်မုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မၤအါထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢက
န့ၣ်လီၤမၤတၢ်လၢသဝီတၢ်မၤခဲလၢၣ်,ဟံၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်မၤလၢအယၢၤအမ့ၢ်တၢ်ထံၣ်စံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်
နီၤဖးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်အယိတမ့ၢ်တၢ်မၤယံးဒီးမၤန့ၢ်ဆူၣ်ဘၣ်, ပိတ်မုၣ်ဒီးပိတ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်မၤသကိးတၢ်လၢ
စံၣ်ပူၤဒီးဟံၣ်ယီၤတၢ်မၤသ့ၣ်ဒၣ်လီၤ. နီၣ်လဲၣ်ဂ့ၤနီၣ်လဲၣ်ဂ့ၤညီန့ၢ်န့ၣ်လၢဟံၣ်ဖိယီၤဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်တၢ်ဟံ
ပနီၣ်ယၢ်လၢပိတ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဟံးဖိၣ်ထီၣ်မူၤဒါခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲမၤတၢ်မၤအယၢၤလၢစံၣ်ပူၤ
ဒ်အမ့ၢ်မၤကဆိဒီးခွဲၣ်အူကွၢ်နီၣ်လၢစံၣ်ပူၤ, ဟးယုၣ်ဒီးအိၣ်တၢ်, ဘုၣ်ဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိအါအါဂီၢ်ဂီၢ် ဒ်အမ့ၢ်ကျိၢ်
ပနီၣ်ဒီးမၤတၢ်ပနံးတၢ်ကၢန့ၣ်လီၤ. ပိတ်မုၣ်လၢအဂၢၤတကပၤန့ၣ်, တၢ်ဆၢမုၢ်လၢအီၤလၢကအံးက့ၤကွၢ်က့ၤ
ဟံၣ်ယီၤတၢ်မၤလၢအမ့ၢ်တၢ်ပၤဟံၣ်ယီၤကျိၣ်စ့ဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဆၢတၢ်လၢဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ကွၢ်လုၢ်ဒိၣ်
ထီၣ်ဝဲနီၣ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဟံးစ့ၢ်ကိးမူၤဒါလၢတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢဟံၣ် ပူၤဒ်အမ့ၢ်တၢ် ဖိ အိၣ်တ့ၤ
အိၣ်.တၢ်ထါတၢ်, ကွၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ဖိဒီးတဘျီ တခိၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ဘုၣ်ဝဲဒၣ်ဆၣ်ဖိကိၢ်ဖိဒ်အမ့ၢ်ဆီသ့ၣ်တဖၣ်ဒီး
ထိးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်ဖိယီၤဖိအိၣ်ဒီးကျးဆံးဆံးဖိလၢသဝီပူၤဒီး, ပိတ်မုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ညီန့ၢ်န့ၣ်မၤ
တၢ်အါလၢတၢ်မၤဝဲအံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. တုၤတၢ်ဆၢကတီၢ်ဘၣ်ဒီး, နီၣ်လဲၣ်ဂ့ၤနီၣ်လဲၣ်ဂ့ၤပိတ်မုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်
လီၤမၤတၢ်မၤလၢစံၣ်ပူၤဝဲအဝဲသ့ၣ်အဝၤကပၤန့ၣ်လီၤ. လီၤဆီဒၣ်တၢ်, တၢ်ဆၢကတီၢ်အရူၣ်ဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဖဲ
တၢ်မုၢ်တၢ်ဘိအတၢ်လဲၤတရံး ဒ်အမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်ဘု တၢ်ကျိၣ်နီၣ်ဒီးတၢ်ကူးဘုခါသ့ၣ်တဖၣ်ပူၤဒီးသဝီသ့ၣ်ဒၣ်အ
ဝဲသ့ၣ်မုၢ်နံၤမုၢ်သီလၢစံၣ်ပူၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးပိတ်မုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ပထံၣ်ဘၣ်အီၤသ့ၣ်လၢမၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤလၢအယၢၤ
သ့ၣ်တဖၣ်ဒိတနံၤဝဲယၢ်ဒီးအဖိဆံးဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ချၢယံးန့ၣ်လီၤ. တၢ်အိတ်သးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤတ
ဒ်သိးလိာ်သးလၢကညီပူၤတဝၢအပူၤဒီးညီန့ၢ်န့ၣ်တၢ်နီၤဖးတၢ်မၤအပတီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤဆီလိာ်အသးလၢ
နီၢ်ကစၢ်ဟံၣ်ယီၤတၢ်မၤပူၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပိတ်မုၣ်သးစၢ်မုၢ်တကလၢ ဧ---သဝီလၢ, ဖၣ်ပူၢ်မုၢ်ထီၣ်တကပၤတဂၤ ဂုၤအိၣ်ဘုလၢကတၢ်ကတီၢ်ယၢ်ဝဲဒၣ်ဟ့ၣ်သးလၢလၢကဖိအိၣ်
ဝဲအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ ကညီဂံၢ်ဂီၢ်ဒီးယၢ်ကရူၢ်)

“တၢ်လုၢ်အိတ်သးသမူလီၤတီၢ်လီၤဆီလၢပိတ်မုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်တအိၣ်ဘၣ်. အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်
တဖၣ်ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢဟံၣ်ခိၣ်ဒီးမၤသကိးတၢ်တပူၤယီၤဒီးအီၤလီၤ. တၢ်မၤလၢအလီၤဆီလၢပိတ်မုၣ်ဒီးပိတ်ခွါ
အဘၢၣ်စၢၤန့ၣ်တအိၣ်ဘၣ်ပိတ်မုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မၤသကိးတၢ်တပူၤယီၤဒီးပိတ်ခွါလၢစံၣ်ပူၤဝဲအဝဲသ့ၣ်ဖိဆံးတအိၣ်ဘၣ်

ဆာကတီရ်လီ၊ ဟံင်ခိင်တနီအိုင်ဒီးဝဲလၢအဝဲသုင်မၤသုင် တဖၣ်ဒီးမိသုင်တဖၣ်ကလဲးဃုာ်ဒီးအဝဲသုင် လၢတၢ်မၤအပူ၊ တခိင်တၢ်အဝဲသုင်ဘုင်ဝဲထီးဒီးဆီသုင်တဖၣ်ဒီးကနီၤဘၣ်စ့လၢကသုဘၣ်ဝဲလၢဟံင်ပူ၊ ဃီပူအဂီၢ်န့ၣ်လီ၊ တၢ်သုင်တဖၣ်အံၤအါဒုၣ်တၢ်ကကံၢ်ပိာ်မုၢ်သုင်တဖၣ်မၤဝဲန့ၣ်လီ၊ လၢကျဲအဂၤတမံၤန့ၣ်အါ ဒုၣ်တၢ်ကကံၢ်ပိာ်မုၢ်သုင်တဖၣ်ဘုင်ဝဲဒုၣ်ကျိၢ်သုင်တဖၣ်ဒီးသုင်ဝဲတၢ်မုၢ်တၢ်ဘိလၢကဆါဝဲအဂီၢ်ဒီးသီး ကဒီးန့ၣ်စ့ အဘျီၣ်သုင်တဖၣ်၊ ဘၣ်ဆၢၣ်ပိာ်မုၢ်သုင်တဖၣ်ဘုင်ဝဲကျိၢ်သုင်တဖၣ် ဖဲအဖိသုင်တဖၣ်အိၣ်ယံးဒီးအိးဒီးအဝဲ သုင်တဖၣ်မၤတၢ်လၢစံာ်ပူၤခါန့ၣ်လီ။”

—နီၤမ— (မုၢ်, ၄၇နံၣ်), ထ—သဝီ, ဒူပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ချၢ် (လၢစဲးပထုဘၢၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

“မဲယတၢ်အိၣ်မူဒံးအခါန့ၣ်, ယမၤတၢ်လၢဟံင်, ဘုင်ထီၣ်ဘုင်ဆီဒီးကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်ယမိသုင်တဖၣ် မဲယတၢ် လဲးမၤတၢ်လၢတၢ်ချၢ်လၢကနီၤအဂီၢ်ဒီးအဝဲဘၣ်မၤဝဲဒုၣ်တၢ်မၤလၢအယၢ်သုင်တဖၣ်န့ၣ်လီ၊ အဝဲဟံင်လီၤယၢ်စ ခဲလၢာ်လၢအမၤန့ၣ်သုင်တဖၣ်တီတီလီၤလီၤန့ၣ်လီ၊ ယဟံးန့ၣ်စ့လၢအိၣ်ဒီးတီခိၣ်ရဲၤမဲကျိၢ်စ့လၢဟံင်မိဃီမိ တၢ်လိာ်ဘၣ်န့ၣ်လီ။”

—နီၤထ— (မုၢ်, ၆၄နံၣ်), ခ—သဝီ, ဒူပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ချၢ် (လၢစဲးပထုဘၢၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

သုင်ဒိၣ်ကီၢ်ဆၢ, တီအူကီၢ်ချၢ်အပူ ကီၢ်ပူၤပုၤဃုာ်အိၣ်ကမံၤဟးဖျိးပိာ်မုၢ်တဂၤပိာ်ဘုဲ တၢ်ကူးဘုဲသီသီအခါန့ၣ်လီ၊ (တၢ်ဂီၤ ကညီၣ်ဂၢ်ဝိၣ်ဒီးယၢ်ကရူၢ်)

“မဲယတၢ်အိၣ်မူဒံးခါန့ၣ်အဝဲနီၤဒီးတၢ်မၤလၢဟံင်မုၢ်ဒီးပိာ်မုၢ်အဘၢၣ်စၢဘၣ်ဆၢၣ်ဒီးလၢခဲန့ၣ်ယမိတမၤဝဲဘၣ်, ယ မိာ်အိၣ်ဒီးလၢအဖိမုၢ်သုင်တဖၣ်ကသုင်ညါပိာ်မုၢ်တၢ်မၤဘၣ်ဃးဒီးဟံင်ဃီတၢ်မၤဒီးသီးဒီးပမၤဆီဟံင်ဆီဃီန့ၣ် ပကကျဲဒီးဟံင်ဃီတၢ်မၤဒီးပုၤသုတတဲအိၣ်ပဂၢ်တဂၤန့ၣ်လီ၊ မဲပသးစၢ်ဒီးအခါပမိသိၣ်လိပူၤလၢဟံင်မုၢ်န့ၣ်က ဘၣ်အိၣ်လၢဟံင်, ဒ်ယမၤပိာ်မုၢ်တဂၤသီးမဲယသုင်ညါလီၤယသးလၢယဒိၣ်တုၤခိၣ်ပုၤဒီးသုင်ညါလီၤယသးလၢ ယစးထီၣ်မၤတၢ်သုလံန့ၣ်ယပါမၤယမၤကဆိဟံင်ခိၣ်ဖျိလၢယပါန့ၣ်အိၣ်တၢ်ကဆၢၣ်ဆိဒီးသၢသုင်တဖၣ်ဒီးနီၣ် တၢ်သုင်တဖၣ်န့ၣ်ကဘၣ်တၢ်မၤကဆိအီၤလီၤ, ကိးဆၢကတီၢ်ဒီးမဲယပါမၤတၢ်ဝဲမၤဟံင်ကလၢဟံင်ခါန့ၣ်ထံမိနီၣ်မိ ကဘၣ်အိၣ်ဟံစၢသးလၢအကသုဃၢဒိၣ်ဂီၢ်လီၤ, ယပါန့ၣ်မၤပုၤတဂၤလၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီဃးဒိၣ်မးဖဲအလဲးမၤ တၢ်ဟံကၢၤခါပမၤကဆိဟံင်ဝဲလဲဘၣ်ဆၢၣ်ဖဲအဟံကုၤန့ၣ်လီၤလၢဟံင်ပူၤအခါအဝဲမၤထံၣ်ဝဲလၢတၢ်ကမၤအိၣ်လၢ သုင်ဘၣ်ခိၣ်န့ၣ်အဝဲမၤပမၤကဆိဟံင်တၢ်ကျိၢ်ဒီး, မဲယပါမၤလဲးမၤတၢ်လၢတၢ်မၤပူၤန့ၣ်ယဒုမိဘၣ်လဲးဃုာ်ဒီးအိး ယပါမၤဝဲဘုတဘီန့ၣ်အမၤယဒုမိဝဲဆဲးကိာ်မိတဘီဖဲအဝဲဝဲန့ၣ်လီၤ, ယပါသိၣ်လိအီၤတၢ်လၢပူၤပိာ်မုၢ်ကဘၣ်မၤ

ဒီးကဘဉ်မဝဲဒ်လဲဉ်ဒီးကဘဉ်မဝဲဒ်မူးမူးနီၤဒီးသီးဒီးမုၢ်တနံၤဆၢထၢၣ်လၢနီၤကစၢ်ဒိၣ်ကသ့အဂီၢ်ဒီးသီးမုၢ်တနံၤအမၤထီၣ်ပုၤန့ၣ်လုၢ်အိၣ်မိမၤကသ့ဂီၢ်လီၤ။”

-နီၤဟ--- (မုၢ်, ၂၂နံၣ်), ဟ---သဝီ, နုပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ချၢ် (လၢအီကူၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်န့ၣ်မိန့ၣ်ကမီၤအလီၢ်လၢအပူၤ

တၢ်အိၣ်ဃါလၢပိၣ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်ဘဉ်တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်အိၣ်အသီးန့ၣ် ဒ်န့ၣ်အသီးသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲဒ်ဒီးမိၢ်ပံၤဖုအတၢ်စံၣ်ယဲၤဟံၣ်ပနီၣ်ယၢ်ဝဲလၢပိၣ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးခိၣ်နၢ်အလီၢ်အလၢလၢပုၤတဝါအပူၤန့ၣ်လီၤ။ ဒ်လဲဉ်ဂ့ၤဒ်လဲဉ်ဂ့ၤပုၤပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟူးဂဲၤလၢပုၤတဝါအပူၤဒီးသဝီတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီးတၢ်ဟံၣ်ကီၤယၢ်ဒီးမၤအါထီၣ်ဝဲဒ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ဆဲးတၢ်လၢတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢဒီးမိၢ်ပံၤလုၢ်လၢ်ထူသန့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ အဒိ, ပိၣ်မုၢ်လၢ ပုၤသ့ၣ်ခိၣ်ဖိဟံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အလီၢ်အလၢလၢဟံၣ်ပုၤ သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မုၢ်ဝဲဒ်တၢ်တိၣ်ခိၣ်ရိၣ်မဲဝဲဒ်တၢ်ဝဲတၢ်ကလၢအတၢ်ဘၢန့ၣ်လီၤ။ ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်အိၣ် သးတနီၤနီၤအပူၤန့ၣ်အိၣ်ဒီးအမ့ၤလၢအရ့ၣ်ဒ်လၢတၢ်ဝဲတၢ်ကလၢအစိကမီၤ ကအိၣ်ဒီးဟံၣ်ဖိယိဖိဒီးဟံး မ့ၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢ အပူၤထဲတဂၤ ဇိန့ၣ်လီၤ။ ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢခရံၣ်ဖိ ဟံၣ်ပုၤယိပုၤသ့ၣ် တဖၣ်အါဒ်တၢ်တက့ၢ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ဘျုးထူဘၢယွၤဒီးတိၣ်ခိၣ်ရိၣ် မဲတၢ်ဖဲးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢဟီၣ်ကဝီၤတၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤဒီးသရံၣ်မၤစၢၤကရူၢ်သ့ၣ်တဖၣ်, ဘဉ်ဆဉ်အဝဲသ့ၣ်တက့ၢ်ထီၣ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်သရံၣ်ဘဉ်, လၢဘၢသီခါပုၤတဝါသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်, ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟံးမ့ၤလၢကတၢ်ကတီၤသီခါဖျၢၣ်အတၢ်မၤဘျုးသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်တနံၤဂီၢ်တနံၤဂီၢ်ဆူသီခါသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ။

“ပိၣ်မုၢ်လၢပုၤသ့ၣ်ခိၣ်ဖိဟံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မုၢ်ဝဲပုၤလၢအတီၢ်ခိၣ်ရိၣ်မဲတၢ်, အဒိယဖိမုၢ်မုၢ်ထီၣ်ပုၤန့ၣ်ပုၤပိၣ်ခွါလၢအဟံးယဖိမုၢ်န့ၣ်ကဘဉ်ဟံးအိၣ်တပူၤယီၤဒီးယဖိမုၢ်ဒီးယဖိမုၢ်ကဘဉ်မုၢ်ဝဲဒ်ဟံၣ်ခိၣ်လၢဟံၣ်ပုၤယီၤယဖိမုၢ်ကဘဉ်ဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်မူဒါဒါအသီးန့ၣ်လီၤ။ ဖိမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကဘဉ်ဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်မူဒါ ဒါအမၤသ့ၣ်တဖၣ်မၤဝဲဒ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ပိၣ်ဝဲဒ်အဝါသ့ၣ်ခဲတသ့ဘဉ်, တၢ်ဝဲအံၤတမုၢ်ဝဲဒ်တၢ်ကီၤတၢ်ခဲလၢ ပိၣ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဘဉ်, ခီဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်ထီၣ်ပုၤဝဲဒ်ဒီးဘဉ်လုၢ်ပိၣ်ဝဲဒ်ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အခဲယီၤလီၤ, ဖိမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘဉ်ဟံးဝဲဒ်မူဒါဒါအမၤသ့ၣ်တဖၣ်အသီးခီဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်မုၢ်မၤဝဲဒ်ဒ်အံၤန့ၣ်ဒီးပုၤသ့ၣ်ခိၣ်ဖိအတၢ်ဝဲတၢ်ကလၢကစၢ်ဃာ်ဝဲဒ်ဟံၣ်ဖိယိဖိသ့ၣ်တဖၣ်တပူၤယီၤဂ့ၤလီၤ။ ယမုၢ်လုၢ်ထီၣ်တၢ်လၢတၢ်ဝဲတၢ်ကလၢအအိၣ်ဝဲ, ဒီးမဲယဃုဘၢထုကဖၣ်သ့ၣ်ကမဲတၢ်ဝဲအလီၢ်ခဲ, ယဖိမုၢ်လၢအဒိၣ်ကတၢ်တဂၤကဘဉ်မၤပိၣ်ယခဲဒ်ယမၤအသီးဒီးဝဲအလီၢ်ခဲအဒိပုၤဝဲမုၢ်လၢအစံးတဂၤကဘဉ်မၤပိၣ်အခဲလၢတၢ်န့ၣ်အဃိတၢ်ဝဲတၢ်ကလၢကစၢ်ဃာ်ပုၤတပူၤယီၤဂ့ၤလီၤ။ ခဲအံၤန့ၣ်ယမုၢ်ဝဲဒ်တၢ်ဘျုးတၢ်ဘၢအိၣ်လၢယဟံၣ်ပုၤဘဉ်ဆဉ်မဲယထုကဖၣ်သ့ၣ်ကမဲတၢ်ဝဲအလီၢ်ခဲယဖိမုၢ်အဒိၣ်လၢအထီၣ်ပုၤဝဲတဂၤကဘဉ်ထုကဖၣ်သ့ၣ်ကမဲတၢ်ဒီးဝဲအလီၢ်ခဲယဖိမုၢ်လၢအစံးလၢအထီၣ်ပုၤဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ကဘဉ်ထုကဖၣ်သ့ၣ်ကမဲတၢ်တဂၤဝဲတဂၤန့ၣ်လီၤ။ ပဘဉ်န့ၣ်ပုၤအဝဲသ့ၣ်လၢကဘဉ်မၤဝဲဒ်ဒ်လဲဉ်ဒီးဟံးဃာ်ဂၢ်ကျၢၤတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ, ဘဉ်ဆဉ်ပုၤပိၣ်မုၢ်လၢတဖျါဘဉ်သးသ့ၣ်တဖၣ်မၤဝဲဒ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤတသ့ဘဉ်, ပုၤလၢအဘၢမိၢ်လုၢ်ပံၤလုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘဉ်အိၣ်သကိးတၢ်တပူၤယီၤဖဲမူးအဆၢကတီၢ်တနံၣ်ခဲဘျီန့ၣ်လီၤ။ အဆိကတၢ်တဘျီန့ၣ်ဖဲန့ၣ်ခိၣ်ထံးဒီးခဲဘျီတဘျီန့ၣ်ဖဲန့ၣ်ကတၢ်န့ၣ်လီၤ။ အဆိကတၢ်တဘျီပတဘဉ်အိၣ်န့ၣ်ဖဲတချူးတၢ်စူၤလီၤဒဲးဘဉ်ဒီးလၢခဲတဘျီန့ၣ်ဖဲတၢ်ကူးဘူကူးဟုဝဲအလီၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ။ ယဝဲတဘဉ်မၤတၢ်နီၤတမံၤဘဉ်ဒီးယဘဉ်မၤထဲတဂၤဖိန့ၣ်လီၤ။”

-နီၤအ--- (မုၢ်, ၄၅နံၣ်), ပုၤဘၢတၢ်ဝဲတၢ်ကလၢ,မ---သဝီ,နုပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ချၢ် (လၢခဲးပထုဘဉ် ၂၀၀၆နံၣ်)

ကညီခရိုင်မိမိရပ်ကွက်အစဉ်အလာအရရှိအမှုတရား၊ ခဲအံ့အိပ်ဆိးဝဲဒင်လာဘင်ကီဘင်ခဲဒဲကပိလောအဘူးဒီး ကိဆာမဲယီကီပူ၊ တီခိင်ရိုင်မဲဝဲဒင်အပူတတလတတကတဖန်လီ။ (တံဂီး ညီဂုဂီဝဲဒီးယင်ကရိုင်)

“ယသဝီပူန့၊ ယမဟံဉ်ဃီတံမဟံန့ယပာ်ဖိုင်ထီသးဃုဒီးတံဘူတံဘာကရိုင်ဒီးပဘာသကီးယုဒီး ယမာ်ဝဲဒင်မိသုတဖန်သးစီဆုံကရိုင်လီ။”

-နီဖ--- (မုင်၊ ၃၀နံ၊) ခရိုင်မိ၊ ထ---သဝီ၊ တီအူကီရိုင် (လိမး၅း ၂၀၀၆နံ)

“ပုကညီအလုာ်လုာ်ထူသန့အိပ်လပမာစာလိာ်သးတဂဒီးတဂဒဲပအိပ်ဒီးတံဆာတီလီဆီဒ်အမုာ်ဘူတံဘာ ဆာကတီန့လီ။ ပအိပ်ဒီးပိမုာ်ကရိုင်ဒီးပိခါကရိုင်ပမာသကီးတံပူဃီဘာ်ဆာ်ပနီလီတံမာလောပိမုာ် ဒီး ပိခါသုတဖန်အကီ။ ပိမုာ်သုတဖန်တံမာလောအဖုံဒီးပိခါသုတဖန်တံမာလောအဃာန့လီ။ ပိမုာ်သုတဖန်ဟံဉ်လီတံအိပ်ဆူသီခါအအိပ်ဒီးပုသဝီဖိအကအိပ်ဒီးပိခါသုတဖန်ဘာ်ဖိမာ၊ အုာ်ထံဒီး ဟးဃုသုတဖန်န့လီ။ ဗဲအဝဲသုတကိင်န့ပိမုာ်သုတဖန်ယီဝဲဒင်ကိင်ကမူန့လီ။ အဝဲသုတမာသကီး တပူဃီန့လီ။”

-နီထ--- (မုင်၊ ၆၄နံ၊) ဘါသီခါ၊ ခ---သဝီ၊ ဒုပျာ်ယာ်ကီရိုင် (လိမးပထဘာ် ၂၀၀၆နံ)

တံဖံးတံမာလီတံလီဆဲးလကညီတဝါအပူန့၊ လာအပူကွိုင်ပိခါသုတဖန်ဟံးမူဒီးမာဝဲဒင် အမုာ်တံလောအဘာ်ယးဒီးတံကူတံဘာ်ကူသု၊ ကိုပူ၊ တံဆါဟံဉ်ပူတံကဟုကယာ်တံကွာ်ထွဲလက ညီကရါအပူ၊ တံဖံးတံမာသုတဖန်ဒ်အမုာ်ကွိုင်သရင်ဒီးကသံဉ်သရင်သုတဖန်န့အါဒ်တံတကွာ် န့ပိခါမာဝဲလီ။ ဒ်လဲဂုဒ်လဲဂုဒ်တံတံပိခါလောအဖိလံာ်အသိး၊ ခဲအံ့န့တံအိပ်သးသုတဖန် ဆိတလဲသးဖးဒ်ညါလီ။ လာအပူကွိုင်န့ခီဖျါလောမိပံဖဲလောပျာ်ထံဉ်လောတံမာသုတဖန်အံတ ကြားတဘာ်ဒီးပိမုာ်သုတဖန်အယိပိမုာ်သုတဖန်တမာတံမာသုတဖန်အံဘာ်။ လီဆီဒ်တံ ခိင်န့မုာ်သုတဖန်စုာ်ကီး၊ ဒ်အမုာ်ပုသုတဖန်လောခရိုင်မိတံအိပ်ဖိုင်သရင်၊ ပုလောအလီယုးယိင် ဟံကဒီးသီခါသုတဖန်တံဟံပနီအီလောအမုာ်ဝဲဒင်ပိခါန့လီ။

“ယတအိပ်ဒီးလောယဖိမုာ်သုတဖန်ကဲဝဲဒင် ကိုသရင်မုာ်ဘာ်။ မုာ်ဝဲတံအဂုကတံမာဝဲသုတမာတံဒီး ယလောဟံဉ်န့လီ။ ခီဖျါလောမာစာယလော တံမာပူဃီအဝဲသုတမာသံဒီးကဒီးန့ဘာ်မာသုတမာန့လီ။ ယဖိ

မုခ်မာ်အံၣ်ဒီးကဲကသံၣ်သရၣ်မုခ်သနၣ်ကယတပျဲအီၤလၢကကဲဝဲကသံၣ်သရၣ်မုခ်ဘၣ်. ယကမၤအဝဲမၤစၢၤယၤ
လၢဟံၣ်ပူၤဃီပူၤတၢ်မံးတၢ်မၤန့ၣ်လီၤ.”

-နီၤအ--- (မုခ်, ၄၅), ဗ---သဝီ, နုပျၢ်ယၢ်ကီၤချၢ် (လၢစဲးပထုဘၢၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

“မဲအံၤပအံၣ်ဒီးတၢ်ဆၢဟံၣ်, ပဒီးန့ၣ်ဘၣ်ကသံၣ်တၢ်ကူဆၢယၤဘျီလၢအဂၤလၢမဲန့ၣ်စၢ်ကီၤ, ---ပုၤမၤကသံၣ်
တၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အါဘၣ်တၢ်ကူန့ၣ်မုခ်ဝဲပိၣ်ခွါလီၤ. ကသံၣ်သရၣ်မုခ်အံၣ်ထဲတဂၤမၤန့ၣ်လီၤ.”

-နီၤဗ--- (မုခ်, ၂၅နံၣ်), ခ---သဝီ, ချၢ်လွံၤထွဲၣ်ကီၤချၢ် (လၢယူၤ ၂၀၀၆နံၣ်)

“ယသကိးခွါတဲယၤလၢဒီဗျီလၢယမုခ်ပိၣ်မုခ်အဃိယထီၣ်ကသံၣ်တၢ်မၤလိမုခ်ဗျီသနၣ်ကယမၤစၢၤယပုၤကလုာ်တ
သ့ဘၣ်ဒီဗျီလၢယတၢ်ကူဘၣ်ကူၣ်သ့စၢၤဃီဒီးမုခ်တနံၤယမုခ်ထီၣ်ပုၤန့ၣ်ယကဘၣ်အိၣ်လၢဟံၣ်ဒီးယသူလီၤအိၣ်
ယတၢ်ကူဘၣ်ကူၣ်သ့တသ့ဘၣ်. “နကဲထီၣ်ကသံၣ်သရၣ်မုခ်ဒီးတဂၤတသ့ဘၣ်လၢနကမၤစၢၤနပုၤကလုာ်အ
စီၢ်န့ၣ်ဘၣ်.”

-နီၤဟ--- (မုခ်, ၃၇နံၣ်), ကသံၣ်သရၣ်မုခ်လီၤလံး, ဖၣ်အံၣ်ကီၤချၢ် (လၢစဲးပထုဘၢၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

ပိၣ်မုခ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ကူဘၣ်ကူၣ်သ့

“ပုၤကညီအလုၢ်လၢန့ၣ်ပိၣ်မုခ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မုခ်ပုၤသ့လံာ်သ့လံာ်သနၣ်ကယတနံၤအဝဲသ့ၣ် ကဘၣ်ဆီဟံၣ်ဆီ
ဃီဒီးဘၣ်ဟံးထီၣ်ဖီၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်ဟံၣ်ဃီတၢ်မၤဃိတလိၣ်လၢကဘၣ်သ့လံာ်သ့လံာ်အါအါဘၣ်. ဒီဗျီလၢပုၤပိၣ်မုခ်
မူအါန့ၣ်မုခ်ဝဲဒၣ်ထဲဘၣ် ကွၢ်ထွဲဟံၣ်ဃီတၢ်မၤဃိလီၤ. အဃိတလိၣ်လၢကဘၣ်သ့လံာ်ပတီၢ်ထီၣ်သိးဒီးပိၣ်ခွါဘၣ်.
ပိၣ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဟးလၢသဝီချၢ်, ကီၢ်ချၢ်လၢကမၤတၢ်ဒီးန့ၣ်စ့အဂီၢ်ဒီးမၤပနံးတၢ်ကၤအဃိ, လၢတၢ်န့ၣ်အဃိ
အဝဲသ့ၣ်လိၣ်ဘၣ်တၢ်ကူဘၣ်ကူၣ်သ့လၢကဟးဆူတၢ်လီၤယံၤအဂီၢ်လီၤ.”

-နီၤစဲးဖိရၢစၢၤ, နီၤခွဲၢ်, ကညီပိၣ်မုခ်ကရၢ (လၢစဲးပထုဘၢၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

လၢပပုၤကညီကျါန့ၣ်, တၢ်ကူဘၣ်ကူၣ်သ့လၢ တၢ်ဒီးန့ၣ်အီၤလၢမိၢ်ပံၤဖဲဖုအိၣ်ဒီးပုၤလၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်
အိၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်လုၢ်ဟံၣ်ပူၤအီၤသနၣ်ကယ, တၢ်ကူဘၣ်ကူၣ်သ့လၢကိၣ်ပူၤစၢ်ကီၤဘၣ်တၢ်ဟံၣ်လုၢ်ဟံၣ်ပူၤအီၤ
အါထီၣ်လၢပိၣ်မုခ်ဒီးပိၣ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. နီၤလဲၣ်ဂ့ၤနီၤလဲၣ်ဂ့ၤလၢမိၢ်ပံၤဖဲဖုအစီၢ်လံာ်လံာ်, ပိၣ်ခွါ
သ့ၣ်တဖၣ်မူဒါလၢအပၣ်ဃုာ်ဒီး တၢ်မၤပနံးတၢ်ကၤတၢ်လၢသဝီတဖျၢၣ်ဒီးတဖျၢၣ်အဘၢၣ်စၢၤဒီးဘၣ်ဟး
ထီၣ်ဟးလီၤအါတက့ၢ်အဃိတၢ်ထံၣ်သ့ၣ်ညါဝဲဒၣ်လၢတၢ်ကူဘၣ်ကူၣ်သ့သ့ၣ်တဖၣ်မုခ်တၢ်အရူဒိၣ်လၢအ
ဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မုခ်ပိၣ်မုခ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တၢ်ထံၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢဟူးဂဲၤလၢဟံၣ်ဃီတၢ်မၤအဃိ. တၢ်
ကူဘၣ်ကူၣ်သ့လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်, တၢ်န့ၣ်လၢတမ့ၢ်တၢ်အရူဒိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်အါအါဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
နီၤလဲၣ်ဂ့ၤနီၤလဲၣ်ဂ့ၤ, တၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤတမ့ၢ်တၢ်မၤဃိအီၤလၢပပုၤကညီကရၢပူၤဘၣ် ဒီးလၢယဟံၣ်
ပူၤန့ၣ်ပိၣ်မုခ်တၢ်ကူဘၣ်ကူၣ်သ့န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်လုၢ်ဟံၣ်ပူၤအီၤထဲသိးတုၤသိးန့ၣ်လီၤ.

“မဲယအိၣ်လၢကိၣ်ခါယကိၣ်ဒီးယပထီၣ်ကိၣ်တဖျၢၣ်ဃီဘၣ်ဆၢဒီးလၢခဲန့ၣ် ယမိယပါဆၢ ဝဲဒၣ်ယကိၣ်ဆူတီၤထီၣ်ကိၣ်
န့ၣ်လီၤ. အဆိကတၢ်န့ၣ်အဝဲလဲၤမၤလိတၢ်လၢကုးအ, ဝဲဒီးအဝဲလဲၤမၤလိတၢ်လၢပသံၣ်ဒီးပသံၣ်ဝဲအလီၢ်ခဲန့ၣ်
အဝဲလဲၤမၤလိတၢ်လၢဖလူန့ၣ်လီၤ. ဒီဗျီလၢမနုၤအဃိလဲၣ်န့ၣ်ယတသ့ၣ်ညါဘၣ်, ဘၣ်ဆၢယမိဆၢအီၤလၢကမၤ
လိဘၣ်တၢ်လၢကိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. ယဆိၣ်မိၣ်လၢယမုခ်သးဆးဒီးထီၣ်န့ၣ်ယမိကဆၢယဆူကိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
အံၤစၢ်ကီၤန့ၣ်လီၤ.”

-နီၤဗ--- (မုခ်, ၄၀နံၣ်), ဟ---သဝီ, နုပျၢ်ယၢ်ကီၤချၢ် (လၢအီကူၢ် ၂၀၀၆နံၣ်)

“ယတဆိကမိၣ်လၢတၢ်ကူဘၣ်ကူၣ်သ့န့ၣ်အရူဒိၣ်ဘၣ်. ယတဆိမိၣ်နီၢ်ကီၢ်လၢအဝဲကမုခ်တၢ်အရူဒိၣ်ဘၣ်, ဒီ
ဗျီလၢယထံၣ်ဘၣ်တုၢ်လၢယဖိဒိၣ်ခွါတဂၤဗျီ ထီၣ်တီၤထီၣ်ကိၣ်အတီၤတဆၢဘၣ်ဆၢအဝဲသူလီၤအိၣ်အတၢ်ကူဘၣ်

ကုန်သွယ်သည့်အခါအားဖြင့်ကုမ္ပဏီအသစ်တစ်ခုလုံးကိုလုပ်ကိုင်ရမည်။ အဲဒါကိုယ်တိုင်လုပ်ကိုင်ရမည်။ အဲဒါကိုယ်တိုင်လုပ်ကိုင်ရမည်။ အဲဒါကိုယ်တိုင်လုပ်ကိုင်ရမည်။

-နီအို- (မုဂ်, ၄၅နံ)၊ ဗ-သီ၊ ဒုပျက်ယင်ကီရ် (လိစဲပထဘျာ ၂၀၀၆နံ)

“ယအိန်ဒီးယတီယူက၊ ဟိမ့်သုဂါ၊ ဒီးဟိမ့်သုဂါလူနီလီ။ ယမိယပါဆာပဒီပုဝါခဲလက်ဆူကုတုဆုပထီတုတကတင်နီတကတင်။ ဖဲပထီတုလုပမိပပါသုတဖန်တုဒိတုမးလကဆာပုဆူကုအယိပတမလီတင်လကတင်ဒီးပမာစာအဝဲသုဂါလံပုဒီးဟံတုတင်မနီလီ။ ပမိပပါသုတဖန်တု တနီဒီးတင်အနီအဆာ လာမိမုဂ်ဒီးမိခါအဘျာတင်ဒီးသးအိန်ဆာဝဲဒုအမိမုဂ်မိခါဆူပသံတုကုနီလီ။”

-နီဖ- (မုဂ်, ၄၀နံ)၊ ဟ-သီ၊ ဒုပျက်ယင်ကီရ် (လိအီကုဂ် ၂၀၀၆နံ)

“မိပါတနီတဲဝဲဒုလအဝဲသုဂါမာဆာအမိသုတဖန်လကတင်လီအကနီ အဝဲသုဂါဆာဆိဝဲဒုအမိခါဘုဆုယမိယပါဆာဝဲဒုအမိမုဂ်လကတင်ခါဒီး တဆာအမိဟိမ့်သုဂါ။ ပုတနီနီတဲဝဲဒုလ ဟိမ့်သုတဖန်တုဒီး တင်ဒီးတင်ယင်သုတဖန်တု၊ လကတင်နီယိအဝဲသုဂါဆာအမိဟိမ့်သုဂါလကတင်ဒီးအမိဟိမ့်သုဂါနီလီ။”

-နီဖ- (မုဂ်, ၂၃နံ)၊ ဟ-သီ၊ ဖန်ပုဂ်ကီရ် (လိစဲပထဘျာ ၂၀၀၆နံ)

ဟိမ့်သုလုပတတအပူ

“ဟိမ့်သုတဖန်အိန်စာကီးဒီးတင်မး လကတင်ကွဲပုတတလကတင်နီအယိတင်တဘျီတင်မာဟဲကထီသးဆူဟံတုမိယိလအကနီပုဟိမ့်သုတဖန်အမူဒါအိန်လကမသကီးဆိတုပုလလီတင်တမာစာသုတဖန်၊ လကတင်နီအယိမိနီမုဂ်ဝဲဒု တင်ဒီးစဘူးကျ လာဟိမ့်သုတဖန်ကမသကီးတင်တပူနီလီ။”

-နီခဲမိရုစ၊ နီရ်၊ ကညီဟိမ့်သုကရ (လိစဲပထဘျာ ၂၀၀၆နံ)

လကညီလုလ်ထူသနုပုတတသုတဖန်အပူနီ၊ ပုယထုထုထီဝဲဒုသဝိသးပုလကတင်တိခိရ်မဲဝဲဒုကရူအတင်မုဂ်တင်ပုသုတဖန်လီ။ မူဒါခိသုဂ်၊ တဖန်လအဟ်ယုလအဝဲသုဂါဘုမာဝဲနီမုဂ်ဝဲဒုဒုးသုညါမူထီသဝိမိလအဘုပးဒီးတင်မးလအရူဒိသုတဖန်ဒီးကရူကရီထီတင်မာလကတင်မာစာလိသးသုတဖန်လီ။ လကတင်အံအယိပုသဝိမိသုတဖန်ဒီးသနုထီသးလကတင်ဆုဆုဆုသဝိသးပုအတင်တိခိရ်မဲတင်သုတင်ဘုအိန်နီလီ။ ဒ်ဟိခါသုတဖန်ဘုတင်ဟဲကအဝဲသုဂ်ဒီးဟံတုမိခိအသး၊ အဝဲသုဟံပုယထုတင်မိတင်ကမိကုကဒါကုဆုသဝိအတင်ရ်တင်ကျဲနီလီ။ လပုလံလံသဝိသးပုအတင်မာနီဘုတင်မာအီထဲဟိခါသုတဖန်နီလီ။ ကညီသဝိမိသုတဖန်လကမိပုဖဲဖဲစာလံလံအဝဲသုမသကီးတင်လကတင်သုတင်ပုအဂီလကထီတင်ဘျးတင်ဖိလပုသဝိမိသုတဖန်အဂီနီလီ။ ဖဲကူးဘုဆာကတီခါနီပုသဝိမိသုတဖန်ဟံတုထီသးတပူယိလလဲမာစာတင်လပုတဂါအစံပုဖဲမုဂ်နီလီ။ ဘုပးဒီးတင်မာဝဲအံနီ၊ ဟိမ့်သုတဖန်ကဟံတုထီအသးတကရူပုအိန်အဂါသဆဲလကတင်ရူ အပူဒီးမာတင်ယုယုဖိးတပူယိလအဝဲသုတင်မာပုနီလီ။ ဘုပးဒီးတင်မာဝဲအံနီတင်ဟုဂုးဟုဂု လဲတအိန်ဘုဒီးအိန်ဒုတင်မာဒီးမာစာလိသးလဟံတဖျာ ဒီးတဖျာနီလီ။ ဒီဖျာလပုသဝိမိသုတဖန်အိန်ဒီးတင်ရုလိမုဂ်လိသးလအဒိအမုအယိကထီတင်မာစာ လကတင်ဒီး တဂါအဘျာစာ ဒီးမာတင်ဝံချ့ဒီဖျာလမာစာလိသးတဂါဒီးတဂါ၊ မာဘုလိဆိတလဲဝဲဒုသဝိမိသုတဖန်တင်အိန်မူနီလီ။ ဟံတုတနီနီလအဘုဟုမုတလကတင်ဘုနီလဲယုအိန်ဆိဟဲစာလအသကီးသုတဖန်အအိန်ဒီးအသကီးသုတဖန်မာစာအိန်ဒီးဟုဂုလိအိန်တင်အိန်သုတဖန်နီလီ။

“လာပသဝီပူဇော်ပအိတ်ဒီးမုက်ကနီအဂ (၃၀)ကရှ်ဃုာ်ဒီးပုတဂလဟံးမူဒါလာတကရကရိထိတ်ကရ,ဝဲအံလီ. ပိတ်ခါအဂသဆ(၃၀) ကရှ်ဃုာ်ကီးအိတ်ဝဲဒုတ်ဒီးပုတဂလဟံးမူဒါလာတကရကရိဝဲအံန့ဉ်လီ. ဖဲပလဲလီလာခံာ်ပျီပူလကလဲကူးဘုအဂီန့ဉ်ပလဲဝဲဒုတ်တပူဇော်ဒီးပိတ်ခါသုတ်တဖဉ်န့ဉ်လီ. တာဆာကတိတ်တအိတ်သးဖဲန့ဉ်ခါန့ဉ်ဂလဟံးဂီဒိတ်မးလီ.”

-နီအ--- (မုာ်, ၄၅နံဉ်), မ---သဝီ, ဒူယုာ်ယာ်ကီရ် (လါစဲးပထဘာ် ၂၀၀၆နံဉ်)

“ပသဝီပူဆာကတိတ်ခါအံ ပုသဝီဖိသုတ်တဖဉ်စးထိတ်မးစာလိာ်သးလာခံာ်ပျီပူကဒီးလံ. မုက်ကနီဖိသုတ်ခါဒီးမုာ်ပုာ်ဗုာ်သုတ်တဖဉ်လဲမးစာဝဲဒုတ်ဃုးမုတမုာ် ခံာ်ကစာ်လာတကရိနီမကဆိကရါဒီးကူးဘုဃုာ်ကီးလီ. ဖဲပမးတလဲဃုးပူ မုတမုာ် ခံာ်ပူခါပုဃုးကစာ်မုတမုာ်ခံာ်ကစာ်ဖိဒုးအိတ်ပုတန့ဉ်လီ.”

-နီအ--- (မုာ်, ၄၅နံဉ်), မ---သဝီ, ဒူယုာ်ယာ်ကီရ် (လါစဲးပထဘာ် ၂၀၀၆နံဉ်)

“တဘျီတခိတ်တအိတ်မုာ်တလဲလီလာဒိတန့ဉ်ကျာအဂီန့ဉ်, ပစမးအိတ်ဒီးပပူအိတ်တအိတ်တနီ, ပစမးတအိတ်တခိတ်ပဃုလီဆဲစလဲပုအဂသုတ်တဖဉ်အိတ်န့ဉ်လီ. ပုသဝီဖိမယသဝီသုတ်တဖဉ်မးစာလိာ်သးလာကျဲအံန့ဉ်လီ.”

-နီဖ---(မုာ်, ၃၀နံဉ်), ထ--- သဝီ, တီအူကီရ်(လါမးရး ၂၀၀၆နံဉ်)

ဖဉ်အဂီရ်အပူပိတ်မုာ်သးစာ်သုတ်တဖဉ်ပာ်ဖိထိတ်အသးတပူဇော်လဲဟံးမးဘူဝဲဒုတ်တအိတ်ဆူလီဟိတ်ကဝီသီခါသုတ်တဖဉ်အအိတ်န့ဉ်လီ. (တာဂီးကညီဂါဒိစဲးယာ်ကရှ်)

တာမသကိးတာလဲအဂလဲပိတ်မုာ်န့ဉ်လီမးဝဲန့ဉ်မုာ်ဝဲတာရဲဉ်လီကျဲလီတဒီးတာကတဲာ်ကတီယာ်တာလီဆီဒုတ်တာလဲတဲာ်ဆဲးတာလဲ မုာ်နီဒီးတာဘူဝဲတာဘါအဘူဝဲအပွဲသုတ်တဖဉ် န့ဉ်လီ. တာသုတ်တဖဉ်အံပာ်ဃုာ်ဝဲဒုတ်ဒီး. အဒိတာလဲလဲပုသံဘူဝဲလဲအဘုာ်ယးဒီးမိာ်လုာ်ပာ်လဲအတာ်ဘါန့ဉ်ယံာ်ဝဲဒုတ်သလီလီ. လာတာအိတ်သးသုတ်တဖဉ်အပူန့ဉ်ပုပိတ်မုာ်သုတ်တဖဉ်ပာ်ဖိထိတ်သးတပူဇော်ဒီးပိတ်ခါသုတ်တဖဉ်ဃုာ်ကီးပာ်ဖိထိတ်သးတပူဇော်လီဆီဆီဒီးပိတ်မုာ်ဒီးပိတ်ခါကရှ်သုတ်တဖဉ်န့ဉ်သုတ်ဝဲဒုတ်သးဆာမး လုာ်အုတ်ထါန့ဉ်လီ.

“မုာ်နီလီဆီမးအိတ်န့ဉ်ပိတ်မုာ်ဒီးပိတ်ခါသုတ်တဖဉ်လဲမးတဲာ်ဒီးသီး, ပိတ်မုာ်သ့ဉ်လီပသဝီအဂလူတဲာ်ဒီးဖိအိတ်တာလာသပာဆဲးဆဲးဖိပူလဲသီခါဇုာ်ပူန့ဉ်လီ. ဘုာ်ဆုာ်ဒီးပုပိတ်ခါဖိဝဲဒုတ်ကသူဒီးမးလဲပုကီးဂါဒီး

-**နိဒါန်း**--- (မုဂ်, ၄၅၂၂), မ---သဝီ, ဒုပျဉ်ယာ်ကီၢ်ရှၢ် (လိခ်းပထုဘၢ် ၂၀၀၆၂၂)

-ဖံဟ--- (မုဂ်, ၇၅နံ), ဒ---သဝီ, ဖဉ်ပုဉ်ကီၢ်ရှုၣ်,(လါစဲးပထုဘၢၣ် ၂၀၀၅နံ)

“ဒီအညီနီအသီးဟိန်ခါသုတဖန်ဃုအံင်ဟိန်သုတဖန်ဒီးဟိန်သုတဖန်ဃုအံင်ဟိန်ခါစီလီ။ ဘဉ်ဆဉ်ဒီးပုဟိန်မုဉ်ဃုအံင်ဆိဟိန်ခါန့ဉ်ပုအါဒ်အါကသိဉ်ဝဲသဲကလ၊ ဘဉ်ဃးဒီးအီဇီဗျီလအဝဲအံင်ဒီးဟိန်ခါဆိဒီးဟိန်ခါတအံင်ဒီးအီဘဉ်န့ဉ်လီ။ ဒီလုလ်အံင်သီးဖဲဟိန်မုဉ်ဒီးဟိန်ခါအံင်လိာ်သးလံန့ဉ်ပုဟိန်ခါဒီးပုသုတကသးပုသုတဖန်လဲဝဲဒဉ်လအဟိန်မုဉ်ဟဉ်ဒီးဃုဒီးလအဟိန်မုဉ်မိပါအံင်န့ဉ်လီ။ ဘဉ်ဆဉ်ဒီးပုသးစာ်တနီနီအံင်လိာ်သးဒီးအံင်ဃုဉ်လိာ်သးတပုဃီသန့ကတဒုသုညါဆိပုသုတကသးပုအဃိသဝီသးပုတဒုးတဒုးဗျီအသုဂုဂုဘဉ်ဘဉ်ပု၊ ဒီးတဉ်သုသုလကဟိဃုဒီးခိဉ်ဇာ်ဂီ၊ ဟိန်မုဉ်သုတဖန်တဉ်ဗျီကကနံဉ်ဝါဒီးကညီဟိန်ခါစကသုတဖန်ဒီးထဲကအဂီန့ဉ်ဘဉ်။ အသုသုဉ်မုဉ်အံင်လိာ်သးလံဒီးမုဉ်တဘဉ်ဆိအမိအပါန့ဉ်ပုသုတကသးပုသုတဖန်ရဲဉ်ကျဲန့ဉ်တလအဝဲသုအဂီဒီးဒီးတုဒီးဗျီအဝဲသုဂုဂုဒီးပုအါဒ်အါကမၤစၤအဝဲသုလကျဲအါဘိန့ဉ်လီ။ တနီနီမၤစၤအဝဲသုလထိး မုတမု ဆိ၊ တနီနီတခီမၤစၤဝဲဒဉ်သံး မုတမု ဘုသးအဃိ၊ ပုကညီလအတတပုသုတဖန်မၤစၤလိာ်သးလအတဉ်ဗျီအဂီန့ဉ်လီ။”

—နီအ— (မုဉ်, ၄၅နံဉ်), မ—သဝီ, နုဃုဉ်ယာ်ကီၤရှဉ် (လါစဲးပထဘဉ် ၂၀၀၆နံဉ်)

တၢ်အိဉ်ဖျါတၢ်လီၤဆိလိာ်အသးလၢတၢ်လီၤဒီးတၢ်ဘျဉ်တၢ်ဘါပုသုတဖန်အခီပညီမုဉ်ဝဲဒဉ်တၢ်လီၤဆိစ့ကိးလၢပုခံဂၤအတၢ်သုဉ်ဖုံသးညီတချုးလၢအအိဉ်ဃုဉ်လိာ်သးခါဒီးတၢ်မၤတၢ်တုတၢ်ဗျီအမုးသုတဖန်ဒ်တၢ်ဟံဉ်ဖျါလၢတၢ်ဖိခိဉ်အသးကအိဉ်ဝဲဒဉ်အါမးန့ဉ်လီ။ ဒ်လဲဉ်ဂုၤဒ်လဲဉ်ဂုၤတၢ်အရ့ဒိဉ်လၢအဘဉ်ဃးဒီးမိၤပၤအတၢ်အာဉ်လီၤအီလီၤဒီးတၢ်ဆိဉ်ဂုၤဒီးတၢ်သဘဉ်သဘဉ်လၢအမုဉ်တၢ်အိဉ်မုးအတၢ်သုဉ်ဖုံသးညီလၢသဝီပုသုတဖန်န့ဉ် သန့ကတၢ်တမၤအီၤဖုဉ်ထံဉ်ဖုဉ်ထီလၢတၢ်လီၤဒီးတၢ်ဘျဉ်တၢ်ဘါအလုၤလၢအသီးသုတဖန်ဘဉ်။ တၢ်မၤကမၤဒ်အမုဉ်ဟိန်မုဉ်ဟိန်ခါလီၤကမၤဒ်အဘဉ်ဃးတၢ်ဟံဉ်ဖျါလၢတၢ်ဖိခိဉ်ပုသုတဖန်အဝဲသုဘဉ်တၢ်ကွၢ်ကျဲအဝဲသုဒီးမၤန့ဉ်ဆူဉ်အဝဲသုဗျီသးလၢတအိဉ်ဒီးတၢ်ဖျါတၢ်ရဲဉ်တၢ်ကျဲဒီးအသုးအသုဉ်သုတဖန်၊ ဒ်အမုဉ်မိၤလုၤပၤလၢတၢ်ဖျါကဟိဉ်ထွဲထီဉ်အခံန့ဉ်လီ။

တၢ်လီၤတၢ်ကျဲမုဉ်တၢ်အရ့ဒိဉ်

ဒ်ကိးနံၤဒီးတၢ်အိဉ်မုဉ်ဝဲဒဉ်တၢ်အရ့ဒိဉ်တခါလၢသဝီပုသုအသီး, လီၤကဝီတၢ်ကရၢကရိသုတဖန်မုဉ်တၢ်အရ့ဒိဉ်ခိဉ်ထံးခိဉ်ဘိဘဉ်ဃးဒီးတၢ်အိဉ်ဖျါန့ဉ်လီ။ ပုသဝီဖိသုတဖန် လၢတၢ်န့ဉ်အယိတအံင်ဒီးဟံတုၤဝဲဒဉ်အဝဲသုတၢ်ကရၢကရိဒီး ဆိဟံဉ်ဆိယီဒီးပုလၢသဝီအဂၤသုတဖန်ဘဉ်။ တၢ်သုညါလၢအဘဉ်ထွဲဒီးတၢ်အဝဲအံၤန့ဉ်မုဉ်ဝဲဒဉ်တၢ်အိဉ်ဖျါလၢတၢ်ဒုးစဲဘူး တၢ်လၢအဆူဉ်လၢနီၤကစၢ်ဟီဉ်ခိဉ်လီၤအပူၤ, တမုဉ်ဒ်တၢ်န့ဉ်သၢလၢတၢ်လီၤစၤလီၤသ့ဘဉ်။ ဘဉ်ဆဉ်အမုဉ်တၢ်အိဉ်မုဉ်အိဉ်ဝဲဒဉ်အခီပညီန့ဉ်လီ။ လၢတၢ်န့ဉ်အယိပုတဂၤဂုၤတဂၤဂုၤလၢကညီပုတတၢ်အပူၤန့ဉ်တသ့ဖဲအသ့အဝဲသုဉ်ဂုၤကျဲးစးအိဉ်ဘူးဒီးအဝဲသုဉ်သဝီလၢအအိဉ်ဖျါထီဉ်ဒီးဆၢမုဉ်လၢဝဲလၢမုဉ်တနံၤကဟ့ဉ်လီၤကွံာ်အဝဲသုတၢ်လီၤတၢ်ကျဲသုတဖန်ဆူအဝဲသုဉ်ဖိသုဉ်လံသုတဖန်အအိဉ်န့ဉ်လီ။ တၢ်လုၤဒိဉ်ပုၤဒိဉ်လၢတၢ်ဟဘဉ်သုတဖန်ဒီးကျိဉ်စုအါအါဂီၢ်စီၤလၢတၢ်ဟံဉ်ဃာ်သုတဖန်န့ဉ်တအိဉ်အါအါဘဉ်တၢ်ဟ့ဉ်နီၤလီၤဘဉ်ဃးတၢ်ထူးတၢ်တီၤန့ဉ်မုဉ်တၢ်လၢပဘျါဆုအီၤတသ့ဘဉ်ခိဉ်ဗျီလၢအဘဉ်ဘူးလိာ်သးဒီးဟီဉ်ခိဉ်လီၤဒီးစံာ်လီၤအတၢ်သုဉ်တၢ်ဖျး မုတမုတၢ်သုးတၢ်သုဉ်, ကျီးလၢဆူမဲညါကသုဉ်ထီဉ်ကဖိထီဉ်သုတဖန်န့ဉ်လီ။ ဖဲပုသဝီဖိသုတဖန်တအိဉ်ဒီးနီၤကစၢ်ဟီဉ်ခိဉ်လီၤတၢ်မၤနီဉ်မၤဃါ, တၢ်စုလီၤခိဉ်ခိဉ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်သုတဖန်လၢအဘဉ်ထွဲဒီးမိၤပၤဖဲဖုအတၢ်သိဉ်တၢ်သိသုတဖန်ဒီးမုဉ်တၢ်လၢဘဉ်တၢ်မၤလီၤတၢ်အီၤလၢတၢ်ကရၢကရိအပူၤလၢတနံဉ်အဂီၢ်တနံဉ်အဂီၢ်အတီၢ်ပူၤဒ်သီးဒီးကဟးဆဲးဝဲဒဉ် တၢ်သဘဉ်သဘဉ်လၢကလဲၤထလၢကွံာ်ဆူဟီဉ်ခိဉ်လီၤအဆၢသုတဖန်န့ဉ်လီ။ ပုကညီလၢမိၤပၤဖဲဖုစီၤလၢအအိဉ်ဘဉ်စိကတၢ် တဂၤလၢလၢ လၢအအိဉ်ဖဲသဝီတဖျါန့ဉ်ပူၤအစိကတၢ်တချုးလၢပုၤဂၤဟဲအိဉ်ဘဉ်န့ဉ်မုဉ်ဝဲဒဉ်ပုတဂၤလၢအအိဉ်ဒီးတၢ်စိကတၢ်မိၤဖဲသဝီပူၤ, ဒီးသဝီဖိသုတဖန်လၢတၢ်န့ဉ်အယိထံဉ်ဝဲဒဉ်လၢတၢ်ကဘဉ်ဆၢတၢ်န့ဉ်အဝဲသုလၢအဝဲသုအိဉ်ဒီးတၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢကအိဉ်ဒီးအနီၤကစၢ်ဟီဉ်ခိဉ်ဒီးတၢ်သဘဉ်သဘဉ်မုဉ်အိဉ်ထီဉ်န့ဉ်အဝဲသုဘျါကွံာ်

ဖဲလီဟ်ကဝီပူအါန့ဒ်ဒီးအဝဲသ့ဒ်မာဝဲဒ်တလီအဂဒီးပုလအိဒ်ဒီးအတၢ်စိတၢ်ကမီလၢအဂလၢ ကဘျါဂ့ၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ဒ်န့ၣ်လီၤ.

“တၢ်လီၤတၢ်ကျဲန့ၣ်မၢတၢ်အဝဲဒ်လၢပတၢ်အိၣ်မူ အပူလီၤ. ပတၢ်လီၤတၢ်ကျဲမၢတၢ်အိၣ်ဘၣ် န့ၣ်ပကဘၣ်ကွၢ် ဆၢၣ်မၢဒီးတၢ်ကီၤတၢ်ခီၣ်ဗျီလၢပကအိၣ်မူဆိးဂဲၤအလီၢ်တၢ်အိၣ်ဘၣ်ဃီလီၤ. ခဲအံၤန့ၣ်ပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ် ဝဲဒ်လၢသဝီပူဘၣ်အဝဲသ့ဘၣ် ဃုၢ်မၢဟးဖျိးအိၣ်ယံၤဒီး သဝီဒီးတၢ်လီၤတၢ်ကျဲအဃီမၢဝဲတၢ်တခါလၢဒုးကဲ ထီၣ်ယတၢ်ဆိကမိၣ်လၢယမိၣ်ယဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဂီၢ်ဒီးအဝဲသ့ကလဲၤအိၣ်ကုၤမဲလဲၣ်ဒီးကဒီးန့ၣ်တၢ်အိၣ်မဲလဲၣ်န့ၣ် ယတသ့ၣ်ညါဘၣ်.”

-နီၢ်ထ--- (မုၢ်, ၂၀နံၣ်) ထ --- သဝီ, ဖုၣ်ပုၣ်ကီၢ်ချီၣ် (လါစဲးပထုဘၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

“ယတအိၣ်ဒီးတၢ်လီၤတၢ်ကျဲအါအါဘၣ်. ယတၢ်လီၤတၢ်ကျဲအိၣ်အိၣ်တစဲးဖိ (အိၣ်အံးအံးဖိ) အဃီ ယက ဟ့ၣ်လီၤ ဒီးနီၤလီၤကဒါကုၤဆူယမိၣ်ယလံၤအိၣ်န့ၣ်တသ့ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.”

- နီၢ် ထ--- (ဖိမုၢ်, ၆၄နံၣ်), ခ ---သဝီ, နူပုၣ်ယာ်ကီၢ်ချီၣ် (လါစဲးပထုဘၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

အါန့ၣ်အန့ၣ်, ဖဲပိၣ်ခါသ့ၣ်တဖၣ်မၢတၢ်အိၣ်အပူၤကွၢ်မိၢ်ပံၤဖဲမၢဝဲအသိးဘၣ်တၢ်ထံၣ်အဝဲသ့ဒ်အမုၢ်ပုၤ ဟးဝုၤဝီဆူဝုၤလၢအဘျးဒီးသဝီသ့ၣ်တဖၣ်လၢကမၢတၢ် မ့တမ့ၢ် မၤပနံးတၢ်ကဒီးမ့မ့ၢ်ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်လၢအကြးအဘၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လၢကဟးထီၣ်မၢတၢ်လၢသဝီချၢအဂီၢ်ဘၣ်, ဘၣ်ဆၣ်တဘျီတခါအဝဲသ့ၣ်ဟးထီၣ်မၢတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ချၢန့ၣ်လီၤ.

“မ့မၢယၢန့ၣ်ယဟးဃုဖဲဃုမၢတၢ်ဆူသဝီလၢအယံၤဒီးယသဝီန့ၣ်တဘျီဘၣ်. ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တ ကြးဟးမၢတၢ်ဆူတၢ်လီၤလၢအဂလၢအယံၤဒီးသဝီန့ၣ်ဘၣ်ပုၤပိၣ်မုၢ်မၢလဲၤမၢတၢ်လၢတၢ်လီၤလၢအဂလၢအ ယံၤ မ့တမ့ၢ် ထံၣ်ကီၤအဂန့ၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်မၢဟဲကုၤလၢသဝီပူန့ၣ်ပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကကွၢ်တလီၤအိၣ်ဒီးသိၣ်ဝဲ သဲလၢအိၣ်ဒီးကကတီၤအအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကတဲဝဲလၢပုၤပိၣ်မုၢ်ဝဲန့ၣ်တမ့ၢ်ပုၤလၢအဂလၢဘၣ် န့ၣ်လီၤ. ယတပျဲယမိၣ်မုၢ်ဟးမၢတၢ်ဆူတၢ်လီၤအဂဘၣ်. ယဘၣ်ယီၤလၢပုၤကတဲအာယမိၣ်မုၢ်ဒီးအမံၤအသ့ၣ်တ ဂုၤလၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ယတူၢ်ဘၣ်လၢမၢတၢ်လၢတၢ်ပုၤလၢ ယဂီၢ်ဖဲယမိၣ်မုၢ်အိၣ် လၢဟံၣ်ဒီးမၤစၢၤယလၢဟံၣ်ပူ န့ၣ်လီၤ. ယတအိၣ်ဒီးဟးမၢတၢ်ဆူတၢ်လီၤအဂဘၣ်, ယဆိမိၣ်ထဲတခါဖိလၢယကမၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးလၢစံာ်ပူ ဒီးမၢဝဲဒ်တၢ်လၢတၢ်ပုၤလၢယဂီၢ်ဖဲယမိၣ်မုၢ်ဘၣ်ဘုသးန့ၣ်လီၤ.”

-နီၢ်အ--- (မုၢ်, ၄၅နံၣ်), ဖ---သဝီ, နူပုၣ်ယာ်ကီၢ်ချီၣ် (လါစဲးပထုဘၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

တၢ်န့ၣ်လီၤဆီသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဒီးတၢ်ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံၣ်သးအတၢ်ဟံၣ်ပျီလၢလုၢ်လၢ်ထူသနူလၢကညီတဝါအပူၤသ့ၣ် တဖၣ်တမ့ၢ်တၢ်ဒ်သိးလိာ်သးခဲလၢာ်, လၢာ်လၢာ်ဆူန့ၣ်ဘၣ်. တၢ်လီၤဆီလၢတၢ်လီၤဟီၣ်ကဝီပူသ့ၣ်တ ဖၣ်, တၢ်ဘျီတၢ်ဘျီပူသ့ၣ်တဖၣ်, လၢတၢ်ကရၢကရီပူသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဟံၣ်ပူသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဝဲကျဲလၢတၢ် လီၤဆီလိာ်သးအိၣ်ဝဲဒ်တစဲးတက့ၢ်ဖဲတၢ်အိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. နီၤလဲၣ်ဂုၤဒ်လဲၣ်ဂုၤ, တၢ်လီၤ ဆီလိာ်သးသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ဖိခိၣ်လံာ်ကျိၤ ဟံၣ်ပျီသ့ၣ်တဖၣ်ဒုးဟဲက့ၤကဒါကွၢ်တၢ်န့ၣ်ဒီးတၢ်ဟံၣ်သ့ၣ်ဟံ သးလၢဟ့ၣ်ထီၣ် တ့ၢ်လဲဝဲဒ်လၢပိၣ်မုၢ်ဒီး ပိၣ်ခါတၢ်မၤအက့ၢ်အဂီၢ် လၢကညီမိၢ်လုၢ်ပံၤလုၢ်ပုၤတဝါအပူၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်ဝဲဒ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢကညီပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လဲၤခီဖျိဘၣ်ဝဲဒီး ဟ့ၣ်ကုၣ်ကုၤဝဲဆူတၢ်မၤအါမၤသီအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအါမၤသီလၢအလီၤဆီသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဒီးအဝဲသ့ၣ် တၢ်မၤဘၣ်ဒ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်သးလၢအမ့ၢ်တၢ်န့ၣ်ပၢၢ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးပိၣ်မုၢ်ပိၣ်ခါန့ၣ်လီၤ. ဆၢကတီၢ်တဘျီယီဖဲန့ၣ်န့ၣ်, တၢ်ဖဲတၢ်မၤသ့ၣ် တဖၣ်အံၤမၤဘၣ်လိာ်က့ၤဝဲဒ်တၢ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်ကုၣ်အပူၤ လၢ, တၢ်ကတၢ်ပိၣ်အိၣ်လၢခဲန့ၣ်လီၤ.

၄. ပယီသုးအတၢ်မအာမသီဒီးအဝဲသ့ၣ်အတၢ်မဘၣ်ဒိလၢပိာ်မုာ်ပိာ်မၤဖိခိာ်

ဖဲတၢ်လီၤတပူၤတပူၤလၢပယီသုးမုာ်သံၣ်ဘိသ့ၣ်တဖၣ်ဟူးဂဲၤဝဲန့ၣ်ပုၤသုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟံးန့ၣ်တၢ်ဘျးတၢ်ဖိၣ်လၢကမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဖိခိၣ်ဒီးသီးဒီးကမၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်ဒီးသုးမုာ်သံၣ်ဘိအတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဒီးသန့ထီၣ်သးန့ၣ်လီၤ. ဒ်သီးဒီး နအဖ ကမၤအါထီၣ်အတၢ်ပၤဘၣ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ်အဂီၢ်,စးထီၣ်လၢနံၣ် ၁၉၉၀နံၣ် လံၤလံၤနအဖသုးဖိ သ့ၣ်တဖၣ်ဟူးဂဲၤဝဲပုၤကညီသုးသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲအလီၤဒီးတၢ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သီးဒီးပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤကဟးထီၣ်ကွၢ်လၢတၢ်လီၤတၢ်ကျဲအပူၤခိဖျိပယီသုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မၤဆူၣ်မၤစီးဒီးဂံၢ်န့ၣ်တၢ်ဆူၣ်ပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လီၤတၢ်ကျဲလၢကညီကီၢ်ပုၤဒီးလၢတၢ်လီၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်အကျိၤအကွၢ် လၢပယီသုးမၤအာမၤနးပုၤကညီသ့ၣ်တဖၣ်လၢကညီကီၢ်ပုၤမုာ်ဂုၤဒီးတမ့ၢ်ကညီကီၢ်ပုၤမုာ်ဂုၤ န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်အရူၤခိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢကကဲထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်မၤစၢၤတခါလၢပယီသုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပိာ်မုာ်ပိာ်ခွါတၢ်ဖဲတၢ်မၤဒီးနီၢ်ကစၢ်အိၣ်ဖျါလၢကညီဒီးပယီပုၤတတပူၤဟံၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်အလုၢ်အလုၢ် လၢအမ့ၢ်တၢ်မၤအာမၤသီသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိပိာ်မုာ်ဒီးပိာ်ခွါန့ၣ်လီၤဆီလိာ်သးဒ်လဲၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအာမၤသီညီန့ၣ်လၢအမ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဂုၢ်န့ၣ်ဆူၣ်တၢ်ဆူၣ်ဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်မၤယံးတၢ်လဲၤထီၣ်က့ၤလီၤ, ဖျါလၢတၢ်မၤအာမၤသီသ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်ဒီးတၢ်ပံာ်ထံနီၤဖး လၢပိာ်မုာ်ဒီးပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ခိဖျါလၢတၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢပိာ်မုာ်ဒီးပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်မၤဝဲန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအလီၤဆီလိာ်အသးဒ်သီးတၢ်ဆၢမုာ်လၢအဝဲသ့ၣ်လၢကမၤပုၤဝဲဒၣ်ဟံၣ်ဖိယီဖိဒီးပုၤတတၢ်အတၢ်လိာ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ်ပယီသုးအတၢ်တိာ်ဟံၣ်အိၣ်လၢကနးန့ၣ်ဝဲဒၣ်ကညီလီၤဟီၣ်ကဝီၤဆၢအယီ, မၤအါထီၣ်ဝဲဒၣ်သုးဖိသံၣ်ဖိလၢကမၤလီၤစ့ၤဖိသဝီဖိတၢ်စိတၢ်ကမိခိဖျါတၢ်မၤအာမၤသီတခါဘၣ်တခါလၢထီၣ်ဒုဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဲထီၣ်သးအခိၣ်လၢအနးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်လီၤဆီတခါဘၣ်တခါလၢအဘၣ်ယးဒီးတၢ်မၤအာမၤသီလၢပိာ်မုာ်ဒီးပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၢၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲနအဖဒီးဒံၣ်ခွၢ်ဘံၣ်အ့ၣ် အတၢ်မၤဆူၣ်ဝဲဒၣ် ပုၤသဝီဖိပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ် ခဲအံၤခဲအံၤဒ်အမ့ၢ်ခွၢ်အဲၣ်ယုၣ်, ခွၢ်အဲၣ်အဲၣ်အ့ၣ်အပုၤသ့ၣ်တဖၣ်, ပုၤမၤစၢၤပုၤပူၤထီၣ်တၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်အယီတၢ်ပညိၣ်အိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဖိခိၣ်လၢနီၢ်ခိတၢ်မၤပယုၤဒီးတၢ်ဂုၢ်ဆူၣ်တၢ်ဖိတၢ်လဲၤသ့ၣ်တဖၣ်ဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဖျါလၢပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်မ့ၢ်ဝဲပုၤသုးဖိအယီလီၤဆီဒၣ်တၢ်, တၢ်မၤအာမၤသီဝဲဒၣ်ပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤမၤတၢ်လၢတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမ့တၢ်ဖဲတၢ်မၤအါန့ၣ်ဒီးပိာ်မုာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂုၢ်ခံခါလၢအပူၤန့ၣ်, ပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ် ယုၢ်ကွၢ်ဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်သဝီပုၤဝဲ နအဖဒီးဒံၣ်ခွၢ်ဘံၣ်အ့ၣ် သုးယဲဘုးထီၣ်ဒ်သီးဒီးအဝဲသ့ၣ်ကဟးဆဲးဝဲဒၣ်တၢ်ဖိၣ်န့ၣ်ဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်, လၢတၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဒုးယာ်ဒီးတၢ်မၤအာမၤသီသ့ၣ်တဖၣ်လၢပုၤလၢတၢ်ဆီမိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဒီးကညီဒီးကလုာ်စၢၤဖိၣ်ကရၢန့ၣ်လီၤ.

“ပုၤပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်လဲၤကွၢ်ဆၢၣ်မံာ်ဒီးပယီသုးတဘျီဘၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ဂုၢ်ကျဲးစးယုၢ်ပုၤပျဲးသးလၢပယီသုးအိၣ်ဖဲအသ့န့ၣ်လီၤ. ခိဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်ပျဲးဝဲဒၣ်လၢပယီသုးကမၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢကဘၣ်မၤတၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်ပျဲးဝဲလၢပယီသုးသ့ၣ်တဖၣ်ကမၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢကဟးခိးဝဲတၢ်ပုၤဒီးအဝဲသ့ၣ်ဒီးအိၣ်ခိးဒီးသၢအဝဲသ့ၣ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤဆူၣ်သဝီပုၤန့ၣ်လီၤ. ပယီသုးသ့ၣ်တဖၣ်တခါအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢသဝီပုၤတဘျီသီးဒီးပုၤသဝီဖိလၢပုၤန့ၣ် သးသ့ၣ်တဖၣ်တသ့ၣ်ညါဝဲဘၣ်ဒီးဟဲက့ၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဆူၣ်သဝီပုၤသီးဒီးပယီသုးပျဲးန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ဒီးပယီသုးမၤအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ခိးဒီးသၢအဝဲသ့ၣ်အသးန့ၣ်လီၤ.”

—မၤမ— (မုာ်, ၁၉နံၣ်), အ—သဝီ, ဒုပျာ်ယာ်ကီၢ်ချၢၣ် (လၢအဖြၢၣ် ၂၀၀၂နံၣ်)

ဖဲသဝီပုၤပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်မုာ်လီၤမၤကွၢ်တစီၢ်တလီၤန့ၣ်ပုၤပိာ်မုာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်အိၣ်တုၢ်ဝဲဒၣ် လၢသဝီပုၤဒီးကွၢ်ဆၢၣ်မံာ်ဝဲဒၣ်ဒီးတၢ်နးတၢ်ဖိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ဟးထီၣ် ဖိၣ်ထီၣ်မူအါအပူၤန့ၣ်လီၤ. ခိဖျါ

လၢပှၤအါဂၢၤန့ၣ်လၢပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်လီၤပျံၤဒီးတၢ်မၤဒၢၣ်အဝဲသ့ၣ်ကစၢၤလီၤဝဲ, သန့ကတုၤတၢ်မၤအါ
မၤသီသ့ၣ်တဖၣ် အံၤတကဲထီၣ်သးထီၣ်ဘၣ်. ဒိဖျါလၢအိၣ်တၢ်လၢကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအါမၤနးဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်
မုၢ်အယိ, ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မၤတၢ်လၢပှၤအါဂၢၤအဂီၢ်လၢတၢ်လီၤလၢအလီၤဟံၣ်ကဲအပူၤဒ်အမုၢ်ပှၤဒီးတြီဆၢ
တၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢပိၣ်ခွါအဂီၢ်ဒ်သီးဒီးအဝဲသ့ၣ်ကဟးဆွဲးဝဲဒၣ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပယီၤသး
ဒီးဒိၣ်ခွၢ်ဘၣ်အုၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဟံၣ် တၢ်ကမၣ်လၢ ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အလီၤလၢအဝဲသ့ၣ်မုၢ်ဝဲဒၣ်ခွၢ်
အဲၣ်ယုၣ်, ခုၣ်အဲၣ်အဲၣ်အုၣ်အန့ၣ်ဖိထၢဖိ, ဖဲပိၣ်ခွါလၢဟံၣ်ဖိယိဖိပူၤသ့ၣ်တဖၣ်မုၢ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.
အဝဲသ့ၣ်ဒုးယာ်ဝဲဒီးမၤဒၢၣ်ဝဲဒၣ်ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သီး ဒီးကမၤန့ၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဘၣ်ယးခွၢ်အဲၣ်
ယုၣ် ဒီးအဖိအဝၤသ့ၣ်တဖၣ်လဲၤဖဲလဲၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံၣ်ကဲထီၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤမုၢ်တၢ်တီၢ်ဟံၣ်ပှၤ
သးဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယာ်လၢဟံးန့ၣ်ပှၤစုလၢသဝီပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကဲထီၣ်သးတနီၤ
နီၤအပူၤန့ၣ်ပိၣ်မုၢ်လၢအယုၢ်မုၢ်တပူၤဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်တၢ်ခးသံကွၢ်အဝဲသ့ၣ်ဒီးဟံၣ်တၢ်ဘုၣ်ဆု
ကွၢ်အဝဲသ့ၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒ်အဝဲသ့ၣ်ဒ်အမုၢ်တၢ်ဟ့ၣ်ပလီၤဆူသဝီဖိအဂၢၤသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.
ကိးဆၢကတီၢ်ဒီးဖဲပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်မုၢ်ဟဲန့ၣ်လီၤဆူသဝီပူၤလၢအတၢ်တီၢ်ဟံၣ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢကမၤန့ၣ်ဝဲဒၣ်
ပှၤမၤတၢ်ဖိခါန့ၣ်, ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ယုထၢထီၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢပိၣ်ခွါအခါၣ်စးန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအါမၤသီ
အတၢ်ပညိၣ် မုၢ်တအိၣ်လၢပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်ဘၣ်သန့ကတုၤ, တၢ်ကဲထီၣ်သးလၢတၢ်မၤအါမၤသီအ
ကလုာ်ကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် မၤလီၤဆိဝဲဒီး, ဆိတလဲပိၣ်မုၢ်ပိၣ်ခွါ အတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ဟံၣ်ပူၤဒီးပှၤ
တဝၢအပူၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိး

တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိးန့ၣ်မုၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်မၤအါမၤသီလၢအညီန့ၣ်မၤအသးလၢကညီကီၢ်ဖဲၣ်လၢအဘၣ်မၤစၢၤဝဲဒၣ်
သးသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤန့ၣ်လီၤ. ဒိဖျါလၢနအဖအကျိၣ်စုတလၢပှၤလၢကမၤအါထီၣ်အသးအ
ယိကဲထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်သးဖဲပယီၤသးတၢ်သ့ၣ်ထီၣ် အကျဲသ့ၣ်တဖၣ်တကါတကျၢၤဘၣ်လၢအမုၢ်တဟံ
ယုၣ်ဒီးတၢ်ဂုၢ်ဆူၣ်ပျံဆူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆူပှၤကညီနီၢ်ဂံၢ်လၢအအါသ့ၣ်တဖၣ် အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒိဖျါလၢတၢ်ဒ်
အံၤအယိတၢ်သလုာ်လီၤအသးဒီးတၢ်ညီန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤ န့ၣ်မုၢ်တၢ်လၢအရၣ်ဒိၣ်လၢအဘၣ်
ယးဒီးပယီၤသးအတၢ်တိခိၣ်ရိၣ်မဲလၢလီၤဟီၣ်ကဝီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. လၢကညီတၢ်လီၤအပူၤဖဲနအဖသးသ့ၣ်
တဖၣ်တပၢဘၣ်ဝဲဒၣ်ပှၤကညီနီၢ်ဂံၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မဲလၢဘၣ်န့ၣ်, တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအီၤအါအါ
သီသီအါဒ်တၢ်တက့ၢ်ဟံၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ် လၢအိၣ်ဘူးဒီးကါကျဲကပၤဒီးအဘူးဒီး ပယီၤသးတၢ်
လီၤလၢနလဲၤ န့ၣ်လီၤညီဒီးဂုၢ်ဆူၣ်ပျံဆူၣ်တၢ်ညီအလီၤန့ၣ်လီၤ. နအဖ သ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိး
တၢ်မၤဆူပှၤကညီလၢအအိၣ်ဆိးဝဲဒၣ်တၢ်လီၤဖဲန့ၣ် သ့ၣ်တဖၣ်လၢကမၤစၢၤ နအဖ အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ, ဒီး
စိုၢ်တၢ်ယာ်ပှၤလၢအအိၣ်လၢတၢ်လီၤဖဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ် လၢအဝဲသ့ၣ်တပၢဘၣ်ဝဲဒၣ်တန့ၢ်ဂုၤဂုၤဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်
လီၤ. တၢ်ယုၢ်မ့ၢ်ဟးဖျိးဒီးတၢ်မၤဆူၣ်တၢ်သးလီၤသးကျဲ လၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်လီၤဖဲအံၤ
သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤဆူသဝီလၢအဂၢၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်သးလီၤသးကျဲ တၢ်လီၤလၢ နအဖ အတၢ်ပၤအဖိလၢဟ့ၣ်
ထီၣ်ဝဲဒၣ်သးမုၢ်ယုၣ်ဒီးကျဲလၢတၢ်မၤအီၤညီလၢအဘၣ်ယးဒီးတၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤန့ၣ်ဆူၣ်တၢ်
မၤ လၢဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤဒီးအဘူးအလဲန့ၣ်ညီန့ၣ်န့ၣ် ဒိၣ်ခွၢ်ဘၣ်အုၣ်မၤဝဲဒီးသ့ၣ်ပှၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢ
ကမၤတၢ်ဒ်သီးပိၣ်တၢ်, ပှၤဝဲတၢ်ဖိလၢသးဟးဝုၤဝီၤဒီးတၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တပ်မတော်
ကညီဘီသီခါသုး
ဒံဉ်ခဉ်ဘဉ်အဉ်

သုးမုၢ်ဒိဉ်အတၢ်ဂံၢ်တၢ်ကျိ
မုၢ်နံး ၁၅./-]

ဆူ

န-/-သဝီ/
သဝီသးပုၢ်

ဒုးသုဉ်ညါန့ၣ်ဒံးအံၤလီၤ, ဖဲနဒိးန့ၢ်ဘဉ်လံာ်ပရၢအဝဲအံၤန့ၢ်ရဲၣ်ကျဲၤဆူန့ၢ်ယၢပုၤကညီအကသၢဆံး ဝိၣ်မုၢ်ဒိးဝိၣ်
ခါလၢကဟ့ၣ်လီၤအဝဲသုဉ်အသးလၢတၢ်တုၤထီၣ်ကျဲၤလၢယံၤသီအဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. လၢအဘဉ်ဃးဒီးလံာ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်အဝဲ
အံၤန့ၢ်, နမုၢ်ဒိးန့ၢ်ဘဉ်ဒီးပာ်ကဲဘဉ်ဒီးဟဲဘဉ်တၢ်ညါပီတက့ၢ်.

ဟဲတုၤဖဲ ဃီၣ်မံၢ်ခါအခီၣ်ထံးဖဲ ၁၈သီ, လါမးၤ ၂၀၀၅န့ၢ်
သုးရဲၣ်ခီၣ်
ဖုကဆီဝါ
မံၢ်ခါဃီၣ် ကျဲၤမုၢ်ဒိဉ်

[ဆဲးလီၤ] ၁၅သီ, လါမးၤ ၂၀၀၅န့ၢ်

တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိး, မၤပွဲၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤအကလုာ်ကလုာ်သုဉ်တဖၣ်လၢတၢ်မၤလီၤဆူသဝီဖိသုဉ်တဖၣ်အအိဉ်
န့ၢ်လီၤ. တၢ်သုဉ်တဖၣ်အံၤပာ်ယုာ်ဒီးတၢ်မၤဒ်အမုၢ်ပုၤခိးတၢ်ဖိ, ပုၤဟးဝုၢ်ဝါခိးတၢ်, ပုၤဝဲတၢ်ဖိ, ဝိဉ်တၢ်
သုဉ်တဖၣ်ဒီးဆဲးသါ, ပုၤဆူတၢ်ကစီၣ်ဒီးတၢ်မၤကဆုဲကဆုဲဒၣ်ကျဲၤကပၤ, တၢ်မၤတၢ်လၢတၢ်သုဉ်တဖၣ်
ဝဲၤကျိၤ တကပၤဒီးတၢ်သုဉ်ထီၣ်ဘိထီၣ် သုဉ်တဖၣ်လၢအမုၢ်ကျဲၤသုဉ်တဖၣ်, သုးအတၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤဒီးတၢ်
တုၤတီၤ သုဉ်တဖၣ်လၢကကးဘၢတၢ်ဃာ်အဝဲသုဉ်နီၢ်ကစၢ်သဝီသုဉ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၢ်လီၤ. လၢတၢ်မၤခဲလၢာ်
အပူၤန့ၢ်, သဝီဖိသုဉ်တဖၣ်ကဘဉ်ဟဲစိာ်ဝဲဒၣ်အဝဲသုဉ်နီၢ်ကစၢ်တၢ်အိဉ် ဒီးအဝဲသုဉ်ကဘဉ်တၢ်ယုၤအိဉ်
လိးအံၤဖဲအဝဲသုဉ်ဟဲမၤတၢ်မုၢ်တသုဘဉ်န့ၢ်လီၤ. အနီၢ်နီၢ်န့ၢ်, တၢ်မၤနးမၤဖီၣ်လၢအဘဉ်ဃးဒီးကျိဉ်
စုလၢသဝီဖိသုဉ်တဖၣ်လၢအမၤပွဲၤဝဲဒၣ် တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤသုဉ်တဖၣ်န့ၢ်, ထီၣ်ဘိန့ၢ်မုၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ခိဉ်သုဉ်အ
တၢ်ပညိဉ်လၢတၢ်ဟ့ၣ်လီၤလံာ်တၢ်ကလုာ်ဒ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်လၢထးအသိးန့ၢ်လီၤ. တၢ်အနီၢ်နီၢ်လၢတၢ်ထၢ
ဖီၣ် န့ၢ်ဆူၣ်ပုၤလၢကမၤတၢ်မၤန့ၢ်ဆူၣ်တၢ်မၤန့ၢ်ဘဉ်တၢ်မၤလီၤအံၤခီဖျိ သဝီသးပုၤမုၢ်တမုၢ်ပုၤအခၢၣ်စး တ
ဂၤဂၤလီၤ, ပယီၤသုးအနီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲဒုးဃာ်ပုၤသဝီဖိသုဉ်တဖၣ်ဒီးလဲၤကိးအဝဲသုဉ်လၢတၢ်လီၤလၢအယံၤ
ဒီးအဝဲသုဉ်ဒီးစံာ်လီၤသုဉ်တဖၣ်လီၤ. အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်လၢတၢ်မၤတနီၤနီၤပူၤန့ၢ်, ပုၤသုးဖိသုဉ်တဖၣ်လိဉ်
ဘဉ်ဝဲဒၣ်ပုၤပိာ်ခါသုဉ်တဖၣ်ခီဖျိလၢအဝဲသုဉ်အတၢ်အိဉ်ဖျါလၢကမၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤလၢအယၢသုးဒီးဖဲန့ၢ်န့ၢ်
အိဉ်ဝဲဒၣ်ဒီးလုာ်လၢအတၢ်ဒုဉ်တၢ်ထုတနီၤလၢထီၣ်ဒါတၢ်မၤပျံၤဒီးတၢ်မၤအမၤသီအဝဲသုဉ်န့ၢ်လီၤ.

“ဖဲပယီၤသုးဟဲတုၤလၢသဝီ ဖီၣ်ခါအဝဲသုဉ်ဟဲတုၤလၢသဝီပုၤဒီးကဝီဝဲဒၣ်ဟံဉ်သုဉ်တဖၣ်ဒီးဖီၣ်ဝဲဒၣ်ဟံဉ်
ဖိဃီဖိသုဉ်တဖၣ်လၢဟံဉ်သုဉ်တဖၣ်အပူၤလီၤ. အဝဲသုဉ်ပျါတွံာ်ပိာ်မုၢ်သုဉ်တဖၣ်ဒီးကိးတၢ်ဃာ်ပုၤပိာ်ခါသုဉ်တ
ဖၣ်လၢကမၤဆူၣ်ဝဲအဂီၢ်လီၤ.”

-နီၢ်အ--- (မုၢ်, ၅၈န့ၢ်), ဖ---တီအူကီၢ်ရဲၣ် (လါဒံဉ်ခဲဘဉ် ၂၀၀၅န့ၢ်)

“ပုကညိလအအိတ်ဘူးဒီးသုးကလၢသုတ်တဖၣ်အဝဲသုတ်မူဒါ မၢ်ဝဲပုခိးတၢ်ဖိလီၤ. ဖဲပယီၤသုးတၢ်အိတ်မၢ်ဟဲတုၤန့ၣ်, ပုဟိတ်ခါသုတ်တဖၣ်ဘၣ်မၤဝဲတၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤလၢအယၢသုတ်တဖၣ်အံၤဒီးပိတ်မုၢ်သုတ်တဖၣ်တလိာ်မၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤလၢအယၢ သုတ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပိတ်မုၢ်ဒီးဖိသုတ်သုတ်တဖၣ်ဘၣ်လဲၤကျိၤပုၤမၤကဆိဝဲတၢ်လၢကျဲကပၤသုတ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.”

—နီၤဖ---(မုၢ်, ၄၀နံၣ်), ဟ---သဝီ, နုပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ချၢ် (လၢအိကူၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

“မၢ်ပိတ်မုၢ်သုတ်တဖၣ်န့ၣ်အဝဲသုတ်တမၤဆူၣ်ဝဲဒၣ်လၢကမၤတၢ်မၤလၢအယၢအါအါဘၣ်. ပယီၤသုးမၤအဝဲသုတ်မၤလိာ်အါပဒ်အမၤတၢ်လၢတၢ်သုတ်တၢ်ဖျးအဂီၢ်, တၢ်တုၤထီၣ်ဘျီထီၣ်ဟံၣ်သုတ်တဖၣ်လၢပယီၤသုးဂီၢ်ဒီးတၢ်လၢအၤလၢပိတ်မုၢ်မၤသုတ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.”

—နီၤဟ---(မုၢ်, ၃၆နံၣ်), ခ---သဝီ, ချၢ်လွံၤထူၣ်ကီၢ်ချၢ် (လၢယူၤလံ ၂၀၀၆နံၣ်)

ခွဲၣ်လိာ်ဆၢၣ်, ဖၣ်ပူၣ်ကီၢ်ချၢ် အပူၤသဝီဖိလၢမ---သဝီသုတ်တဖၣ်သုတ်ဒၣ်လၢကလီၤဝဲဒၣ်သုတ်ကျိၣ်လၢအယၢသုတ်တဖၣ်ဆူၣ်လဲၤထံကျိၤပုၤလီၤလၢန့ၣ်အါရံၤ ၂၅သီ, ၂၀၀၅နံၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒံၣ်ခၢ်ဘၣ်အုၣ် မၤအဝဲသုတ်လၢကကျိၤဝဲဒၣ်သုတ်ဖူသုတ်တဖၣ်, တွံၣ်ထီၣ်ကွၢ် သုတ် ဖူသုတ်တဖၣ်လၢပုၤအပူၤယုၣ်ဒီးအဝဲသုတ်ကဆိသုတ်တဖၣ်, ဒီးတွံၣ်လီၤဆူၣ်ထံကျိၤပုၤလၢကထီၣ် ဖီအ ဂီၢ်ဒီး လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ ဒံၣ်ခၢ်ဘၣ်အုၣ် ဒိၣ်န့ၣ်သုတ်တဖၣ်ဆါဝဲဒၣ်သုတ်ဖူသုတ်တဖၣ်န့ၣ်လၢနီၢ်ကမၤတၢ်ဘၣ်ဘျုးအဂီၢ်န့ၣ် လီၤ. လၢတၢ်ဂုၤဝဲအံၤန့ၣ်, ပုၤသဝီဖိသုတ်တဖၣ်တဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်နီၣ်တမံၤဘၣ်. ပိတ်မုၢ်သုတ်တဖၣ်လီၤထီၣ်လၢထံကျိၤအပူၤ, သုတ်ဖူအယၢလၢအလီၤရံးလၢထံကျိၤပုၤမၢ်တၢ်လီၤပျံၤအလီၤသန့က, ပိတ်မုၢ်လၢအသုတ်တဖၣ်ဒီးပိတ်မုၢ်လၢပုၤထီၣ်အဖီလၢအချၢ်သုတ်တဖၣ်ဘၣ်လဲၤဝဲဒၣ်တၢ်ဂီၤအိတ်ဖျါအသိးန့ၣ်လီၤ. ပုကညိပိတ်ခါသုတ်တဖၣ်လဲၤကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးဒံၣ်ခၢ်ဘၣ်အုၣ်သုးသုတ်တဖၣ်တဘျီဘၣ်ဖီဖျါလၢအဝဲသုတ်ပျံၤဝဲလၢအဝဲသုတ်ကဖီၣ်ဆူၣ်အသုလၢကကဲသုးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ: ကညိဝံၣ်ပိတ်မုၢ်ယၢ်ကူၣ်)

ပယီၤသုးသုတ်တဖၣ်ဟံၣ်လီၤဝဲဒၣ်ပုၤပိတ်ခါသုတ်တဖၣ်ဒ်သိးဒီးကမၤဆူၣ်မၤစိးဝဲသန့က, ပိတ်ခါလၢသဝီပူၤသုတ်တဖၣ်ယုၤပူၤဖျးအသးခဲအံၤခဲအံၤဖီဖျါလၢအဝဲသုတ်န့ၣ်ဝဲလၢအဝဲသုတ်ကကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဘၣ်ဒီးတၢ်အုၣ်ဖီအုၣ်ဒီးတၢ်မၤအၤမၤသီလၢ နအဖဒီးဒံၣ်ခၢ်ဘၣ်အုၣ် သုးသုတ်တဖၣ်, တၢ်လီၤဆိအိတ်ဂ့ၤတအိတ်ဂ့ၤပုၤသုးဖိသုတ်တဖၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤဆူၣ်သဝီပူၤမၤဆူၣ်ဝဲဒၣ်ပုၤသဝီဖိသုတ်တဖၣ်လၢကမၤတၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်န့ၣ်အိတ်ဝဲဒၣ်လၢပိတ်ခါသုတ်တဖၣ်တၢ်ကမၤဒၣ်အီၤအါအယီၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအိတ်ထီၣ်ဝဲလၢပိတ်မုၢ်သုတ်တဖၣ်အဂီၢ်လၢအဝဲသုတ်ကဘၣ်မၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ လၢပိတ်ခါအလီၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤပုၤသဝီဖိသုတ်တဖၣ်မၤအါထီၣ်ဝဲဒၣ်လုၢ်လၢ်ထုသန့တၢ်ဖဲတၢ်မၤ သုတ်တဖၣ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးပိတ်မုၢ်ပိတ်ခါ

သီးဒီးကမလီၤစၢၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤအၢမၤနးလၢတၢ်ကရၢကရိကဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မံၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အိၤ, လၢန့ၣ်သတူၣ်ကီၢ်ရၣ်န့ၣ်သးအဒဲကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်ယုဝဲဒၣ်ဝၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးသ့ၣ်လၢသ့ၣ်တဖၣ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ် ခဲအံၤခဲအံၤဆူသဝီၤ သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်န့ၣ်ဟးထီၣ်လၢသဝီၤချၢ လၢကကျိဝၣ်ဒီးတွံၤလီၤဝၣ်ဖဲပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ထာဝဲဒၣ်လၢကခဲးဝဲအဂီၢ်, ဝံၤဒီးပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကု လီၤဝၣ်တနီၤလၢကခဲးဝဲဒၣ်လၢတခဲးဖိတခဲးဖိန့ၣ်လီၤ. ဖဲဆၢကတီၢ်တုၤယီၤလၢကဘၣ်လဲၤဟ့ၣ်လီၤလၢ မ့တမ့ၢ် ဝၣ်, ထီၣ်လၢကလဲၤလီၤဆူထံကျိပူၤတုၤယီၤဆူပယီၤသးဒဲကဝီၤန့ၣ်. နီၤလဲၣ်ဂ့ၤနီၤလဲၣ်ဂ့ၤအါဒၣ်တၢ် တက့ၢ်န့ၣ်ပုၤပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်ပုၤလၢအလဲၤဝဲဒၣ်ခီဖျိလၢပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်လဲၤန့ၣ်လီၤဆူပယီၤသးဒဲကဝီၤ ပူၤတဘျီဘၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်ပဋိၣ်း

နီၢ်ဂံၢ် (၅၀၄) ခိၣ်ချသးချၢ
ဒုးယၤသးဂ့ၢ်ဗီကရူၢ်

ဆူ
ပုၤဟးလီၢ်ဆၢၣ်နီၤ. သးပုၢ်
ထထထ သဝီ

တၢ်ဂံၢ်: တၢ်ကဘၣ်ဟဲမၤလိာ်အါပု (တၢ်မၤဆူၣ်မၤမိးတၢ်မၤ)

ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ဂံၢ်တၢ်လၢထးန့ၣ်, ပိာ်ခွါယံၤဂၤ, ပိာ်မုၢ်ယံၤဂၤ, ပာ်ဖျိခဲလၢာ်အၤတဆံကဘၣ်ဟဲလၢသးပုၢ်သဝီလၢကမၤ လိာ်အါပုကဘၣ်ဟဲကိးဂၤဒဲးကဘၣ်ဟဲမိာ်ဃုာ်ဒီးတူၤ, ဃးဖးဒိၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်လၢတနံၤအဂီၢ်, မၢ်တဟဲဘၣ်တသ့ဘၣ် န့ၣ်လီၤ. ကဘၣ်ဟဲတုၤမဲအန့ၣ်ရံၣ် ၁၀:၀၀န့ၣ်, လၢထီၣ်လွံၢ်သီန့ၣ်လီၤ. အဝဲအံၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဒုးသ့ၣ်ညါဘၣ်ကုၤန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လိာ်: ---

မုၢ်နံၤ : ၃၀သီ, လၢမဲးပထုဘၣ် ၂၀၀၀န့ၣ်

[ဆဲးလီၤ]

(လၢအလီၢ်) ဟူးဂဲၤမၤစၢၤ သးချၢခိၣ်

(၅၄၀)

ခိၣ်ချသးချၢ

“အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်န့ၣ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်မၤဆူၣ်ဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်လၢကမၤတၢ်ခီဖျိလၢပုၤပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်လဲၤမၤတၢ် လၢပယီၤသးတၢ်လီၤတဘျီဘၣ်အယီၤလီၤ. တခိၣ်တဘျီပယီၤသးထံၣ်ဝဲထဲပုၤပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟဲမၤတၢ်လၢအ ဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးသံကွၢ်ဝဲဒၣ်လၢဘၣ်မနုၤဃိပုၤပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်တဟဲဘၣ်လဲၣ်. ပုၤမုၢ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်စံးဆၢကုၤအိၤ လၢအဝဲသ့ၣ်ဟဲတဘျီဘၣ်ခီဖျိလၢသုမၤနးအဝဲသ့ၣ်ဃိလီၤ.”

—နီၢ်မ---(မုၢ်, ၄၇န့ၣ်), သဝီနီၢ်ခွါ, ထ---သဝီ, နုပုၢ်ယၢ်ကီၢ်ချၢ (လၢမၤ ၂၀၀၆န့ၣ်)

ဟီၣ်ကဝီၤအတၢ်ထံၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢစံၣ်ပူၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအ ရ့ဒိၣ်လၢဟံၣ်ဖိယီၤဖိအတၢ်အိၣ်မူဒိၣ်န့ၣ်ဒီးပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မၤလၢဟံၣ်ပူၤယီၤပူၤဒီးလၢတၢ်န့ၣ်အယီၤ ပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်အါတက့ၢ်လၢပုၤပူၤမ့တမ့ၢ် လၢစံၣ်ပူၤဖဲပယီၤသးဟဲန့ၣ်လီၤဆူသဝီပူၤအခါန့ၣ် လီၤ. ခီဖျိလၢတၢ်မၤသးဒဲအံၤအယီၤပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ထီၣ်ဘီန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တူၢ်လိာ်ဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်နီၢ်ကစၢ်သး လၢတၢ်ကသုအဝဲသ့ၣ်လၢတၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဒိတၢ်အိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ် အပူၤန့ၣ်ဟဲဃုာ်ဝဲဒၣ် ဒီးပုၤမုၢ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ် ဖိသုၣ်ပိာ်မုၢ်လၢအသးန့ၣ်အိၣ်တဆံခဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးပုၤမုၢ်ပုၤလၢအသးန့ၣ်အိၣ် ယံၤဆံ, ယုဆံဒီးန့ၣ်ဆံသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. နီၤလဲၣ်ဂ့ၤနီၤလဲၣ်ဂ့ၤတၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢတၢ်မၤလီၤဝဲလၢအဘၣ်ဃးဒီးနီၢ် ခိကဘၣ် ဟူးဂဲၤတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်, ပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်အိၣ်တုၤလၢသဝီပူၤဒီးပျဲဝဲဒၣ်ပုၤ

သုးဖီသုၣ်တဖၣ်လၢကမၤအဝဲသုၣ်မၤတၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤမ့တမ့ၢ် ပှၤသဝီဖီသုၣ်တဖၣ်ယျၢ်ကွံာ်ခဲလၢာ်လၢက
ဟးဆွဲးဝဲဒၣ်တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

“ပိာ်မုာ်သုၣ်တဖၣ်ညီၣ်န့ၣ်လဲၤကျိၣ်နီၣ်ဒီးမၤကဆိဝဲဒၣ်ကျဲကပၤအဘျီအါန့ၣ်ပိာ်ခါဒီးလီၤ. ပိာ်ခါသုၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီး
တၢ်မၤအါအါဂီၢ်ဂီၢ်လၢကဘၣ်မၤဝဲအယီၣ်ပိာ်မုာ်သုၣ်တဖၣ်လဲၤမၤဝဲဒၣ် တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤလၢပိာ်ခါသုၣ်တဖၣ်အ
လီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပိာ်ခါတနီၤနီၤလဲၤဝဲဒၣ်ဆူဃုး ပှၤဒီးတနီၤ လဲၤဆူစံာ်ပှၤလၢကဒီးန့ၢ် ဘၣ်တၢ်အိၣ် လၢအဝဲသုၣ်တၢ်
အိၣ်မူအပူၤန့ၣ်လီၤ. ပဝဲလၢအမၤပိာ်မုာ်သုၣ်တဖၣ် ပစးထီၣ်လဲၤမၤကဆိကျဲ သုၣ်တဖၣ်စးထီၣ်လၢဂီၢ်ဒီးပမၤ
မၤဝဲဆိဒီးတဘျီတခါပတဲကဆိသုၣ် ၉:၀၀ဂီၢ်ဒီ ဒီးတဘျီတခါ ၁၀:၀၀ဂီၢ်ဒီန့ၣ်လီၤ. အဝဲသုၣ်တဖၣ်တၢ်
ဘူးတၢ်လဲၤလၢပုၤကညီၣ်လၢအဟံၤတၢ်သုၣ်တဖၣ်ဘၣ်.”

-နီၢ်မ--- (မုာ်, ၃၂နံၣ်), ကရူၢ်ခိၣ်, ဟ---သဝီ, နူပုၤယာ်ကီၢ်ရၢၢ် (လိမးၣ် ၂၀၀၅နံၣ်)

ဘံလဲၤကီၢ်ဆၣ်, နူသထူၣ်ကီၢ်ရၢၢ်အပူၤပုၤပိာ်မုာ်သုၣ်တဖၣ်မၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤ, ကျိဝဲဒၣ်သုၣ်ဖိလၢဘံလဲ---ဖၣ်ပူၣ်ကီ
ကျဲကပၤန့ၣ်လီၤ. မုာ်ပိာ်သုၣ်တဖၣ်န့ၣ်ညီၣ်အိၣ်ဆိလီၤအသးမဲတၢ်မၤလီၢ်ဝဲအံၤန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ ကညီၣ်ဂီၢ်ခါဒီးယာ်ကရူၢ်)

“ပိာ်မုာ်သုၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်မၤဆူၣ်မၤမီးအါအါန့ၢ်ဒီးပိာ်ခါသုၣ်တဖၣ်ဒီး. တၢ်မၤလၢအဝဲသုၣ်ဘၣ်မၤသုၣ်တဖၣ်မၤဝဲကျိ
နီၣ်, မၤကဆိကျဲကပၤဒီးယးကဟံၤလၢ, တက့ၢ်သုၣ်ဒီးဃီသုၣ်သုၣ်တဖၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပှၤပိာ်ခါသုၣ်တဖၣ်ဘၣ်မၤ
တၢ်မၤလၢအယၤသုၣ်တဖၣ်လီၤ. ပှၤသဝီဖီသုၣ်တဖၣ်ဘၣ်မၤဝဲတၢ်မၤလၢပယီၤသုးမၤအဝဲသုၣ်မၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသုၣ်ထီ
ဒါဝဲတဘျီဘၣ်. ဒီဗျီလၢအဝဲသုၣ်အိၣ်ဘူးဒီးပယီၤသုးတၢ်လီၢ်ဃီဒီးအဝဲသုၣ်ကျဲတအိၣ်နီၣ်တဘိလၢကဃုာ်ပူၤဖျဲးသးအ
ဂီၢ်ဘၣ်. ပှၤသဝီဖီသုၣ်တဖၣ်ဘၣ်မၤဝဲတၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤသုၣ်တဖၣ်တကးဒီးဘၣ်အဝဲသုၣ်ဘၣ်ဟ့ၣ်ပယီၤသုးစ့ဖဲအဝဲ
သုၣ်ဃုဝဲန့ၣ်လီၤ. တဘျီတခါန့ၣ်ပှၤသဝီဖီသုၣ်တဖၣ်အဖိဆိးကဒီးအစုတအိၣ်လၢကပှၤဝဲဒၣ်ကသံာ်ကသီဂီၢ်ဘၣ်,
ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပယီၤသုးမၤဝဲဖျၢၣ်ဘိမၤဂၤ, မၤဃုအဝဲသုၣ် တၢ်တမံၤမၤဒီးအဝဲသုၣ်ဘၣ်ဟးဃုန့ၣ်ဝဲတုၤအန့ၢ်ဒီးလဲၤ
ဟ့ၣ်လီၤအဝဲသုၣ်လီၤ. ဖဲအပူၤကွံာ်တဘျီန့ၣ်ပုၤမိာ်အ, အပုၤဘူးအဖိကအိၣ်ဖျၢၣ် တဂၤတဝဲလၢပယီၤသုးမၤ အလဲၤကျိ
နီၣ်ဒီးမၤကဆိ ကျဲကပၤလၢအဝဲအဂီၢ်, ဒီဗျီလၢအဝဲတၢ်မၤအါလၢအတၢ်မၤပူၤအယီၣ်န့ၣ်လီၤ.”

-နီၢ်အ--- (မုာ်, ၃၅နံၣ်), ခ---သဝီ, ဖၣ်ပူၣ်ကီၢ်ရၢၢ် (လိမးၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

ခီဖျိလၢပယီၤသုးသ့တဖၣ်မၤအါထီၣ်ဝဲတၢ်သုၣ်ပိၣ်မုၢ်လၢတၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသ့တဖၣ်
အယိၣ်ပိၣ်မုၢ်သ့တဖၣ်ဘၣ်မၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤလၢအယၢသ့တဖၣ်ခဲအံၤခဲအံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤသ့တဖၣ်အံၤ
ဟံၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ဝံၣ်န့ၣ်ပယီၤသုးသ့တဖၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အီၤ, ကျိၣ်ပုၣ်သးဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤအကလုာ်ကလုာ်ယုၣ်
ဒီးတၢ်တုၤထီၣ်ကျဲၤသ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

“ယအဲၣ်ဒီးတဲၤန့ၣ်ဘၣ်ဃးဒီးယတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ. ဝဲယပါသံဝံၤအလီၤခဲယဘၣ်လဲၤဝဲဒၣ်ပယီၤသုးတၢ်ဖိတၢ်
လံၤသ့တဖၣ်လၢယပါအလီၤန့ၣ်လီၤ. ဝဲယလဲၤဝဲတၢ်ဖိတၢ်လံၤခါပုၤတက့ၢ်ထွဲန့ၣ်ယဖိနီၣ်တဂၤဘၣ်. ယမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤ
သးစၢ်ဒီးယဘၣ်လဲၤဝဲတၢ်ဖိတၢ်လံၤဃိမ့ၢ်တၢ်ကီၢ်လၢယဂီၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ယမိအိၣ်လၢဟံၣ်ခီဖျိလၢအဝဲဆိကဃိ
လီၤ. တဘျီတခီၣ်န့ၣ်ယမိဆိကဃိန့ၣ်ယဘၣ်လဲၤဝဲတၢ်ဖိတၢ်လံၤလီၤ. ဝဲယဘၣ်လဲၤဝဲတၢ်ဖိတၢ်လံၤအခါန့ၣ်ပ
ယီၤသုးမၤဆူၣ်ယလၢကလဲၤလၢတၢ်မံၣ်ညါ ဒီးမၤတၢ်လၢလီၤပျံၤသ့တဖၣ် ခီဖျိလၢပုၤကညီသုးဆီလီၤဟံၣ်မုၢ်ပိၣ်
အိၣ်ပၢၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. ဝဲယမ့ၢ်ဘၣ်လဲၤဝဲတၢ်ဒီးအခါန့ၣ်ယသ့ၣ်ကီၢ်သးဂီၢ်တၢ်ဘၣ်ဃးတၢ်လီၤပျံၤလီၤဗုးလၢကျဲ
ဒီတဘျီညါဒီးသးကီၢ်န့ၣ်တၢ်လၢယမိဂီၢ်စၢ်ကီၢ်ခီဖျိလၢယမိဆိကဃိအယီၤလီၤ. ဝဲယလဲၤဝဲတၢ်ခါန့ၣ်ယသးတမ့ၢ်ဘၣ်
လၢကျဲဒီတဘျီညါဒီးယဟီၣ်လီၤ. ယသးပုၢ်ထီၣ်ပယီၤသုးသ့တဖၣ်ဒီးယသးဟ့ၣ် အဝဲသ့ၣ်လၢယဘၣ်လဲၤအယီၤ
န့ၣ်လီၤ. ယသးပုၢ်ထီၣ်အဝဲသ့ၣ်ဒိၣ်မးလီၤ. ကဘၣ်ဘၣ်မဲလိဒိၣ်စဲဘၣ်, ၃သီ ၂၀၀၂ န့ၣ်ယဘၣ်လဲၤဝဲဒၣ်ဘု
သးလၢအတယၢ်ဃာဝဲဒၣ် ၁၆၀၀လိဒီးယဘၣ်ဝဲစးထီၣ်မဲချၢၣ်လၢတုၤဆူၣ်နီၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်လဲၤ ယံာ်ဝဲဒၣ်သၢသီ
ကျဲန့ၣ်လီၤ. ပကဘၣ်လဲၤမိာ်ပကစၢ်တၢ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်န့ၣ်ခါန့ၣ်ပမံတန့ၢ်ဂၤဂၤဘၣ် ပစိးအုၣ်ပုၤ. ဝဲန့ၣ်ပုၤအိၣ်ဝဲ
ဒၣ်အဂၤတဆံၣ် ဒီးအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အသးန့ၣ်အါန့ၣ်အနံၣ်ယံာ်ဆံၣ် ဒီးပုၤသးစၢ်ကတၢၢ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်တဆံၣ်န့ၣ်
န့ၣ်လီၤ. ပုၤမိာ်အစၢ်ကီၢ်ဘၣ်လဲၤဝဲတၢ်စၢ်ကီၢ်လီၤ.”

—ခ— (မုၢ်, ၁၂နံၣ်), ၀—သီ, ချၢၣ်လွံၤထူၣ်ကီၢ်ချၢၣ် (လၢအမြဲၣ် ၂၀၀၂နံၣ်)

မုၢ်ပုၢ်ကီၢ်ချၢၣ်ပိၣ်မုၢ်သ့တဖၣ်လဲၤဟ့ၣ်လီၤဝဲဒၣ်ကဟံၣ်လၢအဝဲသ့တဖၣ်ဆူၣ်ချၢၣ်သုးတြိနီၣ်ဂံၢ် (၆၆) အသုးဒဲကဝီၤအပူၤ
ခီဖျိလၢတၢ်ကလုာ်တဲလီၤဆူသုးကလၢ (သုးစခဲး) မိၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ ကညီဂီၢ်ဝဲဒၣ်ယၢာ်ကမူၢ်)

“မဲၤဝဲသီ, လါမၤ ၂၀၀၂နံၣ် ပဘၣ်လဲၤဝဲန့ၣ်ပယီၤသုးတၢ်ဘိၣ်သ့တဖၣ်လီၤ. ပဘၣ်ဝဲဒၣ်ကျဲၤသ့တဖၣ်,
လံာ်သ့တဖၣ်ဒီးကသံၣ်ကသီသ့တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပဘၣ်မိာ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဘိၣ်သ့တဖၣ်ဆူၣ်ကလံာ်ခဲကစၢ်ခိၣ်ပ
ယီၤသုးဒဲကဝီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤကညီခဲလၢာ်ပိၣ်မုၢ်ဒီးပိၣ်ခဲလၢာ်ဟံၣ်ဖျိၣ်အိၣ်ဝဲ ၄၂၀၀န့ၣ်လီၤ. ပိၣ်မုၢ်သ့တဖၣ်အါ

နှိပ်နှိပ်ခွါသွင်တဖန်ဒီးမဲနွှပ်ပုဟ်ခွါအိတ်ဝဲထဲလွှာဂးနွှပ်လီၤ. ပုဟ်မုၢ်အသးစာကတၢၢ်နွှပ်အိတ်ဝဲဒၣ်တဆဲးဃး နွှပ်ဒီးပုၤသးပုၤကတၢၢ်နွှပ်အိတ်ဝဲအနွှပ်ယံၢ်ဆံတုၤအနွှပ်၅၅နွှပ်နွှပ်လီၤ. ပတအိတ်ဘၣ်မ့ၤဘၣ်ခံသီညါလီၤ. ပလီၤ ဘၣ်စီၣ်, ပအိတ်ထံနွှပ်တဘၣ်လီၤဆုတဘၣ်လီၤ, ခိတ်မီးဒီးယံၤဖဲပလဲၤတၢ်ဆၢကတၢၢ်ခါနွှပ်လီၤ. ပလီၤဘၣ် ဆိတ် သန့ကပဘၣ်အိတ်ဘၣ်စီၣ်ဘၣ်သ့ဒီးတန့ၤကျၢၤဒီးတန့ၤကျၢၤနွှပ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တအိတ်ပမၤ ကဲၤထီၣ်မုၢ်အူဘၣ် အဝဲသ့ၣ်မၤအာပုၤလၢကျဲဒီးအံၤလီၤ. ပုၤဟ်ခွါသွင်တဖန်လဲၤဝဲတဘျီဘၣ်ဒီးပုၤဟ်မုၢ်သ့ၣ်တဖန်လဲၤဝဲလီၤ. အ ဝဲသ့ၣ်မၤဆူၣ်ဝဲဒၣ်ပုၤဟ်မုၢ်သ့ၣ်တဖန်လၢကလဲၤဝဲဝဲကသံၣ်ကသီ, လံာ်လဲၤသ့ၣ်တဖန်, ဖၢသ့ၣ်တဖန်ကျိၣ်ဒီးစု မုၢ်ဟ်သ့ၣ်တဖန်နွှပ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မၤယဝဲဝဲဒၣ်စုမုၢ်ဟ်အဖျါဃုဆံယဆိမိၣ်ကအိတ်ဝဲဒၣ်အကဲလိတဆဲးဃုကဲ လိတုၤလၢသးဆံခဲလိနွှပ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တပျံၤအိတ်ဘၣ်ဘၣ်ပမၤလီၤထုးလၢပသကိးအလီၢ်ခဲဒီးလူၤပသကိးခဲ မုၢ်တချုး ဘၣ်နွှပ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖန်သးပုၤထီၣ်ပုၤဒီးပဘၣ်ဃုဟ်ပသကိးသ့ၣ်တဖန်အခဲဒီးပလီၤဃုခိဖျါလၢ မုၢ်ခဲတၢ်န့ၤဒီးပတထီၣ်တၢ်ဘၣ်ခိဖျါလၢပမုၢ်အူဘၣ်အိတ်အဃိလီၤ. ပဘၣ်ဟးဝဲဒၣ်လၢမုၢ်ခဲတၢ်န့ၤနွှပ်လီၤ. အ ဝဲသ့ၣ်တထူတၢ်ပုၤဘၣ်အဝဲသ့ၣ်တဲအါပုၤဒီးကတိၤသဇီသပါပုၤနွှပ်လီၤ. ပုၤကညီသ့ၣ်တဖန် နွှပ်လီၤဘၣ်ဒီးဒိးခိ ဖျါလၢပတအိတ်ဘၣ်တၢ်ဘၣ်တဘျီသီခိဖျါ လၢပဘုသးလၢအဃိ ဒီးတၢ်စုၤလီၤဒီးပလီၤဘၣ်ဆိတ်ဝဲလီၤ. လၢတၢ် နွှပ်အဃိပုၤတနီၤနီၤဒီးနွှပ်ဘၣ်တၢ်ညၣ်ဂီၢ်နွှပ်လီၤ.”

-နီၢ်ဖ--- (မုၢ်, ၄၁နံၣ်), ထ---သဝီ, နုပုၢ်ယံၢ်ကိၢ်ရှၢ် (လိယူၤလဲ ၂၀၀၂နံၣ်)

တၢ်မၤလၢအဘၣ်တၢ်ဒုးအိတ်ထီၣ်အီၤလၢအဂၤတခါန့ၢ်မုၢ်ဝဲပယီၤသးသ့ၣ်တဖန်မၤဆူၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ် တၢ်မၤဆူၣ်ဆူၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖန်အိတ်လၢအမုၢ်တၢ်ထုးကွၢ်ဝဲဒၣ်မုၢ်ပီၤနွှပ်လီၤ. ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖန်တၢ်မၤအဝဲ သ့ၣ်ဒ်အမုၢ်ပုၤမၤကဆိတၢ်ဖိမၤကဆိဝဲဒၣ်တၢ်လီၢ်သ့ၣ်တဖန် လၢတၢ်န့ၢ်ဝဲဒၣ်မုၢ်တၢ်လီၢ်လၢတၢ်ဒီးလီၤယံာ် မုၢ်ပီၤတၢ်လီၢ်နွှပ် အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်မၤပျီကွၢ်ဒီးဟးလၢကျဲသ့ၣ်တဖန်အခိတ်တချုးပယီၤသးကါ ဖးဒိတ်သ့ၣ် တဖန်ဟဲ, မုတမ့ၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ဟးဂဲၤဒ်သိးပုၤမၤပျီကွၢ်မုၢ်ပီၤသ့ၣ်တဖန်ဒီးဘၣ်တၢ်မၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ် လၢကဟးလၢသးကျိၣ်ဟးဝဲဒၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖန်အမဲာ်ညါဖဲတၢ်လီၢ်လၢမုၢ်ပီၤသ့ၣ်တဖန်ဘၣ်တၢ်ဒီးလီၤယံာ် အလီၢ်နွှပ်လီၤ, ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖန်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်အိတ်အဝဲသ့ၣ်လၢတၢ်အိတ်သးလၢအလီၤပျံၤလၢအမုၢ်မုၢ်ပီၤအ တၢ်မၤဘၣ်ဒိးမၤသံအလီၢ်နွှပ်လီၤ.

“တဘျီတခိတ်ပယီၤသးကါဖးဒိတ်သ့ၣ်တဖန်ဟဲထီၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးဖဲအဝဲသ့ၣ်ဟဲခါန့ၢ်ပယီၤသးမၤမုၢ်ပုၤသ့ၣ်တဖန် လၢကလဲၤလၢကါကျဲကပလၢကမၤပျီကွၢ်မုၢ်ပီၤသ့ၣ်တဖန်ဒ်သိးဒီးကါဖးဒိတ်သ့ၣ်တဖန်ဟဲထီၣ်ကသ့အဂီၢ်နွှပ် လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကိးဝဲဒၣ်ပုၤဟ်မုၢ်အါဒ်အါဂၤလၢကါကျဲလၢကမၤပျီကွၢ်မုၢ်ပီၤသ့ၣ်တဖန်ဒီးကါဖးဒိတ်သ့ၣ်တဖန် ပိာ်ထီၣ်ဝဲအခဲခိဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်မုၢ်တမၤဆိပုၤမၤပျီကျဲဘၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ပျံၤဝဲလၢအကါသ့ၣ်တဖန် ကဘၣ်ဒီးမုၢ်ပီၤ နွှပ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဒုးလိာ်သးဒီးခဲအိတ်ယုာ် အဃိအဝဲသ့ၣ်ပျံၤဝဲလၢပုၤကညီသးသ့ၣ်တဖန်ကဆဲးလီၤပာ်မုၢ်ပီၤ နွှပ်လီၤ. လၢတၢ်နွှပ်အဃိပုၤသဝီမိသ့ၣ်တဖန်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်အိတ်သိးဒီးတၢ်ကးဘၢတၢ်နွှပ်လီၤ. ပုၤဟ်ခွါသွင်တဖန် ပျံၤတၢ်ဒီးမဲပုၤဟ်ခွါမထီၣ်ထီၣ်ပယီၤသးနွှပ်အဝဲသ့ၣ်ဃုာ်ဖးယံၤဒီးပယီၤသးမုၢ်ချုးန့ၢ်အသုဒိးပယီၤသးမၤဘၣ်အ ဝဲသ့ၣ်နွှပ်လီၤ.”

-နီၢ်အ--- (မုၢ်, ၂၂နံၣ်), န---သဝီ, နုသထူၣ်ကိၢ်ရှၢ် (လိမဲးပထုဘၢၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

ဆူမဲာ်ညါတၢ်ကဲထီၣ်သးလၢအဘၣ်ဃးတၢ်မၤအါထီၣ်ပိာ်မုၢ်နီၢ်ဂံၢ်သ့ၣ်တဖန်လၢတၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤအပူၤ လၢပယီၤသးသ့ၣ်တဖန်အဂီၢ်န့ၢ်မုၢ်ဝဲတၢ်လီၤပျံၤအဒိတ်ပိာ်ထွဲထီၣ် အခဲလၢအဘၣ်ဃး ဒီးတၢ်မၤတရီတဝါ ဒီး တၢ်ဖိတ်ဆူၣ်နွှပ်လီၤ. တၢ်မၤတရီတဝါဒီးတၢ်ဖိတ်ဆူၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖန် မုတမ့ၢ် တၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ် ဘၣ်သန့ကတၢၢ်လီၤပျံၤသ့ၣ်တဖန်ဟဲအါထီၣ်ဖဲမုၢ်ကနီၤဖိသ့ၣ်တဖန်မၤတၢ်ထဲတဂၤလၢပယီၤသးခိတ်န့ၢ် သ့ၣ်တဖန်အတၢ်န့ၢ်လီၤအဖီလၢာ်, မုၢ်တၢ်အလုာ်အလၢတခါလၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်တဆိၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ခိဖျါလၢတၢ်ဖိတ်ဆူၣ်ပုၤဟ်မုၢ်သ့ၣ်တဖန်အလီၤလီၤ. တၢ်ဖိတ်ဆူၣ်ပိာ်မုၢ်, ယုာ်ဒီးပုၤဒီးဖုအတၢ် ဖိတ်ဆူၣ်ပိာ်မုၢ်လၢပယီၤသးသ့ၣ်တဖန်ဖဲတၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ န့ၢ်မုၢ်တၢ်လီၤပျံၤ လၢအကဲ ထီၣ်သးထီၣ်လၢပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖန်မၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤလၢကညီကိၢ်ပုၤနွှပ်လီၤ.

“အါဒင်တံတကုန်ပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်ဘုလံးကျိမျှမကဆိုင်ဒ်ပယီသုးကလားအတံလီ၊လဲဝံတံအိုင်၊
ယိဝံကဒ်သုတ်တဖန် သုတ်ဖူဒီးတံအိုင်လပယီသုးအဂီနုလီ၊ အါဒင်တံတကုန်ပယီသုးသုတ်တဖန်
နုတ်မုတ်ဒ်ပိတ်ခါနုလီ။”

-ဗဲမ--- (မုတ်, ၅၉နံ), ဟ--- သဝီ, နုသထူင်ကီရ် (လါအိးကထိဘၣ် ၂၀၀၅နံ)

“ဟံဒ်မိဗီမိလါပိတ်ခါမုတ်တအိုင်ဘုနု, ပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်ဘုလံးယိဝံတံလီ၊ မုမုယသဝီနုတဘၣ်နီ
တမံဘၣ်သနုကုမုမုသဝီလါအဂီနုပုပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်ဘုကုဆၢနဲမံ ဒီးတံကီတံခဲသုတ်တဖန်မံအဝဲ
သုတ်လဲဝံပိတ်တဆၢကတီခါနုလီ၊ ခီမျှလါအဝဲသုတ်မုတ်မုတ်ဒီးတဘျီတခီအဝဲသုတ်တံဖိတ်ဆူင်အိးဒီး
ပယီသုးသုတ်တဖန်နုလီ။”

-စိဟ--- (ခါ, ၃၀နံ), ထ---သဝီ, ချၢ်လွံထူင်ကီရ် (လါနိဝံဘၣ် ၂၀၀၅နံ)

“ယဟဲတုမဲကျမုတ်ထုတ်ပုဘၣ်ဃုမုဟးဖျိဒဲကဝီလါအဘူးဒီးယိကီဆဲအပူကွံင်ခံနုလီ၊ မဲအပူကွံင်
တလါနုမဲယဘၣ်လဲမဲတံဒ်ကုတဂါခါ, ပယီသုးသုတ်တဖန်ဖိတ်ဆူင်ယလီ၊ ပလဲမဲတံလါအဝဲသုတ်အ
သုးဒဲကလါပူယံသီဒီးမဲပလဲတုမဲနုအဝဲသုတ်တဟုဒုးအိုင်ပုတံအိုင် နီတမံဘၣ်, ပုကီးဂါ ဒီးနု
ဘၣ်မဲတံဒီးတအိုင်ဘၣ်တံဘၣ်, လါတံနုအယိယဘၣ်ဟဲကုလါယသဝီဃုဒီးယသကိးလါကဟဲကုဟံ
အိုင်တံအိုင်အဂီနုလီ၊ မဲပဟဲကုမိတ်တံအိုင်တုဝံအလီခဲနုပုကညီဃုမုကွံင်လါကုအတံမဲလီနု
ခံဂဲမုနုဆၢကတီခါနုလီ၊ လါတံနုအယိ ပယီသုးသုတ်တဖန်ဂုကျး စးဖိတ်အဝဲသုတ်ဒီးမဲယးထီတံ
အိုင်သုးလါပုလါအအိုင်တံသုတ်တဖန်နုလီ၊ လါတံနုအယိမဲတံမဲသုးဝံအလီခဲနုအဝဲသုတ်တပျဲ ကု
ပုလါဟံဘၣ်, ပုကညီခဲလါနုအိုင် ဝဲဒ်တဆဲခံဂဲပိတ်ခါတဆဲတဂါဒီးပိတ်ဃုဒီးဂါနုလီ၊ တံတနုနု
ပယီသုးဟဲလါယအိုင် ဒီးစိးတံဃုယဝဲဘၣ်ခိတ်ဒီးဆိတ်လီဃုယနုလီ၊ အဝဲကးဘၣ်တံဃုယကိတ်ပုလါ
တံနုအယိယကိးပသုတသုလါဘၣ်လါခဲဒီး အဝဲနုမုယဒီးဖိတ်ဆူင်ယနုလီ၊ ယတုဘၣ်တံလီပျဲလီဇး
ဒ်မဲဒီးအဝဲတံယလါဘၣ်ဃုတံဂုဝဲအံတဘၣ်ဟးတဲပုနီတဂါတဂါ, သနုကုယတဲအီလါယကတဲ ခီမျှ
လါယတုဘၣ်တံလီပျဲလီဇးဘၣ်ဃုဒီးတံဝဲအံဃုလီ။”

-နီဖ--- (မုတ်, ၃၂နံ), မ---သဝီ, ဖန်အိုင်ကီရ် (လါယူ ၁၉၉၄နံ)

တံအိုင်သးဖဲဝဲသုတ်တဖန်ဒီးဟံသုတ်တဖန် မုတ်တအိုင် မုတ်မုတ် မုတ်သံကွံင်ဒီးဖဲပယီသုးသုတ်တဖန် ဟဲနု
လီလါသဝီပူအခါခဲလဲဂုဒ်လဲဂုဟ့လီဝဲဒ်တံကလုလါပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်ကဘၣ်မဲတံနု, ကဲထီဝဲဒ်တံကီတံခဲလီဆဲဒ်တံပိတ်မုတ်လါအအိုင်ဒီးအဖိဆဲးသုတ်တဖန်နုလီ၊ ပုမုတ်တအိုင်တု
လါဟံဂီနီတဂါလါကကွံင်ထွဲဝဲဒ်ဖိဆဲးသုတ်တဖန်ဘၣ်ဒီး, ပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်ဂုကျးစးလဲကိးဝဲဒ်အဝဲ
သုတ်ဖိဖဲအဝဲသုတ်မဲတံလါတံမဲဆူင်တံမဲအခါနုလီ၊ သုးဖိသုတ်တဖန်နုဒ်လဲဂုဒ်လဲဂုအဝဲ
သုတ်တဘၣ်သးတုလီဝဲဒ်ဖိဆဲးသုတ်တဖန်ဒီးဖိသုတ်သုတ်တဖန်လါကဟဲပိတ်ဝဲဒ်အဝဲသုတ်မိပါအခံဘၣ်,
လါတံနုအယိ, ဖိသုတ်သုတ်တဖန်အံဒီးဖိဆဲးသုတ်တဖန်ထီတံနုကဘၣ်တံဟံတုအဝဲသုတ်လါဟံထဲ
တဂါမိနုလီ။

“မဲပယီသုးဖိတ်နုယခါနုယမိလါအဆဲးကတံတဂါနုအိုင်ဝဲဒ်ထဲခဲလါဒီးနုလီ၊ အဝဲသုတ်မဲဆူင်ယ
လါကဘၣ်ဝဲနုအဝဲသုတ်တံဘၣ်တံခါဒီးဆၢကတီခါနုဘၣ်မဲလါယူထီဝဲဒ်, ၂၀၀၂နုလီ၊ မဲနုပုမဲ
တံဖိအိုင်ဝဲဒ်အဂီလုဆဲလါလဲမဲဝဲဒ်တံမဲဆူင်တံမဲနုလီ၊ ဘၣ်ဆၢဒီးဆၢကတီခါနုနုပုပိတ်ခါအိုင်
ဝဲဒ်ထဲလုဂါနုလီ၊ ပယီသုးသုတ်တဖန်ဟဲကိးယခါဘၣ်မဲယအိုင်လါယဟံကဘၣ်မဲဂီနီနုနုလီ၊
အဝဲသုတ်ထဲယလါယကဘၣ်လဲအိုင်ဖိတ်နု, ဘၣ်ဆၢမဲယလဲတုမဲနုအဝဲသုတ် တပျဲကုယ ဘၣ်ဒီးမဲ
ဆူင်ယလါကဝဲနုအဝဲသုတ်တံဘၣ်နုလီ၊ အဝဲသုတ်တခါလီတံကလုဆူင်ယသုးပုအိုင်နီတမံဘၣ်, ဘၣ်
ဆၢအဝဲသုတ်ဖိတ်ပုခဲလါနုလီ၊ မဲဆၢကတီခါနုခါနုအဝဲသုတ်တထံယတံဘၣ်ခီမျှလါယတံလဲမဲတံ
လါတံသုတ်တံဃုလီအယိနုလီ၊ အဝဲသုတ်တအိုင်ဒီးလါယကလဲကိးဃုဒီးယမိဘၣ်ဒီးအဝဲသုတ်ထဲယလါ

ယကဘၣ်လဲၤမၤတၢ်တၢ်စီၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အဃိယတလဲၤကိးဃုာ်ဒီးယဇိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဒီးယဟ်တၢ်ယဇိ
ခံၣ်လၢတၢ်န့ၣ်လီၤ.”

-မၣ်ယ--- (မုၢ်, ၂၈နံၣ်), လ---သဝီ, ဒူယုာ်ယာ်ကီၢ်ရၢၣ်(လါအိးကထိဘၢၣ် ၂၀၀၂နံၣ်)

ပုလီအိတ်ကမုံ

သဝီမိလအအိတ်လပုလီအိတ်ကမုံတလီအပူဃုဒီးအဖိတကဆုဒ်နီအိတ်ဘုံးမဲဃုပုဗျးအသးဆုနအဖသးအတဟူးတ
 ဂဲမဲဃုထီတိအူကီရုဉ်, သုဉ်ဗးအသဝီမဲ ၂၀၀၆ နံဉ်န့ဉ်လီၤ. ပုသဝီမိသုဉ်တဖဉ်ဝံစိဝံဒုဉ်တမိတလံလအဝဲသုဉ်ချာဃံမဲအ
 ဝဲသုဉ်ဝံစိန့ဉ်သုဉ်တဖဉ်ဒီးမိသုဉ်အါဒ်အါဂလအအိတ်ဝဲဒုဉ်လပုလီအိတ်ကမုံအပူမဲကရူအဝဲအံသုဉ်တဖဉ်န့ဉ်ဗးထီဉ်ဆိကုဒီး
 တံအိတ်လီထူးန့ဉ်လီၤ. (တံဂီ-ကညီဂါဝီဒီးယာ်ကရူ)

နအဖသုဉ်တဖဉ်တဲဗျါထီဉ်ဝဲဒုဉ်လကိးနံဉ်ဒီးအဝဲသုဉ်ဒုးထီဒါဝဲဒုဉ်ပုလအထီဒါအီသုဉ်တဖဉ်လီၤ. ဘဉ်
 ဆဉ်လတံအိတ်သးနီနီအပူန့ဉ်အဝဲသုဉ်ပညိဉ်တံအိတ်လီၤ ဆုပုသဝီမိသုဉ်တဖဉ် အအိတ်တမ့လအ
 ဝဲသုဉ်ဒုဉ်ဒါအအိတ်ဘဉ်. လအဒုးဝဲဒုဉ်ပုဗျါထီဉ်အဝဲသုဉ်အခါဉ်စးန့ဉ်အဝဲသုဉ်တံဒုးသုဉ်တဖဉ်န့ဉ်မ့ဝဲမာ
 ဝဲဒုဉ်ပုသဝီမိသုဉ်တဖဉ်လကသုးလီၤသုးကျဲလတံလီၤလပယီၤသုး တံပအဖိလံလတံဟံပနီဉ်ယာ
 တံသုးလီၤသုးကျဲအလီၤန့ဉ်လီၤ. ဒ်လဲဉ်ဂုၤဒ်လဲဉ်ဂုၤတံအိတ်မူလ တံသုးလီၤသုးကျဲအလီၤသုဉ်တဖဉ်န့ဉ်
 အိတ်ဝဲဒုဉ်ဒီးတံသဘံဉ်ဘုဉ်လတနံၤအဂီၢ်တနံၤအဂီၢ်အမ့တံမဆုဉ်မးစီးလအမးဘဉ်ဒီဝဲဒုဉ်အဝဲသုဉ်
 တံခွဲးတံယာ်သုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ. ပုသဝီမိလအအိတ်လအနအဖအတံပ၊ ဖိလံလီၤလီၤသုဉ်တဖဉ်ဘဉ်ကွံ
 ဆဉ်မံဝဲဒုဉ်ဒီးတံယုဆုဉ်သုဉ်တဖဉ်တလီၤလီၤလ၊ အမ့တံယုတံအိတ်တံအီ, ကျိဉ်စုသုဉ်တဖဉ်, တံမ
 ဒီးတံဖိတံလံလအဝဲသုဉ်တံသုတံဘဉ်တအိတ်လကမးစးလီၤအဝဲသုဉ်နီကစါအတံလိဉ်ဘဉ်လအ
 ဝဲသုဉ်တံလိဉ်ခိဉ်သုဉ်အပူသုဉ်တဖဉ်ဘဉ် ဘဉ်ဆဉ်အဝဲသုဉ်မးပဲၤမ့တသုဘဉ်ဒီးအဝဲသုဉ်ကဘဉ်ကွံ
 ဆဉ်မံဒီးတံစံဉ်ညိဉ်သုဉ်တဖဉ်ယုဉ်ဒီး တံဖိဉ်အဝဲသုဉ်, မးအမးသီမ့တမ့တံယုအိတ်လီၤအဝဲသုဉ်န့ဉ်
 လီၤ. တံသုးလီၤသုးကျဲတံလီၤသုဉ်တဖဉ်အံၤတအိတ်ဒီးတံလီၤလအလီၤလီၤလပုသဝီမိ ကသုဉ်အိတ်ဗျး
 အိတ်ဒီးကျိဉ်ပနီအိတ်ဆဉ်လီၤအဂီၢ်ဘဉ်. ပယီၤသုးခိဉ်န့ဉ်သုဉ်တဖဉ်န့ဉ်မးဃံးဝဲဒုဉ်တံလဲၤထီဉ်ကွဲးလီၤအခီပ
 ညီန့ဉ်မ့ဝဲဒုဉ်ဒ်သီးပုသဝီမိသုဉ်တဖဉ်ကွဲးကွဲးအသဝီလီၤလံၤသုတသုတဂုၤလကကွဲးကွဲးယုအိတ်
 ကွဲးဝဲဒုဉ်တံမ့တံဘိလအဝဲသုဉ်သုဉ်ဟံသုဉ် တဖဉ်န့ဉ်လီၤ. တံဟံဖိဉ်ပုသဝီမိအတံရဲဉ်တံကျဲလအ
 မ့တံမးအမးသီတလီၤလီၤလပယီၤအတံပအဖိလံသဝီသုဉ်တဖဉ်ဒီးတံသုးလီၤသုးကျဲတံလီၤသုဉ်တ
 ဖဉ်န့ဉ်ထီဉ်ဟူးထီဉ်ဂဲထီဉ်ဝဲဒုဉ်ပုသဝီမိသုဉ်တဖဉ်အသးလကမ့ကွံဆုပုပုတံအိတ်ခူသုဉ်လီၤလက

ဟးဆဲးနအဖအတၢ်ဟးဝုၣ်ဝီၤယုတၢ်လၢကဖီၣ် အဝဲသ့ၣ် ဒီးမၤန့ၣ်ဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်ဆူတၢ်သးလီၤသးကျဲတၢ်လီၤ န့ၣ်လီၤ.

နီၤခ----လၢဘၣ်တၢ်ဟံၣ်မျီၤထီၣ်အီၤလၢတၢ်ဂီၤပူၤအံၤန့ၣ်ဘၣ် ဟးလၢ်လီၤခိၣ်ဒၣ်ထံၣ်ကျိၤလၢအဒိၣ်လီၤတဘိအံၤတဘျီၤအီၤလၢ ကစီၣ်ခိၣ်ဒၣ်အဖိဆဲးသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဟံၣ်ဃီတၢ်မိတၢ်လံၤသ့ၣ် တဖၣ်မဲ သံရဲးကျိၤ, ဖၣ်ပူၣ်ကီၤရၣ်, မဲလၢအီၤကူး ၂၀၀၂ န့ၣ်လီၤ. တချုးဒဲးလၢတၢ်ကဲထီၣ်သးခဲန့ၣ် နအဖ သးလၢအမၤ ခိၣ်ချသးတြၢနီၤဂံၢ်ၤ၄၄,၈၈၁ (၂),ဒီးခိၣ်ချသး ရၣ် နီၤဂံၢ် (၉) သ့ၣ်တဖၣ်ဟံၣ်န့ၣ်လီၤဆူအဝဲအသဝီၤပူၤလၢအဘၣ်တၢ်တီ ခိၣ်ရဲၣ်မဲအီၤဒီးခိၣ်ချသးခိၣ် လၢအမၤမိမ့ၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ် အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢ သဝီၤပူၤ ထဲတသီဖိ, ဒီးတပျံၤ ပူၤသဝီၤမိသ့ၣ်တ ဖၣ်လၢပဟးထီၣ်ဝံၤအလီၤခဲန့ၣ်သးကဟံၣ်န့ၣ်လီၤကဒီးလၢအ သီတဖၣ်လီၤ. ပူၤသဝီၤမိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်အသိ အဝဲသ့ၣ်ဃုာ်ကွၢ်ဆူ တၢ်လူၤခိၣ်သ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နီၤခ--- ဘၣ်မၤတၢ်ခဲလၢ်လၢအနီၤကစၢ်ဒၣ်ဝဲဒီဖျိလၢအတၢ်အိၣ်လၢ ဟံၣ်ဘၣ်အသိလီၤ. ပူၤဟံၣ်မ့ၣ်မဲသဝီၤပူၤသ့ၣ်တဖၣ်တဲဝဲဒၣ်လၢ အဝဲသ့ၣ်တနီၤန့ၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်တၢ်ဒီနီၤခ----အသိး,ဟံၣ် မိဃီသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်နီၤဖးလီၤသးလၢတၢ်ကရိကဒးအပူၤလၢ ကဟံၣ်တၢ်ဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်သဝီၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤး ကညီၣ်ဂံၢ် ဝီၣ်ဒီးယာ်ကရူၢ်)

တၢ်မၤဘၣ်ဒီလီၤဆီလၢဝီၣ်မ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢ ပူၤလီၤအိၣ်ကမံၣ်တၢ်လီၤလၢပျံၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲအါ မးန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ပူၤတဝါဒီးတၢ်မၤသကိးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးမၤဟးဂီၤကွၢ်ဝဲဒၣ်အပူၤတဝါအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤသ့ၣ် တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤဝဲလၢသဝီၤပူၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ပူၤတဝါလၢအသီဖဲလဲၣ်ဂ့ၤဖဲလဲၣ်ဂ့ၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ညီ န့ၣ်န့ၣ်ပူၤကညီသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဟဲလၢတၢ်လီၤအါတီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်လီၤဆီလီၣ်သးတဆဲးတ ကွၢ်လၢတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအပူၤ. တၢ်ကတိၤကျိၣ်အပူၤဒီးကရူၢ်တၢ်လီၤဆီလီၣ်သးအပူၤဟံၣ်ဖိၣ်ထီၣ်အသးတပူၤဃီန့ၣ် လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ်, ပူၤလီၤအိၣ်ကမံၣ်သဝီၤမိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်ဝဲလၢတၢ်အိၣ်ခူသ့ၣ်အလီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်သ့ၣ်ကီၤ သးဂီၤဘၣ်ဃးဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်ဘၣ်ဒီး တၢ်ကိတၢ်ခဲလၢကမၤန့ၢ် ကသံၣ်ကသီဒီးကသံၣ်သရၣ်အတၢ်ကွၢ် ထွဲကဟုကယာ်န့ၣ်လီၤ. ပူၤလၢအယုာ်ကွၢ်လၢပယီၤသးဒုးဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်သဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ယုာ်စိၣ်န့ၢ်ထဲ တၢ်မိတၢ်လံၤလၢအဝဲသ့ၣ်စိၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်, တၢ်အိၣ်လၢကအိၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်ယာ်လၢတၢ်အိၣ်ခူသ့ၣ် အလီၤန့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်အိၣ်အလၢလီၤဘၣ်. ဖဲပူၤသဝီၤမိသ့ၣ်တဖၣ်လဲၤဟံၣ်ဖိၣ်ယာ်ဝဲဒၣ်ဘုသးလၢပျံၤလၢကမၤစၢၤအ ဝဲသ့ၣ်ဖဲတၢ်ယုာ်မ့ၢ်ဟးဖျိးကတီၢ်ခါန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တြၢးလၢကယုာ်ထီၣ်ကွၢ်ဆူအဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်.ခီဖျိလၢ အဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်လီၤလၢတၢ်ဟံၣ်ဃီတၢ်အိၣ်လၢအပူၤသ့ၣ်တဖၣ်နအဖသးထံၣ်ဝဲဒီးမၤဟး

ဂီၤကွံာ်ဝဲခဲလၢာ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်သိးကမၤဘၣ်လီၤဘၣ်ဆးကွံာ်ဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်လၢတလၢတလီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်, မိၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်ဃုာ်မ့ၢ်ဖျါးလီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢပုၤပူၤန့ၣ်, ထီၣ်ဘိအဝဲသ့ၣ်ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးဒီးဘၣ်အိၣ်ဝဲမ့ၢ်ချီလၢကဒုးအိၣ်အဖီသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးမၤထီၣ်အဝဲသ့ၣ် တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်တၢ်အိၣ်ကလၢာ်အမုၢ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်လၢတကဲကံၢ်ကဲဘါဟံၣ်ဖျါးထီၣ်သးဒီးတၢ်တကဆုဲကဆိအတၢ်မၤသးသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်အိၣ်မူလၢပုၤပူၤသ့ၣ်တဖၣ်အခီပညိမ့ၢ်ဝဲသဝီဖီသ့ၣ်တဖၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ် ဒီးတၢ်ဆိးကွံာ်နီၤလၢအညိၣ်န့ၣ်မၤသးသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ဆူးတၢ်ဆါယာ်, လၢအမုၢ်တၢ်တၢ်ပီၣ်အိၣ်လီၤတၢ်လီၤဆဲးလၢတၢ်ဖိလၢတတီၤလၢအဘၣ်ယးဒီးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့န့ၣ်လီၤ.

သုၣ်ဒိၣ်ကီၢ်ဆၢၣ်, တီအူကီၢ်ရၣ်, အ---သဝီ န့ၣ်ပုၤဟံၣ်မုၢ်ဒီးမိသုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟံၣ်ဖျါးထီၣ်အသးလၢတၢ်အိၣ်သအၢလီၢ်အဆိကတၢ်တခါလၢအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ထီၣ်မဲာ်အဝဲသ့ၣ်ဃုာ်ဆူၣ်ပူၤလၢကဃုာ်ပူၤဖျါးအသးလၢနအဖးဖုဲး လီၤယူၤ ၂၀၀၄န့ၣ် ဝံၤအလီၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤကညိၣ်ဂီၢ်ဒီးယာ်ကရူၢ်)

မိတ်ကမ္မာယုဒဒီးအမိဆုံးအိပ်ချုပ်သီလာခ---သဝီ, ထီသထူင်ကီဆပ်, ထီအူကီချုပ်အပူအိပ်ဘုံးမဲလဲယုဒပူဖျေး အသးလာ ပုဂံပူယုဒဒီးသဝီလာအကသုင်တဖပ်မဲ လိယနူအါရဲ ၂၀၀၄နံနံလီ. (တၢ်ဂီၤ ကညီဝံတီၤခွဲးယၢ်ကရူ)

“မဲအပူကွံင်တဘျီန့ၣ် ပယီၤသးသုင်တဖပ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအိပ်ထီၣ်အယီၤပိၣ်ခါသုင်တဖပ်ပျံးဝဲဒၣ်လာပ ယီၤသးသုင်တဖပ်ကဖီၣ်အဝဲသုင်ဒီးသီးဒီးကမၤဆူၣ်အဝဲသုင်လာတၢ်ဝံပီၤတၢ်အယီၤပိၣ်ခါသုင်တဖပ်ယုဒပူဖျေး အသးဒီး, ထဲဒၣ်ပဝဲလာအမၤပိၣ်မုၢ်သုင်တဖပ်အိပ်တၢ်ဒီးဘၣ်မၤဝဲဒၣ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤလာတၢ်ဘျီတၢ်ဘါအဂီၢ်လာ သီခါဖျိပူဒီးသဝီပူန့ၣ်ဒီး, အယီၤမဲဆၢကတီၢ်ဝဲန့ၣ်ပတမၤဘၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်မၤလာအဂီၢ်တမၤလာတၢ်ဘျီတၢ်ဘါ အဂီၢ်န့ၣ်ဘၣ်.”

—နီၢ်အ--- (မုၢ်, ၄၅နံ) ,မ---သဝီ, နူပျံၤယၢ်ကီချုပ် (လဲၤမဲးပထုဘၢၣ် ၂၀၀၆နံ)

တၢ်လီၤပျံးသုင်တဖပ်အိပ်ဝဲဒၣ်ထီၣ်တၢ်လီၤတၢ်အိပ်ဆူၣ်အိပ်ချူအဂီၢ်, အါန့ၣ်အန့ၣ်ပုၤသဝီမိသုင်တဖပ်လာ အအိပ်တၢ်လီၤတၢ်အိပ်ခူသုၣ်အလီၢ်ပူၤစ့ၢ်ကီးဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲဒီးတၢ်လီၤပျံး လၢကထံၣ်သဂၢၢ်ဒီးပယီၤ သးအတၢ်ဟးဝုၤဝီၤလၢဖဲပုၤသဝီမိသုင်တဖပ်တၢ်မုၢ်ထံၣ်န့ၣ်အဝဲသုင်ဒီးဖီၣ်ယၢ်အဝဲသုင်ဒီးခးသံကွံၣ်အဝဲ သုင်လာအတအိပ်ဒီးတၢ်သံကွၢ်သံဒီးသုင်တဖပ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သုင်တဖပ်အံၤဟဲကဲထီၣ်သးလၢပိၣ်မုၢ် လၢအဟးယုအိပ်တၢ်အိပ်ဖဲတၢ်အိပ်သုင်တဖပ်ဘၣ်တၢ်ထံၣ်န့ၣ်အီၤသုလၢပုၤပုၤလၢအယံၤထီၣ်ဒီးအဝဲသုင် တၢ်အိပ်ခူသုၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပိၣ်မုၢ်သုင်တဖပ်အံၤ ယီၤဘၣ်စ့ၢ်ကီးမ့ၣ်ပိၣ်ခါအံၤခဲအံၤလၢပယီၤသးစဲလီၤ ယၢ်ဟဲလၢအတၢ်တိၢ်ဟ်အိပ်လၢကမၤဘၣ်ဒိဝဲဒၣ်ပုၤလီၢ်အိပ်ကမ့ၢ်သဝီမိသုင်တဖပ်န့ၣ်လီၤ. လုၢ်လၢ်ထူ သနူလၢဘၣ်တၢ်မၤအီၤသုင်တဖပ် လၢအဒီးသနူထီၣ်အသးလၢတၢ်အိပ်မူတၢ်ဟ်ဖျိထီၣ်သးသုင်တဖပ် ဘၣ်တၢ်မၤအီၤလၢတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘျီအပူၤ ခီဖျိလၢဘၣ်အိပ် ဒီးတၢ်ပလီၢ်ပဒီလၢတၢ်ဟးဝုၤဝီၤပူၤအယံ လီၤ. တၢ်သုင်တဖပ်အံၤဒီးတၢ်ကဲထီၣ်သးလၢအဂၢၤ သုင်တဖပ်ဒုးအိပ်ထီၣ်ဝဲ တၢ်အိပ်သးသုင်တဖပ်ဖဲလုၢ် လၢ်ထူသနူအ တၢ်ရူလီၢ်မုၢ်လီၢ်သးဒီးတၢ်လၢအဂၢၤ သုင်တဖပ်န့ၣ်လီၤမၤကွံၣ်ဝဲ မ့တမ့ၢ် ဘၣ်တၢ်မၤအီၤ လၢတၢ်ဘၣ်ယိၣ်ဘၣ်ဘျီအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖဲတၢ်မၤမူဒါလၢပိၣ်မုၢ်သုင်တဖပ်မၤလၢဟံၣ်ပူၤယီၤပူၤဒီးတၢ် ကရၢကရိပူၤသုင်တဖပ်န့ၣ်ဟးဂီၤကွံၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဘၣ်ဒိအါအါဂီၢ်ဂီၢ်သုင်တဖပ်လၢ ပုၤလီၢ်အိပ် ကမ့ၢ်ပိၣ်မုၢ်သုင်တဖပ် အတၢ်အိပ်မူဒီးအတၢ်ဖဲတၢ်မၤသုင်တဖပ်ကဘၣ်တၢ်တၢ်ပိၣ်အီၤလၢဆူမဲၣ်ညါတ တီၤလၢ

“ပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်အတတ်ခိုင်ဆာကွာတတ်မၤအာမၤသီဒီးတတ်ဆိတလဲမူဒါတတ်ဖံးတတ်မၤ” အပူၤ နှံလီၤ.

တၢ်မၤဆူၣ်လၢကနုာ်လီၤလၢတၢ်ကရၢကရိအပူၤ

ကညီလီၤဟံၣ်ကဝီၤသုတ်တဖန်လၢပယီၤသုးပၤဘၣ်ဝဲလီၤဟံၣ်ကဝီၤ နီၣ်ဂံၢ်သုတ်တဖန်န့ၣ် နအဖသုးခိၣ်သုးဖိ သုတ်တဖန်မၤဆူၣ်ဝဲဒၣ်သဝီဖိသုတ်တဖန်လၢကနုာ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဒီးထံကီၢ်သုးအတၢ်ပၤတၢ်ဆုၤအဖိလၢ တၢ်ကရၢကရိသုတ်တဖန်လီၤ. တၢ်ကရၢကရိသုတ်တဖန်အံၤမၤတၢ် အခီပညိမ့ၢ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ကယုကွၢ်လီၤ ဟံၣ်ကဝီၤကမျၢၢ် အတၢ်ပူၤတၢ်ဂဲၤသုတ်တဖန်, မၤချ့ထီၣ်တၢ်ကရၢကရိထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအကဟ် ဖျါထီၣ်တၢ်ပတြၢၤလီၤသးလၢကမျၢၢ်တၢ်မၤလၢကပီၤအပူၤဒီးထံၣ်ကီၢ်သုးအတၢ်ကတိၤပၤဒီးတြီ ယၢ်တၢ်သဘူၤအတၢ်ပူၤတၢ်ဂဲၤ လၢကထီၣ်ဒါဝဲဒၣ်သုးအတၢ်ပၤသုတ်တဖန်န့ၣ်လီၤ. နအဖသုးခိၣ်တိၣ်ခိၣ်ရဲၣ် ဖဲတၢ်အတၢ်ကရၢကရိအခိၣ်သုတ်ခိၣ်ဘိလၢပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်အဂီၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲကီၢ်ပယီၤပိတ်မုတ်ကရၢ(MWAF) ဒီးတၢ်ကရၢကရိလၢ အဘၣ်ယးဒီးမိၢ်ဒီးဖိအတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ (MMCWA) နှံလီၤ. တၢ်ကရၢကရိခံ ခါလၢကဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤဒီးသုးပဒိၣ်ဒီးတုၤခဲအံၤအိၣ်တုၤဝဲဒၣ်လၢသုးလံာ်ကွဲးနီၣ်ယၢ်တၢ်အပူၤန့ၣ် လီၤ. ဖဲနအဖအကိတိၣ်ခိၣ်ကျၢၢ်လၢအပူၤကွၢ်တဂၤလၢအမ့ၢ် ခုၣ်ညိၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ် (MWAF) ဖဲ၂၀၀ ခုန့ၣ်, အဝဲတဲဖျါထီၣ်လၢတၢ်ကရၢကရိအိၣ်ဒီးအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်ကဘၣ်ဟ့ၣ်စ့စ့ အဝဲသုတ်နုာ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဒီးတၢ်ကရၢကရိဝဲအံၤဒီးဖံးတၢ်မၤတၢ်လၢတၢ်မၤစၢၤဝဲဒၣ်နအဖ, ကီၢ်ပယီၤ ကမံးတံၢ်လၢပိတ်မုတ်တၢ်ကရၢကရိ (MNCWA) နှံလီၤ.

နအဖဒုးအိၣ်ထီၣ် (MMCWA) ဖဲ ၉၁၁,လၢနီၣ်ဝုဘၣ် ၁၉၉၀န့ၣ် ခီဖျိဝဲဒၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီ နီၣ်ဂံၢ်၂၁/၉ နှံလီၤ. ဖဲ၂၀၀၆န့ၣ်န့ၣ်တၢ်ကရၢကရိခိၣ်အံၤဝဲဂ့ၤလီၤအသးလၢအပူၤကရၢဖိနီၣ်ဂံၢ်အိၣ်ဝဲ ၅.၄ကွၢ် မ့ တမ့ၢ် ၁၀မုးကယၤလၢကီၢ်ပယီၤပုၤကညီနီၣ်ဂံၢ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. အိၣ်ဖျါဝဲဒၣ်လၢတၢ်ကရၢကရိသုတ်တဖန် ဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤဒီးပယီၤပဒိၣ်သုတ်တဖန်သန့က့, တၢ်ကရၢကရိအံၤဝဲဝဲဒၣ်လၢ “တၢ်ကရၢက ရိလၢတဘၣ်ယးဒီးပဒိၣ်, ဟ့ၣ်လီၤမၤစၢၤတၢ်လၢကမၤအါထီၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီးမိၢ်ဒီးဖိတၢ်အိၣ်ဆူၣ် အိၣ်ချ့န့ၣ်လီၤ.” တၢ်ကရၢကရိဝဲအါထီၣ်ကဒီးဝဲလၢ “တၢ်နုာ်လီၤကဲဝဲဒၣ်ပုၤကရၢဖိန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်တခါလၢ တၢ်မုာ်သးမၤကလီၤအိၣ်ထံးဒီးပုၤလၢအသးအိၣ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်အတၢ်မၤတၢ်တိၣ်ဟံးဒီးသးအိၣ်မၤတၢ်လၢပုၤ ကလုာ်အဂီၢ်န့ၣ်ကဲထီၣ်ကရၢဖိန့ၣ်လီၤ.” တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသုတ်တဖန်လၢ MMCWA လၢအဘၣ်ယးဒီးဝဲၤ ဒၤဒီးအတၢ်ဟံၣ်ကဝီၤဘၣ်တၢ်ပၤအီၤယုာ်ဒီးတၢ်မၤစၢၤလၢ UNICEF, UNDPဒီးUNAIDSနှံလီၤ. နီၣ်လဲၣ်ဂ့ၤ, တၢ်မ့ၢ်တဲဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ကရၢကရိသုတ်တဖန်တဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢပုၤနီတဂၤဘၣ် ဒီးထံၣ်ကီၢ် သးန့ၣ်,MWA,ဒီးMMCWAခံခါလၢန့ၣ်အိၣ်ဖဲးဘူးဒီးဝဲဒၣ်လၢနအဖသုးအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဖိလၢန့ၣ် လီၤ. အဒိ, ကီၢ်ဆၣ်ပတီၢ်ပုၤပၤလီၤဆၣ်နီၣ်လၢMMCWAန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ယၢ်အီၤဒီးလီၤဟံၣ်ကဝီၤကီၢ် ဆၣ်တၢ်မုာ်တၢ်ခုၣ်ဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပယီၤထီၣ်ပုၤကူၣ်လိာ်တၢ်ကရၢပုၤပၤလီၤဆၣ်နီၣ်အမၤန့ၣ်လီၤ. မ့မ့ၢ်သဝီ အပတီၢ်လၢMMCWAပုၤပၤလီၤဆၣ်နီၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်နအဖယုထၢထီၣ်ဝဲဒၣ်သဝီသးပုၤအမၤဒီးမ့မ့ၢ်နီၣ်ရဲၣ်န့ၣ် မ့ၢ်ဝဲဒၣ်သဝီပုၤနီၣ်ရဲၣ်အမၤန့ၣ်လီၤ. နအဖအကိတိၣ်ခိၣ်ကျၢၢ်ဒီးပုၤဆုၤခိၣ်အမၤ ဒီၣ်ခုၣ်ဝုၤစ့ၣ်မ့ၢ်ဝဲထံကီၢ်ဒီး ဘၣ်MMCWAအခိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံၣ်ထီၣ်အလီၤလၢဝဲအံၤဝဲဒၣ်ဘၣ်တၢ်မၤပုၤအီၤဒီးဒီၣ်ကျဲၤကျဲၤစ့ၣ်, သုးခိၣ်ဒီၣ်စိဖုၤသုအမၤလၢအပူၤကွၢ်ဖးယၢ်န့ၣ် အဝဲမ့ၢ်တုၤဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ဒီး တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ် သုပဒိၣ်တချုးလၢအဝဲကဲဝဲဒၣ်ဒၤဒီးခိၣ်လၢကိတိၣ်ခိၣ်ကျၢၢ်အကရၢအပူၤဖဲတၢ်သဘၣ်သဘၣ်ကဲ ထီၣ်သးဖဲ၁၉၉၄န့ၣ်လီၤ.

ဘၣ်သုတ်သုတ်နအဖနုာ်လၢတၢ်ကရၢကရိပုၤသဝီဖိသုတ်တဖန်လၢကျဲၤအံၤန့ၣ်ကမၤဆူၣ်ထီၣ်အဝဲသုတ် တၢ်ပၤလၢပုၤကညီနီၣ်ဂံၢ်သုတ်တဖန်ဒီးဖိၣ်ယၢ်လီၤဟံၣ်ကဝီၤအတၢ်ထီၣ်ဒါအဝဲသုတ်သုတ်တဖန်န့ၣ်လီၤ. ဆူ

မဲၣ်ညါတၢ်ထံၣ်လၢ၊ နီၣ်လဲၣ်ဂ့ၢ်လဲၣ်ဂ့ၢ်၊ လၢအဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးMMCWAဒီးန့ၢ် ဘၣ်စ့ၣ်ကိၤအါအါဂီၢ်ဂီၢ်လၢဘီၣ်မ့ၢ်စၢဖျိၣ်ကရၢအတၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်ဒီးထံၣ်ကိၤတၢ်ကရၢကရိ သ့ၣ်တဖၣ်လၢအတဘၣ်ဃးဒီးပဒိၣ်၊ နအဖကကုၣ်ကျဲးစးမၤအါထီၣ်ပုၤနီၢ်ဂံၢ်လၢတၢ်ကရၢကရိပုၤဒ်သီးဒီး ကဟံၣ်ဖျါဒိၣ်ထီၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်တီဒီးထူးန့ၣ်ထံၣ်ဂၤကိၤဂၤသးလၢကဟ့ၣ်လီၤအဲၣ်သ့ၣ်ကျိၣ်စ့ၣ်လၢကသ့ၣ်လၢ ကမၤဆူၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤ တၢ်ပတၢ်ဆုၤဆဲး ဖိကဟ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ၊ ဒိတၢ်မၤအသးသ့ၣ်တ ဖၣ်အသီးဒီးပမ့ၢ်ကွၢ်ကွၢ်လၢအဂၤတကပၤလၢအဘၣ်ဃးဒီးတၢ်တဲဖျါလၢတၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ် ဝဲဒၣ်တၢ်သးအိၣ်တၢ်မၤ၊ သဝီခဲလၢၣ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢပယီၤသးတၢ်ပညိၣ်န့ၢ်အဖီလၢ သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်ဆူၣ်အဲၣ်သ့ၣ်အိၣ်လၢကမၤပုၤဝဲဒၣ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤMMCWAဒီးMWA အတၢ်လိၣ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ၊ ကရၢဖီနီၢ်ဂံၢ်လၢဘၣ်တၢ်တဲဖျါယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကဘၣ်ပုၤသီးဒီးနီၢ်ဂံၢ်မုၢ် ကယၤလၢသဝီနီၢ်ဂံၢ်အပူၤန့ၣ်လီၤ၊ သဝီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အဲၣ်သ့ၣ်ကဘၣ်ပုၤနီၢ်ဂံၢ်လီၤဆီလၢတၢ်ပတံထီၣ်အ ကိၤ ပုၤကိးဂၤဒဲးကဘၣ်မၤပုၤဝဲဒၣ်လိာ်ပတံထီၣ်ဒီးဆုၤန့ၣ်လီၤ၊ ဟီၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တၢ်မၤဆူၣ်အဲၣ်သ့ၣ် လၢကဘၣ်ပတံထီၣ်လၢကကဲထီၣ်ကရၢဖီခိဖျါလၢတၢ်မၤပုၤကွဲးလီၤလိာ်ပတံထီၣ်လၢအဲၣ်သ့ၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ် ဝဲအပူၤ ၂၅၀ဒီး၃၅၀ဘးအဘၣ်စၢၤလၢ(MMCWA)အလံာ်ပတံထီၣ်အဂီၢ်ဒီး၃၀၀ဒီး၅၀၀ဘးအဘၣ်စၢၤ လၢ(MWA)လံာ်ပတံထီၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။

“ပုၤဟီၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအန့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဟ့ၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်န့ၢ်လီၤအဘူးအလဲသ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ၊ အဲၣ်သ့ၣ်ခါလီၤတၢ်ကလုာ်ဆူၣ်သဝီသးပုၤအိၣ်လၢကဃုထာထီၣ်ပုၤဟီၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကမၤသကိးတၢ် ဒီးကိၤပယီၤဟီၣ်မုၢ်ကရၢန့ၣ်လီၤ၊ ပတၢ်ဖျိၣ်ဃာ်စ့သ့ၣ်တဖၣ်လၢပုၤသဝီမိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးပဆုၤဆူၣ်အဲၣ်သ့ၣ်အိၣ် န့ၣ်လီၤ၊ ပုၤတဂၤလၢလၢအမ့ၢ်န့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်န့ၣ်ဘၣ်ဟ့ၣ်ဝဲဒၣ် (၃၁၀)ကုၢ်န့ၣ်လီၤ၊ ပုၤသဝီမိသးတ အိၣ်လၢကလဲၣ်န့ၢ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဘၣ်လၢတၢ်န့ၣ်အဃိပကဘၣ်မၤဆူၣ်အဲၣ်သ့ၣ်လၢကန့ၢ်လီၤမၤတၢ်န့ၣ်လီၤ၊ အ ဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်လီၤလံာ်ပတံထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆူၣ် ယပုၤသဝီမိအိၣ်လီၤ၊ ပုၤသဝီမိသ့ၣ်တဖၣ်မၤတအဲၣ်ဒီးမၤတၢ်မၤ လၢတၢ်မၤဆူၣ်အဲၣ်သ့ၣ်လၢကမၤဝဲသန့ၣ်က ခိဖျါလၢတၢ်ကလုာ် လီၤလၢကဘၣ်မၤဝဲဒီး၊ အဲၣ်သ့ၣ်ကဘၣ်မၤဝဲဒၣ် န့ၣ်လီၤ၊ ခိဖျါလၢအဲၣ်သ့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢ နအဖအတၢ်ပဖီလၢအဃိန့ၣ်လီၤ၊ နအဖ တအိၣ်ဒီးတၢ်သးကညီၤလၢ ပုၤသဝီမိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ကိတၢ်ခဲ အပူၤဘၣ်၊ တၢ်ကရၢကရိလၢအဘၣ်ဃးဒီးမိဒီးမိတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ (M MCWA), အဲၣ်သ့ၣ်ဟ့ၣ်လီၤဝဲဒၣ်လံာ် ပတံထီၣ်အဘၣ်တကယၤဆူၣ်သဝီ၊ ဘၣ်ဆၣ်ပမၤတၢ်တဝဲၣ်နီတမံးဒဲး ဘၣ်၊ ယသ့ၣ်ညါလၢပုၤသဝီမိသ့ၣ်တဖၣ်တသ့ၣ်ညါ ဘၣ်ဃးတၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအဂီၢ်နီတမံးဘၣ်န့ၣ် လီၤ၊ ဘၣ်ဆၣ်ဖဲ နအဖဃးအဲၣ်သ့ၣ်စ့ခါန့ၣ် အဲၣ်သ့ၣ်ဟ့ၣ်လီၤဝဲဒီးလၢမနုၤအဃိလိာ်န့ၣ်အဲၣ်သ့ၣ်တသ့ၣ်ညါဒီး နၢ်ပၢ်ထွဲဝဲန့ၣ်ဘၣ်။”

-နီၢ်လ- (မုၢ်, ၃၄နံၣ်), သဝီသးပုၤ, ထ- - -သဝီ, ဒူပျၢ်ယၢ်ကိၤချၢ် (လိယနူၤအါရဲ ၂၀၀၆နံၣ်)

“(TPDC, လၢအမ့ၢ်ကိၤဆၣ်တၢ်ဃုတၢ်ဖိးဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ကိၤကးကရၢ) ဒီး (VPDC, လၢအမ့ၢ်သဝီတၢ်မုၢ် တၢ်မုၢ်ဒီးတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ကိၤကးကရၢ) သ့ၣ်တဖၣ် မၤဆူၣ်ဝဲဒၣ်ပုၤသဝီမိသ့ၣ်တဖၣ်လၢကကရၢကရိထီၣ်သး လၢမိဒီးမိတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ကရၢ(MMCWA)ဒီးကိၤပယီၤဟီၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကရၢန့ၣ်လီၤ၊ အဲၣ်သ့ၣ်မၤဆူၣ်ဝဲဒၣ်ပုၤ ဟီၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကကရၢကရိထီၣ်အသးလီၤ၊ ဟီၣ်မုၢ်တဂၤလၢလၢအမ့ၢ်သဝီသးပုၤအမါန့ၣ်ဘၣ်ကဲဝဲဒၣ် (MMCWA မုတမ့ၢ်MWA) အခိၣ်ဒီးအဝၤမုမ့ၢ်ဝဲဒၣ်န့ၢ်လီၤန့ၣ်အကဘၣ်မ့ၢ်န့ၢ်လီၤစၢ်ကိးလီၤ၊ အဲၣ်သ့ၣ်တကန့ၣ်ဃုာ် ဝဲဘၣ်လၢမၤအဲၣ်သ့ၣ်သုလံာ်ဂါတသုလံာ်မိ, ဟီၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဃုထာထီၣ်အီၤလၢကကဲဝဲဒၣ်ခိၣ်န့ၢ်သ့ၣ်တ ဖၣ်ဒီးန့ၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ၊ ခဲအံၤန့ၣ်ပအိၣ်ဒီးပုၤဟီၣ်မုၢ်၂၇၀လၢမၤတၢ်လၢ (MWA) ဒီးဟီၣ်မုၢ်အဂၤန့ၣ်လၢ (MMCWA) န့ၣ်လီၤ၊ အဲၣ်သ့ၣ်တဒီးန့ၢ်ဘၣ်ဝဲတၢ်သိၣ်လိာ်ဘၣ်ဃးတၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်ဘၣ်ဒီးအဲၣ်သ့ၣ် တလိာ်မၤတၢ်နီတမံးဘၣ်, သန့ၣ်ကုၢ်ဟီၣ်မုၢ်တဂၤစုာ်စုာ်ဘၣ်ဟ့ၣ်ဝဲဒၣ်စ့လၢကန့ၢ်လီၤဘၣ်တၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ န့ၣ်လီၤ။”

-အ- (ခါ, ၄၃နံၣ်), သဝီသးပုၤ, ထ- - -သဝီ, ဒူပျၢ်ယၢ်ကိၤချၢ် (လိယနူၤအါရဲ ၂၀၀၆နံၣ်)

တၢ်ပၢ်တၢ်ကွၢ်တၢ်လၢအိၣ်သးသမူ

တၢ်ပၢ်တၢ်ကွၢ်တၢ်လၢအိၣ်သးသမူမၤပုၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤအၢမၤသီအကလုာ်ကလုာ်လၢကညီတၢ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤပူၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ဆူၣ်. တၢ်မၤဟးဂီၤဟီၣ်ခိၣ်လီၤဒီးတၢ်မၤဟးဂီၤတၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နအဖ အခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လိာ်ဘၣ်ဝဲပယီၤသးဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢကဟူးဂဲၤ လၢကညီကီၢ်ပူၤလၢကညီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ကဟးထီၣ်ကွၢ်လၢ ကညီကီၢ်ပူၤဒီးအဝဲသ့ၣ်မၤအါထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ဆူၣ်လၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် အဆိၣ်လၢအဘၣ်ဃးဒီးတၢ်အိၣ်တၢ်အီၤ, ကျိၣ်စ့ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢကကဲထီၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်လိာ်ဘၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်တၢ်ယုဆူၣ်ယုစးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤတၢ်မၤအီၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်ယုတၢ်ခိၣ်သ့ၣ်လၢအကအိၣ်ဖျါအသးလၢတၢ်ဖိးသဲးအပူၤဘၣ်ဆၣ်ဒီးတၢ်ယုတၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမ့ၢ်တၢ်လၢအအါဒီးတဖိးသဲးဒီးတၢ်သိၣ်တၢ်သီဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ညါ လၢအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်မၤကမၣ်တၢ်တမံၤမံၤသနၣ်က့ၢ်စံၣ်ညီၣ်တအိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဘၣ် လၢတၢ်အံၤယီၤမ့ၢ်တၢ်တခါလၢဟ့ၣ်ဆူၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အသးလၢအဝဲသ့ၣ်မၤဝဲဒၣ်မုၢ်ကျိၣ်ဝဲကွၢ်အတၢ်မၤနးမၤဖျိၣ်- ဖဲပယီၤသးတကၤစုၣ်စုၣ်န့ၣ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်သဘူၤလၢကမၤနးတၢ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးမၤနးဝဲခါ-ဒီးတၢ်ဘျၢၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ် သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဖိတၢ်လံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံးန့ၣ်ဆူၣ်, လၢအတလီၤကံၤလိာ်သးဒီးတၢ်မၤနးမၤဖျိၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤဝဲအီၤလၢတအိၣ်ဒီးတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤလီၤလီၤဒီးတၢ်မ့ၢ်တၢ်တီၤအပူၤဘၣ် န့ၣ်လီၤ. သးမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟံးန့ၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်လီၤတၢ်ကျဲၤလၢကသ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်တၢ်လိာ်လၢအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိ, တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်သးအတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးစံၣ်လီၤဒီး မ့တမ့ၢ်တၢ်ဆါတၢ်ပူၤလၢထံကီၢ်ပူၤဒီးပူၤဒီးတကလုာ်အမ့ၢ်ကျိၣ် ဝဲကွၢ်တၢ်ဘၣ်ဘျးအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပူၤသးဖိသ့ၣ်တဖၣ်ထီၣ်ဘျီန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်မၤဟးဂီၤကွၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်စုလီၤခိၣ်ခိၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်ဟံးန့ၣ်တၢ်အဘူးအလဲလၢတၢ်ကဘျးကဘျၢၣ်အပူၤဒီးမၤလီၤစၢ်ကွၢ်သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဘၣ်လၢအိၣ်မူလၢအတအိၣ်လၢနအဖအတၢ်ပၤအတၢ်လီၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအၢမၤသီ တလီၤလီၤသ့ၣ် တဖၣ် အံၤတြီၤဝဲဒၣ် ပူၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်တမံၤဂ့ၤ တမံၤဂ့ၤလၢ အမ့ၢ်တၢ်ရဲလိာ်မုၢ်လိာ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢမ့တမ့ၢ်တၢ်အိၣ်ဖျိၣ်ဘၣ်ဃးအဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်မူတၢ်လိာ်ဘၣ်သတူၢ်ကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်မၤအၢမၤနးလဲၤယုာ်အသးဒီးတၢ်တြီၤယုာ်တၢ်အိၣ်မူတၢ်ဖိးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်လၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်ဆိမိၣ်ဝဲဖးနီၤဖးတၢ်ဘၣ်ဃးဒီးပိာ်မုၢ်ပိာ်ခွါန့ၣ်ဘၣ်. တၢ်လီၤဆီလၢအဖဲကဲထီၣ်သးလၢတၢ်မၤအၢမၤနးသ့ၣ်တဖၣ်လဲၣ်ဂ့ၤလဲၣ်ဂ့ၤ တအိၣ်ဒီးပိာ်မုၢ်ပိာ်ခွါယုာ်ဒီး အဝဲသ့ၣ်တၢ်မၤ လီၤဆီသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်. ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဂ့ၢ်ကျဲးစၢၤမၤတၢ်လၢတအိၣ်ဒီးတၢ်အဘူးအလဲၣ်အမ့ၢ်ဟံၣ်ယီၤတၢ်မၤ, ဖဲန့ၣ်န့ၣ်တၢ်မၤအါထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဆိၣ်သနးလၢအဝဲသ့ၣ်အဖိခိၣ်လၢကမၤတၢ်လၢတၢ်ဖိးတၢ်မၤသီသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤလၢကမၤပုၤကွၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်လီၤမၤလၢအမ့ၢ်တၢ်အိၣ်တၢ်အီၤ, ကျိၣ်စ့, တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢဘၣ်တၢ်ဟံးန့ၣ်ဒီးမၤဟးဂီၤကွၢ်အီၤဒီးပယီၤသးဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တမ့ၢ်ထဲလၢပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ဆၢမုၢ်လၢလၢကဟံးဃာ်လၢအိၣ်လၢအီၤအဝဲသ့ၣ်မံၤပံၤဖဲအတၢ်လီၤစၢၤလီၤသ့ၣ်ဟံၣ်ဖိယီၤဖိဒီး တၢ်ကွၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်, ဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်ကလိၣ်သ့ၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢအအါလၢကမၤတၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်တၢ်ဖျးလၢစံၣ်ပူၤသ့ၣ်တဖၣ် သ့ၣ်ဖျးတၢ်ဒီးတၢ်လၢၣ် တဆံးတက့ၢ်လၢကဆါဝဲအဂီၢ်,ဘျၢၣ်ကျိၣ်ပနၢ် မ့တမ့ၢ် ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိ ဒီးမၤတၢ်လၢတနံၤအဂီၢ်, တနံၤအဂီၢ်ဒ်သိးကန့ၢ်အဘူးအလဲလၢဝုၤမ့တမ့ၢ်သဝီလၢအအိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

“တဘျီတခါပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် ဟံးန့ၣ်လီၤဆူသဝီပူၤဒီးအဝဲသ့ၣ်ဟးဖျိၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်ပူၤသဝီဖိတဖၣ်အထီၣ်ဒၣ်ဒီးဆီသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ဝဲအံၤန့ၣ်မၤဘၣ်ဒိဝဲဒၣ်ပူၤပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒိမးခီဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်ဘျၢၣ် ဝဲဒၣ်ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိတဖၣ်အံၤလၢကျိၣ်စ့တၢ်ဟံးန့ၣ်လၢဟံၣ်ယီၤန့ၣ်လီၤ. ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တူၢ်ဘၣ်တၢ်တမ့ၢ်ဘၣ်ခီဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်ထီၣ်ဆီသ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်လၢအယီၤန့ၣ်လီၤ. ပိာ်မုၢ်ဒီးပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်တူၢ်ဘၣ်တၢ်တမ့ၢ်ဘၣ်လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဝဲအံၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တူၢ်ဘၣ်တၢ်အါန့ၣ်ဒ်ပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်ခီဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်ဘျၢၣ်ဝဲဒၣ်ထီၣ်ဖိဆီဖိအယီၤန့ၣ်လီၤ.”

-နီၢ်အ--- (မုၢ်, ၂၂နံၣ်), န---သဝီ, ဒုသထူၣ်ကီၢ်ရၢၣ်(လါစဲးပထုဘၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

ပိတ်မုတ်သွပ်တဖန်လာအဆိုင်လာနအဖုဂ်ကျဲးစားမလီၤစုၤပုၤကညီနီၢ်ဂံၢ်တၢ်လီၢ်သွပ်တဖန်န့ၣ်,တၢ်တြီ
 ဃာ်အဝဲသွပ်တၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤတၢ်ဖဲးတၢ်မၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်အာတၢ်သီအကျဲ လၢအကဲထီၣ်သးခဲအံၤခဲအံၤလၢ
 အမ့ၢ်တၢ်မၤဟးဂီၤဒီးတၢ်ဒီးလီၤမ့ၢ်ပိၢ်လၢအဝဲသွပ်တၢ်မုၢ်တၢ်ဘိစံၣ်ပူၤ ဒီး တၢ်ဟံၣ်ဃာ်တၢ်အိၣ်ဘုဖိသွပ်တ
 ဖန်, မၤသံကွံာ်ဝဲအဝဲသွပ်ကျိၢ်ပနၢ် သွပ်တဖန်ဒီးန့ၣ်အူကွံာ်အဝဲသွပ်ဟံၣ်သွပ်တဖန်ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤသွပ်
 တဖန်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သွပ်တဖန်အံၤတမ့ၢ်တၢ်ထဲတခါဇီၤလၢဒုးအိၣ်ထီၣ်ပုၤလီၢ်အိၣ်ကမ့ၢ်န့ၣ်ဘၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်စ့ၢ်
 ကိးလၢတၢ်မၤဆူၣ်ပိတ်မုတ်သွပ်တဖန်လၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢလီၤပျံၤလီၤဖုးသွပ်တဖန်အပူၤလၢအဟံၣ်ဃာ်ဒီး
 ဟးဃုဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်လၢပုၤပူၤဖဲတၢ်လီၢ်လၢတၢ်ဒီးလီၤဃာ်မ့ၢ်ပိၢ်သွပ်တဖန်အလီၢ်, မၤတၢ်လၢစံၣ်ပူၤဖဲအဝဲ
 သွပ်ဘၣ်တၢ်ခးသံကွံာ်အဝဲသွပ်လၢလဲၤဘၣ်နအဖုသးကျိၢ်ဟူးဂဲၤအလီၢ်, ဒီးတမ့ၢ်တၢ်ညီလၢအဝဲသွပ်အ
 ကီၢ်လၢကလဲၤန့ၣ်လီၤလၢနအဖုအတၢ်ပၤအဖိလၢသဝီသွပ်တဖန်လၢကလဲၤပူၤတၢ်ဖိတၢ်လံၤသွပ်တဖန်မ့ၢ်
 တၢ်ကိတၢ်ခဲလၢအဝဲသွပ်အဂီၢ်ခီဖျိ လၢအဝဲသွပ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤကစၢ်ခိၣ်ဖိန့ၣ်လီၤ. ဖဲသဝီမိသွပ်တဖန်လၢအ
 ဃုာ်မ့ၢ်ဟးဖျိးသွပ်တဖန်သုၣ်ခသးခလၢကဟဲက့ၤကဒါက့ၤဆူအသဝီဖဲပုၤသးမိသွပ်တဖန်က့ၤကွံာ်အခါအ
 ဝဲသွပ်ဟံၣ်ဃာ်ဟးဂီၤဒီးဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိလၢအဝဲသွပ်ဘုၣ်ဝဲသွပ်တဖန်သံကွံာ်ဒီးတၢ်ဆိလီၤဃာ်မ့ၢ်ပိၢ်ဝးဝးအဝဲ
 သွပ် ဟံၣ်ခိၣ်ဟံၣ်ဃာ်, စံၣ်လီၢ်, တၢ်သုၣ်တၢ်ဖျးအလီၢ်သွပ်တဖန်ဒီးသဝီကျဲၤပုၤသွပ်တဖန်အယီၢ် ကဲထီၣ်
 တၢ်မၤတံာ်တၢ်အဝဲသွပ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢကက့ၤ သုၣ်ထီၣ်အဝဲသွပ်တၢ်အိၣ်မူသွပ်တဖန်အဂီၢ် မ့ၢ်တၢ်လၢ
 အအိၣ်ပွဲၤဒီးတၢ်မၤပျံၤမၤဖုးလၢအဝဲသွပ်အနီၢ်ကစၢ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

ထီးမိသွပ်တဖန်သံကွံာ်လၢတၢ်သုၣ်ဝဲလီၤဒီခီဖျိလၢအဝဲသွပ်ကစၢ်ဃုာ်ပူၤဖျးအသးလၢနအဖုဟဲန့ၣ်လီၤဒုးအဝဲသွပ်သဝီလၢအမ့ၢ် န့ၣ်ဒုသဝီ,ယဲ
 လိၣ်ဟီၣ်ကစီၤဖဲ လါယူၤလံ ၂၀၀၆န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီမိသွပ်တဖန်ကဟဲက့ၤန့ၣ်လီၤဆူသဝီပူၤလၢကဒုးအိၣ်ထီးဆၣ်အဂီၢ်စၢ်ကိးန့ၣ်ဟဲက့ၤဒုးအိၣ်
 ဝဲတသ့ၣ်ဘၣ်. (တၢ်ဂီၤ ကညီဂံၢ်ဒီးယာ်ကရှၢ)

တၢ်ဒုးဃာ်ဒီးတၢ်မၤပယွဲဆူၣ်ပိာ်မုၢ်

တၢ်တူၢ်ဘၣ်ခိၣ်ဘၣ်လၢဘၣ်တၢ်မၤအီၤလၢအဘၣ်ဃး “တၢ်ထီၣ်ဒါပုၤပူၤထီၣ်တၢ်ဖိ” အဖီလၢန့ၣ်အိၣ်ဝဲလၢကညီၣ်ကီၢ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအါမၤနးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်တၢ်မၤအီၤဒ်အမ့ၢ်တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိးလၢကမၤလၢပုၤထီၣ်ဝဲဒၣ်သုးတၢ်ကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ်အမ့ၢ်ပုၤလၢအဘၣ်တၢ်ဆိမိၣ်အီၤလၢအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ် ကညီၣ်ဒီးကလုာ်စၢဖီၣ်ကရၢ ပုၤမၤစၢၤတၢ်ဖိ, အလိၣ်နအသးသ့ၣ်တဖၣ် သ့ၣ်တၢ်မၤအါမၤနးဒီးတၢ်ဆိၣ်သနံးလၢတၢ်ဃုၣ်ဃုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဆိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်အဆိၣ်ဒီးတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးထီၣ်တၢ်ဆိၣ်သးဝဲအံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. နအဖဒီးဒံၣ်ခွၢ်ဘၣ်အုၣ် သ့ၣ်တဖၣ်မၤအါထီၣ်ဝဲအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢအမ့ၢ်တၢ်မၤအါမၤသီဆူၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဆိၣ်ခီဖျိပုၤလၢသုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. နူထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်အိၣ်မူဝဲဒၣ်လၢတၢ်ဂံၢ်ဆံးဘါစၢ်တၢ်ဆိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤ ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်သကူးလီၤအသးလၢတၢ်ကတီၢ်အဝဲသ့ၣ်ဒီးမၤအါမၤသီအဝဲသ့ၣ်ဒီးပယီၤသုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ဟးဝုၢ်ဝီၤဆူၣ်သ့ၣ်ပုၤလၢကတမ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ် မ့တမ့ၢ် ဟးမၤလၢဂီၤကလီၤတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢသဝီပူၤန့ၣ်လီၤ. နူထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢဘၣ်တၢ်မၤအါမၤသီ, တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိးအဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်မၤဝဲဒၣ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ် တကဲကိးဘျီဒဲးစ့ၢ်ကိးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအါမၤသီ, တၢ်မၤပယွဲဒ်အံၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအီၤ မ့ၢ်လၢ နအဖ အတၢ်ပညိၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢကပၤဘၣ်ကညီၣ်သုးသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်လီၤတၢ်ကျဲးဒီးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဆိၣ်သးအအါအသီသ့ၣ်တဖၣ် သ့ၣ်တဖၣ်ဖဲပုၤနူထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ကဘၣ်တၢ်မၤအါမၤသီ, မၤပယွဲအံၤသ့ၣ်ဒ်အလီၤန့ၣ်လီၤ.

“ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်တဒုးသ့ၣ်ညါပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်လၢ ခုၣ်အံၤယုၣ်, ခုၣ်အံၤအဲလ်အုၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဖီၣ်လၢ လုကုၣ်သဝီပူၤန့ၣ်ဘၣ်. ကညီၣ်ဒီးလုာ်အတၢ်ထူၣ်ဃုးအသးမ့ၢ်ဒိၣ်ဟဲကကဒါဒီးမၤဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်ဖီၣ်ဃုာ်ဒီးကိၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲလုကုၣ်သဝီဒီးသဝီသးပုၤတဒုးသ့ၣ်ညါပယီၤသုးဘၣ်ဃးတၢ်ဂုၢ်ဝဲအံၤအယီၤဖဲပယီၤသုးသ့ၣ်ညါဒီးပယီၤသုးခိၣ်ဘၣ်မ့ၢ်ဟဲတၢ်အီၤန့ၣ်လီၤ. ပယီၤသုးတၢ်အချၢဃးဃးဘျီဒီးခးအနၢ်ကုတပၤဒီးကျိးဆၢတၢ်အီၤလၢယီၤထူၣ်ကပၤန့ၣ်လီၤ.”

—ဒီးမ— (မုၢ်, ၃၈နံၣ်), သဝီသးပုၤ, ---သဝီ, ဒုသထူၣ်ကီၢ်ချီၣ် (လၢယူၤလံ ၂၀၀၃နံၣ်)

“တနံးဃီအတၢ်ပူၤန့ၣ်ပယီၤသုးဖိဝဲဒၣ်—, ဒီးဆိကမိၣ်ကမၢ်အီၤလၢအတၢ်ဆဲးကျိးအိၣ်ဒီးခုၣ်အံၤယုၣ်, ခုၣ်အံၤအဲလ်အုၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲအအိၣ်ဟဲလၢနီၤခါဒီးအသးနံၣ်အိၣ်ဝဲ၅၀ဘျီန့ၣ်လီၤ. ပယီၤသုးတဝဲဒၣ်လၢအတၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ခုၣ်အံၤယုၣ်, ခုၣ်အံၤအဲလ်အုၣ်ကရၢဖိတဂၤန့ၣ်လီၤ. သန့ကုအနီၢ်နီၢ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤသဝီဖိ မ့ၢ်ဆူၣ်မ့ၢ်ဂီၤဖိတဂၤန့ၣ်လီၤ. ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်ထံၣ်အီၤလၢသဝီချၢဒီးအဝဲသ့ၣ်တဝဲဒၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤသဝီဖိန့ၣ်လီၤ. ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်သံကွၢ်အီၤဘၣ်ဃးခုၣ်အံၤယုၣ်, ခုၣ်အံၤအဲလ်အုၣ်အတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ်သန့ကုအဝဲစံးဆၢအဝဲသ့ၣ်လၢတသ့ၣ်ညါဝဲဘၣ်ခီဖျိလၢအဝဲတဟးနီၤတပူၤဘၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ပာ်ကမၢ်အီၤလၢအလဲၤစိၣ်ဝဲဒၣ်ဟုသးလၢပုၤကညီၣ်သုးဖိအအိၣ်ခီဖျိလၢအဝဲတဟးနီၤတပူၤဘၣ်ခိၣ်ဖျါဒီးလၢအခိၣ်သ့ၣ်ဃးအလီၤအယီၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ဆၢတၢ်ဃာ်အမဲၢ်သ့ၣ်ဒီးထူၣ်တၢ်လီၤဃာ်အီၤလၢဟီၣ်ခိၣ်ဖျါလီၤ. ဒီးပုၤသုးဖိခဲၤသၢဂၤဖုထီၣ် လၢအဖီခိၣ်ဒီးလူလီၤထံၣ်လၢအခိၣ်ဖျါလီၤအယီၤအဝဲကသၢတသ့ၣ်ဘၣ်ဆၢ အဝဲသ့ၣ်တန့ၢ်ဘၣ်တၢ်စီၣ်နီၤတဖၣ်ဆူၣ်သဝီဖိအံၤအီၤန့ၣ်ဘၣ်, ခီဖျိလၢအဝဲတသ့ၣ်ညါတၢ်ဂီၢ်နီၤတဖၣ်လၢအဘၣ်ဃးဒီးခုၣ်အံၤယုၣ်, ခုၣ်အံၤအဲလ်အုၣ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢတၢ်ဂုၢ်ဝဲအံၤအယီၤပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ပျံၤတၢ်ဒီးအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးအပူၤန့ၣ်လီၤ. ထီၣ်န့ၣ် နအဖ ခါလီၤတၢ်ကလုာ်လၢပုၤကညီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်တဲဖျါတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်သ့ၣ်ညါဝဲဘၣ်ဃးခုၣ်အံၤယုၣ်, ခုၣ်အံၤအဲလ်အုၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်တဟ့ၣ်တၢ်ဂုၢ်တၢ်ကျိးနီၤတဖၣ်ဘၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်တၢ်မၤညီၣ်အီၤန့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤန့ၣ် ဒံၣ်ခွၢ်ဘၣ်အုၣ်သုးသ့ၣ်တဖၣ်ပၤဆၢတၢ်ဒီးခးကွၢ်တၢ်, လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဟးဖဲအသးတသ့ၣ်ဘၣ်ဒီးဘၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါဒံၣ်ခွၢ်ဘၣ်အုၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဟးန့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်တၢ်တီၢ်တၢ်ခဲလၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.”

—(ကညီၣ်ဒီးကလုာ်အတၢ်ထူၣ်ဃုးသုးမ့ၢ်ဒိၣ်) ပဒိၣ်, ဒုပုၤယာ်ကီၢ်ချီၣ် (လၢယူၤလံ ၁၉၉၅နံၣ်)

ပုၤပိၣ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်ယုၢ်ကွံၣ်ဝဲဒၣ်ဖဲပယီၤသးဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဟဲန့ၣ်လီၤဆူသဝီပုၤအခါအယီၤ, ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်တၢ်က့ၤဝဲဒၣ်လၢသဝီအပူၤဒ်သးကၠိၣ်ဒီသဒေဝဲဒၣ် ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်, ပုၤသ့ၣ်က့ၤသးပုၤ ဒီးတၢ် ဖိတၢ်လံၤလၢဟံၣ်ပုၤယီၤပုၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်ထံၣ် ဝဲထဲပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတထံၣ်ဝဲပိၣ်ခွါနီၣ်တကၤဘၣ်အယီၤအဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ကမၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤဒုးပၢၤဆၢတၢ်အဖိအမါ မ့တမ့ၢ် အမိအယီၤပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်ဒုးယၢ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အိၣ်သးအါမံၤအပူၤန့ၣ်သးခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ညါဝဲလၢပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်ဒီးတၢ်ဆဲးကျိးဒီးပုၤပၢၤဆၢတၢ်ဖိ အယီၤအဝဲသ့ၣ်ပုၤကွံၣ်ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ခိၣ်ဖျါလၢပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢစူအယီၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအဘၣ်တၢ်န့ၣ်အိၣ်အီၤ မ့ၢ်တသ့မ့ၢ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအၢမၤသီ, မၤဆူးမၤဆၢ, မၤပယွဲအဝဲသ့ၣ် ဒီးပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ် တဲအီၤလၢကမၤသံအီၤဖဲအဝၤ မ့တမ့ၢ် အဖိခွါမ့ၢ်တဟဲက့ၤဟံၣ်လီၤစုကဝဲၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအၢမၤသီ, တၢ်မၤသံမၤဝီ ဒီးတၢ်မၤဒၣ်မၤဆၢ ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟံၣ်ဖျါ ထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်စံၣ်ညါအဒိတခါလၢကမၤပျံၤမၤဖုးဝဲဒၣ်သဝီဖိလၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့တမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးပုၤပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤကဘၣ်တၢ်ဒုးယၢ်အသုလၢ အတအိၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤနီၣ်တမံၤဘၣ်ဒီးပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်ဟံၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢယီၤပုၤ ဒီးဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဖိ မ့တမ့ၢ် အဝၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအပၢၤဆၢတၢ် သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်ဟဲက့ၤဟံၣ်လီၤတၢ်စုကဝဲၤန့ၣ်လီၤ.

“ဖဲ သသီ, လါအုၣ် ၂၀၀၀န့ၣ် န့ၣ်နီၣ်ဖဲ--လၢအသးန့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ် ၂၇န့ၣ် တဂၤအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢဟံၣ်ဖဲ ဖၣ်ပုၤကီၢ်ချီၣ်ဖဲန့ၣ်အဖဲ သးဟဲဒီး ဖိၣ်အီၤ ဒီးအဖိခွါလၢအသးန့ၣ် အိၣ်ဝဲဒၣ် ၆န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်စၢဝဲအစုခံၤလၢဒီးစၢတၢ်အဝဲသ့ၣ်ခံၤန့ၣ်တပူၤယီၤ, လူၤကွံၣ်အခိၣ် ဆူၣ်ဒီး တဲဝဲဒၣ်လၢ အဂၤန့ၣ် မၤသကိးတၢ်ဒီးကညီဒိကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျါ သးမ့ၢ်ဒိၣ်(ခၢ်အိၣ်အဲလ်အၢ်)လၢအအိၣ်ခိး ခူသ့ၣ်ဒီးဒီးလီၤမုၢ်ပိၣ်ဖဲန့ၣ်အဖဲအကါဒီးဒိၣ်ဟဲအခါဒီးပုၤပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်သံသၢဂၤတဲဒီးမ့ၢ်တကဲထီၣ် နီၣ်တမံၤ သန့ၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဆူဝဲဒၣ်အခိၣ် သုၣ်ယံၤဆူၣ်ဒီးအနၢ်ဒီးဆူသဝီသးပုၤအအိၣ်ဒီးသီးဒီးကဆူကဒါဆူအဝၤအအိၣ် (ဃုာ်ဒီးတၢ်ကူၣ်လၢအဝၤမ့ၢ်ထံၣ်လီၤဒီးကဟဲက့ၤဟံၣ်လီၤစုကဝဲၤ, အဝၤန့ၣ်လၢအပူၤကွံၣ်န့ၣ်အမ့ၢ်ဝဲဒၣ် ဒိၣ်ခၢ်ဘၣ်အၢ် သးဒီးလၢခဲန့ၣ်ဆဲးကျိး လိာ်အသးဒီး သဝီသးဖိလၢအဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤဒီးကညီဒိကလုာ်တၢ်ထူၣ်ဖျါသးမ့ၢ်ဒိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်, အဖိခွါဒီးအီၤဘၣ်တၢ်ဒုးယၢ်အီၤသၢသီဒီးတအိၣ်ဘၣ်တၢ်နီၣ်တမံၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်စုန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဆၢယၢ်အီၤထီၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်လဲၤကိးအဝဲသ့ၣ်ဆူသဝီအဂၤတဖျါဒီးဒုးယၢ်အီၤဖဲန့ၣ်ကဒီးလီၤ. နီၣ်ဖဲ--တဲဝဲဒၣ်လၢသးဖိသ့ၣ်တဖၣ်ယံၤလီၤအစုတကပၤဖဲအဝဲသ့ၣ်ဟးအဆၢကတီၢ်ဒီးအဘၣ် ဟးစိာ်ယၢ်အဖိလၢကျဲဒိတဘိညါန့ၣ်လီၤ. ဖဲလဲၤတုၤကဒီးလၢသဝီအဂၤတဖျါန့ၣ်အဖိခွါဒီးအီၤဘၣ်တၢ်ဆၢတၢ်ယၢ်အဝဲသ့ၣ်လၢဟံၣ်တဖျါအဖိလၢအိၣ်ဝဲဒၣ်သၢသီလွံၤသီ, ဖဲသးခိၣ်ဟဲခါန့ၣ်အဝဲဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်လၢပုၤတဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤ ယၢ်တၢ်အိၣ်ဒီးဟ့ၣ်ယၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကလုာ်ဘၣ်ထံၣ်စၢ်ကိးဘၣ်. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်, အဝဲတဲဝဲဒၣ်အပျါသ့ၣ်တဖၣ်သးကညီယၢ်ဒီးဟ့ၣ်အိၣ်ယၢ်တၢ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ.

“မဲပဟဲတုဝဲဒ်မဲ (အဲဒ်တုတုတု, ချာ်လွံတုတုတု) နှံအဲသ့ဟဲပု၊ လာ်တုလီၤဆိတုတုတုဒီးဟဲပုဒီးသီးပု၊ ဗဟ်မဲဒီးကဘဉ်မဲ ဂုးဝဲန့ၣ်ရံၣ် ဂီၤခီၣ်အဲသ့တုတုတုဒီးသမံသမီးကွံာ်ပုန့ၣ်လီၤ. အဲသ့တုတုလၢ နမံမၤနဝါ ဟဲကုမဲအံၤန့ၣ်နဆိကမိၣ်မၤအဲကဟဲကုမၤမၤ. ယမံးဆၢအီၤတဟဲကုတု. အဲသ့တုတုကဒီးဝဲလၢနဝါမၤတဟဲဘဉ် နှံပကမၤအၢနၢဒီးယတဲအဲသ့နသုမၤယသုတၢလၢနသုအဲဒ်ဒီးမၤခီၣ်လၢယအိၣ်လၢနသုစုပုဒီးယမၤတၢတသုနီၣ် တမံဘဉ်န့ၣ်လီၤ. အဲသ့တုမၤကွံးလံာ်လၢယဝါအဲဒ်ဒီးယမံးဆၢအဲသ့လၢယကွံးလံာ်တဘဉ်ဘဉ်န့ၣ်လီၤ. အဲ သ့တုမၤသဝီမိလၢ အၢကတၢကွံးန့ၣ်ယၢဒီးမၤဝဲဒ်ပုဟ်ခါတၢလၢကလံးဆၢလံာ်အံၤန့ၣ်လီၤ. လၢခဲတန့ၣ်အဲသ့တု ကုဒုးဃာ်ကဒါယၢဒီးတဲဝဲပမၤနဝါတဲမဲအံၤခီၣ်လၢအဲတဟဲအဲဒ် နကဘဉ်မၤတၢတၢလၢတုတုတုတုတုတုန့ၣ် လီၤ. ယတဲဆၢအဲသ့တုမၤခီၣ်လၢယမၤတၢတသုနီၣ်တမံဃိလီၤ. အဲသ့တုတဲဝဲပကမိးကွံာ်, နဝါမၤတဟဲမဲအံၤဘဉ် ဒီးပတုတုတုတုန့ၣ်.”

—နီၣ်ထ--- (မုၢ်, ၂၀၆၃), လ---သဝီ, ချာ်လွံတုတုတု (လၢမဲးပထုဘဉ် ၁၉၉၄န့ၣ်)

သဝီသးပုၤသ့တဖၣ်, အါဒ်တၢတက့ၢဆၢကတီၢ်မဲအံၤန့ၣ်မုၢ်ဝဲဒ်ပုဟ်မုၢ်ဒီးဘဉ်တၢ်ဖိၣ်ဃာ်အဲသ့ဒီး သးခိၣ်သ့တဖၣ်ဒီးတဘျီတခါ နှံတၢ်တီၢ်အဲသ့ခီၣ်လၢတမၤပုၤဝဲဒ်နအဖ အသးမုၢ်ခိၣ်တၢ်ကလုာ် သ့တဖၣ်အဲဒ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤပုၤမၤဖုးသ့တဖၣ်အံၤဘဉ်တၢ်မၤအီၤဖျါဂုၤမးလၢနအဖ အလံာ်ဟ့ၣ်လီၤ တၢ်ကလုာ်တၢ်ကွံးနီၣ်ကွံးဃါလၢဘဉ်တၢ်ဆုၤ ဆူသဝီသးပုၤသ့တဖၣ်အဲဒ်လၢအဲတဖျါဝဲလၢတၢ်ဟ့ၣ် လီၤတၢ်ကလုာ်သ့တဖၣ်တၢ်မုၢ်တကန့ၣ်မၤလၢလၢပုၤဝဲဒ်ဘဉ် နှံကဒီးန့ၣ် ဘဉ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်အါအါသီသီ န့ၣ်လီၤ. တဘျီတခါန့ၣ် သဝီသးပုၤသ့ တဖၣ်ဘဉ်တၢ်ဒုးဃာ်အဲသ့တုၤ အဲသ့သဝီမိသ့ တဖၣ် ဟဲယူထီၣ်(ဟဲပၤထီၣ်) က့ၤအဲသ့ဒီးမုတမ့ၢ် တုၤသဝီသးပုၤမၤပုၤဝဲဒ်တၢ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်ဟ့ၣ် လီၤတၢ်ကလုာ်လၢအဖိလံာ်တဘျီအံၤမုၢ်ဝဲဒ်လံာ်တဘျီလၢအလီၤကလံာ်သးဒီးတၢ်ကွံးနီၣ်ကွံးဃါလၢ ကညီဂုၢ်ဝိခွဲးယာ်ကရူၢ်ဒီးန့ၣ်ဘဉ်ဝဲဒ်ဒီးမုၢ်ဝဲလံာ်အဲဒ်လၢအဂ့ၤတဘျီလီၤ.

ချု

မုၢ်နး ၂၀၁၁, လိယနူအါရံ ၂၀၀၁န့ၣ်

ပုၤဟလီၢ်ဆုၣ်နီၤ
--- သဝီ

ပုၤမလိၣ်အါပု (တၢ်မၤဆုၣ်မၤမိး ပုၤမၤတၢ်မိ) လၢအဲဒ်ဟဲလၢသးပုၤသ့တဖၣ်ဃုာ်ကွံာ်တၢ်လီၤလီၤအဲဒ်ဒီးန့ၣ် ဘဉ်လံာ်အဲဒ်အံၤတဘျီဃါသးပုၤနီၣ်ကွံးဒ်ကဘဉ်ဟဲဆုၤပုၤမလိၣ်အါပုမိခဲက မဲပုၤမၤသ့အါလီၤအဘူးဒီး ယယယ---, ကဘဉ် ဟဲတုမဲ ၂၀၁၁, လိယနူအါရံ ၂၀၀၁န့ၣ် အနံၤအံၤန့ၣ်လီၤ. နမံတဟဲဘဉ်ဒီးနကဘဉ်တၢ်ဆၢတၢ်ဃုာ်နးဒီးပုၤန့ၣ်လီၤ.

ပုၤဟဲမလိၣ်အါပုလၢအဲဒ်ဃုးသ့တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်
(နကဘဉ်ဟဲတၢ်သ့တဖၣ်) အဂီၢ်နီၣ်ကွံးအဲဒ်ဘိၣ်ဒီးပအံၤသးခဲသလိးန့ၣ်လီၤ.

(ဆဲးလီၤ)
(လၢအါလီၤ) လၢသးကျိၤခိၣ်

ပိာ်မုၢ်သ့တဖၣ်လၢဘဉ်တၢ်မၤဆုၣ်အဲသ့တဖၣ် မၤဝဲဒ်တၢ်မၤဆုၣ်မၤမိးတၢ်မၤသ့တဖၣ်န့ၣ်မုၢ်ဝဲ ဒ်တၢ်ပညိၣ်တခါလၢလီၤကဒ်သီးဒီးတၢ်ကမၤအါထီၣ်ဝဲဒ်တၢ်မၤအါမၤသီအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤသ့တဖၣ်န့ၣ် လီၤ. ပိာ်မုၢ်သ့တဖၣ်ဘဉ်တၢ်မၤဆုၣ်မၤမိး အဲသ့ဒ်ပုၤဆုၤတၢ်ကဆိၣ်မိ, ပုၤခိးတၢ်မိ, ပီၤတၢ်ပုၤဝဲတၢ် မိ မုတမ့ၢ် တၢ်မၤလၢတၢ်သ့ထီၣ်, တုထီၣ်တၢ်တကပၤဒီးအဲသ့တဖၣ်ဘဉ်တၢ်တီၢ်အီၤ, မၤအါမၤသီ, မၤဆူးမၤဆါအဲသ့ဒီးတဘျီတခါန့ၣ်အဲသ့ဘဉ်တၢ်မၤတရီၤတပါအီၤစုာ်ကိးန့ၣ်လီၤ.

“အဝဲသုတ်ဖိတ်နှင့်ဝဲဒုတ်ပုဂံပိတ်မုတ်လွှာဂါးဒီး ဒံင်ခွဲဘိတ်အုတ် သုးကျိပုဂံဒီးတံဖိတဲဝဲဒုတ်လၢမဲပုလွှာဂါးအကျိနှင့် ခွဲအံင်ယုတ်, ခွဲအံင်အဲလ်အုတ်အသုးအမဲပိတ်ယုတ်ဝဲဒုတ်တဂၢန့ၣ်လီၤ. အဝဲသုတ်တီၢ်အိၣ်ဒီးထူတံၢ်အိၣ်, ဘၣ်ဆၢဒီးအဝဲအာအဲပိတ်ယုတ်ခိတ်တဂၢဟဲဒီးတဲဝဲလၢနသုမုတ်တီၢ်အိၣ်တဘၣ်တီၢ်အဟၢဖၢတဂၢ, တီၢ်အခိတ်သုတ် ဃံန့ၣ်ဒီးပိတ်မုတ်ဝဲန့ၣ်အမဲပိတ်ကွဲၣ်ခဲဘၣ်ဒီးအဝဲသုတ်ဆဲးမၤအၢၣ်အိၣ်လၢကျိဒီးတဘၣ်ညါန့ၣ်လီၤ. အဝဲန့ၣ်အအိၣ်ဟဲ လၢဖျးထၣ်သဝီ, လၢအပူၤကွဲၣ်န့ၣ်အဝဲကဲဘၣ်ဝဲဒုတ် ခွဲအံင်ယုတ်, ခွဲအံင်အဲလ်အုတ် သုး, ဘၣ်ဆၢ ဒီး ခဲအံၤန့ၣ်အတကဲဝဲလၢဘၣ်. ပယီၤသုးသုတ်တဖၣ်သုဝဲပုဂံပိတ်မုတ်လွှာဂါးန့ၣ်ဒ်ပုဝဲတံဖိသုတ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတ လါန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲသုတ်ဟဲတုၤတုၤလၢ ဖၣ်ပုၣ်အခါန့ၣ်ပုၤလၢသုတ်ညါအဝဲသုတ်တဖၣ်ဟဲဒီးသံကွၢ်အဝဲသုတ်ဘၣ် ဃးဒီးတၢ်ပျံၣ်ကွဲၣ် အဝဲသုတ်အဂၢၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤပျံၣ်ကွဲၣ်ပုဂံပိတ်မုတ်လွှာဂါးန့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢအဝဲတဂၢန့ၣ်မုတ် ခွဲအံင်ယုတ်, ခွဲအံင်အဲလ်အုတ်ကရၢဖိအမဲပိတ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အမဲပိတ်အဝဲသုတ်ဟဲပိတ်ပယီၤသုတ်တဖၣ်အံ ဃုတ်ဒီးအဖီခါအိၣ်ဃးန့ၣ်ဖိတဂၢလီၤ. အဝဲသုတ်ထူဝဲဒုတ်အိၣ်လၢကသံအဂီၢ်လၢတၢ်န့ၣ်အမဲပိတ်အဝဲဟဲတသုလၢ ဘၣ်ဒီးအဝဲသုတ်ထူတံၢ်လီၤဃးအိၣ်ဒီးဃီတံၢ်လီၤအကိတ်ဘိန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲတကသါလၢဘၣ်အလီၢ်ခဲန့ၣ်, အဝဲ သုတ်ဘၣ်ကွဲၣ်အန့ၣ်ဒီးဆုကၢသုတ်တဖၣ်ဒီးကိးအဖီခါဆုတံၢ်လီၤအယံန့ၣ်လီၤ. ယထံၣ်ဝဲဒုတ်တၢ်သုတ်တဖၣ်အံ လၢယမံၣ်ချဲလီၤ. ပုၤသုတ်တဖၣ်အံမုတ်ဝဲဒုတ်သုးချၢ (၅၄၈)ဒီးယမၤတၢ်ဒီးအသုဒ်ပုဝဲတံဖိတဂၢအသီးန့ၣ် လီၤ.”

—စါဟ— (ခါ, ၄၆နံၣ်), လ—သဝီ, ဖၣ်ပုၣ်ကီၢ်ချၢ (လါမၤ ၁၉၉၇နံၣ်)

ပယီၤသုးသုတ်တဖၣ်မၤဝဲဒုတ်တၢ်မၤအၢမၤသီသုတ်တဖၣ် အံၤတၢ်အိၣ်သးဖျါလၢတၢ်မၤလီၤစၢဝဲဒုတ်တၢ်ဟဲ ကဲပိတ်မုတ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆီလီၤအကူၢ်အဂီၢ်လၢပုၤတဂၢအပူၤလၢ အမုတ်ထံပိတ်ခါသုတ်တဖၣ်ကဲခိတ်ကဲန့ၣ်ဒီး န အဖ ၇၃ကျဲးစးမၤဟးဂီၢ်ကွဲၣ်ဝဲဒုတ် ဒ်သီးဒီးပိတ်မုတ်သုတ်တဖၣ်တၢ်ဟဲကဲအိၣ်သုတ်တဂၢဒီးပိတ်မုတ်သုတ် တဖၣ်ဘၣ်တၢ်မၤလီၤအသုးအသုတ်ဒီးဟဲလီၤအပတီၢ်လၢပယီၤသုးသုတ်တဖၣ်အဖီလၢန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟဲကဲ ပိတ်မုတ်သုတ်တဖၣ်လၢကညီမိၣ်လုၢ်ပၢ်လၢအပူၤဒီးပယီၤ ပုၤတဂၢအပူၤတၢ်ပိတ်သကိးဖဲ နီၢ်ဂံၢ် ၃အဖီခိတ်ဟဲ ဖျါထီၣ်ပိတ်မုတ်သုတ်တဖၣ်အသုးအသုတ်လီၤကွဲၣ်ဝဲဒုတ်ဒ်ခိတ်မုတ်မိၣ်ဖျါလၢပယီၤသုးဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်ဘၣ် ထွဲလီၤသးဒီးတၢ်မၤအၢမၤသီပိတ်မုတ်သုတ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လံာ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်သုတ်တဖၣ်ညါန့ၣ်ဟဲဖျါ ထီၣ်ဝဲဒုတ်လၢ “သဝီဖိပိတ်မုတ်ပိတ်ခါခဲလၢာ်” ကဘၣ်ဟဲမၤဝဲဒုတ်တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤ မ့တမုတ်ဒီးပယီၤသုးသုတ် တဖၣ်ကမၤသံကွဲၣ်ဝဲဒုတ်ပုၤသဝီဖိတဂၢဂုၤတဂၢပိတ်မုတ်ဂုၤပိတ်ခါဂုၤလၢအအိၣ်တုၤလၢသဝီပူၤ လၢအတ လဲၤအိၣ်လၢတၢ်သုးလီၤသုးကျဲးအလီၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်စံၣ်စိၤတဲစိၤ ဟဲဖျါဝဲဒုတ် လၢတၢ်စုလီၢ်ခိတ်ခိတ်တၢ် ဟဲဖျါထီၣ်အိၣ်လၢပိတ်ခါသးစၢ်သုတ် တဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယာ်ပိတ်မုတ်သးပုၤသုတ်တဖၣ်ပုၤဒီးတၢ်ယူး ယီၣ်ဟဲကဲ, သနၣ်ကုပယီၤသုးတၢ်ညါန့ၣ်မၤအၢမၤသီလၢကညီကီၢ်ပူၤဟဲဖျါထီၣ်ဝဲဒုတ်တၢ်မၤဟးဂီၢ်ဝဲဒုတ်ပုၤ တဂၢအတၢ်သိၣ်တၢ်သီန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဒ်အံၤအယိ, သဝီဖိသုတ်တဖၣ်တဘျီတခါ မၤလီၤစၢဝဲဒုတ် နအဖ အတၢ်လုသုတ်တဖၣ်ခီဖျါလၢမၤဝဲဒုတ်သးပုၤမုတ်လၢသဝီပူၤသုတ်တဖၣ်ကဲဝဲဒုတ်သဝီသးပုၤလၢကကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ် ဒီးနအဖသုးခိတ်သုတ်တဖၣ်ဒီးသုးခိတ်သုတ်တဖၣ်အံၤဟဲဖျါထီၣ်ဝဲဒုတ်တၢ်လီၤမဲာ်ဆုး ဒီးတၢ်သဘံၣ်ဘုၣ်လၢ ပိတ်မုတ်သုတ်တဖၣ်အံၤအမဲာ်ညါဖဲအဝဲသုတ်ဂဲၤပျါလၢတၢ်ခဲခါအဘၣ်စၢၤလၢအမုတ်တၢ်အိၣ်ဃာ်လၢအဝဲသုတ် သးပူၤသုတ်တဖၣ်အလုၢ်အပူၤဒီးအဝဲသုတ်လံာ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်ဒ်လၢထးဟဲဖျါအသိး, ဒ်သိးကထီၣ်တၢ် အဝဲအံၤအဂီၢ်ဒ်လဲၣ်ဂုၤဒ်လဲၣ်ဂုၤနအဖတခါတဘျီမၤဆူၣ်ဝဲဒုတ်သဝီဖိပိတ်ခါသုတ်တဖၣ်လၢကကွၢ်ကဲကွၢ် သဝီသးပုၤဒီးမၤအါထီၣ်တုၤဝဲတၢ်ဆိၣ်သနံးလၢပျီပုၤဘၣ်မူဘၣ်ဒါခိတ်န့ၣ်သုတ်တဖၣ်လၢကမၤအါထီၣ်ဝဲ ဒ်အဝဲသုတ်တၢ်စိတၢ်ကမီၤလၢသဝီသးပုၤသုတ်တဖၣ်အဖီခိတ်န့ၣ်လီၤ. ပိတ်မုတ်သုတ်တဖၣ်တဲဝဲဒုတ်ကညီဂီၢ် ခွဲးယာ်ကရၢပုၤထၢတၢ်ကစီၣ်လၢအဝဲသုတ်လီၤကမၤမုတ် လၢနအဖခိတ်န့ၣ်သုတ်တဖၣ်ဒီးပယီၤသုးမုတ်ဆုတ် မုၢ်ဂီၢ်ဖိသုတ်တဖၣ်မၤအၢမၤအဝဲသုတ်ဒီးတၢ်မဲာ်ဆုးတ အိၣ်ဒီးအဝဲသုတ်တဖၣ်ဘၣ်လၢအဝဲသုတ်ဟးဟံးန့ၣ်ပုၤ တၢ်ဖိတၢ်လံာ်လၢအဝဲသုတ်ထံၣ်ဝဲဒ်အမုၢ်, ဖၣ်ကပူၤတၢ်ဖိတၢ်လံာ်ဒီးပိတ်မုတ်ဖျိၣ်ခဲမိၣ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. တၢ်တဟဲ ကဲပုၤသဝီဖိသုတ်တဖၣ်လီၤဆိၣ်တၢ် ဒီးပုၤမုတ်ပုၤသးပုၤသုတ်တဖၣ်, ကဲထီၣ်ဝဲဒုတ်တၢ်အလုၢ်အလၢလၢပ ယီၤသုးသုတ်တဖၣ်မၤဝဲလၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်ဘၣ်, အယိအဝဲသုတ်အိၣ်ဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲးလၢကမၤ အါထီၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်သးလၢဆူမဲာ်ညါတၢ်မၤအၢမၤသီအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

“နအသုးတီဝဲဒၣ်မုဂါ နီဖ---လၢအသးန့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်၇၀န့ၣ်လီၤ. ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်ဟံးဆူၣ်န့ၣ်ဝဲအဖီ
သ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်သးအယီၤအဝဲတဲဝဲလၢပဟ့ၣ်သးကလၢၣ်ဒီးပဟ့ၣ်သးတအိၣ်လၢကအိၣ်အဂီၢ်ဘၣ်. ပယီၤသုးသ့ၣ်တ
ဖၣ်ဟံးထီၣ်နီၣ်ကုဒီးတီၢ်အီၤဒီးထူတံၢ်အီၤန့ၣ်လီၤ. အအုကစ့ၤဒီးတဲဘၣ်ပယီၤသုးခိၣ်တဘျီဘၣ်ခီဖျိလၢပယီၤ
သုးခိၣ်ဒီးပယီၤသုးန့ၣ်မ့ၢ်ဒၣ်တံၢ်ဒီးသးသးအယီၤန့ၣ်လီၤ.”

-စၢန--- (ခါ, ၅၀န့ၣ်), ဖ---သဝီ, ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ချၢ်(လၢအီၤကူၢ် ၁၉၉၉န့ၣ်)

“သံးတကီၢ်န့ၣ်တမၤ(၁၀၀၀ကုး)ဒီး(KPF)သုးဖိတဂၤလၢအမ့ၢ် ကညီတံၢ်ယုဖိးသုး မဆူၣ်ယၤလၢယကဘၣ်
ပူၤန့ၣ်အီၤသံးခဲကီၢ်ဒီးယကဘၣ်ဟ့ၣ်န့ၣ်အီၤအပူၤလီၤ. ဝဲအဝဲမူၤသံးအခါန့ၣ်ယမၤအဟ့ၣ်လီၤသံးအ ပူၤတကီၢ်န့ၣ်
၁၀၀၀ကုး, လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤခဲကီၢ်န့ၣ် ၂၀၀၀ကုးန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်အဝဲတဲယၤလၢတဘၣ်တဲအါတံၢ်တဂၤယက
ယီၢ်တံၢ်လီၤန့ၣ်ကီၢ်ဘိဒီးယခိၣ်ဖဲအန့ၣ်ခဲ, ဒီးယတဲကၤအီၤတၢ်ဘျးဒိၣ်မးခီဖျိလၢနတဲတၢ်ဒ်န့ၣ်အယီၤလီၤ. ခီဖျိ
လၢယတၢ်အိၣ်မူၤန့ၣ်ယတနၢ်ဟ့ၣ်ဘၣ်တၢ်ကတိၤန့ၣ်နီၣ်တဘျီအယီၤလီၤ.”

-နီၢ်ခ--- (မုၢ်, ၅၃န့ၣ်), ယသဝီသးပုၤ, ဇူပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ချၢ်(လၢယနူၤအါရဲ ၂၀၀၆န့ၣ်)

တၢ်မၤတရီၤတပါဒီးတၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်ပိၣ်မုၢ်

တၢ်မ့ၢ်တကဲထီၣ်သးခဲအံၤခဲအံၤဒ်သးဒီးတၢ်ဖိၣ်ယၢ်ဒုးယၢ်ဒီးတၢ်မၤအါမၤသီသန့က့, လီၤဟီၣ်ကဝီၤသ
ဝီဖိသ့ၣ် တဖၣ်ဒုးသ့ၣ်ညါဝဲဒၣ်ကညီကီၢ်ဝီခွဲးယၢ်ကရၢၢ် ပုၤထၢတၢ်ကစီၣ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ခဲအံၤခဲအံၤဘၣ်ယး
တၢ်ကဲထီၣ်သးလၢအမ့ၢ်တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်ဒီးပုၤတဂၤအတၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်ဒီးပယီၤသုးကရၢၢ်အတၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်
ဟူးဂဲၤဖဲကညီကီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. နီတၢ်မၤအသးလၢပယီၤသုးမိၤစီရီၤအတၢ်ပၤအကျိၤအကွၢ်အဖီလၢဒီးလုာ်
လၢလၢအဝဲသ့ၣ်မၤဝဲလၢတအိၣ် ဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်လၢပယီၤသုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်ဘၣ်အယီၤပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တ
ဖၣ်အိၣ်မူၤဝဲဒၣ်လၢတၢ်အိၣ်သးလၢအလီၤဘၣ်ယီၣ်ဘၣ်ဘျီလၢ အမ့ၢ်တၢ်မၤအါမၤသီန့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ်
ဖဲတၢ်ကဲထီၣ်သးလီၤတံၢ်လီၤဆဲးလၢအမ့ၢ်တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်ပိၣ်မုၢ်န့ၣ်တၢ်ထံၣ်ဝဲလၢတမ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်
လီၤလီၤဆူထးခီန့ၣ်ဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်မၤဝဲလၢပုၤကပျံၤတၢ်ဒီးသ့ၣ်တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးလၢမၤပျံၤဝဲဒၣ်ပုၤ
လၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးပုၤတဂၤဒီတဖုညါန့ၣ်လီၤ. တၢ်ပျံၤတၢ်ဖုးသ့ၣ် တဖၣ်ဒုး အိၣ်ထီၣ်ဝဲတၢ်မၤ
စၢၤပယီၤသုးအတၢ်ပၤဆုၤလၢကညီပုၤတဂၤအပူၤ ဒီးမၤကွၢ်ဝဲဒၣ်သဝီဖိအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢကထီၣ်ဒါအဝဲ
သ့ၣ်တၢ်ယုသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးတၢ်တခါလၢအမၤစ့ၤလီၤကွၢ်ပိၣ်မုၢ်အသုးအသ့ၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢ
အလိၣ်ဒ်သးဒီးကမၤပျဲၤဝဲဒၣ်ပယီၤသုးအတၢ်ထံၣ်လၢအမ့ၢ်ပယီၤသုးအတၢ်ဒိၣ်စိလၢပုၤတဂၤပူၤန့ၣ်လီၤ.
ပုၤသုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်မၤဟးဂီၤတၢ်တမ့ၢ်ထဲပုၤကမျၢၢ်အတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအစိကမိၤလၢတၢ်နီၤဖးလီၤဆီလၢပိၣ်
မုၢ်ဒီးပိၣ်ခါအဘၣ်စၢၤဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ် မ့ၢ်စ့ၢ်ကီးတၢ်လီၤဆီလၢပယီၤသုးဒီးပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် အဘၣ်
စၢၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢပယီၤသုးမိၤစီရီၤသ့ၣ်ထီၣ်ဝဲအကျိၤအကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဟံးဖိၣ်ယုၣ်အသး
ဘၣ်ယးပိၣ်မုၢ်ပိၣ်ခါလၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်ဝဲတရံးလၢကဆိၣ်ထွဲတၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကဲထီၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ်ယးဒီး တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်န့ၣ်ဟဲကဲထီၣ်သးအါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်လၢသဝီသ့ၣ်
တဖၣ်လၢအအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢပယီၤသုးမိၤစီရီၤတၢ်ပၤအဖီလၢလၢအအိၣ်သ့ၣ်လီၤ. အသးဘူးဒီးသုးမုၢ်တၢ်လီၢ်
(သုးကလၢၤ) သ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တမ့ၢ် တစီၢ်တလီၢ် (သုးကလၢၤ) သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သုးဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးသုး
ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟးဝုၤဝီၤလၢသဝီပူၤဒ်သးဒီးကဟးဟံးန့ၣ်ဆူၣ်ပုၤတၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်, ဟးလူၤကွၢ်ပုၤပိၣ်မုၢ်.
ဒ်သးကမၤလီၤမၤကွၢ်ဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်ဖဲအိၣ်မၤအိၣ်, တၢ်ဖိတၢ်လံၤဒီးတၢ်သုးသ့ၣ်လၢကပီၤန့ၣ်လီၤ.
ဖျါလီၤကံၤဒ်သးတၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်ပိၣ်မုၢ်ပိၣ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်ဟဲအါထီၣ်ဖဲပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အိၣ်ဝဲဒၣ်ထဲတကၤလၢ
အယံၤဒီးအဝဲသ့ၣ်သဝီဖိတၢ်အိၣ်သးလၢပယီၤသုးသ့ၣ် တဖၣ်မၤဆူၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိဖဲအဝဲသ့ၣ်ဝဲလီၢ်ခိၣ်သ့ၣ်
ဒီးအသုးကလၢၤ (သုးစခနး) အပူၤဒီးတၢ်လီၢ်လၢတၢ်မၤဆူၣ်မၤစိးတၢ်မၤအလီၢ်လၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ် မ့ၢ်တ

မိုးဖဲအဝဲသုဉ်မာတၢ်လၢအဝဲသုဉ်စံာ်ပူၤခါ, ဒီးလီၤဆီဒုဉ်တၢ်ဖဲပယီၤသုးအိသံးမူၤအခါန့ၣ်လီၤ. နအဖ သုး
ဖိသုဉ်တဖဉ်လီၤဆီဒုဉ် တၢ်သုးခိဉ်သုဉ်တဖဉ်, ဖိဉ်ဆူဉ်ဝဲဒုဉ် ပုၤပိာ်မုဉ်ဒီးတၢ်စံာ်ညီဉ်လၢအဝဲသုဉ်အဂီၢ်
တအိဉ်ဘၣ်. ပုၤမၤအၢမၤသီတၢ်ဖိသုဉ်တဖဉ်အါဒုဉ်တၢ်တက့ၢ် တၢ်တစံာ်ညီဉ်အဝဲသုဉ်နီတၢ်ဘျီဘၣ်ဒီးပိာ်
မုဉ်သုဉ်တဖဉ်လၢအကုၣ်ကျဲးစးကဵုဒုဉ်တၢ်ဘၣ်လးတၢ်ကဲထီဉ်သးဒီးအဝဲသုဉ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤပျံၤအဝဲ
သုဉ် မ့တမ့ၢ် ပုၤဟ့ၣ်အဝဲသုဉ်စုၣ်သီးတဝဲဖျါထီဉ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢအကဲထီဉ်အသးသုဉ်တဖဉ်တဂ့ၢ်အ
ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိဉ်သးတနီၤနီၤလၢအကဲထီဉ်တၢ်သးန့ၣ်, ပုၤသုးဖိသုဉ်တဖဉ်ဆီလီၤအလီၤအကျဲတစီၢ်
တလီၢ်ဘူးဒီးသဝီသုဉ်တဖဉ်ဒ်သီးဒီးကမၤန့ၣ်ဆူဉ်ဝဲဒုဉ်လီၢ်ဟီဉ်ကဝီၤပိာ်မုဉ်သုဉ်တဖဉ်လၢကဟံးဒီးအဝဲ
သုဉ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲပုၤသုးဖိသုဉ်တဖဉ်ဟးသုးကျိၤလၢတၢ်လီၢ်အဂၤလၢအယံၤထီဉ်ဒီးသဝီန့ၣ် ပိာ်မုဉ်သုဉ်တ
ဖဉ်ဘၣ်တၢ်ဟံးတၢ်ကွံာ်အဝဲသုဉ်ဒီး ပိာ်မုဉ်သုဉ်တဖဉ်န့ၣ်ပုၤတဝၢတနီၤကထံဉ်က့ၤတၢ်ပနီဉ်ကဖျါလၢအဝဲ
သုဉ်တမ့ၢ်ပုၤလၢအဂ့ၢ်ဒီးအသုးအသုဉ်တအိဉ်ဘၣ်ခီဖျိလၢတၢ်မံၤဃုာ်အဝဲသုဉ်လၢတၢ်ဆၢကတီဉ်ဖုဉ်ကီဉ်
အပူၤဖဲအဝဲသုဉ်ဘၣ်တၢ်မၤန့ၣ်ဆူဉ်အီၤန့ၣ်လီၤ.

“ဖဲ လၢပူၤ ၂၀၀၄ န့ၣ်, နအဖသုးခိဉ်ချ့, နီၢ်ဂံၢ် (၃၀၈) ဟဲဟူးဂဲၤလၢပသဝီန့ၣ်လီၤ. ပုၤသုးဖိတဂၤလၢအ
မံၤလၢထီဉ်တၢ်န့ၣ်မၤဆူဉ်ဝဲဒုဉ်နီၢ်--- လၢကဖျါသးဒီးအီၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢခိဉ်ဖျါလၢတၢ်ဆီတလဲသုးအလီၢ်မုၢ်န့ၣ်
မုၢ်သီပုၤထီဉ်အဃီအဝဲဘၣ်ကးဒီးပိာ်တၢ်ကွံာ်နီၢ်---လၢအအိဉ်ဒီးအဟူးအသးန့ၣ်လီၤ. လၢခံးဒီးအဖိအိဉ်ဖျါ
တလဲးခံးဂၤလီၤ. နီၢ်---န့ၣ်မုၢ်ဝဲဒုဉ်ဖိဉ်ဃဲန့ၣ်လီၤ. အမိအပါသံသ့ဘၣ် ကွံာ်အီၤဒီးအဘၣ်အိဉ်တၢ်ဒီးအဖဲန့ၣ်လီၤ.
ပုၤသးပုၤဖဲသဝီပူၤထီဉ်ထီဉ်ဝဲဒုဉ်တၢ်ဂံၢ်အဝဲအံၤဆူ နအဖ သုးခိဉ်လၢအဟဲအိဉ် ဆီလီၤသးသီအအိဉ်န့ၣ်လီၤ.
သန့က့ၤအဝဲတကန့ၣ်ဃုာ်ဝဲဘၣ်.”

-စၢဘ---(ခွါ, ၄၉ န့ၣ်), သဝီသးပုၢ်, ထ---သဝီ, နုပျဉ်ယၢ်ကီၢ်ချ် (လၢယနူၤအါရဲ ၂၀၀၆ န့ၣ်)

“ယလဲၤကွၢ်တၢ်ဂီၤမုၢ်ဒီးဟဲကဲမံၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤသုးဖိဟဲလၢယဟံးဒီးကိးယၢ် ယတသုဉ်ညါလၢပုၤသုးဖိကိးယၢ်
ဘၣ်. ယဆိဉ်မိဉ်လၢပုၤသဝီဖိကိးယၢ်ခီဖျါ လၢအဝဲကိးယၢ်လၢပုၤကညီကျိဉ်နီၢ်...နီၢ်... အဃီဒီးယဆံးစးအီၤ
လီၤ. အဝဲဟဲထီဉ်လၢယဟံးပုၤအဝဲအိဉ်သးမူၤခီဖျါလၢအအိဉ်သးလၢပုၤဖျါသးအဟံး, ဒီးအဝဲသံကွၢ်ယၢ်လၢနဂၤ
အိဉ်ဖဲလဲဉ်န့ၣ်လီၤ. ယဆံးစးအီၤလၢယဝၤတအိဉ်ဘၣ်အဝဲလဲၤလၢပုၤဖျါသးအဟံးန့ၣ်လီၤ. ဖဲန့ၣ်ယစးထီဉ်ဆၢ
ထၢဉ်လၢကဃုာ်အဂီၢ်သန့က့ၤအဝဲဖိဉ်ယၢ်, ယဖုလီၤလၢဟီဉ်ခိဉ်လီၤဒီးအဝဲဖိဉ်ယၢ်ချူးတဘျီကဒီးန့ၣ်လီၤ. ဖဲအ
ဟဲလၢယဟံးအခါန့ၣ်အဝဲတဟဲစိာ်အကျိဘၣ်. ဖဲအဝဲဖိဉ်ယၢ်အခါန့ၣ်ယဂဲၤပျဉ်ဒီးအဝဲန့ၣ်ယၢ်လၢအစုခိဉ်သုဉ်
န့ၣ်လီၤ. လၢခံးတၢ်န့ၣ်အဝဲဖိဉ်ဆူဉ်ယၢ်ဘၣ်ဆၢခိဉ်ဒီးမံၤဃုာ်ဒီးအီၤဘၣ်. ပုၤတအိဉ်ဘူးဒီးယဟံးနီတ
ဂၤဘၣ်, ခီဖျါလၢပုၤကိးဂၤဒဲးလဲၤကွၢ် ပုၤပုးတၢ်ဂီၤမူလၢပုၤဖျါသးအဟံးန့ၣ်လီၤ.”

-နီၢ်ဖ--- (မုဉ်, ၃၁ န့ၣ်), ယ---, ဖဉ်ပုဉ်ကီၢ်ချ် (လၢမၤ ၂၀၀၆ န့ၣ်)

မိၢ်လုာ်ပာ်လၢအတၢ်န့ၣ်အိဉ်လၢအဘၣ်သးဒီးပုၤလၢအတူၢ် ဘၣ်တၢ်ဖိဉ်ဆူဉ်သုဉ်တဖဉ်လၢကအိဉ်ကစုဒု
ဘၣ်သးတၢ်မၤအၢမၤသီအဝဲသုဉ်န့ၣ်လီၤ. ဟံဉ်ဖိဃီဖိသုဉ်တဖဉ်မၤယံၤမၤနီၢ်အသးလၢကဒုးသုဉ်ညါဝဲဒုဉ်
တၢ်ကဲထီဉ်သးဒီးအဝဲသုဉ်ဆူ ပုၤတဝၢအပူၤန့ၣ်လီၤ. ပိာ်မုဉ်တဂၤဂ့ၢ်, တဂၤဂ့ၢ်တၢ်မုၢ်ဖိဉ်ဆူဉ်ဘၣ်အီၤန့ၣ်
ပုၤကမုၢ်အတၢ်သုဉ်ညါအိဉ်ထီဉ် လၢပုၤတဝၢအပူၤလၢဘၣ်သုဉ်သုဉ်ကထံဉ်ဒီးဟံးပနီဉ်ဝဲလၢပုၤပိာ်မုဉ်ဝဲ
န့ၣ်တမ့ၢ်ပုၤလၢအိဉ်ဒီး အသုးအသုဉ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ်, ဖဲပိာ်မုဉ်သုဉ်တဖဉ် တဲဖျါထီဉ်ဝဲတၢ်ဂ့ၢ်
လၢတၢ်ဖိဉ်ဆူဉ်အဝဲသုဉ်ဆူ နအဖ သုးအခိဉ်အနီၤအခါန့ၣ်အဝဲသုဉ် (နအဖ အသုးခိဉ်တဖဉ်) တကန့ၣ်
ဃုာ်ဝဲဘၣ်ဒီးတစံာ်ညီဉ်စုာ်ကိး အပုၤသုးဖိလၢဖိဉ်ဆူဉ်ပိာ်မုဉ်သုဉ်တဖဉ်န့ၣ်ဘၣ်. ပိာ်မုဉ်လၢဘၣ်တၢ်ဖိဉ်
ဆူဉ်အဝဲသုဉ်တဖဉ်နအဖ သုးခိဉ်သုးနီတဖဉ်တဲအဝဲသုဉ်လၢကမၤပတုဉ်ကွံာ်တၢ်ဟူထီဉ်သၢလီၤသုဉ်တ
ဖဉ် မ့တမ့ၢ် အဝဲသုဉ်ကဘၣ်တၢ်စံာ်ညီဉ် အဝဲသုဉ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံးသုဉ်ဟံးသးအံၤသုဉ်တဖဉ်န့ၣ်မုၢ်အါ
ထီဉ်ကွၢ်ကွၢ်န့ၣ်ဒီးမုၢ်တၢ် မၤအါထီဉ်ဝဲဒုဉ်တၢ်သုဉ်ညါလၢအမုၢ်တၢ်မိာ်ဆုးလၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်သုဉ်တဖဉ် အ
ပူၤန့ၣ်လီၤ. နီၢ်ကစၢ်တၢ်ထံဉ်လီၤသးလၢအမုၢ်တၢ်မိာ်ဆုးဃါဃုာ်အသးဒီးတၢ်ဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးလၢအကဲထီဉ်
သးလၢနီၢ်ကစၢ်တၢ်အိဉ်မူအပူၤန့ၣ်လီၤ. မုဉ်ကနီၤသုဉ်တဖဉ် ဘၣ်သုဉ်သုဉ်ဖဲတၢ်ကဲထီဉ်သးဝံၤအလီၢ်ခံးအ

ဝဲသုင်အသးကလီၤကတုင်ဒီးမ့ၢ်တၢ်ကီၤဒိၣ်မးလၢအဝဲသုင်အဂီၢ်လၢကဆိဟံၣ်ဆိယီၤဆူမၢ်ညါလၢအဝဲသုင်
တၢ်အိၣ်မူအပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ်သးလီၤဆိဒၣ်တၢ်လၢဖဲပိာ်မုၢ်လၢဘၣ်တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဝံၤ
အိၣ်ထီၣ်ဒီးအဟူးအသးန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကဲထီၣ်သးတနီၤနီၤအပူၤန့ၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်တတုၢ်လီၢ်အ
ဝဲသုင်လၢအပူၤတဝၢပူၤဘၣ် မ့တမ့ၢ် အဝဲသုင်အဝၢစ့ၢ်ကိးတကနၣ်ယုၣ်အဝဲသုင်လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ.

“ယဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မံၣ်ဒီးတၢ်ကီၤတၢ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်ခီၣ်ဖျါလၢ နအဖ သးသ့ၣ်တဖၣ် ဖီၣ်ဆူၣ်ယၤဃီလီၤ. ခဲအံၤန့ၣ်လၢ
ပူၤဂၤအမံၣ်ညါန့ၣ်ယမံၣ်ဆုးဒီးဒီးယကွၢ်ဝဲဒၣ်ပူၤအဂၤမံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တဘျီဘၣ်န့ၣ်လီၤ.”

-နီၢ်ဖ--- (မုၢ်, ၂၉နံၣ်), ထ---သဝီ, ဖၢၣ်ပူၣ်ကီၢ်ချၢ (လါမး ၂၀၀၆နံၣ်)

“ယသ့ၣ်ညါဘၣ်ပူၤပိာ်မုၢ်တဂၤအမံၤလၢနီၢ်ချၢ ဒီးဘၣ်တၢ်ဖီၣ်ဆူၣ်အိၣ်ဒီးပယီၤသးန့ၣ်လီၤ. အဝဲမံၣ်ဝဲဒၣ်ယမုၢ်
လီၤ. အဝဲဘၣ်တၢ်ဖီၣ်အိၣ်ဒီးမၤန့ၣ်ဆူၣ်အိၣ်ဖဲအဝဲဟးဝဲဒၣ်လၢပူၤပူၤအခါန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲဟဲက့ၤတုၢ်န့ၣ်ပတသံ
ကွၢ်အိၣ်တၢ်နီၣ်တမံၣ်ဘၣ်ခီၣ်ဖျါလၢအသးဘၣ်ဒီးနးနးကလဲၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ.”

-နီၢ်ဖ---(မုၢ်, ၂၉နံၣ်), ထ---သဝီ, ဖၢၣ်ပူၣ်ကီၢ်ချၢ (လါမး ၂၀၀၆နံၣ်)

“ပူၤပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်မၤတဖီတပါအိၣ်ဝံၤအလီၢ်ခဲန့ၣ်, ပမၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်တသ့ဖဲအသ့ဘၣ်ဆၢၣ်ဒီးပူၤလၢ
ဘၣ်တၢ်ကတိၤတဖီတပါအိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ကီၤတၢ်ခဲဒီးအဝဲသ့ၣ်နီၢ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲကွၢ်ဘၣ်တၢ်တမုၢ်
ဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဖီၣ်ဆူၣ်အိၣ်ဝံၤအလီၢ်ခဲန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်အဘူးအတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကတိၤဟ့ၣ်ဂံၢ်ဟ့ၣ်ဘၣ်အဝဲ
သ့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤယသ့ၣ်ညါအဝဲသ့ၣ်ခဲဂၤ, အဖျါသးဝံၤတဂၤဒီးအဝဲတဂၤန့ၣ်အတဖျါဘၣ်သးဒီးဘၣ်.”

-စီၤဟ---(ခါ, ၃၀နံၣ်), ထ---သဝီ, ချၢၣ်လွံၣ်ထုၣ်ကီၢ်ချၢ (လါနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၀၀၅နံၣ်)

တၢ်မၤသံမၤဝီ

“ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်မၢ်ဖိၣ်န့ၣ်ပူၤဒီးအဝဲသ့ၣ်ကမၤသံပူၤန့ၣ်လီၤ. ပူၤပိာ်မုၢ်ဝါ ပိာ်ခါခါန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တကနၣ်ယုၣ်
ဒီးဆိမိၣ်ဝဲဘၣ်.”

-နီၢ်ဖ--- (မုၢ်, ၂၅နံၣ်), ခ---သဝီ, ချၢၣ်လွံၣ်ထုၣ်ကီၢ်ချၢ (လါယူၤလံ ၂၀၀၆နံၣ်)

နအဖဒီးဒိၣ်ခွၢ်ဘၣ်အုၣ် သးဖိသ့ၣ်တဖၣ်မၤသံဝဲဒၣ်ပူၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်ဘၣ်
န့ၣ်လီၤ. အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်ပူၤလၢဘၣ်တၢ်မၤသံအိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်လီၢ်လၢအတမ့ၢ်နအဖ
ပၤဘၣ်တၢ်လီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်ခးသံကွံာ်ဝဲဒၣ်သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်ထံၣ်ဝဲ
ဒၣ်ပူၤသဝီဖိပူၤပူၤ လၢစံာ်ပူၤ မ့တမ့ၢ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဟဲထီၣ်ခးဝဲဒၣ်သဝီသ့ၣ်တဖၣ်အခါန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်
ကဲထီၣ်သးအါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်အပူၤပယီၤသးဖိသ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်ညါဝဲလၢအကျိၤ ခိၣ်လီၤဆူပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်,
ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးပူၤသ့ၣ်ကုသးပူၤသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်ဘၣ်ဆၢၣ်အဝဲသ့ၣ်ခးသံကွံာ်ဝဲဒၣ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်
ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်ဆိၣ်မိၣ်ထံဆိၣ်မိၣ်ဆးဘၣ် န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်လီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်အိၣ်
ဒီးတၢ်တိာ်ဟံလၢတၢ်ကမၤလီၤစ့ၢ်ကွံာ်ပူၤကညီၣ်နီၢ်ဂံၢ်န့ၣ်.နအဖ ခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်တဲဝဲဒၣ်
သဝီဖိခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတုၢ်တၢ်ဟံပနီၣ်မုၢ်နံၤမုၢ်သီလၢတၢ်ကဘၣ်ဟံတုၢ်ကွံာ်ဟံၣ်ယီၤသီဒီးလဲၤအိၣ်
ဆူတၢ်လီၢ်လၢအဂၤန့ၣ်, ပူၤသဝီဖိတဂၤတဂၤဂၤ ခါဂၤ, မုၢ် မ့တမ့ၢ်ဖိသ့ၣ် တၢ်မ့ၢ်ထံၣ်အဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီး
လၢအသဝီပူၤန့ၣ်တၢ်ကဟံပနီၣ်ယာ်အဝဲသ့ၣ်ဒ်ဒၣ်ဒါဒီးတၢ်ကမၤဟါမၤကွံာ်အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ.

“အဝဲဟးထီၣ်လၢဟံၣ်ဒီးလဲၤဝဲဒၣ်လၢသးကျိးန့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲဟဲက့ၤခါန့ၣ်နအဖသးထံၣ်အိၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်
ထံၣ်အိၣ်ခါန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကိးဃါအိၣ်ဒီးခးသံအိၣ်တဘျီဃီန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဟံးန့ၣ်သဘျုၣ်လၢလၢအဟဲက့ၤဝဲ
သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်န့ၣ် မံၣ်ဝဲဒၣ်ခိၣ်သးချၢ နီၢ်ဂံၢ်(၇၅)န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်သးခိၣ်န့ၣ်မံၣ်ဝဲဒၣ်သးခိၣ်ဝဲနီၣ်

-စီးဖ---(မုန်), ခ---သဝီ, တီအူကီရဲ (လိယူ ၂၀၀၁နံ)

-ကညီဂုံးဝိခွဲးယာ်ကရူာ်ပုထာတၢ်ကစီၣ်မိ, ထီအူကီၢ်ရှၢ်(လါအီကူာ် ၂၀၀၀နံၣ်)

----- သိ

သဝီဖိသုဂ်တဖဉ်လၢအအိဉ်လၢသုးမိဖိရဲတၢ်ပၤအဖိလၢသုဂ်တဖဉ် ဘၣ်တၢ်မၤသံအဝဲသုဂ်တဖဉ်အံၤအံၤ
ဒီးပယီၤသုးဖိသုဂ်တဖဉ်လၢ. တၢ်မၤသံအဝီပညိသုဂ်တဖဉ်အံၤတၢ်စံၣ်ညိဉ်လၢတၢ် တဒိကနၣ်အဝဲ
သုဂ်ဟ့ၣ်လၢတၢ်ကလုာ်သုဂ်တဖဉ်. ဒီးမုတမ့ၢ်တၢ်ဟ့ၣ်ပလီၤဆူသဝီဖိအဂၤသုဂ်တဖဉ်အ အိဉ်လၢကမၤ
လၢပဲၤဝဲဒၣ်အဝဲသုဂ်တၢ်ယုဒီးကတြီယၢ်အဝဲသုဂ်လၢအသုတတဲဖျါထီဉ်တၢ်ဂ့ၢ် တၢ်ကျိၤဘၣ်ယးတၢ်မၤအၢ
မၤသီသုဂ်တဖဉ်လၢ. တၢ်မၤသံပိာ်မုာ်သုဂ်တဖဉ်အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်ဟဲကဲထီဉ်အသးလၢတၢ်မၤအၢမၤ
သီဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဖိဉ်န့ၣ်ဆူဉ် ဒီးတၢ်မၤအၢမၤနးန့ၣ်လၢ. ပုၤသုးဖိသုဂ်တဖဉ် မၤသံပိာ်မုာ်သုဂ်တဖဉ်လၢအဖိဉ်
ဆူဉ်ဝဲလၢတၢ်န့ၣ်အယီၤပုၤလၢအတူၢ်ဘၣ်တၢ်သုဂ်တဖဉ်ကတဲဖျါထီဉ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤဆူသဝီဖိလၢအဂၤသုဂ်
တဖဉ်မုတမ့ၢ် ပယီၤသုးခိဉ်သုဂ်တဖဉ်အအိဉ်လၢအဘၣ်ယးဒီးတၢ်ကဲထီဉ်သးန့ၣ်တဲဝဲတသုလၢဘၣ်. ပုၤ
လၢဘၣ်တၢ်ဟံပနီၣ်ဒ်အမ့ၢ်အမၤစၢၤကညိဒိကလုာ်စၢဖိဉ်ကရၢန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအၢမၤနးအဝဲသုဂ် ဒီးမၤသံ
ကွံာ်အဝဲသုဂ်. အဝဲသုဂ်မၢ်ပုၤန့ၣ်အိဉ်ပုၤထဲတၢ်ဘၣ်ဒ်ဘၣ်ထံးဒ်သီးဒီးကကဲထီဉ်တၢ်ဟ့ၣ်ပလီၤတခါဆူသ
ဝီဖိလၢအဂၤသုဂ် တဖဉ်အအိဉ်န့ၣ်လၢ. မုမ့ၢ်ပိာ်မုာ်သုဂ်တဖဉ်န့ၣ်အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်ဟဲကဲထီဉ်သးဒီး
အဝဲသုဂ်လၢသဝီပုၤဝဲပိာ်မုာ်သုဂ်တဖဉ်ယုာ်ကွံာ်လၢ စံာ်ပုၤ မုတမ့ၢ် လၢပုၤပုၤသီးဒီး ကဟးဆုးဝဲဒၣ်နအ
ဖဟးဝုၢ်ဝါခိးတၢ်န့ၣ်လၢ. အါန့ၣ်အန့ၣ်. ပုၤသဝီဖိသုဂ်တဖဉ်တၢ်မ့ၢ်ထံဉ်အဝဲသုဂ်လၢအဝဲသုဂ်ယုာ်ဖဲပယီၤ
သုးဟဲအခါန့ၣ်. အဝဲသုဂ်ဘၣ် တၢ်ဟံပနီၣ်အီၤလၢအမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ဒုဉ်ဒါဒီးဘၣ်တၢ်ခးသံကွံာ်အဝဲသုဂ်တချုး
တၢ်သံကွံာ်သုဂ်တဖဉ်အိဉ်ထီဉ်ဘၣ်န့ၣ်လၢ.

“အဝဲသုဂ် (နအဖ-၈၈၈, တၢ်ဒုးစးပြီးသုးအနီၢ်ဂံၢ်) သ့ၣ်ဝဲဒၣ်ပုၤက ညီပျၢသုဂ်တဖဉ် ,ကျိအဝဲသုဂ်နီၢ် ဒီး
ကးဘၢအဝဲသုဂ်မံာ်ဒီးအဝဲသုဂ်နီၢ်ကစၢ်အပုာ်သုဂ်တဖဉ်န့ၣ်လၢ. အဝဲသုဂ်မၤဝဲဒၣ်ဒ်သီးဒီးပုၤသဝီဖိက ပျၢအဝဲ
သုဂ်အဂီၢ်န့ၣ်လၢ. ဆၢကတီၢ်ခဲအံၤန့ၣ်ပမၢ်န့ၣ်ဟ့ၣ်အဝဲသုဂ်ကလုာ်န့ၣ်ပစုသုဂ်တဖဉ်ဒီးခိဉ်သုဂ်တဖဉ်တနီၢ်ဒီးပမၤ
တၢ်တသုနီၢ်တံးဘၣ်. ပုၤပိာ်မုာ်သုဂ်တဖဉ်ပျၢအီၤဒိဉ်မး ဒီးပုၤသဝီဖိမဲလၢဂံၢ်ပျၢအီၤန့ၣ်လၢ.”

-စီဟ--- (ခါ, ၂၅နံၣ်), ထ---သဝီ, ချၢလံာ်ထူဉ်ကီၢ်ရၢၣ် (လါဒိဉ်စဲဘၣ် ၁၉၉၈နံၣ်)

“ဖဲပဟးယံးဒီးတၢ်လီၤဖဲန့ၣ်ဝဲအလီၤခဲန့ၣ်အဝဲသုဂ်ဟဲလၢမိာ်တဂၤအဟံဉ်ဖဲတၢ်တဟါန့ၣ်ဒီးတဲဝဲဒၣ်ဒိပုၤဝဲမုာ်
စၢမဲအံၤန့ၣ်သုးခိဉ်မၤပလဲလၢအအိဉ်, ဘၣ်ဆၣ်ပိာ်မုာ်ဝဲန့ၣ်လဲၤတဘျီဘၣ်. အဝဲဟဲကုၤလၢကဟံးန့ၢ်အယၢ်
လုးအဂီၢ်ဒီးအဝဲသုဂ်ခးသံကွံာ်ပိာ်မုာ်ဝဲန့ၣ်လၢ. တချုးဒီးလၢမုာ်ဟါလီၤဒီးဘၣ်န့ၣ်အဝဲသုဂ် (နအဖသုး) ဖိဉ်
ဆူဉ်ဝဲဒၣ်ပိာ်မုာ်အဝဲန့ၣ်လၢ. ဖဲပိာ်မုာ်ဝဲန့ၣ်ဟဲကုၤတၢ်လၢဟံဉ်ခါအမိာ်သံကွံာ်အီၤလၢတၢ်ကဲထီဉ်သးဒီးအီၤဒ်လံာ်
ဒီးအဝဲစံးဆၢအမိာ်လၢတဘၣ်သံကွံာ်ယၢတၢ်ဘၣ်ယးတၢ်ဂံၢ်အဝဲန့ၣ်တဂၤ. အဝဲသုဂ်မၤယၢဖဲအိဉ်ဒီးမၤယၢလီၤ.
ပိာ်မုာ်ဝဲန့ၣ်အကလုာ်လီၤဆီဒီးလီၤကလၢထီဉ်ဒုဉ်ဖါကလုာ်န့ၣ်လၢ. ပိာ်မုာ်ဝဲန့ၣ်အသးန့ၣ်ကုးကအိဉ်ခဲဆဲလံာ်,
အဝဲသုဂ်(နအဖသုး)မၤသံပိာ်မုာ်ဝဲန့ၣ်ခီဖျိ လၢအဝဲသုဂ်ပျၢဝဲလၢပုၤလၢအဂၤသုဂ်တဖဉ်ကသုဂ်ညါတၢ်ဂံၢ်လၢ
ဘၣ်ယးတၢ်မၤတဂီၢ်တပါပိာ်မုာ်ဝဲအံၤန့ၣ်လၢ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤအဝဲသုဂ်မၤသံပိာ်မုာ်ဝဲအံၤန့ၣ်လၢ.”

-အါခ--- (မုာ်, ၆၇နံၣ်), ထ---သဝီ, နုပျၢယၢကီၢ်ရၢၣ် (လါဒိဉ်စဲဘၣ် ၂၀၀၂နံၣ်)

“ပယီၤသုးမၤသံကွံာ်ဝဲဒၣ်ယဖိဒိဉ်မုာ်တဂၤဖဲအပူၤကွံာ် ဃးန့ၣ်န့ၣ်လၢ. ယတသုဂ်ညါအမံၤဘၣ်ဘၣ်ဆၣ် အဝဲ
န့ၣ်မုာ်ဝဲဒၣ်ပယီၤသုးတဂၤဒီးအအိဉ်ဝဲ လၢတၢ်ပိပယီၤသုးစးနးန့ၣ်လၢ. အဝဲမၤတဂီၢ်တပါယဖိဒိဉ်မုာ်ဒီးမၤသံ
ကွံာ်အီၤန့ၣ်လၢ. အဝဲန့ၣ်မုာ်ဝဲဒၣ်သုးစကီၢ် တဂၤန့ၣ်လၢ. အဝဲဒၣ်တမၤတဂီၢ်တပါအီၤလၢသဝီပုၤန့ၣ်ဘၣ်, အဝဲ
မၤတဂီၢ်တပါအီၤ ဖဲအဝဲလၢဆူန့ၣ်ပယီၤသုးအ ထဲပယီၤသုးဒ်ကဝီၤပုၤန့ၣ်လၢ. အဝဲဖိဉ်အီၤဒီးတၢ်န့ၣ်အီၤဆူအ
လီၢ်မံၤပုၤဒီးမၤတဂီၢ်တပါအီၤ န့ၣ်လၢ. အဝဲမုာ်မုာ်ကနီၤဖိတဂၤ ဒီးတၢ်လၢအဝဲတူၢ်ဘၣ်ဝဲသုဂ်တဖဉ်န့ၣ်အဝဲပာ်မုာ်
သ့ၣ်ဝဲတသုဘၣ်ဒီးတဲဖျါထီဉ်ဝဲဆူအခိဉ်န့ၣ်န့ၣ်လၢ. ဖဲန့ၣ်သုးစကီၢ်လၢအဖိဉ်ဆူအီၤတဂၤန့ၣ်ခးသံကွံာ်အီၤ
ဒီးတဲဝဲလၢ အကျိန့ၣ်ဝဲခါဒီးလၢဘၣ်အီၤန့ၣ်လၢ. အဝဲန့ၣ်အမံၤလၢနီၢ်လူထူဒီးအသးန့ၣ်အိဉ်ခဲန့ၣ်ဒီးပုၤကညီ
သုဂ်တဖဉ်လဲၤတဲအဝဲဒၣ်အဝဲသုဂ် (နအဖသုးသုဂ်တဖဉ်)တဘျီဘၣ်ခီဖျိလၢအဝဲသုဂ်မုာ်တဲန့ၣ်ပယီၤသုးသုဂ်
တဖဉ်ကမၤအၢအဝဲသုဂ်ဒီးတၢ်အီၤန့ၣ်လၢ.”

-စီဘ--- (ခါ, ၃၈နံၣ်), ထ---သဝီ, နုသထူဉ်ကီၢ်ရၢၣ် (လါအီၤကွံာ် ၂၀၀၅နံၣ်)

တပ်မတော်

နီဂံ (၂၃၁) နိုင်ငံသား
သုးကျွန်း နီဂံ (၁)

ဆူး သဝီသးပု
--- သဝီ

လၢနသဝီပူနီဗိသုသုတဖဉ်မုဂု၊ ဗိဂုသုတဖဉ်မုဂုဒီးသဝီမိခဲလၢကဲမုဂုနု ၂၇သီ၊ ၂၈သီ၊ ၂၉သီ၊ ဖဲလၢထီၣ် ၉ သီနုတၢ်တဟုၣ် အဝဲသုၣ်ခွဲးလၢကဘၣ်ဟးထီၣ်ဆူသဝီချၢလၢတက့ၤဘၣ်. တဘၣ်ဟးထီၣ်ဒီးကွၢ်ကျိၢ်, ကွၢ်ပနၢ်ဒီးမၤတၢ် လၢခံၣ်ပူ မုတမုာ် လဲၤဒုအိၣ်တၢ်ဒီးတၢ်လၢၣ် သုၣ်တဖဉ်န့ၣ်ဘၣ်. တဲဘၣ်ပုၤသဝီမိခဲလၢအဝဲသုၣ်ကဘၣ်တၢ်ခးအဝဲသုၣ်ဒီးဗိဂု အဝဲသုၣ်ဖဲသုးကျွန်းမုာ်ထၣ်လၢအဝဲသုၣ်ဟးထီၣ်ဆူသဝီချၢန့ၣ်လီၤ.

တၢ်လီၤ: တၢ်တၢ်လီၤ (သုးဒဲကလၢ)
မုာ်နုး ၂၆သီ, လၢခဲးပထုဘၣ် ၁၉၉၈န့ၣ်

(ဆဲးလီၤ)
ပုၤဆူသုးခိၣ်
နီဂံ (၂၃၁) နိုင်ငံသား

ဖဲ ဖဉ်ကလၢဒီးသဝီ, ဒုပျဉ်ယၢ်ကီၢ်ချၢ, မုဂုနီၢ်ဖဲသုၣ် လၢအသးန့ၣ်အိၣ်ဝဲၣ်ဂုန့ၣ်တကသံကွၢ်ဖဲနအသးသုၣ်တဖဉ်လၢအမုာ် နီဂံသုးချၢ နီဂံ (၇၈) ခးအိၣ်သုးထီၣ်တၢ်ဖဲအိၣ်သုၣ်ပံတထံၣ်,ဖဲအဂီၢ်ပံတထံၣ်ဒီးဖဲအိၣ်သုၣ်ထွဲယီၤဖိမိဖိလၢအဝဲဟးထီၣ်လၢအကျးပူဒီးဆၢၣ်ထၢၣ်ဘၣ်လၢ ပယီၤသုးသုၣ်တဖဉ်အမဲၣ်ညါဖဲအဝဲသုၣ်လူၤတီၢ်ဝဲဒၣ် ခုၣ်အိၣ်အဲလ်အၢၣ် သုးဖဲသုၣ်တဖဉ်အခဲမဲတၢ်မၤတၢ်ပတုၢ်တၢ်ဒုးတၢ်ယၢ်ဖဲ လၢမးဂူး ၂၀၀၅ န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ: ကညီၣ်ဂီၢ်တီၢ်ယၢ်ကူၢ်)

မိဖိလၢတၢ်မၤသံလၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်ဆိကမိၣ်ထံဆိကမိၣ်ဆးဘၣ်အယီ, မၤဘၣ်ဒီးဝဲဒၣ်ပိၣ်မုၣ်ဒီးပိၣ်ချၢ အတၢ်မၤအကျါအကျဲသုၣ်တဖဉ်လီၤဆီဒုၣ်တၢ်ဆူပိၣ်မုၣ်သုၣ်တဖဉ်အအိၣ်, ပိၣ်မုၣ်သုၣ်တဖဉ်မုာ်ဘၣ်တၢ် မၤသံအဝဲသုၣ်ဒီးတၢ်ဘၣ်ဒီးလၢဟံၣ်ပူၤယီၤပူၤအိၣ်ထီၣ်ယုၣ်ဝဲ, ဘၣ်ဆၢၣ်တၢ်ဆိကလဲသးအိၣ်ထီၣ်ဒီးမၤဘၣ်

ဒီဝဲဒုဟံဉ်ဖိယိဖိဝိဝိခွါသုဉ်တဖဉ်ဘဉ်တမာသံအဝဲသုဉ်န့ဉ်လီၤ. ပိဉ်ခွါလၢဟံဉ်ဃီပူၤသုဉ်တဖဉ်တမာသံအီၤဝံၤအလီၢ်ခံန့ဉ်, ပိဉ်မုဉ်, လၢအဖဲးအမၤတၢ်နးနးကျဲးကျဲးလၢအမ့ၢ်တၢ်မၤခိဉ်သုဉ်ခိဉ်ဘိလၢအဘဉ်ကွၢ်ထွဲကဟုကယၢ်တၢ်လၢဟံဉ်ဃီပူၤန့ဉ်. အဝၤမ့တမ့ၢ် အပါလၢအကဲထီဉ်တၢ်မၤစၢၤ လၢအဂီၢ်လၢဖဲးတၢ်မၤတၢ်လၢအယၢ်လၢအပူၤကွၢ်မၤစၢၤဝဲဒုဟံဉ်ဖိယိဖိတၢ်လိဉ်ဘဉ်အခိဉ်သုဉ်သုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ. မၤကွၢ်ဝဲဒုခိဉ်ဖျါလၢဘဉ်တၢ်မၤသံကွၢ်အဝဲသုဉ်န့ဉ်လီၤ. ခိဉ်ဖျါလၢတၢ်ကဲထီဉ်သးလၢအမ့ၢ်တၢ်မၤသံကွၢ်ပိဉ်မုဉ်သုဉ်တဖဉ်အဝၤဒီးအပါသုဉ်တဖဉ်အခိဉ်ပညိမ့ၢ်ဝဲတၢ်ထုးဖးကွၢ်ဝဲဒုတၢ်အိဉ်မူအိဉ်ဂဲၤ တၢ်သုတၢ်ဘဉ်ဒီးမ့ၢ်တၢ်ကီလၢပိဉ်မုဉ်သုဉ်တဖဉ်အဂီၢ်လၢကဆဲးမၤတၢ်ဖဲးတၢ်မၤခိဉ် ထံးခိဉ်ဘိလၢဟံဉ်ဃီတၢ်မၤလၢအတမၤပွဲၤတၢ်အိဉ်မူအတၢ်လိဉ်ဘဉ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်အိဉ်တၢ်အိဉ်သုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ.

“ယဝၤန့ဉ်ဘဉ်တၢ်မၤသံအီၤဒီးပဒုဉ်ပဒါလၢအမ့ၢ်ပယီၤသုးသုဉ်တဖဉ်လီၤ. အဝဲသုဉ်ခးသံအီၤဝဲ ၁၅သီ, လါအုဉ်ဇုဉ် ၂၀၀၆န့ဉ်အန့ဉ်လီၤ. ပယီၤသုးသုဉ်တဖဉ်ခးသံယဝၤမဲလၢကွဲး, ဃုးပူၤန့ဉ်လီၤ. ယဝၤလဲလၢပုၤပုၤဒီးမၤကဆိအဃုးပူၤန့ဉ်လီၤ. ပယီၤသုးထီဉ်အီၤဒီးခးအီၤဒီးအဝဲသုဉ်ကွၢ်လၢတၢ်လီၢ်အဂၤတကပဒီးအခိဉ်ဘဉ်တၢ်ဒီးသုဉ်ဖူအလီၢ်ဃးဒီးအဘဉ်ဒ်လီၤ. ပယီၤသုးဟဲဃုးဃီအဆိဉ် ဒီးယီၢ်တၢ်လီၢ်အီၤဒီးခးအီၤတဘျုးထံဉ်ဒီးအသံဝဲလီၤ. အဝဲသုဉ်မၤသံယဝၤမဲဂီၢ်ခိဉ်ဃုးန့ဉ်လီၤ. ပယီၤသုးသုဉ်တဖဉ်လၢအမၤသံယဝၤန့ဉ် အဝဲသုဉ်အိဉ်ဝဲဒုလၢဖိမုဉ်ခိဉ်သုးဒဲကလၢန့ဉ်လီၤ. ပယီၤသုးသုဉ်တဖဉ် အမ့ၢ်တခးသံယဝၤဘဉ်ဒီးပုၤကညီလၢအကျိန့ဉ်ဒီးမၤဆိဝဲတပိဉ်လၢအဘျုးဒီးယဝၤန့ဉ်ကသံဝဲဒုတဘျုးဂၤလီၤ. ပအိဉ်ဒီးဃုးလီၢ်အဘဉ်တဆဲးလီၤ. ပုၤကညီလၢအဂၤသုဉ်တဖဉ်ဃုးကွၢ်ဖဲးယံးခိဉ်ဖျါလၢအဝဲသုဉ်န့ဉ်ဟူၤကျိသီဉ်အဃီန့ဉ်လီၤ. ယဝၤန့ဉ်အမံၤလၢစီၤဝဲတုဒီးအသးန့ဉ်အိဉ် ၂၉န့ဉ်လီၤ.”

—နီၢ်အ--- (မုဉ်, ၂၉န့ဉ်), မ---သဝီ, ဖဉ်ပုဉ်ကီၢ်ချဉ် (လါမၤ ၂၀၀၆န့ဉ်)

“ပိဉ်မုဉ်တနီၢ်နီၤအဝၤသုဉ်တဖဉ်ဒီးအဖိသုဉ်တဖဉ်သံကွၢ်ဒီးအဝဲသုဉ်ဘဉ်ကွၢ်ဆၢဉ်မဲာ် ဒီးတၢ်ကီတၢ်ခဲသုဉ်တဖဉ်န့ဉ်လီၤ. ယဒီပုၤဝဲဒုအဝၤန့ဉ်ဘဉ်တၢ်ခးသံအီၤဒီးပယီၤသုး, လၢတၢ်န့ဉ်အဃီအဝဲဘဉ်မၤတၢ်ဆူဉ်ဆူဉ်ဒီးတနီၢ်ဘဉ်ဘုသးလၢလၢလီၢ်လီၢ်နီတဘျီဘဉ်.”

—ဖဲဟ--- (မုဉ်, ၇၅န့ဉ်), ဒ---သဝီ, ဖဉ်ပုဉ်ကီၢ်ချဉ် (လါမဲးပထုဘဉ် ၂၀၀၅န့ဉ်)

“လၢယတၢ်မၤအပူၤန့ဉ်ယတဒီးန့ဉ်ဘဉ်တၢ်အိဉ်လၢလၢလီၢ်လီၢ်ဘဉ်. ယတဒီးန့ဉ်ဘဉ်စၢ်ကီၢ်တၢ်အိဉ်လၢလၢလီၢ်လီၢ်လၢယဖိအဂီၢ်စၢ်ဘဉ်, ယအိဉ်ဒီးဆၢယဖိအိဉ်ကတၢ်တဂၤဆူကွၢ်ဘဉ်ဆၢယဆူတသုဘဉ်လၢတၢ်န့ဉ်အဃီယမၤအဟးထီဉ်ကွၢ်န့ဉ်လီၤ. ပဘဉ်အိဉ်မူဒီးမၤတၢ်လၢတနံၤဂီၢ်တနံၤ အဂီၢ်ဒီးပတဒီးန့ဉ်တၢ်အိဉ်လၢအလၢလီၢ်ဘဉ်. ယဃုးလီၢ်စလၢပုၤဂၤအိဉ်န့ဉ်လီၤ. တၢ်ဝဲအံၤမၤဝဲဒုတၢ်ကီတၢ်ခဲသုဉ် တဖဉ်လၢယဟံဉ်ဖိယိဖိဘဉ်ကွၢ်ဆၢဉ်မဲာ်ဝဲန့ဉ်လီၤ. လၢအပူၤကွၢ်န့ဉ်ယဆူယဖိမုဉ်ဖိခိဉ်သုဉ်တဖဉ်ဆူတီအူကွၢ် (တီအူ), ဘဉ်ဆၢဉ်ခဲအံၤန့ဉ်ယတဆူအဝဲသုဉ်ခဲန့ဉ်လၢဘဉ်. ယကိးကၤအဝဲသုဉ်ခဲလၢန့ဉ်ပူၤလီၤ. ယဝၤသံလံ. ပယီၤသုးသုဉ်တဖဉ်ခးသံအီၤဒီးခဲအံၤန့ဉ်ယမၤဝဲဒုမုဉ်ကမဲတဂၤဒီးယဘဉ်အိဉ်တုၤကၤဒီးယဖိသုဉ်တဖဉ်လီၤ. ပုၤသုးဖိလၢအမၤသံယဝၤန့ဉ်မၤဝဲဒုတၢ်ဒုးစဲးပြဲးတဖု (ဒဲပုၤဂီၢ်ကွၢ်)အသုးတဂၤလီၤ. ယဝၤသံခိဉ်ဖျါလၢန့ဉ်အဖိအဃီလီၤ. ယဘဉ်မၤတၢ်ဒ်သးကန့ဉ်တၢ်အိဉ်လၢယဖိသုဉ်တဖဉ်အဂီၢ်န့ဉ်လီၤ. ယမၤတၢ်တသုနီတမံၤဘဉ်ဒီးယမၤဖိခိဉ်ဟးထီဉ်ကွၢ်လီၤ. အဝဲဘဉ်သးထီဉ်ကွၢ်သန့ကယမၤစၢၤအီၤတသုနီတမံၤဘဉ်. ယဖိလၢအဆဲးသုဉ်တဖဉ်ဘဉ်သးလဲထီဉ်ကွၢ်လၢတီအူဘဉ်ဆၢယဆူအဝဲသုဉ်တန့ဉ်ဘဉ်. တၢ်အဝဲအံၤခိဉ်ဖျါလၢယဘဉ်မၤဝဲဒုအဝဲသုဉ်မိဒီးပါခဲလၢန့ဉ်လီၤ. ယသးကညီဘဉ်ယဖိသုဉ်တဖဉ်ဒ်မးခိဉ်ဖျါလၢယကွၢ်ထွဲအဝဲသုဉ်တလၢပုၤဂၤအဃီန့ဉ်လီၤ.”

—နီၢ်ဇ--- (မုဉ်, ၄၀န့ဉ်), မ---သဝီ, တီအူကီၢ်ချဉ် (လါမးရူး ၂၀၀၃န့ဉ်)

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့

“တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢပဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မၢ်လၢကျဲၣ်မၢ်ဝဲခီဖျိလၢပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်ဟဲပိာ်ဝဲဒၣ်ပခံးဒီး ပုၤ, ပဂုၢ်ကျဲးစးစိာ်ဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးပမိသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်န့ၣ်အယိပစိာ်ဝဲဒၣ်တၢ်မိတၢ်လံၤလၢအဂၤ ဒီးအမၢ်တၢ်ကူတၢ်သးသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးယၢ်လုးသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တသ့ဘၣ်. ပစိာ်ထဲဘုသးလၢပကအိၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပမၢ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ညၢၣ်ဂီၢ်ဒီးပကဘၣ်အိၣ်ဒၣ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိ လၢပကသံၣ်ကသီတအိၣ်လၢလၢလီၤလီၤအယိဒီးပ ကဘၣ်အိၣ်ဒၣ်လၢမ့ၣ်အူလၢကပၤခီဖျိလၢတၢ်ဂီၢ်အယိန့ၣ်လီၤ. ပတၢ်ကူတၢ်သးဒီး ပယၢ် လုးသ့ၣ်တဖၣ်ညၢၣ် ကွၢ်ဝဲဒၣ်ဒီးအူအိၣ်ကွၢ်ဝဲန့ၣ်လီၤ. ဖဲဆၢကတီၢ်အဝဲန့ၣ်ပုၤမိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆိးက့, ဘၣ်ဆၢပတအိၣ်ဒီးကသံၣ် ကသီသ့ၣ်တဖၣ်လၢပကဒုးအိၣ်အဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်ဘၣ်. လၢတၢ်န့ၣ်အယိပတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဒ်န့ၣ်တုၤပဟဲတုၤဖဲအံး န့ၣ်လီၤ.”

—နီၤမ--- (ပုၣ်, ၄၄နံၣ်), ၁---, ခုပုၣ်ယၢ်ကီၢ်ချ့ (လၢယုၤအါရဲ ၂၀၀၀နံၣ်)

ဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ကရၢကရီၤ တယးကွၢ်ဝဲလၢနအဖအတၢ်သူကျိၣ်သူစုလၢ တၢ်အိၣ် ဆူၣ်အိၣ်ချ့အပူၤန့ၣ်ကအိၣ်ဒၣ်ထဲ ၂.၈ မျးကယၤလၢထံကီၢ်တၢ်ပတၢ်ဆုၤ အစုဒီးဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကမ့ၢ်ဝဲ ဒၣ်တၢ်တယးပိာ်တၢ်လၢအတမ့ၢ်တတီၢ်ဘၣ်ခီဖျိ လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဝဲအံၤဒီးသန့ထီၣ်အသးလၢ နအဖ အတၢ်ယု သ့ၣ်ညါအမိခိၣ်အယိန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကမၤနးထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤအဂီၢ်တၢ်ဟ့ၣ်လီၤဝဲဒၣ်ကျိၣ်စု တဆံးတက့ၢ်လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ အဂီၢ်လၢကီၢ်ပယီၤအခၢၣ်သးဒီးဝုၤပူၤသန့ကတၢ်လီၤလၢကညီလီၤ ဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢပယီၤသးတၢ်ပအဖိလၢသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ် ကွၢ်ဆၢၣ်မၢ်ဒီးတၢ်မၤဟးဂီၤ ကညီခွဲးယၢ်တၢ်မၤအါမၤနးလၢအဘၣ်ဘျးအသးဒီးတၢ်မၤဘၣ်ဒီးလီၤဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်အိၣ် ဆူၣ်အိၣ်ချ့န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အိၣ်သးတခါအံၤအပူၤန့ၣ်ပိာ်မုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မၢ်ဒီးတၢ်လီၤဆီလီၤပျံး လီၤဖးသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အပူၤန့ၣ်လီၤ. ကညီကီၢ်ပူၤဘၣ်ယးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ အတၢ်ဟံၣ်ပျံးထီၣ်တၢ်ဆူးတၢ်ဆါလၢအဟဲကဲထီၣ်သးအါဒၣ်တၢ်တက့ၢ် မ့ၢ်ဝဲတၢ်အိၣ်လီၤထူး. တၢ်ညၢၣ်ဂီၢ် ယၢ် တၢ်ဆါအွဲစ “ကဖုတၢ်ဆါ, တၢ်ကိး, တၢ်သ့ၣ်စၢ်, ထိးကလဲၤ, သးနီၤပုၤဆါဒီးဘၣ်တၢ်ဆါယၢ်” ဒီးတၢ်လီၤကီၢ် သ့ၣ်တဖၣ် ကပၤထီၣ်တၢ်ဆါ, ကဖုဂံၢ်ဘျးတၢ်တၢ်ဆါ, တၢ်ဟၤဖၤလူ, တၢ်ဟၤဖၤဝံၣ်, ဘၣ်တၢ်ဆါသ့ၣ်တ ဖၣ်, ဘၣ်တၢ်မံၤလီၤစ့ၤ, တၢ်ခိၣ်မူၤ, တၢ်ဂံၢ်စၢ်ဘါစၢ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်လီၤဘျးသးလီၤဘျးတၢ်ဆါသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် လီၤ.

“ပုၤအါဒီးအါဂၤဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဆါကဲပဘၣ်ယၢ်ကွၢ်ဆူတၢ်လီၤအယၢ်ဒီးယၢ်အိၣ်ခူသ့ၣ်လၢပုၤခီဖျိလၢနအဖ အယိန့ၣ်လီၤ. ပတအိၣ်ဒီးကသံၣ်လၢလၢလီၤလီၤလၢကကူဆါယါဘျီအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဘၣ် ဘၣ်ဆၢပဂုၢ်ကျဲးစးမၤ ဘျီအဝဲသ့ၣ်ယုဒီးကသံၣ်လၢအအိၣ်ဒီးပုၤတစံးတက့ၢ်န့ၣ်လီၤ.”

—နီၤဘ--- (ပုၣ်), တီအူကီၢ်ချ့ (လၢဖျါဩအါရဲ ၂၀၀၆နံၣ်)

ခီဖျိလၢတၢ်မၤဆူၣ်တၢ်သးလီၤသးကျဲးအယိ, ပိာ်မုၣ်လၢအအိၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ် အလီၤသ့ၣ် တဖၣ်ဘၣ် အိၣ်ဖျါဖိလၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်ကဆုၤတၢ်အိၣ်သးလၢမိာ်ဒီးဖိခံၤလၢဂီၢ်အတၢ်အိၣ်မူအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢ ကညီကီၢ်ပူၤန့ၣ်တၢ်မၤလိဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့အတၢ်အိၣ်သးလၢအဘၣ်တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်ခဲအိၤဒီးထၢၣ်ပု ချၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ပုၤမၤတဖိတဖု, တၢ်ကရၢကရီၤတၢ်ဆုၤထီၣ်ဆူၤလီၤကသံၣ်ကသီဖိတဖုလၢကညီ ကီၢ်ပူၤ ဒီးတၢ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤလၢအဂၤ တဲဝဲလၢ “အါဒၣ် တၢ်တက့ၢ်ပုၤမိာ်ဒ ၁၂၈, အကျဲၣ်တၢ်န့ၣ်သံကွၢ်ခီဖျိ လၢတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်” အါန့ၣ်အန့ၢ်တၢ်လီၤပျံးလၢအဘၣ်ယး ဒီးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့လၢပိာ်မုၣ်သ့ၣ်တ ဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်, တၢ်လီၤပျံးပိာ်မုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဖျါထီၣ်ကွၢ်အဖိလၢအသံတုၤလၢဟၤဖၤပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ် အိၣ်တလၢတလီၣ်, နအဖသး မၤအါထီၣ်အတၢ်မၤဟးဂီၤစံၣ်လီၤ, ဘုဖိသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးမၤတဲာ်ကွၢ်တၢ်ပနံး တၢ်ကၢကျဲးသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢဒုးကဲထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်လီၤ ပျံးသ့ၣ်တဖၣ်လၢဖိသ့ၣ်အိၣ်အိၣ်န့ၣ်ထံသ့ၣ်တဖၣ် ဒီးလီၤဆီဒၣ်တၢ် ပိာ်မုၣ်လၢအဒၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢကညီ ကီၢ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်ဖိ

သုဉ် လၢအသံကွံာ်အယီၣ်, တၢ်ထီၣ်ဝဲဒၣ် ဖိသုဉ်လၢ အသးန့ၣ်အိၣ်ယၢ်န့ၣ်ဆူအဖီလၢလၢအသံကွံာ် နီၣ် ဂံၢ်လၢအဂၢတကထီအကျါ ဖဲဆၢကတီၢ်ခဲအံၤန့ၣ်တၢ်ထီၣ်အိၣ်ဝဲဝဲဒၣ် မ့တမ့ၢ် ၁၀မျးကယၢဆူအဖီခိၣ်လၢ အဂၢတကထီအ ကျါန့ၣ်လီၤ. နီၣ်ပိာ်မုၢ်သုဉ်တဖၣ်မူဒါအိၣ်လၢတၢ်ဖိးတၢ်မၤအဂံၢ်ခိၣ်ထံးလၢတၢ်လုာ်ခိၣ် ထီၣ်ဖိသုဉ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်, ဖိသုဉ်လၢအသံသုဉ်တဖၣ် မၤဘၣ်ဒိ ဝဲဒၣ် အဝဲသုဉ်တၢ်ဖိးတၢ်မၤသုဉ်တဖၣ် ဒ်အဝဲသုဉ်မ့ၢ်ပုၤလၢကဟုကယၢ်အဖိသုဉ်တဖၣ်လၢ ဟံၣ်ပူၤယီၤပူၤအယီၣ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အ ပတီၢ်လၢ ကီၢ်ပယီၤပူၤ န့ၣ်လီၤကွံာ်ဝဲဒၣ်ချ့မးခိ ဖျါလၢနအဖ တကန့ၣ် ယုာ်ယုသုဉ်ညါဘၣ်ယး ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်တခါ အံၤန့ၣ် လီၤ. အဝဲသုဉ်မၤ အါ ထီၣ်ဝဲဒၣ် တၢ်သူလၢာ် ကျိၣ်စုလၢ တၢ်ဒုး တၢ် ယၢတကပၤ လၢတၢ် ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အလီၢ် န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်အဲကလံးပ ခိၣ်လၢထံကီၢ် တၢ်ခိၣ် ထီၣ်ထီထီၣ် ဒုးန့ၣ်ဖျါ ထီၣ်ဝဲဒၣ် လၢ “မ့ၢ်တၢ် လၢအလီၤကမၤကမၢ် လၢပခိၣ်သုဝဲဒၣ်စုထဲတ ဆံးတကွၢ်လၢတၢ်ကူၣ် ဘၣ်ကူၣ်သ့အ ဂီၢ်လၢ ကီၢ်ပယီၤပူၤ (၀.၃မျး ကယၢလၢထံကီၢ်တၢ်ပၤ ဆုၤစုအပူၤ န့ၣ်လီၤ). တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လၢ အပတီၢ်တအိၣ်ဒီးတၢ် ယုတၢ်ဘူးတၢ် လဲခိၣ် ထီၣ်ဒီးတၢ်လီၢ်အါတီၤ တန့ၢ်ဘၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ် လၢကအိၣ်ဘၣ်ကူၣ်န့ၣ် လီၤ. တၢ်ကဲထီၣ် သး သုဉ်တဖၣ် အံၤလီၤဆီ ဒၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ် ခိၣ်သုဉ် ခိၣ်ဘိလၢကဲ ထီၣ်သး

ဖဲခ---သဝီ, ဘံလကီၢ်ဆၢ, ဒုသထူၣ်ကီၢ်ရှၢ် ပိာ်မုၢ်သးစၢ်သုဉ်တဖၣ်မၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤလၢ စံာ်ပူၤဖဲလၢယနူၤအါရံၤ ၂ ၀၀၆န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤပိာ်မုၢ်သုဉ်တဖၣ်အံၤတဲဝဲဒၣ်ကညီၣ်ဂံၢ်ဝီခွဲးယၢ်က ရှၢ်လၢအဝဲသုဉ်အိၣ်ဒီးအိၣ်ကူၣ်ဘၣ်ဆၢအဝဲသုဉ်ဘၣ်မၤတၢ်လၢစံာ်ပူၤဖိဖျါလၢအဝဲသုဉ်မိပါသုဉ်တ ဖၣ်ဘၣ်သုဝဲဒၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်လၢဘၣ်မၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤဆူၣ်မၤစိးတၢ်မၤလၢနအဖဒီး ဒ်ခိၣ်ဘၣ်အုၣ်သုဉ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ: ကညီၣ်ဂံၢ်ဝီခွဲးယၢ်ကရှၢ်)

လၢကညီကီၢ်ပူၤဖဲတၢ်ထုးကွံာ်ဝဲဒၣ်တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဂဲၤလၢ၊ အမၤစ့ၤလီၤ၊ ကွံာ်ဝဲဒၣ်မိပါ သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢကဆၢအဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဆူကွံာ်န့ၣ်လီၤ။ ဒီဖျါ လၢပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်သ လၣ်လီၤ၊ အသးအါထီၣ်လၢလီၤဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီး မၤအါထီၣ်ဝဲအတၢ်ယုသ့ၣ်တဖၣ်လၢလီၤဟီၣ်က ဝီၤ၊ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်အယီၤ၊ ပိာ်မုၢ်သးစၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ထီၣ်ဘိန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်အိၣ်တၢ်လၢဟံၣ်ဒီးကွံာ် ထွဲဝဲဒၣ်အဒိပုၤဝဲလၢအဆံး သ့ၣ်တဖၣ်ဖဲမိာ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒးအိၣ်အါထီၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ဒီးတၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါလၢ တၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်မၤန့ၣ်လီၤ။ ပိာ်မုၢ်လၢအသးန့ၣ်တၢ်လၢကဘၣ် အိၣ်ကွံာ်သ့ၣ်တဖၣ်အဝဲသ့ၣ်တ ဖၣ်ဒီး တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢ၊ ကထီၣ်ကွံာ်ဘၣ်။ ဘၣ်ဆၣ်ပိာ်ခွါသ့ၣ် တဖၣ် ဒီဖျါ လၢမၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤလၢတၢ်ဆၢ ကတီၢ်တလၢာ်အါဘၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ယုအိၣ်ယုအိၣ်လၢပုၤပူၤဒီးတၢ်ယုသ့ၣ်မုၢ်ယီၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။

ဒ်သိးကဒးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အိၣ်သးတၢ်မၤယံးအါထီၣ်လၢပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်၊ တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်ယၢ်တၢ်ဖဲတၢ်မၤ သ့ၣ်တဖၣ်အဒိပညိမ့ၢ်ဝဲကွံာ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်တၢ်အိးထီၣ်အိၣ်ထဲလၢဝုၤလၢအဘူးသ့ၣ်တဖၣ် မ့တမ့ၢ် သဝီ လၢအဒိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ ပုၤကွံာ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဟးဝဲဒၣ်ဖးယံၤ၊ ဘၣ်ခိက်ဝဲဒၣ်စံာ်ပျီဒီးခိက်ပုၤပူၤ သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးကလဲၤတုၤဆူကွံာ်န့ၣ်လီၤ။ တမ့ၢ်ထဲတၢ်ဂ့ၢ်တခါလၢကွံာ်ဖိပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တၢ်မၤတံာ်တၢ်အ ဝဲသ့ၣ်အကျဲဒီးလုၢ်လၢထူတနူအတၢ်ထံၣ်ထီၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးပိာ်မုၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢကလဲၤဝဲဒၣ်ဆူ တၢ်လီၤလၢအယံၤဒီးအဝဲသ့ၣ်သဝီသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်။ ဘၣ်ဆၣ်မိာ်ပၢ်သ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးသ့ၣ်ကိးသးဂီၤဝဲဒၣ် လၢအဝဲသ့ၣ်ဖဲမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်တၢ်မၤတံာ်တၢ်ဒီးမၤတရီၤတပါအဝဲသ့ၣ်ဖဲအဝဲသ့ၣ် ဟးဒီဖျါဝဲဒၣ်တၢ် လီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ။ လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤမိပါသ့ၣ်တဖၣ်ဟံၣ်ဝဲဒၣ်အဖိမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢဟံၣ်ဖဲအဝဲသ့ၣ် ချာဝဲဒၣ်ထဲအဖိပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်လၢကထီၣ်ဘၣ်ကွံာ်န့ၣ်လီၤ။

“မိာ်ပၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကဆၢအဖိမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆူကွံာ်ဆူတၢ်လီၤအဂၤန့ၣ်အဆိကတၢ်အဝဲသ့ၣ်ကွံာ်ဝဲဒၣ်ကွံာ်လၢ အဂၤဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလၢအဂၤ လၢအဖိမုၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ။ မိာ်ပၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တအဲၣ်ဒီးဆၢအဝဲသ့ၣ်အဖိမုၢ်ဆူ တၢ်လီၤအဂၤလၢအယံၤဒီးသဝီလၢကယုကျိၣ် ယုစ့အဂီၢ်န့ၣ်ဘၣ်။ ပုၤမုၢ်ပုၤတနီၤနီၤတဲဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်မုၢ်ဆၢအဖိ န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကဒီးန့ၣ်ဘၣ် တၢ်သ့ၣ်ကိးသးဂီၤလီၤ၊ လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤအဝဲသ့ၣ်တချာဝဲဒၣ်အဖိမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆူ တၢ်လီၤအဂၤဘၣ်ဒီဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်ကွံာ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢလၢပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်အယီၤန့ၣ်လီၤ။”
-နီၢ်အ--- (မုၢ်, ၂၂နံၣ်), န---သဝီ, တီအူကီၢ်ချၢ (လါစဲးပထုဘၢၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

“ပုၤမိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်လဲၤထီၣ်ဝဲကွံာ်လၢဝါဝဲလု, ဒီဖျါလၢသဝီယ---န့ၣ်ကွံာ်အိၣ်ဘၣ်အယီၤလီၤ။ ပုၤမိသ့ၣ် ခဲလၢာ်တလဲၤထီၣ်ဘၣ်ကွံာ်ဘၣ်, ဒီဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်မိပါဆၢအဝဲသ့ၣ်ဆူကွံာ်တန့ၣ်ဘၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ။ ကွံာ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်အိၣ်ဒီးပုၤသဝီဖိန့ၣ်လီၤ။ ကွံာ်အိၣ်တုၤဝဲဒၣ်လွံာ်တီၤ ဒီးသရၣ်မုၢ်အိၣ်ဝဲဒၣ်ခံၤလီၤ။ သရၣ်မုၢ်သ့ၣ်တ ဖၣ်သိၣ်လိဝဲကီၤလၢဝါဒီးပယီၤကျိၣ်န့ၣ်လီၤ။ သရၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဟဲလၢကျိၣ်ထၣ်လီၤ။ စးထီၣ်ဝဲဒၣ်ခံၤတီၤဆူ အဖိခိၣ်န့ၣ်ကွံာ်လဲၤမုၢ်ဝဲ ၃,၀၀၀ကူး လၢတန့ၣ်အဂီၢ်လီၤ။ ဘၣ်ဆၣ်တၢ်လၢာ်ဘူၣ်လၢာ်စ့လၢကွံာ်ဖိတဂၤလၢဒီတန့ၣ် အဂီၢ်န့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ကအိၣ်ဝဲအါန့ၣ်ဒီး ၂၀,၀၀၀ကူးန့ၣ်လီၤ။”
-နီၢ်ဇ--- (မုၢ်, ၄၄နံၣ်), သဝီသးပုၤ, ယ---သဝီ, ဖၣ်ပုၤကီၢ်ချၢ (လါယနူအါချဲ ၂၀၀၆နံၣ်)

ပိတ်မုန်သားစာသွန်တဖန်လၢ ဒယ---သဝီ, ဖုန်ပုန်ကီၢ်ရှၢ်ဟးခီဖျိဝဲဒၣ်ပုၤဖူလၢကလံၤထီၣ်က့ၢ်လၢတၢ်လီၢ်တီၣ်ကဝီၤလၢအဂၤတတီၤ ဖဲကဝီၤနအဖိခိၣ်န့ၢ်, ထီၣ်အိၣ် တဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကအိးထီၣ်တီၤစၢ်သးက့ၢ်ဖဲ ၂၀၀၆န့ၣ်ဝံၤအလီၢ်ခဲန့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤကညီၣ်ဂံၢ်ဖီခွဲးယၢ်ကရူၢ်)

တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အတၢ်အိၣ်သးလၢသးမိၤစီရိၤအတၢ်ပၤဖိလၢတၢ်သးလီၢ်သးကျဲတၢ်လီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဒ်ယၢ်ဒ်နးထီၣ်န့ၣ်လီၤ. နအဖ တမၤစၢၤဝဲဒၣ်ကျိၣ်စ့သ့ၣ်တဖၣ်လၢက့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်လဲၤထီၣ်က့ၢ်လီၤလၢသဝီလၢအဘူးသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲကျဲလၢတၢ်ဟးထီၣ်ညီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တၢ်တြီဝဲယံးယံးန့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ်လီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤ နအဖ သးခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အါဒၣ်တၢ်ကွၢ်ဟံၣ်ပနီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အပတီၢ်လၢက့ၢ်လၢတၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. က့ၢ်လၢသဝီပူၤသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကမၤအါထီၣ်ဝဲက့ၢ်အတီၤပတီၢ်အါန့ၣ်ဒ်လွံၢ်တီၤန့ၣ်ဘၣ်. ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်,သနၢ်ကုပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်မၤစၢၤဝဲဒၣ်တၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်က့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်နီၣ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲဒီးကျိၣ်စ့လၢသရၣ်သိၣ်လိတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အိၣ်သး တနီၤနီၤအပူၤန့ၣ်ကညီဒီကလုာ်စၢၤဖျိကရၢ (ခုၣ်အံၣ်ယုၣ်) မ့တမ့ၢ် ကညီကူၣ်သ့ဆဲးလၢဝဲၤကျိၣ် (ခုၣ်အံၣ်ဒံၣ်) ဟ့ၣ်လီၤမၤစၢၤဝဲကျိၣ်စ့ မ့တမ့ၢ်တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢ ကမၤစၢၤက့ၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်အီၤသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. နီၤလဲၣ်ဂ့ၢ်လဲၣ်ဂ့ၢ်, သဝီဖိတနီၤနီၤမ့ၢ်တၢ်ကီၤလၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဒိၣ်မးလၢကဟ့ၣ်လီၤက့ၢ်လဲၤဒီးက့ၢ်သရၣ်လဲၤခီဖျိလၢအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ဝဲတၢ်ယံးတခါလၢဘၣ်ဟ့ၣ် ဝဲဒၣ်တၢ်ခိတၢ်သ့ၣ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ် လၢပယီၤသးခိၣ်န့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ယုဆုၣ် အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂ့ၢ်ဝဲအံၤအယံၤ တမ့ၢ်တၢ်ညီကဒၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်ဘၣ်ဒီးဖဲကျဲညီလၢအဝဲသ့ၣ်ဂီၢ်ခါန့ၣ်သဝီဖိအါဒ်အါဂၤမၤပုၤဝဲဒၣ်တၢ်ဘူးတၢ်လဲၤလၢအလိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်တသ့ဘၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ဖိတထီၣ်ဘၣ်က့ၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမၤနးထီၣ်ဝဲပိာ်မုာ်ပိာ်ခွါတၢ်တသ့လံာ်သ့လံာ်အခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိ, ဖဲမိပါသ့ၣ်တဖၣ်လၢမၤစၢၤ သ့ထဲအဖိတနီၤလၢကမၤန့ၣ် တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့လီၤဆီဒၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ဝဲထဲဖိပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အါန့ၣ်ဒ်ဖိပိာ်မုာ်န့ၣ်လီၤ.

၅. ပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်အတတ်ခိုဆာကုဆူတတ်မအာမသီဒီးတတ်ဆီတလဲမူဒါတတ်ဖဲတတ်မ

“ယဆိကမိတ်လာပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်ကြားကဲဝဲဒုတ်ကုသရ်မုတ်, ကသံသရ်မုတ်ဒီးခိတ်နာ်သုတ်တဖန်လီ.
ယအံင်ဒီးလာယမိမုတ်ကကဲထီၣ်ဘၣ်တတ်သုတ်တဖန်န့ၣ်သနာ်ကယဆူအဝဲသုတ်ဆူကုတနာ်ဘၣ်. ပုတနီၤနီၤလဲ
မလိတတ်ဆူတတ်လီၤအဂၤ ဒီးဖဲအဝဲသုတ်ဟံၣ်ဒီးအဝဲသုတ်မတတ်မသုတ်တဖန်အံၤန့ၣ်လီၤ. ယတမုတ်အိၣ်မူဘၣ်
ဒံးန့ၣ်အဝဲကမုတ်ဟံၣ်ခိတ်လာဟံၣ်ပူဃီပူဃီလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ခဲအံၤန့ၣ်ယဘၣ်မုတ်ဝဲဟံၣ်ခိတ်လာဟံၣ်ပူဃီပူဃီန့ၣ်လီၤ.”
-နီၤထ--- (မုၣ်, ၆၄နံၣ်), ၁---သဝီ, ဒူပျၢ်ယာ်ကီၤချၢ် (လိခဲးပထုဘၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

ပယီၤသုတ်တဖန်တတ်ပညိၣ်လီၤလီၤဆူပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်အအိၣ်. အိၣ်ဂ့ၤတအိၣ်ဂ့ၤ, တတ်မအာမသီအတတ်
မဘၣ်ဒီးသုတ်တဖန်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တတ်ဘၣ်ဒီးဘၣ်ထံးလီၤဆီလာပိတ်မုတ်ဒီးပိတ်ခွါလာအအိၣ်လာကညီတဝါပူ
သုတ်တဖန်ခိမိလီၤပိတ်မုတ်ဒီးပိတ်ခွါအတတ်မသုတ်တဖန်လီၤဆီလိာ်အသးန့ၣ်လီၤ. လာတတ်မအာမသီလီၤ
တံၢ်လီၤဆဲးအပူၤတနီၤ ဒ်အမုတ်တံၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်ဒီးတတ်မတရီၤတပါန့ၣ်ပုၤသုတ်တဖန်တိတ်ဟံၣ်ဝဲတံၢ်ဒ်အံၤဆူ
ပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤဒ်လဲၣ်ဂ့ၤ, တတ်မအာမသီဒိၣ်ဒိၣ်မုတ်မုတ်သုတ်တဖန်လာတတ်မ
အီၤအါလာအအိၣ်ထွဲဝဲဒုတ်သုးပဒိၣ်အတတ်ရဲၣ်တတ်ကျဲၤန့ၣ် ကထီၣ်တတ်လီၤဆီဒိၣ်ဒိၣ်မုတ်မုတ်လာပိတ်မုတ်ဒီးပိတ်
ခွါအဘၣ်စၢၤန့ၣ်တမုတ်တခါလာအဝဲသုတ်ပညိၣ်အီၤဒ်လဲၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်တတ်မအာမသီသုတ်တဖန်
ကထီၣ် တတ်မဘၣ်ဒီးလာပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ခိမိလီၤပိတ်မုတ်ဒီးပိတ်ခွါအိၣ်ဒီးလုာ်လုာ်ထူသနူ
တတ်ဖဲတတ်မလီၤဆီလာအဘၣ်တတ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်အီၤလာကညီတဝါပူၤအယိမုတ်တခါလာအိၣ်ဒီးအစိအ
ကမိဒိၣ်ဒိၣ်မုတ်မုတ်လာတတ်ကထီၣ်သးဒ်အံၤသုတ်တဖန်အပူၤန့ၣ်လီၤ.

ပယီၤသုးအတတ်မအာမသီတခါဘၣ်တခါ အပူၤန့ၣ်မုတ်တတ်လာအလီၤဆီလိာ်အသးလာမဘၣ်ဒီးဝဲဒုတ်ပိတ်
မုတ်ဒီးပိတ်ခွါအယိ အဝဲသုတ်တဟ့ၣ်ကၣ်န့ၣ်မုတ်တတ်လာအရူဒိၣ်လာကကွၢ်မကၣ်ကွၢ်တတ်လီၤဆီလိာ်သး
သုတ်တဖန်အံၤန့ၣ်လီၤ. တတ်ဟ့ၣ်ထီၣ်လာပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်အတတ်ဟ့ၣ်ကၣ်ကွၢ်တတ်မအာမသီဒီးတတ်တြီ
ဆာအကျါအကွၢ်လီၤဆီသုတ်တဖန်ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလာလီၤဟီၣ်ကဝီၤအတတ်ထံၣ်, လာအဝဲသုတ်က
ကွၢ်မဘၣ်ကွၢ်တတ်ဖဲတတ်မ သုတ်တဖန်လာကညီပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်မၤလဲလာကညီတဝါအပူၤဒီးဆီတလဲ
ကွံၣ်ဝဲဒုတ်ပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်အတတ်အိၣ်ဖျါန့ၣ်လီၤ. တတ်ဆီတလဲသုတ်တဖန်အံၤတမုတ်တံၢ်ဒ်သိးလိာ်သးလာ
ကညီပုၤတဝါအပူၤန့ၣ်ဘၣ်, ဘၣ်ဆၣ်ဒီးဘၣ်တတ်မအီၤခိမိလီၤလာတတ်အိၣ်သးအပူၤဒီး ပိတ်မုတ်တဂၢၤဒုတ်စုာ်
စုာ်တတ်ဟ့ၣ်ကၣ်ကွၢ်သုတ်တဖန်အပူၤန့ၣ်လီၤ. တတ်ဆီတလဲလာတတ်တိၢ်န့ၣ်အီၤသုတ်တဖန်မုတ်ဝဲတတ်အုၣ်ကီၤနီၤ
နီၤလာတတ်ဖဲတတ်မသုတ်တဖန်အပူၤလာကညီပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်မၤလဲလာအဝဲသုတ်တမအပူၤဒ်အမုတ်သဝီ
သးပုၤပုၤသုတ်သုတ်လဲၣ်ဒီးကွံၣ်ဖိသုတ်တဖန်, ကသံသရ်သုတ်တဖန်, ဟးဖဲးဟးမတတ်လာတတ်လီၤအဂၤဒီး
မၤစၢၤတတ်လာတတ်ကရၢကရီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. တတ်ဖဲးတတ်မသုတ်တဖန်အံၤတမုတ်တံၢ်ဟံၣ် ယုာ်ခံဒီယံၤပၤဒ်အမုတ်
ပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်ကဘၣ်ဖိၣ်ဝဲအါခါန့ၣ်ဘၣ်, ထီၣ်ဘၣ်န့ၣ်အတတ်အိၣ်ဖျါသုတ်တဖန်အိၣ်ဖျါကထာလိာ်အသး
န့ၣ်လီၤ. တတ်ဟူးတတ်ဂဲၤလာကညီပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်ယုထာဝဲသုတ်တဖန်န့ၣ်ဒ်သိးကမဘၣ်လိာ်ကွၢ်ဝဲတတ်မ
အာမသီန့ၣ်ဒုးဆီတလဲကွံၣ်ပိတ်မုတ်နီၤကစၢ်တဂၢၤစုာ်စုာ်အတတ်မဒီးပိတ်မုတ်အလုာ်လုာ်သကံၣ်ပဝးသုတ်တဖန်
လာကညီတဝါအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်အတတ်ဖဲတတ်မ

“လာယတတ်အိၣ်မူအပူၤန့ၣ်ဒ်ယမုတ်ပိတ်မုတ်တဂၢၤအသိး, ယကဘၣ်ကွၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ဝဲဒုတ်ယမိသုတ်တဖန်လာတတ်ကီ
တတ်ခဲအပူၤလီၤ. ယဘၣ်ယုဝဲဒုတ်တတ်မလာတန့ၢ်အဂီၢ်ဒ်သိးကန့ၢ်ဘၣ်စၢၤဘၣ်ဆါတတ်ဖိတတ်လံးဒ်သိးဒီးယမိသုတ်
တဖန်ကန့ၢ်ဘၣ်တတ်ခွဲးတတ်ယာ်လာကထီၣ်ဘၣ်ကွၢ်အဂီၢ်လီၤ. ယဘၣ်မၤတတ်ဒ်သိးဒီးပိတ်ခွါတဂၢၤအသိးခိမိလီၤယ

မိဒီးယပါခံဂအိၣ်လာဟံၣ်အဃိလီၤ. ယဒိပုၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်ဘူးဒီးယၢဘၣ်. ယအိၣ်ဒီးကရၢၢ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်
ဖျး အလီၢ်လာတၢ်န့ၣ်အဃိယသ့ၣ်ဝဲဒၣ်ကိၣ်လာယကရၢၢ်အပူၤ ဒီးသီးကဒီးန့ၣ်ဘၣ်စ့လၢတၢ်အိၣ်မူပူၤအဂီၢ်
န့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤန့ၣ်ယဟဲဖဲအံၤမ့တမ့ၢ်ကလဲၤဆူတၢ်လီၢ်တတီၤတီၤဒီးသီးကလဲၤပူၤ တၢ်မိတၢ်လံၤတမံၤမံၤဒီးက
စီၢ်ဆါအီၤဆူယသဝီလၢကဒီးန့ၣ်ဘၣ်စ့အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ယဒီးန့ၣ်ဘၣ်စ့သ့ၣ်တဖၣ်လၢကျဲအဝဲအံၤန့ၣ်လၢယဖိသ့ၣ်
တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ယအဲၣ်ဒီးလၢယဖိသ့ၣ်တဖၣ်လဲၤကဲၤသ့ၣ်ပုၤဂၤအသီးလီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အဃိယကဘၣ်မၤ
တၢ်န့ၣ်လီၤ.”

- နီၤဖ---(မုၢ်, ၄၀နံၣ်), ဟ---ဒူဖျၢ်ယၢ်ကီၢ်ရၢၢ် (လါအီၣ်ကူၢ် ၂၀၀၆နံၣ်)

တၢ်ယုဆူၣ်ပုၤမၤတၢ်မိဒီးတၢ်မၤပျံၤမၤဖုး, မၤဟးဂီၤတၢ်မုၢ်တၢ်ဘိသ့ၣ်တဖၣ်, ဆၣ်မိကီၢ်မိဒီးတၢ်မိတၢ်လံၤ
ဘၣ်ထွဲဒီးဟံၣ်ယီၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်မုၢ်တၢ်လၢမၤစ့ၤလီၤသဝီမိတၢ်အိၣ်တၢ်အီအဃိအဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ယုအါထီၣ်
ဝဲအါန့ၣ်ဒီးအလီၢ်ခဲစးဒီးသီးကမၤဘၣ်ပုၤက့ၤတၢ်အိၣ်တၢ်အီသ့ၣ်တဖၣ်လၢဘၣ်တၢ်မၤဟးဂီၤအီၤဒီးပယီၤ
သုးသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးကအိၣ်မူဘၣ်ဝဲအဂီၢ်စ့ၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ပိၣ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်မၤတ့ၢ်တၢ်မၤ အနၢ်ရံၣ်ပုၤပုၤလၢ
တၢ်အိၣ်တၢ်အီအဂီၢ်ဒီးကျိၣ်စ့ တၢ်ဟဲန့ၣ်အဂီၢ်အဃိ, ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မုၢ်ပုၤလၢက
ဘၣ်မၤအါထီၣ်တၢ်မၤခဲစးလၢ ဟံၣ်ချၢတၢ်မၤဒီးသီးကမၤပုၤထီၣ်က့ၤဝဲဒၣ်တၢ်လၢအလီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.
ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ခဲအံၤကဘၣ်မၤအါထီၣ်တၢ်မၤဒီတနံၤလၢစံၣ်ပူၤဒီးဒီတနံၤတၢ်မၤလၢဟံၣ်ပူၤယီၤပူၤလၢခဲ
ဆဲလွံၢ်န့ၣ်ရံၣ်အတီၢ်ပူၤဒီးလၢတၢ်ဝဲအံၤ အဃိမုၢ်တၢ်တခါလၢအဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်လီၤဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်
အိၣ်ချွဲဒီးအဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်လီၤပျံၤလီၤဖုးအပူၤန့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢသုးမိၤစီၢ်ရီၤဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အိၣ်သး
သ့ၣ်တဖၣ်လၢအနးဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်အကျိၢ်အကွၢ်လၢကမၤလီၤစ့ၤကွၢ်ဝဲပုၤပိၣ်ခွါလၢအအိၣ်တ့ၢ်လၢက
ညီကီၢ်ပူၤလၢအဖဲတၢ်မၤတၢ်လၢဟံၣ်ယီၤသ့ၣ်တဖၣ် အနီၣ်ဂံၢ်န့ၣ်လီၤ. ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်
မဲၣ်ဒီးတၢ်ကိတၢ်ခဲအါထီၣ်ခီဖျိလၢကညီပိၣ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်ယုၢ်ကွၢ်ဝဲ ဘၣ်တၢ်ဒုးယၢ်အဝဲသ့ၣ်ဒီးမၤသံကွၢ်
အဝဲသ့ၣ်ဒီးပယီၤသုးဒီးမ့တမ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်ဒီးသုးမုၢ်လၢအထီၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟံၣ်ဖျါ
ထီၣ်လၢပိၣ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်နီၣ်ဂံၢ် လီၤစ့ၤကွၢ်ဝဲလၢ ကီၢ်ပယီၤမုၢ်ထီၣ်တကပၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤနီၣ်မၤယါအီၤ
လၢတၢ်မၤလီၤအပူၤလၢဘၣ်တၢ်တီခိၣ်ရိၣ်ခဲအီၤဒီးကီၢ်ဆၢကသံၣ်ကရၢတဖုလၢတဒီးသန့ၤအသးလၢပုၤနီၣ်
တကၤဘၣ်လၢအတဲဖျါထီၣ်ဝဲပိၣ်မုၢ်ဒီးပိၣ်ခွါခဲလၢ်အတၢ်ချံးယု (၀.၉) ဆူ (၁) န့ၣ်လီၤ. ဖဲပိၣ်ခွါလၢဟံၣ်
ယီၤပူၤလီၤမၤ မ့တမ့ၢ် သံကွၢ်န့ၣ် ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ဟံးထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢ မိၢ်ပံၤဖဲဖုဟံ
ပနီၣ်ယၢ်န့ၣ်တၢ်မၤလၢခဲပိၣ်ခွါမုၢ်ဟံၣ်ခိၣ်အသီးန့ၣ်လီၤ. ဒ်လၢအပူၤကွၢ်ပိၣ်မုၢ်ဒီးပိၣ်ခွါအိၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်နီၤ
လိၣ်သးတၢ်မၤအါဒၣ်တၢ်တက့ၢ် လၢကညီပုၤတဝါအပူၤအဃိ ပိၣ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်ညီန့ၢ်မၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤလၢအ
ဃါ တၢ်မၤပနံးတၢ်ကၤဒီးဟးဝဲဆူသဝီလၢအဘူးသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဝုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤ
အိၣ်ထီၣ်သးလီၤဆီဒၣ်တၢ်လၢတၢ်အိၣ်သးလၢဟံၣ်ဖိယီၤလၢအအိၣ်ဒီးအဖိဆဲးသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တ
ဖၣ်ဘၣ်တၢ်ထံၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အံးထွဲကွၢ်ထွဲဖိဆဲးသ့ၣ်တဖၣ်ဒီး လၢတၢ်န့ၣ်အဃိအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤမၤတၢ်လၢ
စံၣ်ပူၤဒီးတၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢဟံၣ်ယီၤတၢ်မၤအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်စ့ၤဝဲဒၣ်လီၤ.

ဝါသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးပါသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဂ့ၤတအိၣ်ဂ့ၤပယီၤ သုးတၢ်ယုသ့ၣ်တဖၣ်အါထီၣ်ဒီးဟံၣ်ဖိယီၤအမူဒါ
သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အါထီၣ်ဒီး ကဲထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဝဲတၢ်ယံးသ့ၣ်တဖၣ်လၢပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်, အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်
မၤတၢ်အါထီၣ်လၢဘၣ်ဃးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဖျးဒီးကျိၣ်စ့တၢ်ဟဲန့ၣ်လီၤတၢ်မၤန့ၣ်လီၤ. ဟံၣ်ယီၤတၢ်လုၢ်အိၣ်သး
သမူတၢ်ဖဲတၢ်မၤလၢအမၤစ့ၤဟံၣ်ဖိယီၤဒီးသီးတၢ်မၤပုၤအီၤကသုအဂီၢ်တၢ်ကဘၣ်မၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤလၢ
တၢ်ချၢလၢစံၣ်ပူၤသ့ၣ်တဖၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်ဟ့ၣ်ထီၣ်တၢ်မိတၢ်လံၤလၢကဆါ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဆၢကတီၢ်ဖဲန့ၣ်
သ့ၣ်တဖၣ်ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လဲၤကိးဝဲဒၣ်အဖိလၢအဒိၣ်ထီၣ်တဖဲသ့ၣ်တဖၣ်ဆူစံၣ်ပူၤဒီးသီးဒီးကမၤအဖိ
သ့ၣ်တဖၣ်ကွၢ်ဝဲအဝဲသ့ၣ် မၤတၢ်ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဖျးန့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢတၢ်ဒ်အံၤအဃိပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တ
ဖၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ဒီးတၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါသ့ၣ်တဖၣ်အါထီၣ်ဂီၢ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢကဟ့ၣ်ကၣ်မၤပုၤက့ၤတၢ်လၢအလီၤ
မၤမ့တမ့ၢ် ပိၣ်ခွါပုၤမၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်ဘၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပိၣ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်မုၢ်အိၣ်သန့ၣ်က ပိၣ်မုၢ်
သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤမၤတၢ်လၢမိၢ်ပံၤဖဲဖုဟံပနီၣ်ယၢ်ပိၣ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်မၤအပူၤဝဲအဝဲသ့ၣ်ဆဲးဟံးယၢ်ဂၢ်

ကျားအဝတ်သွင်မူဒါသွင်တဖၣ်လၢလၢပွဲၤလၢဟံၣ်ပူၤယီၤပူၤ ကျိၣ်စ့သွင်တဖၣ် ဟံၣ်ယီၤတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ် ချ့ၤဒီးဖိသွင်တဖၣ်အခီပညီၣ်မ့ၢ်ဝဲဟံၣ်မုၢ်သွင်တဖၣ်မၤအါထီၣ်ဝဲတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ ဒ်ဟံၣ်ခိၣ်လၢဟူးဂဲၤလၢဟံၣ် ယီၤတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူအပူၤတၢ်မ့ၢ်တဟံၣ်ပနီၣ်ယးန့ၣ်အဝတ်သွင်ဒ်အံၤသန့က့ၤလီၤ။

ပိာ်မုၢ်လၢခီၣ်ခိၣ်သဝီ, တီၤအူၤကီၢ်ချ့ၣ်ခဲးသ့ၣ်လၢသ့ၣ်တဖၣ်လၢကသုၣ်လၢကတုၤထီၣ်တၢ်အိၣ်ကဒုအလီၢ်တဖၣ်ခီၣ်ဗျီလၢအ ဟံၣ်ဘၣ်တၢ်မၤဟးဂီၤအီၤဒီးနအဖသးကျိၣ်လၢခိၣ်ချ့သးချ့နီၢ်ဂံၢ် (၁၀) အတၢ်ဟူးဂဲၤအဖီလၢသးကျိၣ်ခိၣ်မိမ့ၢ်ဖဲ ၂၃သီ လါအမြ့ၣ် ၂၀၀၆န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ ကညီၣ်ဂံၢ်ဒီးယၢ်ကရူၢ်)

“ဖဲ ၁၅သီ လါအမြ့ၣ် ၂၀၀၆န့ၣ်န့ၣ် နအဖသးမၤသံကွၢ်ယမၢ်ဖဲချ့ၣ်ဟၢခိၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝတ်သွင်ခးအိၣ်အသးနါ ပှၢ်, အစုဒီးအစံၣ်အခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝတ်သံဝဲအလီၢ်ခဲန့ၣ်အမၤဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဒီးတၢ်သဘံၣ်သ ဘုၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ခဲအံၤအဝတ်ဘၣ်ဟံးထီၣ်မူဒါသွင်တဖၣ်လၢအဝဲတၢ်မၤဝဲဒၣ်ဖဲအဝဲတၢ်အိၣ်မူဒီးအခါန့ၣ်လီၤ.”
-နီၢ်တ--- (မုၢ်, ၅၆န့ၣ်), ထ---သဝီ, ဖၣ်ပူၤကီၢ်ချ့ (လါမၤ ၂၀၀၆န့ၣ်)

တၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်အါထီၣ်ဒီးတမ့တမ့ၢ်ပါမ့ၢ်တအိၣ်န့ၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်သွင်တဖၣ်လၢကမၤတၢ်လၢ အံၤလၢဘးန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဖဲးတၢ်မၤဟံၣ်ယုာ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်သ့ၣ်တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိလၢတၢ်ကဆါဝဲအဂီၢ်လၢ လီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤဖျါ ပူၤမ့တမ့ၢ်လဲၤဆါဆူၣ်ပူၤဒီးသဝီလၢအခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်ပနံးတၢ်ကမ့တမ့ၢ်ကန့ၢ် ဘၣ်တနံၤဂီၢ်တနံၤဂီၢ်တၢ်ဘူးတၢ်လဲန့ၣ်လီၤ. ပိာ်မုၢ်သွင်တဖၣ်ဘၣ်ဟးဝဲဒၣ်ဆူသဝီအဂၤအယီၤတၢ်မၤသ့ၣ် တဖၣ်အံၤဆုၤအဝတ်သ့ၣ်ဆူလုၢ်လၢထူသန့သဝီပူၤ တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအချၢန့ၣ်လီၤ. အဝတ်သ့ၣ်ကဘၣ်မၤဝဲဒၣ်မူဒါ လၢအလီၤဆီသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးမၤအါထီၣ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအသီသ့ၣ်တဖၣ်လၢကပၤဆုၤအံၤကွၢ်ကွၢ်တၢ် အါအါဂီၢ်ဂီၢ်လၢ အအိၣ်ဝဲတၢ်ရံးအဝတ်သ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ပိာ်မုၢ်သွင်တဖၣ်မၤတၢ်အါထီၣ်လၢအတဘၣ် ယးဒီးမိၢ်ပံၤဖုဟံၣ်ပနီၣ်ယာ် တၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်,အဝတ်သ့ၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဝဲဒၣ်တၢ်ထံၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢပိာ် မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မၤဒ်အမ့ၢ်ဘၣ်မၤတၢ်ထဲလၢဟံၣ်ယီၤတၢ်မၤလၢတၢ်အိၣ်မူအပူၤဒ်ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ပနီၣ် ယာ် လၢအဝတ်သ့ၣ်သဝီပူၤအသိးန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤတၢ်အဝတ်အံၤမ့ၢ်တၢ် တခါလၢအဟ့ၣ်ဆူၣ်ထီၣ်တၢ် မ့ၢ် စ့ၢ်ကိးတၢ်လီၤဘျးလီၤတီၤခီဗျီလၢအဝတ်သ့ၣ်မိၢ်ပံၤဖုလၢပျၢၤတၢ်မၤန့ၣ်တလီၤစ့ၢ်နီတခါဘၣ်အယီၤန့ၣ်လီၤ.

“ယဒီပုဂံဝံခဲဂဒီးယပတဲထီၣ်ဖိၣ်ဃံဒီးဘၣ်မးအိၣ်ဃုးလာပနီၣ်ကစၢ်ဒၣ်ဝဲလီၤ. ယၢန့ၣ်ယဘၣ်ဝဲဒၣ်ဆီသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးထီးသ့ၣ်တဖၣ်လာယကဆါအီၤ အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ယမၢ်န့ၣ်စ့ဒီးယကပူၤလုၣ်ဒီးထီၣ်န့ၣ်ယမိသ့ၣ်တဖၣ်ဆုကးန့ၣ်လီၤ.”

-နီၢ်ယ--- (မုၢ်, ၆၅နံၣ်), န---သဝီ, ဖၣ်ပုၣ်ကီၢ်ချၢၣ် (လါစဲးပထုဘၣ် ၂၀၀၅နံၣ်)

“ယတၢ်အိၣ်တအိၣ်လာအိၣ်လီၤဘၣ်, ယဃုလီၤဆိစ့လာပူၤအဂီၢ်အိၣ်လာကပူၤဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်, တဘျီတခီၣ်ပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်မးတၢ်တၢ်ပုၤလာကပူၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်အဂီၢ်လီၤ. ပဘၣ်ဝဲဆၣ်ဖိကီၢ်မိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးပဆါအီၤဒီးသီးဒီးပကကုၤဟ့ၣ်ကဒါကပမၢ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

-နီၢ်၁--- (မုၢ်, ၃၉နံၣ်), ဘ---သဝီ, တီအူကီၢ်ချၢၣ် (လါမးၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

“လာယနီၣ်ကစၢ်တဂၤအတၢ်တူၢ်ဘၣ်န့ၣ် ယစ့မၢ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်ယကဘၣ်မးတၢ်တခါခါလာတၢ်ဟဲန့ၣ်အဂီၢ်လာတၢ်န့ၣ်အဃိယဘၣ်ဟးဃုတၢ်မးန့ၣ်လီၤ. ယမၢ်ဆါခီနီၣ် မ့တမၢ် မးဆါတၢ်ကူတၢ်သီးတစဲးဖိန့ၣ်ကမၢ်တၢ်ဂးန့ၣ်လီၤ. ပုၤကညီလာအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တတဲအိၣ်ပဂံၢ်စၢ်ဘၣ်. ပမၢ်တမၤတၢ်ဒီးပစ့တၢ်ဟဲန့ၣ်တအိၣ်စၢ်ကီးဘၣ်. လာတၢ်န့ၣ်အဃိယန့ၣ်ညီန့ၣ်ယဆါတၢ်မိတၢ်လံၤသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ယမၢ်တမၤတၢ်ဒီးမတဂၤသ့ၣ်တဖၣ်ကမၤစၢၤယၤလာကလုၢ်ဒီၣ်ထီၣ် ယဖိန့ၣ်လဲၣ် “တၢ်ဆၢကတီၢ်လာယမိသ့ၣ်တဖၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လီၤကံၢ်ဒီးသီးဒီးသ့ၣ်လုၣ်ဒီးထီၣ်သီသီဖိဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်လာယဂီၢ်န့ၣ်မၢ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လာလီၤကံၢ်ဒီးသ့ၣ်လုၣ်လာအပုၤဒီးလီၤသီဒီးစးထီၣ်လီၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.”

-နီၢ်အ--- (မုၢ်, ၄၅နံၣ်), မ---သဝီ, နူပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ချၢၣ် (လါစဲးပထုဘၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

ဖဲတၢ်လီၤလာပယီၤသုးယုဆူၣ်ဝဲဒၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိန့ၣ်ပိၣ်မုၢ်တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟဲသလုၣ်ထီၣ်အသးအါထီၣ်န့ၣ်လီၤ. တမ့ၢ်ထဲလာအဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်မးဘၣ်ဂီၢ်စံၣ်ပူၤတၢ်မးဒီးဟံၣ်ဃီတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်မးန့ၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ခီဖျိလာတၢ်အိၣ်သးအဖိခိၣ်အဃိအဝဲသ့ၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်ဒီးတၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘါသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤဝဲဒၣ် ဆူတၢ်မးဆူတၢ်မးအပူၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤပိၣ်ခွါလာဟံၣ်ပူၤသ့ၣ်တဖၣ်ပျံၤဝဲလာကဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်မးတၢ်မး အခါခီဖျိလာအဝဲသ့ၣ် ကဘၣ်မးတၢ်လာဟံၣ်ဖိဃီဖိအဂီၢ်လာစံၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. မ့သ့န့ၣ် ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟ့ၣ်ဝဲဒၣ်စုလာတၢ်ကမၤန့ၣ်တၢ်မးလာအလီၤလာပုၤတဂၤလာကလဲၤမးပုၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်အလီၤလာတၢ်မးဆူတၢ်မးမူၤအလီၤဒီးသီးဒီးအဝဲသ့ၣ်အိၣ်တ့ၢ်မးတၢ်လာဟံၣ်ဃီတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်မး မ့တမ့ၢ် လာစံၣ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. နီၣ်လဲၣ်ဂ့ၢ်နီၣ်လဲၣ်ဂ့ၢ်တၢ်ယုသ့ၣ်တဖၣ်လာတၢ်မးဆူတၢ်မးန့ၣ် အိၣ်ဝဲဒၣ်ခဲအံၤခဲအံၤဒီးနကဟ့ၣ်ဝဲဒၣ်စုဆူပုၤကတသ့ကိးဘျီဒဲးဘၣ်. လာတၢ်န့ၣ်အဃိဖိဆဲးသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ် တၢ်ဟံၣ်တ့ၢ်အဝဲသ့ၣ်လာဟံၣ်ထဲတဂၤဖိသ့ၣ်တဖၣ် လဲၤမးန့ၣ်ပယီၤသုးတၢ်အခါန့ၣ်လီၤ. မိၢ်တနီၤနီၤမ့ၢ်တၢ်ကီၢ်လာအဝဲသ့ၣ် အဂီၢ်ဒိၣ်မးလာကဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်ဆၢတံၢ်လာကဆုၢ်ဝဲဒၣ်အဖိသ့ၣ်တဖၣ်လာကမးဝဲဒၣ် တၢ်မးဆူတၢ်မးလာတၢ်န့ၣ်အဃိမိၢ်ပၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆဲးမးတၢ်လာအဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်မူပူၤလာအဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ဖိဃီဖိ အဂၤသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်မ့တၢ်ကီၢ်ထီၣ်လာပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လာတၢ်တီခိၣ်ရိၣ်မဲဟံၣ်ဖိဃီတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်ဖဲတၢ်မးထဲတဂၤစီၤအခါအဃိသဝီတနီၤနီၤမးတၢ်လဲၤတရံးအကျါအကျဲ (မးဒီးမးကၣ်လီၢ်သးလာတၢ်မးအပူၤ) လာကမးလီၤစ့ၤဝဲဒၣ်တၢ်မးဆူတၢ်မးလာဘၣ်တၢ်ယုသ့ၣ်တဖၣ်, လာပိၣ်မုၢ်လာအမ့ၢ်ဟံၣ်ခိၣ်လာကွၢ်ထွဲဟံၣ်ဃီတၢ်လုၢ်အိၣ်သးသမူတၢ်မးသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

“ယတမၢ်တအိၣ်လာဟံၣ်ဘၣ်ဒီးမဲပယီၤသုးဟဲဒီးဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုၢ်လာပကဘၣ်လဲၤမးန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်န့ၣ်ယစ့မၢ်အိၣ်ဒီးယဟ့ၣ်လီၤပုၤတဂၤန့ၣ်စ့ ဒီးသီးဒီးကလဲၤမးတၢ်လာယတၢ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

-မအ--- (မုၢ်, ၂၂နံၣ်), မ---သဝီ, ဖၣ်ပုၣ်ကီၢ်ချၢၣ် (လါယနူအါရဲ ၂၀၀၆နံၣ်)

“ပိတ်မုတ်မိလားအသေးနဲ့အိတ် ၁၄ မှတမာ ၁၅နဲ့ တကဒီးယးပဘဉ်လဲဝဲနဲ့ပယီးအတတ်ဖိတတ်လဲမဲဆာကတီ အဝဲနဲ့မိဖျိ လာယဝဒီးပိတ်မုတ်မိဝဲနဲ့အပါတအိတ်လာဟံဉ်ဘဉ်အဃိလီ။ ယဝဒီးပိတ်မုတ်မိဝဲနဲ့အမိအပါလဲ ကျိဝဲဒဉ်ဂုလျာပုလူနဲ့လီ။ ပဘဉ်ဝဲဒဉ်အဝဲသုဉ်တတ်အိတ်တတ်အိတ်မိဖျိလာအဝဲသုဉ် ဟံလပအိတ်ဒီးမာပဝဲနဲ့ လီ။ မတကမးတကွာထွဲနဲ့ယဖိသုဉ်တဖဉ်ဘဉ်။ ယပတ်တတ်အဝဲသုဉ်လာဟံဉ်ဒီးအဝဲသုဉ်ဟံဉ်ဝဲဒဉ်မဲဆာကတီ အဝဲနဲ့လီ။ ယဖိခါဆေးဒီးနုဘဉ်တတ်လီကိတ်မိဖျိ လာတညဉ်ဂီဝဲအဃိလီ။ တတ်ဆာကတီတအိတ်လာယက ဘဉ်ကွာထွဲအိတ်အဂီဘဉ်၊ ယဘဉ်လဲတတ်မိဖျိလာသဝီသးပုလူဟံဉ်လီတတ်ကလုခဲအဲလပကဘဉ်လဲဝဲနဲ့ပယီး အတတ်ဖိတတ်လဲသုဉ်တဖဉ်နဲ့လီ။ ယလဲဝဲနဲ့ပယီးအတတ်နဲ့ဝဲဒဉ်အသီတဆဲဘျဉ်နဲ့လီ။”

-နီမ--- (မုဉ်, ၃၈နီ), ၁---သဝီ, ဖဉ်ပုဉ်ကီဉ် (လါဒဉ်မဲဘထဉ် ၂၀၀၅နီ)

ပုမိသုဉ်သုဉ်တဖဉ်လာ ၁---သဝီ, ဖဉ်အဉ်ကီဉ် ဟံဉ်ကျိထီဝဲဒဉ်တတ်မဆူဉ်မာစီးတတ်မလောနအအဂီလတုထီဝဲဒဉ် ကုဉ်ကီ - လု ကုဉ်ကီကျဲမဲ လါမ ၂၀၀၄နီနဲ့လီ။ ပုသဝီလာအအိတ်သုဉ်လီအသးမဲနဲ့ဘူးဒီးကျဲကပသုဉ်တဖဉ်အဝဲသုဉ်ဘဉ်လဲဝဲလဲလာတတ်ကသူ အီလတတ်တုထီဝဲကျဲအဂီနဲ့လီ။ မိဖျိလာဆာကတီအဝဲနဲ့မုတ်ဆာကတီလာတတ်မုတ်ဘိအတတ်လဲတရဲအကတီအဃိပုမတတ်မိ အါဒါအါဂနုဉ်မုတ်မိဝဲဒဉ်ပိတ်မုတ်သးစာသုဉ်တဖဉ်ဒီးပိတ်မိသုဉ်တဖဉ်လာအဝဲသုဉ်အမိအပသုဉ်တဖဉ်ဘဉ်အိတ်တတ်မတတ်လာစံဉ်ပုသုဉ်တဖဉ် နဲ့လီ။ (တတ်ဂီး ကညီဂုဉ်ပိဉ်းယာ်ကရူ)

ဖဲဟဲကွဲလဲလဲမတတ်မဆူဉ်မာစီးတတ်မလောအလဉ်ဂံလဉ်ဘါသုဉ်တဖဉ် လာပယီးသုးအဂီဝံအလီ ခံနဲ့ ပိတ်မုတ်သုဉ်တဖဉ်ဘဉ်ကွာဆဉ်မဲ ဒီးတတ်ဖဲတတ်မလောဟံဉ်ယီတတ်လုအိတ်သးသမူဒီးကအိတ်မူအိတ် ဂဲလောကျိဉ်စုတတ်ဟဲနတ်တတ်ဖဲတတ်မလောတတ်ကွာထွဲတတ်မုတ်ဘိသုဉ်တဖဉ်နဲ့လီ။ လာတတ်ကထီဝဲသးအ ပုနဲ့, ပိတ်မုတ်သုဉ်တဖဉ်နဲ့ဘဉ်မတတ်လီလာပုသုဉ်မတတ်အမုတ်မာပုလောတတ်မလောဟံဉ်ယီ တတ်လုအိတ်သးသမူ, မတတ်လာစံဉ်ပုသုဉ်တဖဉ်ဒီးမနုပယီးသုးအတတ်လာအဝဲသုဉ်ဘဉ်လဲမာပဲနဲ့ပိတ် မုတ်သုဉ်တဖဉ်တိခိဉ်ရိဉ်မဲဝဲအဝဲသုဉ်ဟံဉ်ယီတတ်လုအိတ်သးသမူလာတတ်ယုခိယုသုအါအါဂီဂီအဖိလဉ် လာဘဉ်တတ်ယုအီဒီးပယီးသုးသုဉ်တဖဉ်အဃိ,လာတတ်နုအဃိအဝဲသုဉ်လဲတလာကွံဉ်တတ်ဟူးတတ်ဂဲ လာအဂသုဉ်တဖဉ်သီးဒီးကဟ့ဉ်အါထီတတ်ဆာကတီလာဖဲတတ်မတတ်လာတတ်အိတ်မူအိတ်ဂဲအဂီနဲ့ လီ။ တတ်မာယးသုဉ်တဖဉ်နုဉ်ဒ်ယံဉ်ဒ်နုဉ် လာတတ်အိတ်သးအပုဖဲဝဒီးပါသုဉ်တဖဉ်တအိတ်လာကမာ

စာတင်လားဟံင်လီတင်လုာ်အိင်သးသမူပူၤဘၣ်အယိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ, တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါသ့ၣ်တဖၣ်
 ဒီးသဝီဖိအတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်တၢ်အဝဲသ့ၣ် ဒ်အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဝဲသးသမူအတၢ်လိာ်ဘၣ်လီၤဆီန့ၣ်
 လီၤ. ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လဲလိာ်ဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်မူ လၢကမၤဘၣ်လိာ်တၢ်ယုၤအါထီၣ်သ့ၣ် တဖၣ်လၢ
 အဝဲသ့ၣ်တၢ်မၤအပူၤဒီးမ့ၢ်ကျဲ တဘိလၢလဲၤကပၤကွၢ်ဝဲဒၣ်လုာ်လၢထူသန့တၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲ
 သ့ၣ်န့ၣ်လီၤမၤတၢ်လၢတၢ်အိၣ်မူတၢ်ဖဲးတၢ်မၤအဂီၢ်န့ၣ်အါထီၣ်, သန့က့မ့ၢ်တၢ်တခါလၢအမၤစၢၤလီၤကွၢ်
 တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ,တၢ်ဘူၣ်တၢ်ဘါသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးကရူၢ်တၢ်ဖဲးသကိးမၤသကိးတၢ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ကညီမုၢ်ပုၤအိၣ်ကမံၤလၢအအိၣ်လၢတၢ်အိၣ်မူသ့ၣ်အလီၢ်ဖဲလူၤသီကီၢ်ဆၣ်, ဖၣ်ပုၤကီၢ်ချၢနီၣ်အိၣ်မူလၢတဖၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်အိၣ်
 ကဒုအလီၢ်အဖီလၢ, ပုၤဃုာ်ဒီးအဖီတဂၤ ခီဖျိလၢပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်မၤဟးဂီၢ်အဟံၣ်အယိၣ်ဖဲ ၂၀၀၆န့ၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ.
 (တၢ်ဂီၤ: ကညီဂီၢ်ဝီၤဒီးယၢ်ကရူၢ်)

တၢ်အိၣ်သးလၢတၢ်လုာ်ပွဲၤဖျိးအပူၤန့ၣ်, မ့ၢ်တၢ်တခါလၢအါဒၣ်တၢ်ကွၢ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဝဲသ့ၣ်ဆၢ
 တံာ်ဝဲလၢတၢ်အိၣ်မနုၤသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်တၢ်စိာ်အီၤလဲၣ်ဒီးတၢ်ဖိတၢ်လံၤဒ်လဲၣ်တကလုာ်လၢဟံၣ်ဖိယိဖိက
 ဘၣ်စိာ်အီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ကွၢ်ဝဲဒၣ်သဝီအတၢ်အိၣ်ကတဲာ်ကတီၤသးလၢတၢ်ကယုၤဟးထီၣ်ချ့ဖဲနအဖသး
 ကျိၤ ဟဲဘူးဒီးသဝီန့ၣ်တဘျီတခိၣ်ဘၣ်တၢ်ထီၣ်သတြီၤကွၢ်အီၤဒီးတၢ်ကွၢ်ပယီၤသးဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကရၢကရီ
 ထီၣ်သးမူၤမူၤနီၢ်နီၢ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဟူးဂဲၤအခါ ဒ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်ဟံၣ်ခိၣ်ကရၢကရီထီၣ်အဝဲသ့ၣ်ဖိ
 သ့ၣ်တဖၣ်ဝဲသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဘူးတံာ်,တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢအရ့ဒ်သ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်တၢ်စိာ်ယုာ်လၢသဝီချ့ယုာ်
 ဒီးတၢ်လၢအရ့တခိၣ်ဘၣ်ဒီးဖိဒ်ဖိသ့ၣ်နီတကၤတဘၣ်တၢ်ဟံၣ်တၢ်အီၤဘၣ်. ဖဲဟဲတုၤဝဲလၢတၢ်အိၣ်မူသ့ၣ်အ
 လီၢ်ခါန့ၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တုၤတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်ဒီးသ့ၣ်ပုၤပူၤ တၢ်ဖိတၢ်လံၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢကတုၤထီၣ်တၢ်အိၣ်
 ကဒုအလီၢ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ကွၢ်ကဟုကယာ် ဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ပုၤလၢအဆိက့ဒီးဘူးတံာ်လၢဟးတသ့
 ကွၢ်တသ့သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးသကိးဖိလၢသဝီပူၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးမၤတၢ်လၢတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ဘျီထီၣ်ဒီးကရၢကရီထီၣ်
 ကွၢ်တဖၣ်တၢ်လီၢ်လၢဖိသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

မဲ ၂၀၀၆ နှင့် သဝီမီလူလူသီကီဆာ် ပုလီအိၣ်ကမံၣ်ဒုသဝီမိၣ်မုၣ်သုၣ်တဖၣ်တုၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်အိၣ်ကဒုအလီၢ်တဖၣ်တုၣ်မဲပုၣ် ပုၣ်မိၣ်လူၤ နအသးမိသုၣ်တဖၣ်တုၣ်ထီၣ်ဒုးတၢ်ဒီးဒွဲၣ်အူကွဲၣ်အဝဲသုၣ်ဟံၣ်သုၣ်တဖၣ်အမဲၣ်ညါအိၣ်ဆီလီၤအသးဘူးဒီးအသဝီအသိၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ ကညီၣ်ဂၢ်ဝီၣ်ဒုးယၢ်ကၢၤ)

မိၣ်မုၣ်သုၣ်တဖၣ်ဒုသဝီသးပုၣ်အသိး

“ယကဲဝဲဒၣ်သဝီသးပုၣ်မဲယသဝီပုၣ်န့ၣ်ယံာ်ဝဲဒၣ်လွၢ်န့ၣ်လံၤလီၤ. ပုၤသဝီမိသုၣ်တဖၣ်ယုထၢထီၣ်ယၤလီၤ. မူဒါလၢသဝီသးပုၣ်အဂီၢ်န့ၣ်မုၢ်ဝဲဘၣ်ကွၢ်ထွဲသဝီမိဒီးမၤတၢ်လၢအဝဲသုၣ်ခၢၣ်စးန့ၣ်လီၤ. လၢအပူၤကွဲၣ်န့ၣ်သဝီသးပုၣ်မဲပသဝီန့ၣ်မုၢ်ဝဲဒၣ်ဟံၣ်ခါသုၣ်တဖၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ခီၣ်မိၣ်လူၤနအသးသုၣ်တဖၣ်မၤအၢမၤနးအဝဲသုၣ်ဒဲအဝဲသုၣ်, ထီအဝဲသုၣ်ဒီးထူတၢ်အဝဲသုၣ်အဃိပုၤဟံၣ်ခါသုၣ်တဖၣ်တအဲၣ်ဒီးကဲဒီးကဲသဝီသပုၣ်တဘျီနီတ ဘျီလၢဘၣ်. မဲနအသးသုၣ်တဖၣ်ဟဲန့ၣ်လီၤဆူသဝီပုၤခါ ဒီးယုဝဲပုၤဝဲတၢ်မိ, ပုၤမိးတၢ်မိဒီးလုၣ်သုၣ်တဖၣ်လီၤ. ညီနီန့ၣ်ယလဲၤဟံၣ်ပုၤသဝီမိသုၣ်တဖၣ်အခဲခီၣ်မိၣ်လူၤယဘၣ်ယိၣ်လၢအဝဲသုၣ်(နအသး) ကမၤအၢမၤနးယပုၤသဝီမိအဃိန့ၣ်လီၤ. အါဒၣ်တၢ်တက့ၢ်ပုၤသဝီမိလၢလဲၤယုၣ်ဒီးအဝဲသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်တဲပယီၤကျိၣ်မုၢ်တဘျီဘၣ်န့ၣ်ပယီၤသးဒဲအဝဲသုၣ်အမဲၣ်, ဖျီထုးအဝဲသုၣ်ခိၣ်ဆူဒီးတၢ်အဝဲသုၣ်န့ၣ်လီၤ.”

-နီၤလ--- (မုၢ်, ၃၄ နံၣ်), သဝီသးပုၣ်, ထ---သဝီ, ဒူပုၣ်ယၢ်ကီၤချၢ် (လိယနူၤအါရဲ ၂၀၀၆ နှံၣ်)

ပယီၤသးသုၣ်တဖၣ်အတၢ်အိၣ်သးအပူၤန့ၣ်, တၢ်ဖဲးတၢ်မၤအခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိလၢသဝီသးပုၣ်ဘၣ်မၤဝဲန့ၣ်မုၢ်ဝဲတၢ်တိခိၣ်ရဲၣ်မဲန့ၣ်သဝီမိအတၢ်ရဲ လိၣ်ဒီးလိၣ်ဟံၣ်ကဝီၤသးခိၣ်သုၣ်တဖၣ်ဒီးသးမိသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်လီၢ်တၢ်လၢအဝဲအံၤအပူၤန့ၣ်သဝီသးပုၣ်တဲပျါဘၣ်က့ၤပယီၤသးအတၢ်ယုသုၣ်တဖၣ်ဆူသဝီမိလၢအဂၤသုၣ်တဖၣ်အအိၣ်, ဟံးဝဲမူဒါလၢသဝီမိအတၢ်ဟံၣ်သုၣ်ဟံးသးအပူၤဒီးထီၣ်န့ၣ်ဂုၣ်ကျဲၤစးမၤဘၣ်လိာ်ဝဲဒၣ်ပယီၤသးလၢကမၤလီၤစၢၤအတၢ်ယုသုၣ်တဖၣ်ဒီးကမၤလီၤစၢၤတၢ်မၤအၢမၤသီသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ခီၣ်မိလၢပယီၤသးအတၢ်မၤအၢမၤသီသဝီသးပုၣ်သုၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်အဃိ လၢတၢ်န့ၣ်အဃိဟံၣ်မုၣ်သုၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအဝဲသုၣ်လၢကဟံၣ်ထီၣ်မူဒါဒီးသးသဝီသးပုၣ်န့ၣ်လီၤ. မိၣ်ခါသုၣ်တဖၣ်အဒိ- ဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဒုၣ်ဟံ

ကမၢ်အဝဲသ့ၣ်လၢအအိၣ်ဒီးတၢ်ဆဲးကျိး ဒီးကညီဒီးကလုာ်စၢ်ဖှိၣ်ကရၢ၊ မၤစၢၤခၢၣ်အံၣ်ယုၣ်ဒီးဟ့ၣ်ဝဲဒၣ် တၢ်အိၣ်ကဒုအလီၤလၢအဝဲသ့ၣ်ဒီးတၢ်တြီၢ်ဝဲဒၣ်ကညီဒီးကလုာ်တၢ်ထုၣ်ဖျးသး မ့ၢ်ဒိၣ် (ခၢၣ်အံၣ်အဲလ်အ့ၣ်) လၢအ ငး ဝဲဒၣ် နအဖ အသးအတၢ်ဟးဝုၤဝီၤန့ၣ်ဘၣ်. ဝဲန့ၣ်န့ၣ် ပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ် ဒီးတၢ်ထံၣ်လၢ နအဖသးသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်တမၤအာဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ် တဖၣ်အါအါဘၣ်. လီၤဆိဒၣ်တၢ်ပိာ်မုၢ်သး ပုၤခိဖျိလၢအဝဲသ့ၣ်အလုၢ်လၢ အိၣ်လၢကဘၣ်ဟံၣ်ကဲဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်သးပုၤသ့ၣ်တဖၣ်, ကစၢ်မိဒီးမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဖဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ရၢလိာ်သးလၢပယီၤသးခိၣ်လၢအသးစၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးပုၤမုၢ်ပုၤ မ့တမ့ၢ် ပုၤ သးပုၤပိာ်မုၢ်လၢသဝီပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၢၤန့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်အိၣ်သးအပူၤလၢမိၢ်ပၤဖဲဖုလၢပျၢၤမၤ ဝဲလၢအမ့ၢ်တၢ်ကိးလၢအလီၤဟံၣ်ကဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢပုၤမုၢ်ပုၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ကိးအီၤလၢမုၢ် မ့တမ့ၢ် ဖဲ (အဖွၢၤ) လၢပယီၤကျိၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢလံာ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤနအဖသးခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ကိး ဝဲသဝီသးပုၤမုၢ်လၢ “မိ” န့ၣ်လီၤ. တၢ်အဝဲအံၣ်ဟံၣ်လီၤဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ် တဖၣ်တၢ်မၤဘၣ်လိာ်တၢ်ဆူၣ် ထီၣ်အလီၤအလၢဒီးအဝဲသ့ၣ်အါဒ်အါဂၤဟံးန့ၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်န့ၣ်ဘျးလၢတၢ်အဝဲအံၣ်အဖိခိၣ်လၢကမၤတၢ်အိၣ် ဒီး တၢ်ကူၣ်တၢ်ဆးလၢပယီၤသးခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်လၢကမၤလီၤမၤဒီးမၤလီၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်တၢ်ယုၣ်သ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢဘၣ်တၢ်မၤအါထီၣ်သဝီသးပုၤမုၢ်နီၣ်ဂံၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါအီၤအါ ထီၣ်လၢပုၤတဝါသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤခိဖျိလၢအဝဲသ့ၣ်ပတၢ် အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်ဒီးမ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ကွၢ်လိလၢပိာ်မုၢ် အဂၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢကဟံးဖိၣ်ထီၣ်မူဒါလၢဟံၣ်ခိၣ်ယိခိၣ်ဒ်တၢ်တၢ်ပိာ်လၢတၢ်ဖိခိၣ်အသးန့ၣ်လီၤ. လၢ တၢ်အိၣ်သးခဲလၢအပူၤန့ၣ်, လၢတၢ်န့ၣ်အယိပုၤတဝါသ့ၣ်တဖၣ် ယုၣ်ထၢထီၣ်ဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အါ ထီၣ်ဒီးအါထီၣ်လၢကဟံးဝဲဒၣ်မူဒါလၢသဝီသးပုၤန့ၣ်လီၤ.

“ပုၤပိာ်ခါသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကဲဝဲဒၣ်သဝီသးပုၤ တဘျီဘၣ်ဒီးပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ကဲဝဲဒၣ်သဝီသးပုၤခိဖျိလၢပ ယီၤသးမၤသဲဝဲဒၣ်သဝီသးပုၤဖဲအပူၤကွၢ်တယံာ်ဒီးဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိ ပုၤပိာ်ခါသ့ၣ်တဖၣ် ကဲဝဲဒၣ် သဝီသးပုၤတဘျီဘၣ် ဒီးပုၤပိာ်မုၢ်သ့ၣ်ကဲဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. နအဖအသးသ့ၣ်တဖၣ်သဲကွၢ်ပုၤလၢဘၣ်မနုၤအယိပုၤ ပိာ်ခါသ့ၣ်တဖၣ်ကဲဝဲသဝီသးပုၤဘၣ်လဲၣ်ဒီးပစံးဆၢအဝဲသ့ၣ်လၢနသုပုၤမၤသဲဝဲဒၣ်သဝီသးပုၤတဂၤအယိပုၤပိာ် ခါသ့ၣ်တဖၣ်ကဲဝဲသဝီသးပုၤတဘျီဘၣ်.”

-နီၤမ--- (မုၢ်, ၃၂နံၣ်), ဟ---သဝီ, ခုပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ရၢၣ် (လၢမးရး ၂၀၀၅နံၣ်)

“သဝီသးပုၤခဲလၢန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်လီၤ. ပုၤပိာ်ခါသ့ၣ်တဖၣ်ကဲဝဲဒၣ်သဝီသးပုၤတဘျီဘၣ်ခိဖျိလၢပယီၤသး အစၢ်အန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်အယိဒီးအဝဲသ့ၣ်တပယီၤတဘျီဂၤဂၤဘၣ်, လၢတၢ်န့ၣ်အယိအဝဲသ့ၣ်တအံၣ်ဒီးတဲတၢ်ဒီး ပယီၤဘၣ်. လၢပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ် မ့ၢ်တၢ်လၢအဂၤတစးဖိခိဖျိလၢအဝဲသ့ၣ်တဲတၢ်ဒီးပယီၤသးဘျီအယိ န့ၣ်လီၤ. ပယီၤသးမ့ၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်လၢပကဘၣ်လဲၣ်ဒီးထံၣ်လိာ်သး ဒီးအဝဲသ့ၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဆၢလံာ်လၢ မ့ၢ်ခဲးတၢ်န့ၣ်သန့ကုပကဘၣ်လဲၣ်လီၤ. ခဲအံၣ်န့ၣ်ယကဲဝဲဒၣ် သဝီသးပုၤသဲဝဲဒၣ်သးလိလံာ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤသဝီဖိ သ့ၣ်တဖၣ်ဃုထၢထီၣ်ယၢန့ၣ်လီၤ. ယမူဒါလၢသဝီသးပုၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်ဃုထၢထီၣ်တၢ်လံာ်တမံၤမံၤ ဒီးယဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤအဝဲသ့ၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ် မ့ၢ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်လၢဃုန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ဖိတၢ်လံာ်တမံၤမံၤဒီးပက ဘၣ်ဃုန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဃုအိၣ်လိးပုၤဒီးပကဘၣ်ဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ပစမ့ၢ်တအိၣ်သန့ ကုပဂ့ၢ်လိာ်အဝဲသ့ၣ်တသ့ဘၣ်. တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲအိၣ်ကတၢ်လၢယကီၢ်လၢယလဲၣ်ခိဖျိဘၣ်ဒ်ယမ့ၢ်သဝီသးပုၤတဂၤ အသးန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်ဃုဝဲလုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပယီၤသးသ့ၣ် တဖၣ်မ့ၢ်ဃုဝဲလုၢ်လၢမ့ၢ်န့ၣ်ဒါဒီးယဘၣ် ဟးဃုန့ၣ်အီၤလီၤ. တၢ်အဝဲအံၣ်ကဲထီၣ်တၢ်တံာ်တၢ်လၢပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်ဒိၣ်မးခိဖျိလၢ အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်မၤ စၢ်ကိးန့ၣ်လီၤ. ပသဝီပုၤဟံၣ် အိၣ်ဝဲ၄၅ဗျီန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢယတီၢ်ဗျီထီၣ်ထဲအဗျီ၃၀န့ၣ်လီၤ. (ဒ်သီးက မၤလီၤစၢၤပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဃုန့ၣ်လီၤ). ပုၤ သဝီဖိခဲလၢန့ၣ်မၤအိၣ်ဃုးလီၤ. ပအိၣ်စၢ်ကိးဒီးသးကျိး သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးပမၤသ့ၣ်တစးတစးဒ်သီးဒီးပကဒီးန့ၣ်ဘၣ်စတၢ်ဟံးန့ၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.”

-နီၤခ--- (မုၢ်, ၅၃နံၣ်), သဝီသးပုၤ, န---သဝီ, ခုပျၢ်ယၢ်ကီၢ်ရၢၣ် (လၢယနူၤအါရဲ ၂၀၀၆နံၣ်)

“ဒံၣ်ခၢ်ဘၣ်အၣ် သးသ့ၣ်တဖၣ်မၤအၤမၤနးဝဲဒံၣ်ပုၤဟံၣ်ခါတနီၤမဲ ၂၀၀၃န့ၣ် မဲမိကုၢ်ဟဲမဲအံၤန့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢ တၢ်ဂၢ်အဝဲအံၤဃီန့ၣ်ပုၤဟံၣ်ခါသ့ၣ်တဖၣ်ကဲဝဲဒံၣ်သဝီသးပုၤတဘျီဘၣ်ဒီးဟံၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်စးထီၣ်မၤဝဲဒံၣ် တၢ်မၤဒ်သဝီသးပုၤအသးန့ၣ်လီၤ. တချုးလၢယကဲဝဲဒံၣ်သဝီသးပုၤန့ၣ်ပုၤဟံၣ်မုၢ်ကဲဆိလၢယမံၣ်ညါတဂၤလီၤ. ဒီ ဖျါလၢပုၤဟံၣ်ခါသ့ၣ်တဖၣ်ကဲတၢ်ဒီးပယီၤသးဒီးဒံၣ်ခၢ်ဘၣ်အၣ်တဘျီနီၤတမံၤအဃီလီၤ.”

-နီၤဘ--- (မုၢ်, ၄၅န့ၣ်), ၁---သဝီ, ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ချၢ် (လၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၀၀၅န့ၣ်)

တၢ်ပနီၣ်ဒီး

နီၢ်ဂံၢ် (၆၆၃) ဟဆၢဒုးယၤဂံၢ်ဝီရံၣ်ကျဲၤ
တၢ်ဒီးသအသးဂံၢ်ဝီပုၤဟ့ၣ်ကူၣ်ဟ့ၣ်ဖးကရူၢ်

ဆူ

မိ (သဝီ) သးပုၢ်

ဆၢန့ၣ်ဖိခါ (ယၤ) ဘုသးသၤထၢၣ်, ပဲ, အံသ့ၣ်, ညၣ်အၣ်ဒီးသိလၢအအိၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢမိအသဝီ တုၤလၢ မံၢ်ဖလံသး ကလၢ (သးစခနး) ခဲမုၢ်ဆၣ်န့ၣ်တက့ၢ်. တၢ်အဝဲအံၤမုၢ်တၢ်လၢအၤခၢ်, မိခါတၢ်ဆၢကတီၢ်တအိၣ်ဘၣ်. ခဲမုၢ်ဆၣ်မဲ ၄သီ, လၢဇၤတြၢအါရံၤ ၂၀၀၄န့ၣ်အန့ၢ် န့ၣ်တက့ၢ်. မိကဘၣ်ဟဲဆူမံၢ်ဖလံတပူၤဃီဃုၣ်ဒီးသဝီသးပုၢ်မုၢ်လၢအၤလၢထ---သဝီ န့ၣ်လီၤ.

အိၣ်ဒီးတၢ်သံကွၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢနကဘၣ်ခံးဆၢန့ၣ်လီၤ.

(ဆဲးလီ) ၃/၂၀၀၄

သးခိၣ်မုၢ်န့ၣ်

မံၢ်ဖလံသးကလၢ (သးစခနး)

“မဲနအဖၣ်မိခါအိၣ်မဲန့ၣ်ခါန့ၣ် အဝဲသ့ၣ်ဃုဝဲဒံၣ်လုၢ်ခံၣ်ဆူပအိၣ်တလၢတဘျီ လၢကတီၢ်န့ၣ်ဝဲဒံၣ်အဝဲသ့ၣ် တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မဲ ကၣ်လုၢ်ခံၣ်သးကလၢတၢ်လီၤ တုၤဆူကုၢ်ဒီး န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဒုၣ်စၢၤယၢ်ဒုၣ်မးဒီးယၢ်ဝဲ ဒံၣ်ပုၤနီၣ်ရံၣ်လုၢ်န့ၣ်ယထီၣ်တၢ်တသ့စၢ်ကီၢ်ဘၣ်. ကျိၢ်မိလၢအလဲသ့ၣ်တဖၣ်တဂ့ၢ်နီၤတဒုဘၣ်ဒီးတုၤမၤအဝဲ သ့ၣ်ဟဲတုၤတုၤသဝီပုၤဒီးအဝဲသ့ၣ်ဟးကုၤတကဲအါအါလၢဘၣ်. ပတဒုးကဒုၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢမတၢ်ကီၢ်ဒုၣ်မးလၢပ ကဘၣ် ဃုဝဲဒံၣ်လုၢ်လၢကလဲၤအဂီၢ်ဒီးလၢတၢ်န့ၣ်အဃီအဝဲမၤလီၤစ့ၤန့ၣ်ကုၤပုၤလၢလုၢ်တခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပတက ဒုးဒုၣ်စၢ်ကီၢ်အဝဲသ့ၣ်လၢတၢ်ဒုၣ်စၢၤ ဒီးအဝဲသ့ၣ်မၤလီၤဖုၣ်န့ၣ်ပတၢ်ဒုၣ် စၢၤဒီးတဲပုၤလၢပကဘၣ်လဲၤဝဲန့ၣ်အဝဲ သ့ၣ်တၢ်တုၤဖဲပျီဖးထီၣ်န့ၣ်လီၤ. ပမၤအဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်လီၤပုၤလုၢ်ကစၢ်အပုၤဒီးအဝဲသ့ၣ်တဲဝဲလၢကဟ့ၣ်ဝဲဘၣ်ဆၣ်မဲ လုၢ်ကစၢ်ဟဲတုၤတုၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ် တဲဝဲလၢပယီၤသးသ့ၣ် တဖၣ်တဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်စ့ၤနီၤတဘျီဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ် န့ၣ်အဃီပုၤသဝီမိအနီၢ်ကစၢ်ဒံၣ်ဘၣ်ဟ့ၣ်လီၤလုၢ်ကစၢ်စ့ ၁၅,၀၀၀ကုး လၢကမၤစၢၤလုၢ်ကစၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် လီၤ. ပမၤတၢ်ဒ်အံၤန့ၣ်ဒ်သးဒီးကမၤစၢၤလိာ်သးတဂၤဒီးတဂၤဘၣ်ဆၣ်ပုၤတနီၢ်န့ၣ်က ဒုးပဒုၣ် တၢ်လၢ တၢ်ဝဲ အံၤအဃီလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပတဘၣ်မၤတၢ်လၢပကဘၣ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ

-နီၤခ--- (မုၢ်, ၅၃န့ၣ်), သဝီသးပုၢ်, န---သဝီ, ဒူပုၢ်ယၢ်ကီၢ်ချၢ် (လၢယနူၤအါရံၤ ၂၀၀၆န့ၣ်)

တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအမုၢ်တၢ်ယုထၢထီၣ်ဟံၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သဝီသးပုၢ်အသးန့ၣ်တမုၢ်တၢ်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ် လၢလၢပုၤပုၤတခါလၢအမၤလီၤစ့ၤဝဲဒံၣ်တၢ်မၤအၤမၤသီ သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်. ဒ်လဲၣ်ဂုၤဒ်လဲၣ်ဂုၤ. ပုၤလၢမၤ တၢ်လၢတၢ်အပတီၢ်အဝဲအံၤန့ၣ် ဘၣ်တၢ်မၤပျံၤအဝဲသ့ၣ်ခဲအံၤခဲအံၤဒီးအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဒုးယၢ်ဒီးဘၣ်တၢ် စံၣ်ညိၣ်ဖဲပုၤသဝီမိသ့ၣ်တဖၣ်မုၢ်တဖၣ်ကနၣ်ဝဲဒံၣ်တၢ်မၤလီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ယုခဲအံၤခဲအံၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ် လီၤ. ဟံၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်န့ၣ်အဃီအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်အိၣ်ဝဲဒံၣ်လၢတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်အကဆူးလၢက ကွၢ်ဆၢၣ်မဲဝဲဒံၣ်ပယီၤသးခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဒီးကဘၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါလၢကကွၢ်ဝဲဒံၣ် ပယီၤသးသ့ၣ်တ

ဖတ်တံအိတ်သးဒီးယုမာလီၤစၢၤဝဲဒၣ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်မၤဒီးတၢ်ယုသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. သဝီသးပှၢ် ပိတ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအၢမၤနး အဝဲသ့ၣ်ဒီး နအဖ သးသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်စံၣ်ညီၣ်တအိၣ်လၢအဝဲ သ့ၣ်အဂီၢ်ဘၣ်ခိဖျါလၢတၢ်မၤအၢမၤသီ အဝဲအံၤမၤဘၣ်လိာ်ဝဲဒၣ်ပယီၤသးအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢတၢ်အပ တီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအမ့ၢ် ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်စိတၢ်ကမီၤလၢန့ၣ်ဖိသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဖိခိၣ်ဒီးလၢ တၢ်န့ၣ်အယိပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်ဒိၣ်စိလၢပိာ်မုၢ်အဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

နံၣ် ၂၀၀၀ ၁၀သီ, လါအီကူၣ် ၂၀၀၀နံၣ် သးမုၢ်ဒိၣ် ၅၅နံၣ်တၢ်မၤလၢကဝီၤသးမုၢ်ဒိၣ်မုၢ်နံၣ်တၢ်ပနီၣ်	မုၢ်နံၣ် တၢ်လိာ်[---]
ခူ မုၢ်---(---သဝီ)	
မိ (သဝီ) သးပှၢ်ဆၢန့ၣ်ယၢပှၢ်သဝီဖိယဲာ် ဂၤလၢအဟဲတုၤဖဲမဟါန့ၣ်ပမၤအဝဲသ့ၣ်ကျိၣ်, ဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်တကျိၣ်ဘၣ်ဒီး ကုၤဃၢ်ဖျါးကွံာ်ဆူသဝီပူၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အဝဲအံၤန့ၣ်ယသးပှၢ်ထီၣ်တၢ်ဒိၣ်မးလီၤ. ဖဲနဒီးန့ၣ်ဘၣ်လံာ်ပရၢအဝဲအံၤ တဘျီဃီဆၢန့ၣ်ယၢပှၢ်သဝီဖိယဲာ်ဂၤဃုာ်ဒီးမဟါတနံၣ်ပှၢ်သဝီဖိလၢအကုၤဃၢ်ဖျါးကွံာ်ယဲာ်ဂၤန့ၣ်တက့ၢ်. ပတူၢ်လိာ်ခိၣ်ဆၢဝဲဒၣ်ပှၢ်သဝီဖိလၢ--သဝီန့ၣ်ဂ့ၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးသ့ၣ်ညါလၢပဆးလဲၤဒီးအံၤတသ့ဘၣ်. ပမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပှၢ်သး ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးနမ့ၢ်အိၣ်ဒီးလၢပကဍုဒီးနၢအၢအၢသီသီန့ၣ်ပရူသ့လီၤ. ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ကဲထီၣ်သးအံၤန့ၣ်ပသးမဲတသ့ဘၣ်. မိသဝီသးပှၢ်ကဘၣ်ဟဲတံၢ်န့ၣ်လံာ်အုၣ်ကီၤလၢပှၢ်သဝီဖိပိာ်ခွါတဂၤလၢအသးနံၣ်အိၣ် တဆံဃးနံၣ်လၢအအိၣ်လၢမိအသဝီ န့ၣ်လီၤ. ဆူမံာ်ညါန့ၣ်ပကဆၢတံာ်လၢပှၢ်ကညီလၢအတအိၣ်ဒီးလံာ်အုၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်မုၢ်ဝဲဒၣ်ဒုၣ်ဒိၣ်ဒီးပကဟးဂဲၤထီၣ်ဒါအဝဲ သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ပဒုးသ့ၣ်ညါတံာ် ခိၣ်ချသး နီၣ်ဂံၢ် (၂) သ့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢာ်ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ဂ့ၢ်အဝဲအံၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဂံၢ်ကီၤမုၢ်ဟဲကဲ ထီၣ်သးတမံၤမံၤဒီးမုၢ်ဝဲဒၣ်ပှၢ်သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် အမူဒါလီၤ. ပတသ့ၣ်ညါလၢမုၢ်မိအသဝီန့ၣ်မၤကွၢ်ပှၢ်မိန့ၣ်လီၤ. နအိၣ်မုၢ် ဘၣ်ဒီးအိၣ်, လၢခဲန့ၣ်တဘၣ်တဲလၢပအၢတဂ့ၢ်. ပဍုဒီးမိသ့ၣ်အသဝီန့ၣ်ခိဖျါလၢတၢ်ဂံၢ်တၢ်ကျိၤအဖိခိၣ်လီၤ. ပဃုတုၢ်ဝဲဒၣ်လၢာ်ဘၣ်ဆၣ် တဟဲတုၤဘၣ်လီၤ. ပဃုဝဲဒၣ်ပှၢ်က ညီဘၣ်ဆၣ်အဝဲသ့ၣ်တမၤတၢ်နီၣ်တမံၤဘၣ်ဒီးကုၤဃၢ်ဖျါးကွံာ်ဝဲလီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယိတၢ်ဂံၢ်တၢ်ကျိၤတအိၣ်လၢကဒုးအိၣ်နၢ တၢ်လိာ်ဖဲန့ၣ်ဘၣ်. နမ့ၢ်တဟဲဘၣ်ဒီးနအိၣ်လၢနသဝီပူၤမုၢ်ဘၣ်န့ၣ်အိၣ်, တၢ်အဝဲအံၤမုၢ်တၢ်ဂံၢ်ခဲလၢာ်လၢကဒုးသ့ၣ်ညါန့ၣ်လီၤ.	
တၢ်ပနီၣ် နီၣ်ဂံၢ် (၆၃) ခိၣ်သးချၢ် သးဒု (--) သးခိၣ်မိ---	[ဆးလီၤ] သးဒုခိၣ် (--) သး တၢ်မံာ်ညါခိၣ်သးချၢ် (၆၃) ---သးကလၢ (သးစခဲနး)

-အထ---(ခွါ, ၄၂ နှစ်), ထ---သမီး, ဒုပျော်ယုန်ကီရည် (လိဒ်ခဲဘက် ၂၀၀၂ နှစ်)

[illegible]

-နိမ္မိတ---(မှတ်၊ ငှက်နှင့်)၊ သဒ္ဓါနှင့်၊ ထ---သဒ္ဓါ၊ ဒုပ္ပယ်ယာဘိက္ခို (လမ်းမှူး ၂၀၀၆နှင့်)

“သဝီသးပုၤသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဃုထၢထီၣ်အီးဒီးနအဃးသုၣ်တဖၣ်တၢ်ဃီဘၣ်, အါဒၣ်တၢ်ကၢၢ်န့ၣ်အဝဲသုၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဃုထၢထီၣ်အီးဒီးပုၤသဝီစီၣ်န့ၣ်လီၤ. ညီၣ်န့ၣ်အဝဲသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်မၤပိၣ်မုၢ်, ဝီၣ်ဃီလၢပုၤပိၣ်သုၣ်တဖၣ်တူၢ်ဝဲဒၣ်တပုၤဘၣ်ဖဲတၢ်တီၢ်အဝဲသုၣ်ခဲအံၤဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်ဘၣ်အဝဲသုၣ်ခဲအံၤဝဲအံၤလၢ ပယီၤသုးသုၣ်တဖၣ် [ဖဲပိၣ်မုၢ်သုၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်တီၢ်အီးဒီး မအၢမၤနးအီးစုၤဝဲန့ၣ်လီၤ]. လၢတၢ်န့ၣ်အယိဝဲတၢ်လီၢ်အဝဲန့ၣ်ပုၤတအံၣ်ဒီးကဲသဝီသး ပုၤနီတဂၤဘၣ်. သဝီတနီၤနီၤန့ၣ်မၤဝဲဒၣ်တၢ်လဲတဝ်းတၢ်လီၢ်တၢ်လးဒီးအဝဲသုၣ်ဆီတလဲသဝီသးပုၤခဲအံၤဝဲအံၤခဲန့ၣ်တၢ်ဃီမတမၤတလဲတၢ်ဃီန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဂၤအဝဲအံၤယိဝီမုၢ်စီၣ်သုၣ်တဖၣ်လၢအသးနီၣ်အိၣ်ဝဲတ ဆဲန့ၣ် မတမၤ တဆဲးနီၣ်သုၣ်တဖၣ်တစီၣ်တၢ်ဃီအဝဲသုၣ်ဟူးဂဲဒီးသဝီသးပုၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢအဝဲသုၣ်တီၢ်ခိၣ်ခိၣ်ဝဲဒၣ်သဝီစီၣ်သုၣ်တဖၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်ပာ်ကဲအဝဲသုၣ်ဝီၣ်ဃီလၢပုၤအါဂၤသုၣ်ညါဝဲလၢအဝဲသုၣ်န့ၣ်ဘၣ်တၢ်သိၣ်လိအီးဒီးသဝီသုၣ်ကသးပုၤသုၣ်တဖၣ်ဒီးညီၣ်န့ၣ်သီခါဖေးဒီးသုၣ်တဖၣ်အယိအဝဲသုၣ်သုကမၤအဝဲသုၣ်တဆီကမၤသုၣ်တဖၣ်တသဘၣ်.”

-နီအ- (မည်), ဘ- -သဝီ, ဒုပျက်ယက်ကီရုန် (၁၉၉၄နံ)

“ပိတ်ခါသုတ်တဖန်နှင်ကဲဝဲဒၣ်သဝီသးပုၤတဘျဉ်ဘဉ်ဒီဗျီလာအဝဲသုၣ်မၢ်ဟးဒီးပယီၤသးန့ၣ်, ပယီၤသးသုၣ်တဖန်တီၢ်အဝဲသုၣ် ယီၤတံၢ်အဝဲသုၣ်ဒီးမၤဖျၢၣ်အဝဲသုၣ်န့ၣ်လီၤ. တဘျီတခါၣ်ပိတ်မုၢ်သုၣ်တဖန်ဘဉ်တံၢ်မၤအမၤနးအဝဲသုၣ်စၢ်ကီးလီၤ. ပမၤဝဲဒၣ်တံၢ်လဲၤတဝံးမုၢ်ဒါလာအဘဉ်ဃးဒီးသဝီသးပုၤ, ဒီးဗဲတၢ်ဆၢကတီၢ်မၤလီၤဘဉ်န့ၣ်

လာနကဘၣ် ကဲသဝီသးပုၤဒီးနကဘၣ်ကဲန့ၣ်လီၤ. ပိာ်မုာ်လၢအအိၣ်ဒီးအဟူးအသး မ့တမ့ၢ် အိၣ်ဒီးမိဆဲးသ့ၣ် တဖၣ်ပာ်သ့ၣ်ဝဲစ့ၢ်ကိးဒီးတဘျီတခီၣ် မိာ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်တအိၣ်ဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢကဒုးအိၣ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ် ဘၣ်.”

—စိဘ— (၉၁, ၃၈နံၣ်), ထ—သဝီ, နုသထူၣ်ကီၢ်ချၢ် (လါအီကူၣ် ၂၀၀၅နံၣ်)

မ့တမ့ၢ်ဘၣ်ဒီးပိာ်မုာ်တနီၤနီၤဟံးန့ၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်လီၢ်တၢ်လၢလၢအမ့ၢ်သဝီသးပုၤတၢ်ဆၢကတီၢ်ဖးယံာ်အ တီၢ်ပူၤခီဖျိလၢတၢ်လီၤပျံၤလီၤဖးသ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်ဘၣ်အယိန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အိၣ်သးဒီးအံၤသ့ၣ်တဖၣ်အ ပူၤန့ၣ်ပိာ်မုာ်တဂၢၤစုာ်စုာ်န့ၣ်သ့ၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ် တၢ်ယူးယိၣ်ဟံးကဲသ့ၣ်ခီဖျိ လၢအပူၤသဝီမိအအိၣ်ဒီးပယီၤသး သ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်ဘျးဒီးအဝဲသ့ၣ်ခီဖျိ လၢအဝဲမၤတၢ်ကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်လၢတၢ်မၤစ့ၤလီၤဝဲဒၣ်တၢ်ယု သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်မၤအၢမၤသီလၢအဂၢၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

“ယကဲသဝီသးပုၤယံာ်ဝဲဒၣ်တဆဲးပာ်န့ၣ်လီၤ. ပူၤသဝီမိသ့ၣ်တဖၣ်မၤယကဲသဝီသးပုၤလီၤ. ယဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ် မာ် ဒီးတၢ်ကီတၢ်ခဲသ့ၣ်တဖၣ်မဲတၢ်တဆဲးပာ်န့ၣ်အတီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. ယသဝီအပူၤန့ၣ်ပူၤသဝီမိအိၣ်ဝဲဒၣ်(၄၈၀) ဂၢန့ၣ်လီၤ. နအဖပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်တဲသ ဝီသးပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်တခီၣ်ခီၣ်မဲဝဲဒၣ်ပူၤသဝီမိသ့ၣ်တ ဖၣ်တသ့ဘၣ်လီၤ. ပတီခီၣ်ခီၣ်မဲပပူၤသဝီမိသ့ၣ်ဂၢၤလီၤသန့ၣ်ကပူၤသဝီမိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်မၤဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်နီၢ်က စၢ်တၢ်မၤဒီးတအိၣ်ဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢကမၤန့ၢ်နအသးမိသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ကိးဆၢကတီၢ်ဒီးဘၣ်.”

—ဒထ— (မုာ်, ၅၂နံၣ်), သဝီသးပုၤ, ခ—သဝီ, နုသထူၣ်ကီၢ်ချၢ် (လါနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၀၀၅နံၣ်)

ပိာ်မုာ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးန့ၣ်ဘၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်လဲၤခီဖျိလၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်မၤအပူၤလၢအမ့ၢ်သဝီသးပုၤဒီးအဝဲသ့ၣ်မၤ အါထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်သ့ၣ်နုးနုးလၢ အဝဲသ့ၣ်တၢ်န့ၣ်ဖိန့ၣ်ကမိၤအပူၤဒီးတၢ်စိတၢ်ကမိၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်မၤ ဘၣ်လိာ်က့ၤတၢ်န့ၣ်လီၤ. ပိာ်မုာ်သ့ၣ်တဖၣ်အါဒ်အါဂၢၤဟူးဂဲၤဟ့ၣ်ထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်မၤသ့ၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အ ပတီၢ်ဒ်အမ့ၢ်မိာ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးပိာ်မုာ် သးပုၤသ့ၣ်တဖၣ်အယိ မၤပျံၤဝဲဒၣ်ပယီၤသးခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးသးဖိ သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးလၢတၢ်န့ၣ်အယိမၤဘၣ်လိာ်က့ၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤစ့ၤလီၤပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ယုလၢသဝီပူၤ န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤဘၣ်လိာ်က့ၤခဲအံၤခဲအံၤသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဟံးန့ၣ်က့ၤတၢ်ဘျးတၢ်ဖှိၣ်လၢမိာ်ပံၤဖုအတၢ် ဟဲလီၤစၢၤတၢ်ထံၣ်လၢအမ့ၢ်တၢ်ဟံးကဲဝဲဒၣ်ပိာ်မုာ်သးပုၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်အိၣ်သးတခါအပူၤ လၢအဘၣ်ထွဲဒီးကညိဂ့ၢ်ဝိဇ္ဇးယာ်ကရူၢ်ပျံၤပူၤယုတၢ်ကစီၣ်န့ၣ် နအဖသးခိၣ်လၢအဟူးဂဲၤလၢဖၣ်ပူၣ်ကီၢ် ချၢ်ဟ့ၣ်လီၤဝဲဒၣ်တၢ်ကလုာ်လၢသဝီသးပုၤမုာ်အိၣ်လၢကဆၢန့ၣ်အိၣ်သဝီမိတနီၤလၢအမ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤခိးတၢ်ဖိ သ့ၣ်တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်သးကျိၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. သဝီသးပုၤမုာ်သ့ၣ်ညါဝဲလၢပူၤသဝီမိသ့ၣ်တဖၣ်ကဘၣ်တၢ် မၤဆူၣ်အဝဲသ့ၣ်လၢကဟးဝဲဒၣ်လၢသးကျိၤအမဲာ်ညါဒ်အမ့ၢ်ပုၤရဲၤပျံၤကွံာ်မ့ၢ်ပီၤန့ၣ်လီၤ. သဝီသးပုၤမုာ်လဲၤ ဝဲဒၣ်ဆူသးခိၣ်အိၣ်ဒီးဂ့ၢ်လိာ်ဝဲလၢတမၤအပူၤသဝီမိလဲၤဘၣ်န့ၣ်လီၤ. သးခိၣ်တဲဝဲဒၣ်လၢပူၤသဝီမိသ့ၣ်တ ဖၣ်တအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်လီၤပျံၤအပူၤဘၣ်ဘၣ်ဆၢၣ်မ့ၢ်ပီၤအိၣ်ဧတအိၣ်ဧန့ၣ်သဝီသးပုၤမုာ်သ့ၣ်ညါဝဲလီၤ. အဝဲသ့ၣ်မၤတၢ်အၢၣ်လီၤလၢကလဲၤဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်လီၢ်ဘၣ်ဆၢၣ် သးခိၣ်ကဘၣ်စၢတၢ်အခိၣ်ဒီလဲၤယုာ် ဒီးအိၣ်ခီဖျိ သဝီသးပုၤအံၤပျံၤဝဲဒၣ်မ့ၢ်ပီၤန့ၣ်လီၤ. လၢကျဲးန့ၣ်.အဝဲသ့ၣ်တဂၢၤတဂၢၤမ့ၢ်ယီၢ်တၢ်ဘၣ်မ့ၢ်ပီၤ ဒီးအဝဲသ့ၣ်ကသံဝဲခံၣ်လၢကန့ၣ်လီၤ. ဝဲန့ၣ်သးခိၣ်အံၤ ပျံၤဝဲဒၣ်မ့ၢ်ပီၤစ့ၢ်ကိးအယိ ကလဲၤဝဲအဂီၢ်လဲၤဝဲ တဘျီဘၣ် အမဲာ်ညါအတအိၣ်ဒီးဟံးလီၤအသးသမူလၢတၢ်လီၤပျံၤအပူၤဘၣ်အယိ, သးခိၣ်အံၤ မဲာ်ဆုးဒီးသးပုၤမုာ်အံၤအမဲာ်ညါသးထီၣ်စ့ၢ်ကိးတၢ်ဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ.

“ဒီပမ့ၢ်ဝဲဒၣ်သဝီသးပုၤမုာ်သ့ၣ်တဖၣ်အသး ပကလဲၤဒီးနအဖသးမိသ့ၣ်တဖၣ် ဒီပမ့ၢ်တၢ်သးန့ၣ်ပလဲၤတဘျီ ကိးဘျီဒီးဘၣ်. ပတဲအဝဲသ့ၣ်လၢပကခိးတၢ်လၢမုာ်ခါခါသန့ၣ်က မ့မုာ်မုာ်န့ၣ်ပတကးလဲၤခိးတၢ်ဒီးပခိးစၢ် ကိးတၢ်တဘျီဘၣ်.လၢတၢ်န့ၣ်အယိပခိးန့ၣ်တၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်လၢမုာ်ခါခါဒီးပသမဲသမိးကွၢ်ကတၢ်အိၣ်သး သ့ၣ်တဖၣ်စ့ၢ်ကိးလီၤ.”

—နီၢ်မ— (မုာ်, ၃၂နံၣ်), ဟ—သဝီ, နုပျာ်ယာ်ကီၢ်ချၢ် (လါမးၣ် ၂၀၀၅နံၣ်)

“ပဘဉ်လဲၤမၤဝဲဆဲးသါ (တၢ်မၤဆူဉ်တၢ်မၤဘဉ်ဃးပှၤဆှၢတၢ်ကစီၣ်လၢသုးဒဲကဝီၤ အဂီၢ် ဒီးတၢ်ခ့ၣ်တၢ်ပှၤအတၢ် မၤ အကလုာ်ကလုာ်သ့ၣ်တဖၣ်) တၢ်မၤခဲအံၤခဲအံၤလီၤ. ယလၢဝဲဒၣ်ဆူန့ၣ်အသုးဖီအိၣ်ဒီးတဲအဝဲသ့ၣ်လၢကပ တုာ်ကွဲာ်တၢ်ခါလီၤ တၢ်ကလုာ်ဘဉ်ဃးဆဲးသါတၢ်မၤ, ဘဉ်ဆဉ်အဝဲသ့ၣ်တသးအိၣ်ပတုာ်ကွဲာ်ဘဉ်. ယတဲအဝဲ သ့ၣ်ဘဉ်ဃး တၢ်အိၣ်သးလၢယသဝီပှၤ, သဝီမၤဝဲသဝီဆဲးဆဲးဖီဒီး ယံာ်ဝဲဒၣ်ဒီးသုးဒဲကဝီၤဒီးပှၤသဝီဖီသ့ၣ်တ ဖၣ်ပှၤအဖီဒီးဘဉ်မၤတၢ်လၢတန့ၢ်အဂီၢ်တန့ၢ်အဂီၢ်လၢကမၤစၢဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ဖီဖီန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ် အဃိကမၤဝဲဒၣ်တၢ်ဂၤလၢပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်ကပတုာ်ဆဲးသါတၢ်မၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဝဲလၢတမၤတၢ်ညီလၢ ကပတုာ်ဆဲးသါတၢ်မၤအဂီၢ်ဘဉ်ခီဖျိလၢအဝဲသ့ၣ်သုးဒဲကဝီၤန့ၣ်မၤဒဲကဝီၤလၢအဒိၣ်ကတၢ်ဒီးဒုးယၤသုးဂံၢ်ဂီၢ်ခိၣ် အတၢ်လီၤခိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢခဲအဝဲတဲကုၤယၤလၢ လၢအပူၤကွဲာ်န့ၣ်ပမၤဝဲဒၣ်ပှၤခဲဂၤလၢဆဲးသါတၢ်မၤဒီးခဲအံၤ န့ၢ်ပကမၤကုၤထဲတၢ်န့ၣ်လီၤ.”

-ဒအ---(မုၢ်, ၄၃နံၣ်), သဝီသးပှၤ, မ---သဝီ, ဖၣ်ပူၢ်ကီၢ်ရၢၣ် (လိယန့ၢ်အါရံ ၂၀၀၆နံၣ်)

“ယတဲန့ၣ်အသုးသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤဃုတၢ်အါအါ ဆူပှၤသဝီဖီသ့ၣ်တဖၣ် အအိၣ်န့ၣ်ပှၤသဝီဖီသ့ၣ်တ ဖၣ်မၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်လိာ်ဘဉ်တသ့ဘဉ် ဒီးအဝဲသ့ၣ်မၤဃုတၢ်န့ၣ်ကဘဉ်ဃုဝဲတဘျီတစဲးတဘျီတစဲးန့ၣ် လီၤ. ခီဖျိလၢပမၤတၢ်မၤခဲလၢာ်တဝဲဘဉ်ဆၢဘဉ်ကတီၢ်ဘဉ်န့ၣ်လီၤ. ဝံၤအလီၤခဲန့ၣ်ခိၣ်ချ့သုးချ့မၤဘဉ်လိာ်ကုၤ တၢ်ဃုဆူသဝီဖီသ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ.”

-ဒထ--- (မုၢ်, ၅၇နံၣ်), သဝီသးပှၤ, ဖ---သဝီ, ဖၣ်ပူၢ်ကီၢ်ရၢၣ် (လိနီၣ်ဝဲဘဉ် ၂၀၀၆နံၣ်)

ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟံၣ်မိဟံၣ်ကမိၤအါထီၣ်လၢအဘဉ်ဃးတၢ်ကဲဝဲဒၣ်သဝီသးပှၤန့ၣ်မၤတၢ်တၢ်လၢအဒိၣ် အမၤလၢမိၢ်ပၤဖဲအတၢ်စံၣ်ယဲၤအပူၤလၢအမၤပိာ်ခါသ့ၣ်တဖၣ်မၤတၢ်ကြးဝဲဘဉ်ဝဲလၢအဝဲ သ့ၣ်အဂီၢ်လၢ ကကဲဝဲဒၣ်ခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ကညီပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အဝဲသ့ၣ်အသးလၢအမၤဝဲဒၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ထီၣ် တၢ်အသိးဒီးတၢ်သ့ၣ်န့ၣ်သးလၢတၢ်မၤစၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်ကရၢကရီဒီးမၤလီၤစၢကွဲာ်တၢ်ဃုအကလုာ်ကလုာ် လၢပယီၤသုးသ့ၣ်တဖၣ်ဃုဝဲလၢအနီၣ်ကစၢအဂီၢ် န့ၣ်လီၤ. ပှၤအါဂၤသ့ၣ်ညါဝဲဒၣ်လၢပယီၤသုးဖီသ့ၣ်တ ဖၣ်မၤသံဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤသ့လၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်စံၣ်ညီဘဉ်, အဃိပှၤသဝီဖီသ့ၣ်တဖၣ်ဟံၣ် ကဲ ဝဲဒၣ်သဝီသးပှၤပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤခီဖျိလၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သးလၢဟ့ၣ်လီၤအသးလၢန့ၣ်သဝီဖီအ ဂီၢ်အဃိဒီးမၤတၢ်တခါလၢမၤအါထီၣ်ဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်မိတၢ်ကမိၤဒီးတၢ်လီၤဟံၣ်ကန့ၣ်လီၤ.

တၢ်အဝဲအံၤတမၤယမူဒါဘဉ်

“အဝဲသ့ၣ်ဆူန့ၣ်ပှၤလံာ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်လၢတၢ်မိတၢ်လံာ်သ့ၣ်တဖၣ်, အဝဲသ့ၣ်ကွဲးဝဲဒၣ်စၢကီၤလၢကွၢ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်ကမၤ သဝီသးပှၤဖဲပှၤသဝီဖီသ့ၣ်တဖၣ်မၤတမၤလၢပှၤ အဝဲသ့ၣ်တၢ်လိာ်ဘဉ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. စ့ထဲလဲၣ်ထဲလဲၣ်ဒီးမဲတၢ်ဆၢက တီၢ်အခါမဲလဲၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကွဲးဝဲဒၣ်လၢန့ၣ်လီၤ. တဘျီတခီၣ်န့ၣ်ပသးအန့ၣ်ဒိၣ်မးခီဖျိလၢလံာ်ဟ့ၣ်လီၤတၢ်ကလုာ်အဃိ ဒီးပဟံၣ်ကဲအဝဲသ့ၣ်လၢနီၣ်အုၣ်ကွဲာ်ခဲန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဃုဝဲဒၣ်ပှၤသဝီဖီလၢသးသ့ၣ်အစီၤလီၤလၢခဲမၤ (၃၂ကံလီ) ဒီးဘု သး(၁၁နး)မဲမဟါတလါန့ၣ်လီၤ. မ့မၤယသဝီန့ၣ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဃုဝဲဟုသးယဲၤန့ၣ်, နာ်ကုယဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ထဲဟုသးဃုသ လီၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဃုဝဲသးသ့ၣ်အဖျါခဲကထီလီၤ. ဘဉ်မန့ၢ်အဃိအဝဲသ့ၣ်လိာ်ဘဉ်ဝဲဒၣ်သးသ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမဲတၢ် ဆၢကတီၢ်မဲတၢ်ကျဲၤဃုကျဲၤမိတၢ်ဆၢကတီၢ်န့ၣ်လဲၣ်. ယကတီၢ်ဆါအဝဲသ့ၣ်လၢန့ၣ်သ့ၣ်တကြးမၤလီၤဝဲဒၣ် တၢ်မဒိၣ် (ပယီၤ သးမၤ) အသုးအသ့ၣ်ဒီးအံၤဘဉ်. ပကဘဉ်အိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါဒီးတၢ်ကူၣ်သ့လၢပတၢ် ခဲတၢ်ကတီၢ် အပူၤဖဲပ မၤလၢပှၤဝဲဒၣ် အဝဲသ့ၣ်တၢ်ဃုဆူသ့ၣ်တဖၣ်အံၤတသ့ဘဉ်အခါန့ၣ်လီၤ. မဲယတဲတၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဝဲဒၣ်လီၤခဲ, ပတလိာ်ဟ့ၣ်ဝဲဒၣ်တၢ် လၢအဝဲသ့ၣ်ဃုဝဲသ့ၣ်တဖၣ်လၢဘဉ်. ပှၤသးစၢဖီလၢယသဝီ ပှၤတဂၤမၤဘဉ်တၢ်မၤသံအီၤဒီးတၢ်မၤဘဉ်ဒိဘဉ်ထံးတအိၣ် ထီၣ်ဘဉ်. ဘဉ်ဆဉ်ဒီးသဝီသးပှၤလၢသဝီအဂၤန့ၣ်ပျံတၢ်ဒိၣ်မးလီၤ. အဝဲသ့ၣ်န့ၣ်ဘဉ်တၢ်တီၢ်အံၤခဲအံၤခဲအံၤလီၤ. သဝီသး ပှၤမုၢ်လၢအဂၤန့ၣ်ဘဉ်တၢ်တီၢ်အံၤလီၤတၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်ဘဉ်လဲၤတၢ်မဲပှၤခါလီၤတၢ်ကလုာ်တဘျီဂၤတဘျီဂၤန့ၣ်လီၤ. မုၢ်န့ၢ်ခါ စၢကီၤအဝဲသ့ၣ်ဘဉ်လဲၤတၢ်ဒီးဟဲကုၤလၢဟံၣ်ဖဲဂီၤခီလွၢ်န့ၣ်ရံၢ်န့ၣ်လီၤ. မတဂၤကသ့ၣ်ညါလဲၣ်ပှၤသုးဖီသ့ၣ်တဖၣ်မၤမၤဝဲဒၣ်

တၢ်တမံမံဆူသဝီသးပုၤမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အအိၣ်ဖဲမုၢ်န့ၣ်ဆၢကတီၢ်ခါန့ၣ်လီၤ. ပုၤသဝီမိလၢယသဝီသ့ၣ်တဖၣ်တလိၣ်တူၢ် ဘၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်ဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်မုၢ်ကိးပုၤဒီးပတလဲၤဘၣ်. ယမုၢ်ဝဲဒၣ်ထဲသဝီသးပုၤဒီးယတမုၢ်ပုၤဒီးတၢ်ဖိဘၣ်. ယသ့ၣ်ညါလၢယကဘၣ်ရဲဒီးပယီၤပဒိၣ်အပုၤဒီးပုၤတူၢ်တၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဖဲအလီၢ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲအဝဲသ့ၣ်မၤယလဲၤမၤတၢ်ဒိ ပုၤဒီးတၢ်ဖိအသိးန့ၣ်ယဝ်ၢ်လိာ်အဝဲသ့ၣ်လီၤ. တၢ်အဝဲအံၤတမုၢ်ယမူဒါဘၣ်. သဝီသးပုၤမုၢ်သးစၢ်သ့ၣ် တဖၣ်လၢသဝီအဂၤ သ့ၣ်တဖၣ်မၤယလဲၤဃုာ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်, အဝဲသ့ၣ်တဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်လိာ်ဘၣ်လၢယကအိၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အဂၤက တူၢ်ဘၣ်တၢ်ဒိလဲၣ် ဖဲအဝဲသ့ၣ်ထံၣ် ဝဲလၢအဝဲသ့ၣ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်ဟးဒီးပယီၤသးဖဲမုၢ်န့ၣ်တၢ်ခံးယိာ်အခါန့ၣ်လီၤ. ယတဲဝဲဒၣ် ပယီၤသးမိၣ်ဒိၣ်ဖိတဂၤပျီၤပျီၤလၢ, ဟံလီၤကွၢ်အဒိနမၤ မတမုၢ် နဖိမုၢ်ဘၣ်တၢ်ကိးအဝဲသ့ၣ်ဒီးကညီတၢ်ဟံဆၢကဃုာ်လၢတၢ် အိၣ်သးတခါဃီအဖီလၢ, အဝဲသ့ၣ်မုၢ်ကိးနဖိမုၢ် မတမုၢ်နမၤထဲတနၤဖိဖိဒီးမတမၤတၢ်နီတမံဆူနဖိမုၢ်အိၣ်မတမုၢ်နမၤ အိၣ်ဘၣ်သန့ကကတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဒိလဲၣ်. အဝဲသ့ၣ်ပျံ့ပုၤယလီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ဒီးသဝီသးပုၤမုၢ်လၢသဝီအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ် လဲၤဝဲန့ၣ်လီၤ. သဝီသးပုၤမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်မၤမုၢ်ဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်အသးဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်တၢ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ထွဲကွဲၣ်န့ၣ်ဝဲအ ဝဲသ့ၣ်ကိးပုၤဖဲအဝဲသ့ၣ်အိၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤမုၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်အုၣ်ကီၢ်နီၢ်နီၢ်လၢဘၣ်တၢ်မၤအိးပုၤဂၤ သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. မုၢ်ယန့ၣ်ပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်တအဲၣ်ဒီးလၢယကလဲၤဘူးလၢအဝဲသ့ၣ်ကပၤဘၣ်, ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်ခီဖျိလၢ ယနၢအုၣ်လီၤကတၢ်တမံမံဒီးပိာ်မုၢ်လၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အဒိၣ်တၢ်ဂၤ---ယတဲအဝဲသ့ၣ်လၢ, နမုၢ်တအဲၣ်ဒီးတၢ်အဝဲ အံၤဘၣ်န့ၣ်, ယကတီၢ်ဖျါထီၣ်ဆူခိၣ်န့ၣ်ပုၤဘၣ်မုၢ်ဘၣ်ဒါ လၢထးတပတီၢ်လီၤ. ယဆိမိၣ် န့ၣ်အဝဲသ့ၣ် ပျံ့ဝဲဒၣ်တၢ်ကွၢ်ဆၢၣ် မံာ်တခါအံၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤသးဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပျံ့ဃုာ်ဝဲဒၣ် ပသဝီခီဖျိလၢတၢ်ဂၤအဝဲအံၤန့ၣ်လီၤ. မုၢ်သဝီလၢထံၣ်ကျိာ်ဘးခီ တဖျၢၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ထံၣ်ဘၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဒီးတအိၣ်ဒီးတၢ်ဆၢကတီၢ်လၢကအိၣ်ဘူးအဂီၢ်ဘၣ်.

တၢ်ဘၣ်အဘၣ်သီသ့ၣ်တဖၣ်မၤန့ၣ်ကွၢ်ယၤ ဒီးယတအဲၣ်ဒီးကဲဝဲဒၣ်သဝီသးပုၤလၢဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်မုၢ်ကန့ၣ်ပကလုာ်န့ၣ်က မုၢ်တၢ်လၢအဘၣ်လီၤ, ဘၣ်ဆၣ်တၢ်လၢပတဲသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တကန့ၣ်ပုၤဘၣ်. တၢ်အံၤမုၢ်တၢ်လၢအမၤမဲာ်ဆူးပုၤဒီးက တီၤတရီတပၤပုၤဖဲပယီၤသးသ့ၣ်တဖၣ်တဝဲလၢ ပကဒိနမံာ်အခါလီၤ. ယသးန့ၣ်ပုၤဒီးသိးအဝဲသ့ၣ်တၢ်ဂၤအသိးသန့က အဝဲသ့ၣ်ကတီၢ်တရီတပၤယလီၤ. တၢ်အဝဲအံၤအဝဲသ့ၣ်မၤဝဲတဘျီနီတဘျီဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်မၤပျံ့ယလၢကဝးယၤဒီးကျိၤ ဒီး ဆၢကတီၢ်ဖဲန့ၣ်မုၢ်ဆၢကတီၢ်အကတၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်တီၢ်ယၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်အဝဲန့ၣ်ခီဖျိလၢအဝဲသ့ၣ်တဲယၤလၢကဝးယၤလၢကျိ အယိဒီးယတဲခဲးအဲးအဝဲသ့ၣ်လၢခးတခီ, ခီဖျိလၢနဝတသးဟ့ၣ်လီၤသုကျိၣ်ၣ်ၣ် လၢသုကဘၣ်ခးယၤအယိလီၤ. အဝဲသ့ၣ်ထူး ထီၣ်ဒီးသ့ၣ်တဖၣ်လၢကမၤပျံ့ယၤ အဂီၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်တဲယၤလၢပုၤမုၢ်ပုၤသးပုၤလီၤပျံ့လီၤဖးတဂၤဝံၤပုၤသးဖိအကျိတဂၤ တီၢ်ဝဲယမံာ်ဘၣ်ခိၣ်ဒီးအစုခံကပလၢကံၤဒီးကိးပသုဒီး တဲယၤနသးန့ၣ်မုၢ်တ ပုၤဒီးသိးဒီးယမိးဘၣ်န့ၣ်နဘိးပၤဝဲဘၣ်လၢက ကအူအိၣ်ကွၢ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်အနုယၤအါတလၢ ဒီးယမဲဆါမးစၢ်လီၤ. (တၢ်ကတီၤလီၤဘၢ)”

—ဖံဘ— (မုၢ်, ၆၁န့ၣ်), သဝီသးပုၤ, ထ—သဝီ, နုပျၢၣ်ယာ်ကီၢ်ချၢၣ် (၁၉၉၆န့ၣ်)

ပိာ်မုၢ်ဒ်ပုၤသိၣ်လိမၤယုတၢ်တဖၣ်ဒီးကိၣ်မိသ့ၣ်တဖၣ်

“ခီဖျိလၢနအသးသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်အိၣ်သးအယိပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အမူအဒါလၢ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့အပူၤန့ၣ် ဆီတလဲတဆဲးဖိဒ် အမုၢ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်မၤပျံ့ဝဲဒၣ်တၢ်လီၤလီၤဟံမဲာ်ခိၣ်ခါသ့ၣ်တဖၣ်တအိၣ်ဘၣ်အလီၢ်ဒီး ဖဲပိာ်ခါသ့ၣ်တဖၣ်မၤဝဲဒၣ်မုၢ်ဒါဘၣ်ဃးတၢ်သိၣ်လိတၢ်မၤဝဲအံၤတသ့လၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤပိာ်ခါသ့ၣ်တဖၣ်ကမၤ တၢ်ဒီးသိးကိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်တအိၣ်အါအါဘၣ်, ခီဖျိ လၢအဝဲသ့ၣ်ဘၣ်မၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤလၢအယၤသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ခီဖျိ လၢပယီၤသးအတၢ်ဆီၣ်သနးအယိ, ပုၤကညီသ့ၣ်တဖၣ်မုၢ်တအဲၣ်ဒီးမၤတၢ်ဒ်အမုၢ်ကိၣ်သ့ၣ်န့ၣ်ကုပုၤပိာ်မုၢ် သ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်မၤဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ.”

—နီၢ်ဒဘိရၢ, နီၢ်ချီၣ်, ကညီကူၣ်သ့ၣ်ဆဲးလၢဝဲကျိၣ် (လါစဲးပထုဘၢၣ် ၂၀၀၆န့ၣ်)

အဲဒီသုခအင်္ဂါတစ်ခုတော့အမဲဉ်ညါ၊ ကျိပ်စုတံဟဲနင်လၢစံာ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၤဒီးကျဲအဂၤတဖၣ်ကမၤလၢပွဲၤ အါထီၣ်ဝဲဒၣ်အဲဒီသုခအင်္ဂါတံဖီယီဖီစုတံဟဲနင်ဒီးတၢ်မၤသုခတဖၣ်အံၤမ့ၢ်တၢ်မၤလၢပူၤကလုာ်အင်္ဂါ န့ၣ်လီၤ။ တၢ်မၤအါထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ထုးဖးကွံာ်တၢ်အိၣ်မူအိၣ်ဝဲၤဒီးဖျိတၢ်မၤအါမၤနး၊ မၤထီၣ်ဒါသဝီဖီ လၢကညီ ကီၢ်ပူၤသုခတဖၣ်ဒီးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဟီၣ်မ့ၢ်အါဒ်အါဂၤလၢကကဲဝဲဒၣ် ကိုသရၣ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ။ အါ န့ၣ်အန့ၢ် ဟီၣ်ခွါသုခတဖၣ်စ့ၢ်ကိးကအိၣ်လၢသဝီပူၤတဘျီကိးဆၢကိးကတီၢ်ဒီးဘၣ်ခီဖျိလၢအဲဒီသုခ ဘၣ်ယုာ်ဝဲဒၣ်တလီၢ်လီၢ်အယီၤန့ၣ်လီၤ။ လၢတၢ်ဂ့ၢ်အံၤအယီၤ ဖူဖီသဝီဖီတနီၤနီၤန့ၣ်ဘၣ်တၢ်မၤသံကွံာ် အဲဒီသုခဒီးတနီၤနီၤတခါခီဖျိလၢတၢ်အဲဒီဒီးဟ့ၣ်ကၣ်ဒီးတၢ်တူၢ်ဘၣ်အပူၤအယီၤ န့ၣ်လီၤမၤသကိးက့ၤ တၢ်ဒီးကညီတၢ်ပၢ်ဆၢကရူၢ် ဒီးဒုးထီၣ်ဒါနအသုခတဖၣ်အယီၤ န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢမၤအါထီၣ်ဟီၣ်မ့ၢ် အနီၢ် ဂံၢ်လၢကမၤတၢ်လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သုခအပူၤန့ၣ်လီၤ။ ဟီၣ်မ့ၢ်သုခတဖၣ်အနီၢ်ဂံၢ်အါထီၣ်လၢတၢ်သိၣ် လိတကပၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်လဲၤကပၤကွံာ်မိၢ်ပၤဖဲဖုအလုာ်လၢတၢ်ဖဲတၢ်မၤသုခတဖၣ်ဖဲအဲဒီသုခတၢ် ထံၣ်အိၣ်လၢ၊ လၢအပူၤကွံာ်န့ၣ်ဟီၣ်ခွါသုခတဖၣ်အါဒ်တၢ်တက့ၢ်မၤတၢ်လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သုခအပူၤ န့ၣ်လီၤ။

ကိုသရၣ်မ့ၢ်လၢအအိၣ်ဝဲဒၣ်လၢ ဖၣ်အၣ်ကီၢ်ချၢ်အပူၤဟ့ၣ်လီၤမိၢ်ဖးသုခတဖၣ်ဆူ လီၢ်ကစီၤကိုသုခတဖၣ်လၢအဖျိးစိဝဲဒၣ်ဖဲ ၂၀၀၆န့ၣ်အ တီၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ။ (တၢ်စီၤ : ကညီဂ့ၢ်ဒီးခွဲးယၢ်ကရူၢ်)

“ဖဲယအိၣ်လၢကိုအခါန့ၣ်, ပုၤကညီသုခတဖၣ်သုခညါဝဲဒၣ်လၢကိုသရၣ်သုခတဖၣ်တဒီးန့ၣ်လီၤလဲၤဂ့ၤဂ့ၤဘၣ်. လၢ တၢ်န့ၣ်အယီၤပုၤဟီၣ်ခွါသုခတဖၣ်န့ၣ်တအဲဒီဒီးကဲကိုသရၣ်ဘၣ်ဒီးအါတက့ၢ်ပုၤကဲကိုသရၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤဟီၣ်မ့ၢ်သုခတ ဖၣ်န့ၣ်လီၤ။ တၢ်သုခတဖၣ်အံၤဟဲကဲထီၣ်အသးလၢကီၢ်ပယီၤဒီးတဘျီညါအပူၤန့ၣ်လီၤ။ အါဒ်တၢ်တက့ၢ်ဟီၣ်မ့ၢ်သုခ တဖၣ်န့ၣ်ကဲဝဲဒၣ်ကိုသရၣ်မ့ၢ်ခီဖျိလၢလါလဲၤစ့ၢ်ဒီးအဲဒီသုခမၤစၢၤအဲဒီသုခဟံၣ်ဖီယီဖီတသုခအယီၤန့ၣ်လီၤ။ လၢတၢ်န့ၣ် အယီၤ ဟီၣ်ခွါသုခတဖၣ်အါဒ်တၢ်တက့ၢ်ကဲဝဲဒၣ်ကိုသရၣ်သုခဘၣ်လၢကမၤစၢၤအဲဒီသုခအဟံၣ်ဖီယီဖီယုာ်ဒီးလါလဲၤလၢ အစ့ၢ်ဝဲအံၤအယီၤန့ၣ်လီၤ။ လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤဟီၣ်မ့ၢ်သုခတဖၣ်ကဲဝဲဒၣ်ကိုသရၣ်မ့ၢ်န့ၣ်လီၤ။ လါလဲၤမ့ၢ်ဖဲဂ့ၤတခါန့ၣ်ကိုသ ရၣ်ခွါသုခတဖၣ်ကသိၣ်လိဝဲဒၣ်တၢ်န့ၣ်လီၤ”.

-နီၢ်အ--- (မုၢ်, ၂၂န့ၣ်), န---သဝီ, ဒုသထူၣ်ကီၢ်ချၢ် (လါစဲးပထုဘၣ် ၂၀၀၆န့ၣ်)

ပိတ်မုတ်သးစာတဂသိတ်လိတ်ခါ ပုဗျာဒီးမိ၊ သိတ်လိတ်ဒုတ်ပုလိတ်အိတ်ကမ့်ကိုမိ၊ မိဒ်မိသုတ်တဖန်မဲ ဆိထံးကိတ်ဆင်၊ ချာ်လွံာ်ထူင်ကိတ်ချာ်၊ မုာ်လၢပယီၤသုးသုတ်တဖန်ဟဲထီၣ်ဒုးအဝဲသုတ်ခဲအံၤခဲအံၤဒီးမၤဆူၣ်အဝဲသုတ်လၢကဟးထီၣ်ကွံာ်လၢအဝဲသုတ်အဟံၣ်ဒီးအဒူအသဝီ ဒီးဘၣ်ဃုာ်အိတ်ဝဲဒုတ်လၢပုာ်မူ မဲ ၂၀၀၆န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤ ကညီၣ်ဂီၤဒီးယၢ်ကရူာ်)

ပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်အနီၣ်ဂံၢ်အါထီၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်သိတ်လိတ်မၤအယံ ဖဲန့ၣ်န့ၣ်တၢ်သးလီၤပလိာ်အိတ်ထီၣ်လၢကဆိတလဲကွံာ်ဝဲဒုတ်တၢ်ထီၣ်လၢအဘၣ်ဃးဒီးပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သုတ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤသဝီမိသုတ်တဖန်တူၢ်ဘၣ်ဒိတ်ဘၣ်တၢ် လၢအပူၤကွံာ်န့ၣ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သုတ်န့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်လၢအရူၤဒိတ်လၢပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်အဂီၢ်ဘၣ်. တၢ်အဝဲအံၤတမ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်လၢအအိတ်သးယံၤယံၤထၢထၢဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အယံဖဲတၢ်ဃုတ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သုတ်အဆၢကတီၢ်ပယီၤသုးသုတ်တဖန်မၤတံာ်တံာ်တၢ်, မၤအၢမၤသီတၢ်ဒီးဖိတ်ယံးဝဲတၢ်ဟးထီၣ်ဟးလီၤသန့ကွၢ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤအတၢ်ထီၣ်လၢပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢ ဒီးတၢ်လိာ်ဘၣ်လၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သုတ်န့ၣ်လဲၣ်ဂ့ၢ်လဲၣ်ဂ့ၢ်ဒိတ်ထီၣ်အါထီၣ်ဝဲဒုတ်လီၤ.

“ပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်ဆိကမိတ် ဝဲလၢ တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သုတ်န့ၣ်တမ့ၢ်တၢ်လၢအရူၤဒိတ် လၢအဝဲသုတ်ဂီၢ်ဘၣ်.ခဲအံၤန့ၣ်ပုၤဟိတ်ခါသုတ် တဖန်ဆိကမိတ်ဝဲလၢတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သုတ်န့ၣ်မုာ်တၢ်အရူၤဒိတ်လၢပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်သုတ်သုတ်လၢအပူၤကွံာ်န့ၣ်ပုၤဟိတ်ခါသုတ်တဖန်ကွၢ်တလီၤဝဲဒုတ်ပုၤဟိတ်မုတ်ဒီးမိဗျီလၢပုၤဟိတ်ခါတနီၤ တဲဝဲလၢပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်တလီၤမၤလိတ်တၢ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢအပူၤကွံာ်န့ၣ်မဲယမၤလိတ်တၢ်လၢအရူၤဒိတ်ပုၤဟိတ်ခါသုတ်တဖန်ကွၢ်တလီၤယၢ်န့ၣ်လီၤ. ပသရၣ်သုတ်တဖန် စၢ်ကီးကွၢ်တလီၤပုၤန့ၣ်လီၤ. အဝဲသုတ်ကွၢ်တလီၤပုၤဒီးတဲဝဲဒုတ်ပုၤဟိတ်မုတ်သုတ်တဖန်သူလီၤအိတ်အဝဲသုတ်တၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သုတ် တသုဘၣ်ဖဲအဝဲသုတ်မုာ်မၤလိတ်တၢ်အတီၤထီၣ်သန့ကွၢ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲဆၢကတီၢ်ဝဲန့ၣ်ယသးန့ၣ်ကအိတ်ဝဲဒုတ် ၁၄ မ့တမ့ၢ် ၁၅န့ၣ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၢခဲအံၤန့ၣ်ပုၤဟိတ်ခါသုတ်တဖန်တဆိကမိတ်တၢ်ဒိန့ၣ်လၢဘၣ်.”

—နီၢ်ထ--- (မုာ်, ၂၀၀၆), ထ---သဝီ, ဖန်ပုၣ်ကိတ်ချာ် (လၢခဲးပထုဘၣ် ၂၀၀၆န့ၣ်)

ပုကွဲမိကရူလထ---သဝီ, ဖုန်ပုန်ကီရူ ဟ်မတ်ဟ်နဒ်တင်ဂီ၊ ဗဲလါအမြိုင် ၂၀၀၆နံနံလီ၊ လာတင်မနီဉ်မာယါအပူနုဉ်ကွဲမိဖုန်ပုန် သုဉ်တဖဉ်နီဉ်အဲလီ၊ (တင်ဂီ၊ ကညီဂံၤစီခွဲးယာ်ကရူ)

ဖိဉ်မုဉ်သုဉ်တဖဉ်ဒ်ကသံဉ်သရဉ်မုဉ်သုဉ်တဖဉ်အသိး

“လာတင်လီၤဟီဉ်ကဝီၤပူၤဒီးပသဝီပူၤနုဉ်အါဒ်တင်ကကုၤပုၤမာကသံဉ်တင်မနုဉ်မုဉ်သုဉ်တဖဉ်နုဉ် လီၤ၊ ပုၤဟီဉ်ခါတနီၤနီၤအိဉ်ကတကတင်ဘဉ်ခီဖျါလါအဝဲသုဉ်မိပါဆူအဝဲသုဉ်ဆူကွဲတနုဉ်လါဘဉ်အသိးနုဉ် လီၤ၊ လာတင်နုဉ်အသိးအဝဲသုဉ်တင်ကသုလါဘဉ်ဒီးဆဲးထီဉ်ကသံဉ်တင်မလိတသုဘဉ်နုဉ်လီၤ၊ ပုၤဟီဉ်မုဉ် တနီၤနီၤအိဉ်တင်အတီတဆဲးတီထီဉ်ဒီးအဝဲသုဉ်ဟ်မိဗီမိမာစာအဝဲသုဉ်မုဉ်ဒီးအဝဲသုဉ်ကမာစာ ဝဲဒ်အမိသုဉ်တဖဉ်လါကထီဉ်တင်ကသံဉ်တင်မလိနုဉ်လီၤ။”

—နီအ--- (မုဉ်, ၂၂နံဉ်), န---သဝီ, ဒူသထူဉ်ကီရူ (လါဗဲးပထဘဉ် ၂၀၀၆နံဉ်)

ခီဖျါလါသုးအတင်မာအါမာနးအိဉ်ဝဲဒ်လာတင်ရဲဉ်တင်ကျဲလီၤတင်လီၤဆဲးအပူၤအမုဉ်တင်တင်ပိဉ်အိဉ် လါအပူၤကွဲအသိးနုဉ်ဒုးအိဉ်ထီဉ် တင်အိဉ်ဆူဉ်အိဉ်ချ့အတင်အိဉ်သးနးထီဉ် လါကညီလီၤဟီဉ်ကဝီၤ သုဉ်တဖဉ်အပူၤ ဒီးမာအါထီဉ်ဝဲဒ်သဝီမိအတင်လိဉ်ဘဉ်လါကဒီးနုဉ်ဘဉ်ကသံဉ်ကသိးကသံဉ်တင်ကူ ဆါယါဘျါနုဉ်လီၤ၊ တင်မာယံးဘဉ်ယးတင်ဟးထီဉ်ဟးလီၤ၊ ကသံဉ်ကသိအတင်ဟ့ဉ်လီၤတလါတလိဉ်ခီ ဖျါနုအဖအတင်ရဲဉ်တင်ကျဲသုဉ်တဖဉ်ဒီးတြီထီဉ်ဒါဝဲဒ်ပုၤသဝီမိသုဉ်တဖဉ်လါကဟ်ယာ်ကသံဉ်ကသိ(တင် ဂုၤနုဉ်ခီဖျါလါနုအသုးဘဉ်ယံဉ်ဝဲလါသဝီမိသုဉ်တဖဉ်ကဟ့ဉ်လီၤကသံဉ်ဆူပုၤထီဉ်အဝဲသုဉ်အအိဉ်) နုဉ်မုဉ်တင်လါအကိလါပုၤသဝီမိသုဉ်တဖဉ်အဂီၢ်လါကမနုဉ်ကသံဉ်ကသိအကျဲနုဉ်လီၤ၊ လာတင်နုဉ်အ ယိ ပုၤသဝီမိသုဉ်တဖဉ်ဒီးသနုထီဉ်အသးအါထီဉ် လာတင်လါအဂါလါအမာစာဝဲဒ်တင်အိဉ်ဆူဉ်အိဉ် ချ့နုဉ်လီၤ၊ တင်လါအဂါတခါလါဘဉ်တင်မာအီၤအအါကတင်နုဉ်မုဉ်ဝဲတင်“တင်ဒုးအိဉ်ဖျါဗီလါမိလုာ်ဟ် လါအကျဲ” တင်ကိးအီၤလါကိလါလါဂါကျဲဉ် "Traditional Birth Assistants TBAs" လါကူဆါယါဘျါတင် ဆူးတင်ဆါအါနုဉ်ဒီးဒုးအိဉ်ဖျါဗီသုဉ်နုဉ်လီၤ၊ (TBAs) သုဝဲဒ်မိဉ်ဟ်ဖုကသံဉ်ကသိဒီးမာဝဲဒ်ကသံဉ် သရဉ်တင်မာသုဉ်တဖဉ်နုဉ်လီၤ၊ တင်မိးတင်မာဘဉ်ယးတင်အံၤသုဉ်တဖဉ်နုဉ်ထီဉ်တင်မုဉ်သုဉ်တဖဉ်မာ

ဝဲ, သနင်ကုပိုင်ခွါသွင်တဖင်တွဲကသံကသီဘွဒီလၢကမၤဘျါတၢ်ဆူးတၢ်ဆါန့ၣ်လီၤ. ကသံကသီလၢ ဘၣ်တၢ်သုအိၣ်လၢမိၢ်ပၢ်ဖဲဖုအစၢ်လၢလၢသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ဒ်လဲၣ်ဂ့ၤဒ်လဲၣ်ဂ့ၤတဖၣ်တၢ်အပတီၢ်ထီၣ်ဘးလၢ လၢပုၤပုၤလၢကကူဆါယါဘျါပုၤဆါဂီၢ်စ့ၢ်ကိးဘၣ်. အယိလၢတၢ်အိၣ်သးတနီၤနီၤအပူၤ တၢ်ဒုးအိၣ်ဖျါ ထီၣ်ဖိသၣ်လၢမိၢ်ပၢ်လၢအကူတၢ်မၤစၢၤဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဒုးအိၣ်ဖျါ ဖိတၢ်သိၣ်လိတဆဲးတက့ၢ်လၢပုၤပူၤ ဒီးသဝီလၢအဒိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကညီပုၤမၤစၢၤတၢ်ကရၢလၢအတၢ် ဒီးသန့ၣ်ထီၣ်အသး လၢပုၤနီၣ်တဖု ဘၣ်ဒ်အမ့ၢ်ထၢၣ်ဝံၣ်ချၢတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ဆူၣ်ပုၤမၤတၢ်ဖိအကရၢသ့ၣ်တဖၣ်(BPHWT)ဒီးကရၢသဘျီလၢအ ဟးမၤစၢၤတၢ်လၢကီၢ်ပူၤ(FBR)ဟူးဝဲလဲလၢတၢ်လီၤလၢအဘူးဒီးကိၣ်တၢ်ကိၢ်ဒ်န့ၣ်အသိးကညီဒီကလုာ်စၢ ဖျိကရၢ (ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်) စ့ၢ်ကိးမၤစၢၤဝဲဒၣ်ကသံကသီလၢအလိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ဆူၣ်. အ တၢ်သိၣ်လိဆူၣ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤသဝီပုၤဒုးအိၣ်ဖျါဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးကသံကသီသရၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. နအဖဒီးဒ် ခုၣ်ဘၣ်အုၣ် သ့ၣ်တဖၣ်တဘျီတခါနီၣ်ဟ့ၣ်လီၤဝဲဒၣ်ကသံကသီလိခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိ, သနင်ကုအဝဲသ့ၣ်ယု ဝဲတၢ်လၢကီၢ်လၢကီၢ်စုသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်မၤလိအပူၤဒီးမၤဆူၣ်ဝဲပုၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢကီၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်သိၣ်လိ န့ၣ်လီၤ.TBAs အမူဒါခိၣ်သ့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်ဒုးအိၣ်ဖျါဖိ, ဘၣ်ဆၣ်ခိၣ်ဖျါလၢသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်လိၣ်ဘၣ်ဝဲတၢ်မၤ စၢၤလၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်ဆိးကူဆါဘိအယိ, ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်မၤအါထီၣ်ဝဲအတၢ်သ့ၣ် ညါတၢ်သ့ၣ်တၢ် ဘၣ်လၢကမၤပုၤဝဲဒၣ်သဝီဖိအတၢ်လိၣ်ဘၣ်န့ၣ်လီၤ.TBAs ထီဘိန့ၣ်ပုၤဝဲဒၣ်ကသံကသီ လၢပုၤလၢပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကပူၤလၢအဝဲသ့ၣ်အအိၣ်ဖဲအဝဲသ့ၣ်ဟးအိၣ်သကိးသဝီအခါန့ၣ်လီၤ.ဒ် လဲၣ်ဂ့ၤဒ်လဲၣ်ဂ့ၤတၢ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤ သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်ကစၢ်ခိၣ်တၢ်လီၤဒ်ဖၣ်ပုၤ, ချၢၣ်လွံၢ်ထူၣ် ဒီးန့ၣ်သ ထူၣ်ကီၢ်ရၢၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်လီၤလၢနအဖမၤတၢ်ယၢ်ဝဲကသံကသီကျဲးလၢကလဲၤန့ၣ်လီၤဆူတၢ် လီၤဟီၣ်ကဝီၤဒီးဘၣ်တၢ်တြီယာ်အိၣ်ယံးယံးခိၣ်ဖျါလၢနအဖတၢ်ယိၣ်ဝဲလၢပုၤ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ကဟ့ၣ်မၤ စၢၤ ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်, ခုၣ်အဲၣ်အလဲအုၣ်ကသံကသီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ဝဲထဲပုၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်လၢ အ တူၢ်ဘၣ်ဝဲဒၣ် နအဖ အတၢ်မၤယံး တခါအံၤအါထီၣ်အယိကဲထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲလၢ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ် အံၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. မ့ၢ်ကညီတၢ်ပၢ်ဆၢကရၢန့ၣ်စိာ်ယုၣ်ဝဲဒၣ်ကသံကသီကိၣ်တၢ်ကီၢ်ပူၤအယိအဝဲသ့ၣ်တ က့ၢ်ဆၢၣ်မဲာ်ဘၣ်ဒီးတၢ်ကီၢ်တၢ်ခဲဘၣ်.

“လၢပသဝီပူၤန့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကသံကသီဘၣ်ဒီးပမ့ၢ်ဆိကုဒီးပကွၢ်ထွဲလိာ်သးတဂၤဒီးတဂၤန့ၣ်လီၤ. တဘျီ တခါနီၣ်ပသ့ၣ်ဘၣ်ဒီး, သ့ၣ်ဂံၢ်တၢ်ဂံၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကမၤကီၢ်ညါလီၤကူတၢ်ဆါအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တဘျီတခါနီၣ် ပပူၤ အိၣ်ဒၣ်ကသံကသီလၢပုၤမ့ၢ်ဆါဝဲဒၣ်လၢပသဝီပူၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤမ့ၢ်ပုၤသးပုၤလၢအမၤတၢ်ဒ်သိးဒုးအိၣ်ဖျါပုၤမိသ့ၣ်တ ဖၣ်န့ၣ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤမိၢ်အသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ.”

-နီၢ်အ---(မုၢ်, ၁၅နံၣ်), ဒ---သဝီ, ဖၣ်ပုၢ်ကီၢ်ချၢ (လါမဲးပထုဘၢၣ် ၂၀၀၅နံၣ်)

“ပုၤကညီကစၢ်ခိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်ကွၢ်ကဟ့ၣ်ကယၢ်လီၤသးတဂၤဒီးတဂၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤသးပုၤလၢအဝဲသ့ၣ်မၤတၢ် လံာ်လၢအဘၣ်ယးဒီးတၢ်ဒုးအိၣ်ဖျါဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်, အဝဲသ့ၣ်ကွၢ်ထွဲကဟ့ၣ်ကယၢ်ဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တ ဖၣ်လၢတၢ်အိၣ်ဖျါဖိအကျိာ်အကွၢ်န့ၣ်လီၤ.”

-နီၢ်ဖ--- (မုၢ်, ၅၄နံၣ်), ဒ---သဝီ, ဖၣ်ပုၢ်ကီၢ်ချၢ (လါမဲးပထုဘၢၣ် ၂၀၀၅နံၣ်)

TBAs မူဒါသ့ၣ်တဖၣ်ဟဲအါထီၣ်သနင်ကု ခိၣ်ဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်တဘျီတစဲးတစွဲး အယိတၢ် ဆါလၢအဒိၣ်အမ့ၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဝဲသ့ၣ်ကူဆါယါဘျါဝဲတသ့ဘၣ်. ခုၣ်အဲၣ်ယုၣ်,BPHWT ဒီး FBR သ့ၣ် တဖၣ်စ့ၢ်ကိးမၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်လၢကသံကသီသရၣ်တၢ်သိၣ်လိလၢအပတီၢ်ထီၣ်လၢပုၤလီၤဟီၣ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ် တဖၣ်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤကဲဝဲဒၣ်ကသံကသီသရၣ် (မဲးဒီး) သ့ၣ်တဖၣ် န့ၣ်အါဒ်တၢ်တက့ၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲပိာ်မုၢ် သ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ခိၣ်ဖျါလၢပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ် ပုၤလၢအအိၣ်တုၢ်ဂၢ်ကျါၤ လၢသဝီပူၤအယိန့ၣ်လီၤ. တၢ် ထံၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ဟးဝုၤလီၤလၢကညီတၢ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤအပူၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လၢအလီၤပူၤအယိပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ် မၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤလၢကသံကသီသးလီၤသးကျဲးတဖုဖဲပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်တုၢ်လၢသဝီပူၤလၢကမၤတၢ်လၢလီၤ ဟီၣ်ကဝီၤဒ်သိးကမၤစၢၤတၢ်လၢကသံကသီန့ၣ်လီၤ.

“ပထုထိုင်ဃာ်ဝဲဒုင်ကသံင်ဇိုင်ကသီဇိုင်အလီၤဘၣ်ဆၣ်ပုၤမၤကသံင်တၢ်မၤတအိၣ်နီၤတၢ်ဘၣ်ဒီးပကသံင်ကသီတအိၣ်စၢ်ကီးဘၣ်. ပမၤဆိကုဒီးပဘၣ်ပုၤဝဲဒုင်ကသံင်လၢပုၤပိၣ်မုၢ်လၢအဒုးအိၣ်ဖျၢၣ်ပုၤမိလၢအဝဲသုၣ်ဒီးန့ၣ်ဝဲဒုင်တၢ်သိၣ်လိလၢ နအဖ အအိၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆူးတၢ်ဆါလၢအနးမၤအိၣ်ထီၣ်န့ၣ်ပုၤဘၣ်လဲဝဲဒုင်လၢတၢ်ဆါဟံၣ်လၢဝဲပုၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆူးတၢ်ဆါ လၢအအါကတၢ် ဖဲပသဝီအံၤန့ၣ်မၤဝဲဒုင်တၢ်ညၣ်ဂီၤ, တၢ်န့ၣ်ဘၣ်, တၢ်ကူး, တၢ်ပသိၣ်ဆါဒီးခဲစၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုၤသဝီဗီတနီၤနီၤလဲဝဲဒုင်လၢဘၣ်ကီၤဘၣ်ခဲဒဲကဝီၤခဲဒဲကဝီၤဘၣ်---မဲကီၣ်တဲၣ်ကီၤပုၤလၢတၢ်ကူဆါယါဘျါသးအါနီၣ်လီၤ.”

-နီၤအ--- (မုၢ်, ၄၅နံၣ်), ပုၤမၤစၢၤသဝီသးပုၤ, ဟ---သဝီ, ဒုသထူၣ်ကီၤချၢ (လိအိးကထိဘၣ် ၂၀၀၅နံၣ်)

“နအဖ သးသုၣ်တဖၣ်မၤဝဲဒုင် ပုၤသဝီဗီသုၣ်တဖၣ်လၢကတုထီၣ်ဝဲဒုင်တၢ်လီၤလၢပုၤဟံၣ်ကသံင်အလီၤ, ဘၣ်ဆၣ်ကဲထီၣ်ကူၤ တၢ်ခီလီလီၤခီဖျါလၢ နအဖ တဟ့ၣ်လီၤတၢ်နီၤတမံၤဒ်အမၤကသံင်သရၣ် မုတမၤ ကသံင်ကသီဖဲပုၤတုထီၣ်တၢ်လီၤဝဲအလီၤခဲန့ၣ်လီၤ. ပုၤသဝီဗီသုၣ်တဖၣ် မၤဆိကုဒီးအဝဲသုၣ်လဲဟံးန့ၣ်ကသံင်လၢပုၤဒုးအိၣ်ဖျၢၣ်ဖဲသုၣ်တဖၣ်အအိၣ်လီၤ. သရၣ်မုၢ်လၢဒုးအိၣ်ဖျၢၣ်ပုၤမိတၢ်အံၤလဲဝဲဒုင်လၢကမၤမိ မုတမၤ ကုၣ်ကီၤလၢလဲပုၤကသံင်အါနီၣ်လီၤ. သရၣ်မုၢ်ဝဲအံၤ န့ၣ်, န့ၣ်ဘၣ်လံာ်အုၣ်သးလၢနအဖအအိၣ်ခီဖျါလၢအဝဲဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်သိၣ်လိဖဲဖၣ်အုၣ်ဝဲပုၤန့ၣ်လီၤ.

-နီၤခ--- (မုၢ်, ၅၅နံၣ်), သဝီသးပုၤမုၢ်, ဟ---သဝီ, ဖၣ်ပုၣ်ကီၣ်ချၢ (လိအိးကထိဘၣ် ၂၀၀၅နံၣ်)

“ခ့ၣ်အိၣ်ယုၣ် တၢ်ဟံၣ်ကသံင်ကသီအလီၤန့ၣ်အိၣ်သ့ၣ်လီၤအသးဖဲ တိသုၣ်အသဝီဒီးပကဘၣ်ဟးဝဲဒုင်တန့ၢ်မုၢ်ထူၣ်ဒ်သးကတုဖဲတၢ်လီၤအဝဲန့ၣ်လီၤ. ပမၤဆိကု ဒီးပကဘၣ်လဲဝဲဒုင်ဖဲတၢ်ဟ့ၣ်ကသံင်အးဒီးပုၤကွၢ်ထွဲတၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မၤဘျါကူၤပုၤဒီးပတလိၣ် ဟ့ၣ်အပူၤဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်ပမၤတလဲဘၣ်ဒီးပကဘၣ်ပုၤဝဲဒုင်ကသံင်ဖဲပသဝီပုၤန့ၣ်လီၤ. ပုၤမိၤအလၢသဝီပုၤသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်, အဝဲသုၣ်ဆၢကတီၢ်မၤဘၣ်လၢကအိၣ်ဖျၢၣ်ဒီးအဝဲသုၣ်အိၣ်ဖျၢၣ်ဖဲသဝီပုၤဃုာ်ဒီးတၢ်မၤစၢၤလၢကသံင်ဘုဒီးဘုဒီးကသံင်သရၣ်လၢဒုးအိၣ်ဖျၢၣ်ပုၤမိသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.”

-နီၤဒ--- (မုၢ်, ၃၀နံၣ်), ထ---သဝီ, ဖၣ်ပုၣ်ကီၣ်ချၢ (လိမးၤ ၂၀၀၆နံၣ်)

ဖဲသဝီဗီသုၣ်တဖၣ်ဟံၣ်လီၤဝဲအတၢ်ဒီးသန့ၤ သးဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်လၢTBAsဒီးလီၤဟီၣ်ကဝီၤကသံင်သရၣ်မုၢ်သုၣ်တဖၣ်အအိၣ်ခါန့ၣ်, လုၢ်လၢ်ထူၣ်သန့ၤအတၢ်ထံၣ် လၢအမၤပိၣ်မုၢ်ပိၣ်ခွါတၢ်မၤ - တၢ်မၤလီၤတၢ်လီၤဆဲးသုၣ်တဖၣ်ကယီၤန့ၣ်လီၤမၤကွၢ်ဝဲဒုင်န့ၣ်လီၤ. ပိၣ်မုၢ်သုၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်ထံၣ်အဝဲသုၣ်အါထီၣ်လၢမုၢ်တၢ်လၢအကြးအဘၣ်လၢအဝဲသုၣ်အဂီၢ်လၢကမၤဝဲဒုင်ကသံင်တၢ်မၤဒီးအဝဲသုၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်သုၣ်ညါဒီးတၢ်လဲၤခီဖျါသုၣ်တဖၣ်လၢတၢ်သုတၢ်ဘၣ်အတၢ်မၤဘျါကွၢ်တၢ်ဆူးတၢ်ဆါအကလုာ်ကလုာ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျါလၢနအဖသးသုၣ်တဖၣ်အတၢ်မၤအါမၤ သီထီၣ်ပုၤသဝီဗီသုၣ်တဖၣ်အယီၤတၢ်ဟံၣ်သုၣ်ဟံၣ်သးလၢပိၣ်မုၢ်အတၢ်ဖဲတၢ်မၤသုၣ်တဖၣ်ဟဲဒိၣ်ထီၣ်အါထီၣ်ခီဖျါလၢပိၣ်မုၢ်သုၣ်တဖၣ်မၤဝဲဒုင်ကသံင်တၢ်မၤလၢဂ့ၢ်ဂီၢ်အူတၢ်အိၣ်သးအပူၤအယီၤန့ၣ်လီၤ.

“ပုၤကညီသုၣ်တဖၣ်လဲဟံၣ်ဝဲဒုင်ကသံင်လီၤ. တဘျီတခါပုၤန့ၣ်ဟူနအဖတြီဝဲကသံင်သုၣ်တဖၣ်လီၤ. ပုၤကညီသုၣ်တဖၣ်စိၣ်ခူသ့ၣ်ဝဲက သံင်န့ၣ်လီၤ. ပုၤကညီသုၣ်တဖၣ်ကဟံၣ်ဗျါဝဲက သံင်လၢအဝဲသုၣ်က စိၣ်ဝဲန့ၣ်ဟံၣ် ဗျါဝဲ တဘျီ ဘၣ်. ပုၤကညီသုၣ်တဖၣ် စိၣ်ဝဲသုထဲက သံင် စၢၤကိၣ်ဖျၢၣ်န့ၣ်လီၤ. ဖဲသရၣ်မုၢ်လ---, လဲဝဲအခါန့ၣ်အဝဲစိၣ်ဝဲဒုင်က သံင်န့ၣ်လီၤ. အဝဲတပျံၤတၢ်ဘၣ်ခီဖျါလၢအဝဲယါဘျါပုၤဆါအယီၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲပုၤမၤတလဲပုၤကသံင်နီၤတၢ်ဘၣ်န့ၣ်အဝဲသုၣ် ဆါဝဲအပူၤဒိၣ်မးန့ၣ်လီၤ. ပယါဘျါမၤတသုဘၣ်ဒီးပကသံင်န့ၣ်လီၤ. ပတအိၣ်ဒီးသံဒဲးစၢ်ကီးဘၣ်.”

-နီၤထ--- (မုၢ်, ၄၃နံၣ်), သဝီသးပုၤ, ထ---သဝီ, ဒုသထူၣ်ကီၤချၢ (လိမးၤ ၂၀၀၂နံၣ်)

ပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်ဒ်အမုတ်ပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုဆူထံကိရ်အဂ

ကညီမိသုတ်တဖန်အတုဟးထီၣ်ကုလီၤသကုၤကညီလီၤဟီၣ်ကဝီၤဒီးယုၣ်ဒီးထံကိရ်လၢအဂၤန့ၣ်မုတ်တခါလၢအဘၣ်ယးလိာ်အသးဒီးပယီၤသးအတုဟးတၢ်ဂၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆၢတၢ် လၢတၢ်ကဟးယုဖံးယုမၤဆူတၢ်လီၤလၢအဘူဒီးထံကိရ်န့ၣ်ဘၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်. ဒီဖျါလၢတၢ်ဟ့ၣ်မုတ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢလီၤဟီၣ်ကဝီၤအပူၤန့ၣ်တအိၣ်အါအါဘၣ်ဒီးမုတ်ဆုၣ်မုတ်ဂီၤတၢ်အိၣ်မူတၢ်မၤလၢအနးဒ်အမုတ်ပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်လၢအအိၣ်ဝဲၣ်လၢတၢ်အိၣ်ခူသ့ၣ်အလီၤဒီးတမ့ၢ်တၢ်အမုတ်အယုၢ်လၢကအိၣ်မူလၢနအဖအတၢ်ပၤအဖိလၢလၢတၢ်သးလီၤသးကျဲၣ်တၢ်လီၤသ့ၣ်တဖန်ဒ်တၢ်မၤအါမၤသီခဲအံၤခဲအံၤသ့ၣ်တဖန်အိၣ်ဝဲၣ်ဖဲတၢ်လီၤဖဲန့ၣ်သ့ၣ်တဖန်န့ၣ်လီၤ. ဒ်တၢ်ယၢၤထီၣ်လၢတၢ်ဖိခိၣ်အသး, ဘၣ်ယးကသံၣ်ကသီတၢ်ကဟ့ၣ်ယၢ်လၢကမၤထီၣ်အပတီၢ်ဒီးတၢ်ကူၣ်ဘၣ်ကူၣ်သ့ အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်စုၢ်ကီးမုတ်ဝဲၣ်တၢ်ဆၢတၢ်တခါလၢကလဲၤဝဲၣ်ဆူကူၣ်တၢ်ကိရ်လၢမုတ်ထံကိရ်တဘျီ လၢအဘူဒီးန့ၣ်လီၤ. ပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုတဖန်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်တၢ်အကလုာ်ကလုာ်ယံၤမုတ်တခါလၢထီၣ်ဟူးထီၣ်ဂၤထီၣ်အဝဲသ့ၣ်အသးလၢကလဲၤယုၢ်ပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုအသးဆူထံကိရ်လၢအဂၤန့ၣ်တမ့ၢ်ထဲလၢတၢ်လဲၤယုဖံးယုမၤတခါမိန့ၣ်ဘၣ်. ဒီဖျါလၢတၢ်ပျဲၤတၢ်ဖုးဆူမဲၣ်ညါလၢအဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်လၢအမုတ်နအဖအတၢ်မၤအါမၤသီသ့ၣ်တဖန်ဒ်တၢ်သးလီၤလၢကမၤအါထီၣ်ကျိၣ်စုလၢဟံၣ်ဖိဗိဗိအဂီၢ်န့ၣ်မုတ်လၢ ထီၣ်ဟူးထီၣ်ဂၤထီၣ်ပိတ်မုတ်သးစၢ်သ့ၣ်တဖန်အသးလၢကလဲၤမၤတၢ်ဆူထံကိရ်လၢအဂၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ကဲထီၣ်သး ဒ်အံၤအပူၤန့ၣ်လီၤဆီၣ်တၢ်ပိတ်မုတ်သးစၢ်သ့ၣ်တဖန်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးတၢ်နးတၢ်ဖိၣ်လၢအကဲထီၣ်တၢ်ဘျီတၢ်ဖိၣ်လၢတၢ်ပူၤတၢ်ဆါ ပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုတဖန်အဂီၢ်, ပဒိၣ်လၢအအိၣ်ကျိၣ်စုသ့ၣ်တဖန်ဒ်ဒီးပုဗုဒ္ဓ (ဟ့ၣ်ပုဗုဒ္ဓကျိၣ်စုလၢကမၤန့ၣ်အတၢ်) တၢ်ဖိလၢ အတနီၤဖးတၢ်ဂုၤဒီးတၢ်အါသ့ၣ်တဖန်အအိၣ်န့ၣ်လီၤ.

“ပိတ်မုတ်သုတ်တဖန်လဲၤထီၣ်လၢကူၣ်တၢ်တၢ်ကိရ်ဖးအါညါန့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢပဘၣ်တၢ်ဆီၣ်သးနးပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုသးသ့ၣ်တဖန်အဃိပကမၤတၢ်လၢအ ပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုသးသ့ၣ်ဒီးပဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဒီးတၢ်ကိရ်ခဲသ့ၣ်တဖန်န့ၣ်လီၤ. နအဖသးသ့ၣ်တဖန်မၤပလဲၤဝဲၣ်န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်လၢမုတ်ခါလီၤ. အဝဲသ့ၣ်မိၣ်စုၢ်ကီးပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုအဝဲသ့ၣ်မုတ်ထံၣ်လၢပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုဟးလၢမုတ်ခါန့ၣ်လီၤ. ပတၢ်ဆၢကတီၢ် တအိၣ်လၢပကဘၣ်မၤဝဲၣ်ဒ်ပနီၢ်ကစၢ်တၢ်မၤန့ၣ်ဘၣ်. ပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုတဖန်မုတ် အိၣ်ဖဲအံၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကအိၣ်တၢ်လၢတၢ်ပျဲၤတၢ်ဖုးအပူၤဒီဖျါလၢနအဖအဃိန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်န့ၣ်အဃိအဝဲသ့ၣ်လဲၤဝဲၣ်ဆူဘီကီးန့ၣ်လီၤ. ပဆိကမိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်ကန့ၣ်ဘၣ်စုအဃိပပျဲလဲၤအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်လီၤ. အဝဲသ့ၣ်လဲၤထီၣ်ဆူဘီကီးန့ၣ်ထဲၣ်ကလဲၤယုစုဒီးမၤဘၣ်လိာ်ကုၤအဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ဖိဗိဗိတၢ်ကိရ်ခဲဒီးဆူစုဆူအမိအပါအိၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒီဖျါလၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်လၢသဝီပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုသ့ၣ်နီၤတမံၤအဃိလီၤ. ပမုတ်ထံၣ်အဝဲသ့ၣ်သန့က, အဝဲသ့ၣ်စးဖိ (phone) လၢအဝဲသ့ၣ်မိၢ်ပၢ်အိၣ်ဒီးတဲၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်မၤဘၣ်တၢ်ဂုၤန့ၣ်လီၤ.”

—မယ--- (မုၢ်, ၅၅နံၣ်), ခ---သဝီ, ဒုပျံၣ်ယၢ်ကိရ် (လၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၀၀၂နံၣ်)

“ပိတ်မုတ်သးစၢ်ဒီးပိတ်ခွါသးစၢ်သ့ၣ်တဖန်ဘၣ်လဲၤထီၣ်ဝဲၣ်ဆူဘီကီးဒ်သးဒီးကန့ၣ်စုအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ယးဒီးတၢ်ဂၢ်အဝဲအံၤန့ၣ်အဝဲသ့ၣ်မိၢ်ပၢ်သးတမုတ်ဘၣ်. အဝဲသ့ၣ်ဘၣ်ဟးကွၢ်ယုဝဲတန့ၢ်ဂီၢ်အဘူဒီးအလဲလၢပုဗုဒ္ဓမာတုဖိအဂီၢ်လီၤ. ပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုလဲၤထီၣ်ယုတၢ်မၤဆူကူၣ်တၢ်ကိရ်ပူၤလီၤ. ပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုယၢ်ဆဲၣ်လၢလီၤသဝီန့ၣ်ဟံၣ်ထီၣ်ဝဲၣ်ဆူကူၣ်တၢ်ကိရ်ပူၤလၢကယုတၢ်မၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. ပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုယုတၢ်မၤဖဲမဲဆီးဝုၤပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုနီၤယုဝဲၣ်တၢ်မၤထဲၣ်ဖျိး (ဘူဒီးထံကျိၣ်န့ၣ်) န့ၣ်လီၤ. ပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုအဟးယုတၢ်မၤန့ၣ်အသးနံၣ်အိၣ်ဝဲၣ် ၂-၁၄ နံၣ်ဒီးတနီၤနီၤန့ၣ်အိၣ်ဝဲၣ်အနံၣ်၃၀ဒီးပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုအသးနံၣ်အိၣ်ဝဲၣ်၄၀ န့ၣ်လီၤ. ပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုလဲၤအါန့ၣ်ဒီးပုဗုဒ္ဓဗုဒ္ဓမာတုန့ၣ်လီၤ.”

—ဒီဒေယ--- (မုၢ်, ၃၉နံၣ်), သဝီသးပုၢ်, လ---သဝီ, ဒုပျံၣ်ယၢ်ကိရ် (လၢနီၣ်ဝဲဘၣ် ၂၀၀၂နံၣ်)

“ယမိမုဂ်အိဉ်သာဂးဒီး ယမိပိဉ်ခါအိဉ်ထဲတဂးန့ဉ်လီၤ. ယမိပိဉ်မုဂ်တဂးခဲအံၤန့ဉ်အဝဲလဲၤမၤတၢ်ဆူကီဉ်တဲဉ် ကီဉ်ဒီးမၤစၢၤယၤလၢဆူန့ဉ်ယၤကျိဉ်စ့တနီၤန့ဉ်လီၤ. အဝဲန့ဉ်မုၢ်ဖိလၢယကွၢ်လုၢ်ဖိန့ဉ်အိဉ်တဂးဒီး ခဲအံၤအသးန့ဉ် အိဉ်ဝဲၤၵန့ဉ်န့ဉ်လီၤ.”

—နီၤဖ--- (မုဉ်, ၄၀န့ဉ်), ဟ---သဝီ, ဒူပုဉ်ယၢ်ကီၢ်ချ် (လါအီကူဉ် ၂၀၀၆န့ဉ်)

“ယကတၢ်ကတီၤပၢ်ဃာ်တၢ်ဖျိတၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢယမိမုဂ်သ့တဖၣ်အဂီၢ်တသ့ဘဉ်. ဒီဖျိလၢအဝဲသ့တဖျိအ သးဒီးလုၢ်လၢ်ထူသန့ကျဲအိဉ်အသးဘဉ်န့ဉ်လီၤ. အဝဲသ့တဖၣ်လဲၤမၤတၢ်လၢယၢ်ကီဉ်ဒီးဖဲအဝဲသ့ (ဖိမုဂ်သ့တဖၣ် ဒီးမၢ်သ့တဖၣ်) ထံဉ်လိာ်သးခါ အဝဲသ့အိဉ်လိာ်သးဒီးအိဉ်တပူၤဃီန့ဉ်လီၤ.”

—နီၤထ--- (မုဉ်, ၆၄န့ဉ်), ခ---သဝီ, ဒူပုဉ်ယၢ်ကီၢ်ချ် (လါခဲးပထုဘဉ် ၂၀၀၆န့ဉ်)

ဒ်မိၢ်ပၢ်ဖဲဖုပၢ်ပနီဉ်ယၢ်တၢ်မၤလၢပိဉ်မုဂ်လၢအအိဉ်လၢကညီပုၤတဝါအပူၤသ့တဖၣ်ကဘဉ်မၤတၢ်ထဲလၢ ဟံဉ်ပူၤဃီပူၤတၢ်ဖဲးတၢ်မၤဒီးခဲအံၤကယီၤယီၤန့ဉ်ပိဉ်မုဂ်သ့တဖၣ်န့ဉ်လီၤမၤတၢ်လၢတၢ်ဟးထီဉ်ဆူတၢ်လီၢ် အဂၤ, ခိကဲဝဲကီၢ်ဆၢလၢတၢ်ကယုဖဲးယုမၤတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်သ့တဖၣ်, လၢတၢ်န့ဉ်အယီၤမုၢ်တၢ်တခါလၢအ ဆိတလဲကွၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ပၢ်ပနီဉ်ယၢ်ပိဉ်မုဂ်ပိဉ်ခါတၢ်ဖဲး တၢ်မၤလၢကညီပုၤတဝါအပူၤန့ဉ်လီၤ. တၢ်လိာ်ဘဉ် တၢ်သ့တၢ်ဘဉ်လီၤဆိလိာ်သးသ့တဖၣ်လၢကတြီမၤနၢၤကွၢ်တၢ်ဟဲကဲထီဉ်သးအကလုာ်ကလုာ်ဒီး တၢ် လီၤပျံၤသ့တဖၣ်လၢအမုၢ်တၢ်ပနဲးတၢ်ကပုၤကညီအတၢ်လိတၢ်ဝုၤ, ပုၤငါ (ဟ့ဉ်ပုၤဂၤကျိဉ်စ့လၢကမၤန့ဉ်အတၢ်) တၢ်ဖိလၢအလံဉ်အိဉ်လီၤအိဉ်တၢ်ဒီးခိဉ်နၢ်ပဒိဉ်သ့တဖၣ်လၢအအိဉ်ကဘျးအိဉ်ကဘျဉ် တၢ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ် န့ဉ်လီၤ. ဖဲမၢ်ကျိဉ်ပုၤကွၢ်ဒိဉ်ဒိဉ်မုၢ်မုၢ်လၢအဟ့ဉ်ကျိဉ်ဟ့ဉ်စ့န့ဉ်မုၢ်ဝဲကျဲတဘီလၢပိဉ်မုဂ်သ့တဖၣ်အတၢ် ဒိဉ်ထီဉ်ထီထီအဂီၢ် ဘဉ်ဆဉ်မုၢ်စ့ၢ်ကိးတၢ်လီၤပျံၤဒီးတၢ်ဟံးန့ဉ်တၢ်ဘျးတၢ်ဖိဉ်လၢပိဉ်မုဂ်သ့တဖၣ်အ အိဉ်ဟဲကဲထီဉ်အသးဖဲတၢ်အိဉ်သးသ့တဖၣ်န့ဉ်အပူၤန့ဉ်လီၤ.

ပိဉ်မုဂ်သ့တဖၣ်ဒ်အမုၢ်ပုၤမၤစၢၤတၢ်လၢတၢ်မၤဘျးစဲဂ့ၢ်ဝီ

ဖဲပိဉ်မုဂ်ဂ့ၢ်ဝီဘျးစဲမၤသကိးတၢ်သ့တဖၣ်ဘဉ်တၢ်မၤတံာ်တံာ်ဒီးမၤဟးဂီၢ်ကွၢ်အိဉ်ဒီးပယီၤသးတၢ်မၤအါ မၤသီသ့တဖၣ်ဒီးကဲထီဉ်ဝဲဒၣ်တၢ်ကီတၢ်ခဲလၢတၢ်ကရၢကရိပူၤအခါန့ဉ်, ပုၤလီၢ်အိဉ်ကမ့ၢ် အတဝါသ့တဖၣ်အိဉ်ဒီးတၢ်မၤအါထီဉ်တၢ်ဘျးစဲဂ့ၢ်ဝီလၢအဂၤသ့တဖၣ်လၢကမၤစၢၤအဝဲသ့လၢကတြီယာ်အဝဲ သ့တၢ်အိဉ်သးန့ဉ်လီၤ. ဒီဖျိလၢတၢ်ဒုးတၢ်ယၤသ့တဖၣ်အိဉ်ထီဉ်ဝဲခဲအံၤခဲအံၤလၢတၢ်သ့တဖၣ်အလီၢ် ဒီး တၢ်ပၢ်ဃာ်တၢ်အိဉ်အလီၢ်အယီၤမုၢ်တၢ်တခါလၢ အဆုၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤကညီသ့တဖၣ်လၢကဒီးသန့ထီဉ်အသး လၢအဝဲသ့သကိးသဝီဖဲသ့တဖၣ်အအိဉ်န့ဉ်လီၤ. မိၢ်ပၢ်ဖဲဖုတၢ်အိဉ်မူလၢပျံၤလၢ အမၤစၢၤဝဲဒၣ်ပုၤလၢ အခိဉ်အယၤသ့တဖၣ်န့ဉ်လၢတၢ်န့ဉ်အယီၤမိၢ်ကွၢ်ဖဲတၢ်အသီသ့တဖၣ်ဟဲအိဉ်ထီဉ်လၢပိဉ်မုဂ်သ့တဖၣ်တီခိဉ်ရိဉ် မဲဝဲဒၣ်တၢ်ဖဲးတၢ်မၤဒီးမုၢ်တၢ်ဒုးဂုၤထီဉ်ပသီထီဉ်တၢ်လၢကမၤဘဉ်လိာ်ဝဲဒၣ်တၢ်ကွၢ်ဆၢဉ် မဲၣ်လီၤဆိသ့တဖၣ်လၢအဟဲအိဉ်ထီဉ်လၢပယီၤသးအတၢ်မၤအါမၤသီသ့တဖၣ်ဒီးတၢ်ယုၢ်မ့ၢ်အလီၢ်န့ဉ် လီၤ.

“တဘျီတခိဉ်တၢ်အိဉ်မုၢ်တယၤလၢဒိတန့ဉ်အဂီၢ်န့ဉ်, ပပူၤတၢ်အိဉ်တနီၤဖဲ ပစ့မုၢ်အိဉ်ဒီးပစ့မုၢ်တအိဉ်ဒီးပဃု လီၢ်ဆူပုၤဂၤအအိဉ်န့ဉ်လီၤ. ပုၤကညီသ့တဖၣ်န့ဉ်မၤစၢၤလိာ်အသးတဂးဒီးတဂၤလၢကျဲဒ်အံၤန့ဉ်လီၤ.”

—နီၤဖ--- (မုဉ်, ၃၀န့ဉ်), ထ---သဝီ, ဒူသထူဉ်ကီၢ်ချ် (လါမးၣ် ၂၀၀၆န့ဉ်)

“ဖဲယသးစၢ်ဒ်အခါန့ဉ်ပုၤကညီသ့တဖၣ်မၤစၢၤလိာ်သး တဂးဒီးတဂၤလၢဃုးပူၤမ့ၢ်စၢ်ပူၤန့ဉ်လီၤ. ဘဉ် ဆဉ်ဖဲယထီဉ်ပုၢ်ဝဲအလီၢ်ခဲမိၢ်လုၢ်ပၢ်လၢအမုၢ်တၢ်မၤစၢၤလိာ်သးန့ဉ်တအိဉ်လၢဘဉ်ဒီးပုၤကညီသ့တဖၣ်ငါ

(ဟုတ်စ) ဝဲဒုင်ပုအဂလကမနာအဝဲသုင်တလံာ်ပုဒီဖျါလဲဆကတီဖဲန့ၣ်ခါန့ၣ်ပယီသုးတဟူးဝဲသုင်တဖၣ်ဆုၣ်ဒိၣ်မးဒီးပုကညီသုင်တဖၣ်ဘၣ်ကရီကူးဝဲဘုရုန့ၣ်လီၤ။”

-နီၤအ---(မုၢ်, ၄၅နံၣ်), မ---သဝီ, ဒုပျံၣ်ယၢ်ကီၤရၢၣ် (လါစဲးပထုဘၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

“ယတအိၣ်ဒီးတမလၢအလီၤတံာ်လီၤဆဲး ဒ်သီးဒီးကဒီးန့ၣ်ဘၣ်စလၢယတအိၣ်မူအပူၤန့ၣ်ဘၣ်. ယဆါဝဲဒုၣ်ကိၣ်ဖိနီၣ်မိတစဲးတမ့းန့ၣ်လီၤ. ယတအိၣ်မ့ၢ်တအိၣ်လၢလၢလီၤလီၤဘၣ်ဒီးယသကိးသုၣ်တဖၣ်မၤစၢယၤဒီးလုာ်အိၣ်လုာ်အိၣ်ယၤစၢၤန့ၣ်လီၤ. ယသကိးလၢအမၤစၢယၤအါဒုၣ်တတက့ၢ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒုၣ်ပိာ်မုၢ်သုၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ယသကိးပိာ်ခါတနီၤနီၤမၤစၢၤစၢၤနီၤ ယလီၤဘၣ်ဆၣ်ဒ်ယမ့ၢ်မုၢ်ကမဲတဂၤ အသီးပုပိာ်ခါသုၣ်တဖၣ်မ့ၢ်မၤစၢယၤဒီးယဘၣ်ယီၤလၢပုၤကညီလၢအဂၤသုၣ်တဖၣ်ကကတီၤအယၤန့ၣ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပုၤတတဘၣ် ဃးယဂုၢ်နီၣ်တမံၤဘၣ်ဒီဖျါလဲအါဒုၣ်တတက့ၢ်ယသကိးလၢမၤစၢယၤသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲပိာ်မုၢ်အယၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်လၢပုၤအသီးလၢပုၤတတအပူၤန့ၣ်ပလဲမၤစၢလိာ်သးတဂၤဒီးတဂၤလၢ မၤတံာ်မၤလၢစံာ်ပုၤဒ်အမ့ၢ်တံာ်သုၣ်ဘုသုၣ်ဟုလၢတံာ်ကကူးကူးအါအဂီၢ်လီၤ. ဘၣ်ဆၣ်ပထုလဲမၤစၢသဝီလၢအဂၤဘၣ်. သဝီသးပုၤလၢသဝီပုၤရဲၣ်ကျဲၤ န့ၣ်တံာ်လၢပဂီၢ် လၢပတမၤစၢလိာ်သးတဂၤဒီးတဂၤန့ၣ်လီၤ. ခဲအံၤန့ၣ်ပမၤဒီးတံာ်လၢအပူၤကွဲၣ်ပမၤတံာ်အသီး, သန့ၣ်ကစံာ်ကစံာ်တဖီ ဒုးအိၣ်ပုၤမ့ၢ်ဘၣ်. ပကဘၣ်လဲမိာ်ပကစံာ်တံာ်အိၣ်ဒီးမဲပမၤတံာ်ဝဲလၢဟါဒီန့ၣ်အဝဲသုၣ်ဟုၣ်လီၤပုၤစုန့ၣ်လီၤ.”

-နီၤထ--- (မုၢ်, ၆၄နံၣ်), ခ---သဝီ, ဒုပျံၣ်ယၢ်ကီၤရၢၣ် (လါစဲးပထုဘၣ် ၂၀၀၆နံၣ်)

ပိာ်မုၢ်မၤစၢၤပုၤဂုၢ်ဝီဘုးစဲသုၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ်လၢလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်တံာ်ကရၢကရီသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်မၤအါထီၣ်ဝဲဒုၣ်တံာ်လၢကမၤဘၣ်လိာ်ဝဲဒုၣ်သဝီဖိအတံာ်လိာ်ဘၣ်သုၣ်တဖၣ်ဒ်မိာ်ပံၤဖဲဖုမၤညီန့ၣ်လၢသဝီပုၤအသီးန့ၣ်လီၤ. ပုၤသဝီဖိလၢအအိၣ်လၢပုၤလုာ်မ့ၢ်ပးဖျိးတံာ်လီၤသုၣ်တဖၣ်တံာ်ကိတံာ်ခဲအိၣ်ဒီးအဝဲသုၣ်လၢတံာ်အိၣ်တံာ်အိၣ်. အယီၤလၢတံာ်ခူသုၣ်အပူၤအဝဲသုၣ်ဆဲးကျိးဒီးပုၤကညီလၢအအိၣ်လၢနအဖအတံာ်ပၤအဖီလၢသုၣ်တဖၣ်လၢကန့ၣ်ဘၣ်ဝဲတံာ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ. အါဒုၣ်တံာ်တက့ၢ်တံာ်ဖဲတံာ်မၤသုၣ်တဖၣ်အံၤဘၣ်တံာ်မၤအီၤခီဖျါပုၤတဂၤဂၤအတံာ်ပနံးတံာ်ကၤတံာ်လၢသဝီလၢအယံၤဒီးဝဲသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တံာ်ယုအိၣ်တံာ်အိၣ်တံာ်အိၣ်ဒီးတံာ်လၢအဂၤသုၣ်တဖၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒုၣ်တံာ်ခူသုၣ်ခူလုၤတံာ်ဆါတံာ်ပုၤအလီၤလၢပုၤပုၤ, ဖဲပုၤလီၤအိၣ်ကမ့ၢ်သဝီဖိ လၢအအိၣ်လၢတံာ်အိၣ်ခူသုၣ်အလီၤသုၣ်တဖၣ်ထံၣ်လိာ်သးဒီးပုၤသဝီဖိလၢအအိၣ်လၢနအဖအတံာ်ပၤအဖီလၢသုၣ်တဖၣ်လၢကပုၤ ဘုသးဒီးတံာ်လိာ်လၢအဂၤသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢတံာ်အိၣ်သးဝဲအံၤအပူၤသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်ပိာ်မုၢ်သုၣ်တဖၣ်အါဒုၣ်တံာ်တက့ၢ်မၤဝဲဒုၣ်တံာ်လၢ တံာ်ဆါတံာ်ပုၤဒီးတံာ်ဆဲးကျိးလၢပုၤလၢအ အိၣ်ခူသုၣ်သုၣ်တဖၣ်ဒီးပုၤလၢအအိၣ်လၢနအဖ တံာ်ပၤအဖီလၢတံာ်ကရၢကရီသုၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ပိာ်ခါဖဲအဆကတီဖဲန့ၣ်သမံသမိးဝဲဒုၣ်တံာ်သဘၣ်သဘၣ်လၢ ကကဲထီၣ်သးဒီးဟံးန့ၢ်ဝဲဒုၣ် တံာ်ဘၣ်တံာ်ဘၢန့ၣ်လီၤ. တံာ်ဟုၣ်လီၤဘုသးလၢသဝီဖိသုၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၢၤဒီးဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲတံာ်ထီၣ်တံာ်သိၣ်တံာ်သိၣ်လၢအမ့ၢ်တံာ်ပနံးတံာ်ကၤဟုသးန့ၣ်တမ့ၢ်တံာ်ထဲတခါဒီးလၢအဟုၣ်ထီၣ်ဝဲဒုၣ်တံာ်လိာ်ဘၣ် ခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိသုၣ်တဖၣ်လၢပုၤလၢအယုပုၤဖျိးအသးလၢပယီၤသုးအိၣ်န့ၣ်ဘၣ်. ဘၣ်ဆၣ်မ့ၢ်စ့ၢ်ကိးတံာ်တခါလၢမၤဆူၣ်ထီၣ်ဝဲဒုၣ်တံာ်ရဲလိာ်မုၢ်လိာ်သးလၢအဘူးဘူးတံာ်တံာ်လၢကညီပုၤတတအပူၤန့ၣ်လီၤ. ဒ်ပုၤကညီလၢအအိၣ်လၢတံာ်ပၤခိၣ်ဒီးပုၤလၢအအိၣ်လၢဝုၤပုၤ သုၣ်တဖၣ်အဝဲသုၣ်ဟံးယာ်ဝဲဒုၣ်အဝဲသုၣ်ကျိၣ်ဒီးတံာ်ဆဲးတံာ်လၢတန့ၢ်လၢလၢပုၤဘၣ်ခါခါလၢနအဖအတံာ်တံာ်ဂံၢ်တံာ်ဘါလၢကဒုးအိၣ်ထီၣ်ပုၤထံကီၤဖဲမဲလၢကကဲထီၣ်ဝဲဒုၣ်ပယီၤအယီၤပုၤဘုးစဲကရၢသုၣ်တဖၣ်မၤစၢၤအဝဲသုၣ်လၢ ကယုသုၣ်ညါအါထီၣ်ဝဲဒီးကပၤယာ်တံာ်ဆဲးတံာ်လၢလၢမိာ်ပံၤဖဲဖုမၤတုၤဝဲသုၣ်တဖၣ်အါထီၣ်ဒီးလၢတံာ်ဝဲအံၤအယီၤအဝဲသုၣ်ဟံးယာ်အါထီၣ်ဝဲဒုၣ်တံာ်ဆဲးတံာ်လၢသုၣ်တဖၣ်လီၤထူလီၤယီၤန့ၣ်လီၤ.

ကစာမိန့်မိန့်သုတ်တဖန်ဒီးဟမိန့်မိန့်သုတ်တဖန်ဒီဆဲးဒုတ် နအဖ အတၢ်တြီဃာ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲလၢတၢ်မိတၢ်လံလၢတၢ်ပနဲးတၢ်ကၤ အဂီၢ်, မဲတၢ်န့သ့ၣ်အလီၢ် (ပုၤပူၤတၢ်ဆိတၢ်ပူၤအလီၢ်) ဖဲချၢၣ်လွံၣ်ထူၣ်ကီၢ်ချၢၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤကညီၣ်ဂၢ်ဂီၤန့းယၢ်ကၢၢ်)

မိန့်မုၢ်တကၤဆိဝဲဒုတ်သိအိၣ်လၢ “ပုၤပူၤတၢ်ဆိတၢ်ပူၤအလီၢ်” လၢမူကီၢ်ဆၢၣ်, ချၢၣ်လွံၣ်ထူၣ်ကီၢ်ချၢၣ်န့ၣ်လီၤ. (တၢ်ဂီၤကညီၣ်ဂၢ်ဂီၤန့းယၢ်ကၢၢ်)

၆. တ်မအကျိအကျဲလအဖိသဲစး

ဟီခိဒ်ဒီဘုတ်တ်မအကျိအကျဲသုတ်တဖ်မတလကမဂုထီတ်တလတ်ထီသတြိဘတ်
ယးတ်မစၢဂုဂီအကျိအကျဲဒီးပုဂုဂီခွဲယတ်တ်မဟးဂီဒိဒ်ဒ်မုမုသုတ်တဖ်န့လီ.
တုလၢခဲအံန့ဒ်ခိဖျိလအဘဲသုတ်ကွဲဖျိထီတ်ဂုဂီတ်ကျိထဲလတ်ကဲထီသးလတ်ချာအယိ
မုဝဲတ်ရဲတ်ကျဲတခါလတ်ဟ်ဖျိကမုဝဲဒ်နီကစံတဂစုစုအတ်အိသးဒီးတ်ဂုလိာ်
ဝဲဒ်တ်ဟူးတ်ဂဲလကညီပိမုသုတ်တဖ်လအအိလပယီသးတ်ပအဖိလၢသုတ်တဖ်န့
လီ. ဘၣ်ဆၣ်တ်ဟ်လီတ်သိတ်သီလအမုမုဒါလအဖိသဲစးသုတ်တဖ်လဟီခိဒ်ဒီဘုတ်
အတ်အာ်လီအီလီသုတ်တဖ် အပူန့မုတ်အာ်လီအီလီလအမဂါမကျါကညီပိ
မုသုတ်တဖ်အခွဲအယာ်လအဘၣ်တ်ဟ်ဖျိထီအီလီတ်လီဆဲးလၢဘီမုစာဖိကရၢဘၣ်
ဘၢကီၣ်ကးကရၢအတ်အာ်လီတဖ်ဒီး တ်အိ ဖိာ် ဒိာ် အတ် ဘိးဘၣ် ရၢ လီ သုတ် တဖ်
မု တ်လအဟ့ၣ်ထီ ဝဲဒ်တ်မစၢ အခိ သုတ်ခိဘိလၢ ကညီပိမုတဂစုစု လအဘဲ
သုတ်တတြိဆၢထီဒါသးပဒိအတ်မအါမသီန့လီ. ဖဲဟီခိဒ်ဒီဘုတ်တ်သိတ်သီတ်သုအီ
လကဆိာ်ထွဲမစၢ ပိမုသုတ်တဖ်အနီကစံအတ်ရဲတ်ကျဲသုတ်တဖ်န့ တ်ထီကွာ်
စီကွာ်သုတ်တဖ် ဘၣ်တ် မ အီ သုလၢနီ ကစံ အ တ်ဆၢတဲာ်လၢပုလအဘၣ်တ်မအါအီ
န့အါန့ဒ်ဒီးကဟ့ၣ်ဝဲဒ်တ်ဆိကမိလၢထံကီလအဂါအတ်ထံဘၣ်ယးတ်စဲးဆၢက့တ်
လအကြးအဘၣ်ဆူတ်မအါမသီန့လီ.

နအဖ အသးမဟးဂီသဝီဖိသုတ်တဖ် လအအိလကညီလီဟီကဝီသုတ်တဖ်အတ်ခွဲ
တ်ယာ်သုတ်တဖ်ဒ်တဲဖျိထီအီလၢလံာ်တ်အာ်လီ တ်ဘျါနီဂံ (၄)အပူန့မုတ်လၢ
ဘၣ်တ်တြိအီဒိဒ်ဒ်မုမုဒီးထံကီဘီမုအလံာ်ယးယာ်(International Treaties) သုတ်တဖ်န့
လီ. တ်အာ်လီသုတ်တဖ်အံဟ်ယုဒ်အမုထံကီအတ်အိဖိာ်ဖးဒိလၢမုကျိဝဲကွာ်.
တ်ရုလိာ်မုလိာ်ဒီးတဲဆဲးတ်လၢတဲခွဲတ်ယာ် (၁၉၆၆န့), ထံကီ အ တ် အိ ဖိာ် လၢ
ကမျါဒီးထံရုကီသဲးတဲခွဲတ်ယာ်သုတ်တဖ် ဖဲ (၁၉၆၆န့)ဒီးတ်မအါထီတ်သိတ်သီခဲ
ခါ ဖဲ ၁၉၄၉န့ကွဲန့ဘၢ ဖဲ ၁၉၇၇န့န့လီ. တ်အာ်လီသုတ်တဖ်အံတမုတ်လီတံာ်
လီဆဲးလၢအကမၤဘၣ်လိာ်ဝဲဒ် တဲခွဲတ်ယာ်လကညီပိမုသုတ်တဖ်ဒ်ပိမုသုတ်တဖ်
န့ဘၣ်. လတ်ကဲထီသးတမံဂုတမံဂုအပူန့သးမိစိရဲအတ်ပလၢကီပယီအပူန့
တကန့ယုဝဲထံကီအတ်ဟူးတ်ဂဲ လကဆဲးလီစုမုကျါ ဒီးမဂါမကျါတ်အာ်လီအီ
လီသုတ်တဖ်အံဒ်သီးဒီးကယုပူအသးလၢတ်တြိယာ်အဖိသဲစး အတ်အာ်လီ လၢ တ် ဟ်
ကဲဝဲ ဒ် တ် ခွဲ တ်ယာ် သုတ် တဖ် လၢဘၣ်တ်ယာ်ထီအီတခါဘၣ်တခါဖဲန့သုတ်တဖ်
လီ. ဘၣ်ဆၣ်ထံကီအတ်သိတ်သီလအဖိသဲစးမဂါမကျါကွဲဝဲဒ်ကညီပိမုသုတ်တ
ဖ်အတ်ခွဲတ်ယာ်ဒ်အမုပိမုန့ဟ်ယုလၢတ်အာ်လီအီလီအပူလၢအမုတ်မလီမာ်
ကွဲဝဲဒ်တ်ကွာ်တလီထီဒါပိမု (CEDAW) ဒီးတ်မအုတ်တ်မအတ်အာ်လီလၢထံကီပု
မတ်ဖိအတ်ကရၢကရီန့လီ. အါန့အန့ကီပယီဆဲး လီတုာ်စု မုကျါလကမဂါမ
ကျါတ်မလီမာ်ကွဲဝဲဒ်တ်ကွာ်တလီထီဒါပိမု(CEDAW) ဒီး ဟီခိဒ်ဒီဘုတ်ပုမတ်ဖိက
ရၢ (ILO) တ်အိ ဖိာ်နီဂံ (၂၉) ခံခါလၢ် အယိကီ ပယီ မုဝဲ ဒ် ကီ ဖဲ အ ပတံာ် (State
party)လၢတ်အာ်လီခံခါလၢ်အပူန့လီ. ထံကီအတ်မနီမာ်အါထီလၢပိမုသုတ်

တၢ်အိၣ်ဖှိၣ်ဒိၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်ဒီးတၢ်ကွၢ်တလီၤဒီးတၢ်မၤထီၣ်ဒါပိၣ်မုၢ်ပိၣ်မၤတဖၣ် (CEDAW) မ့ၢ်ဝဲလံာ်တၢ်အၢၣ်လီၤတဘျၣ်, ကဲထီၣ်သးတၢ်ဘျၢတခါဖဲ ၁၈သီ လၢဒံၣ်စဲဘၢၣ် ၁၉၇၉နံၣ် ဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်လၢတၢ်ကသုးကွၢ်ဘၣ်ဃးထံၣ်ရၢ်ကီၢ်သးမုၢ်ကျါဝဲၤကွၢ်, တၢ်ရူလိာ်မုၢ်လီၢ်, တၢ်ဆဲးတၢ်လၢ ကမုၢ်တၢ်ဟံသးဂ့ၤဂ့ၤဝါဝါ မ့တမ့ၢ် တၢ်လၢအဂၤလၢအကကြီပိၣ်မုၢ်အတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဒီးတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်န့ၣ်လီၤ. လီၤဆိဒၣ်တၢ်လံာ်တၢ်အၢၣ်လီၤအံၤလိာ်ဘၣ်ဝဲထံကီၢ်တၢ်ကရၢကရီ သ့ၣ် တဖၣ်လၢကဟံးန့ၢ် - “တၢ်ထီၣ်ကွၢ်စီၤကွၢ်လၢအဘၣ်လီၤဘၣ်စးသ့ၣ်တဖၣ်ခဲလၢာ် လၢအပာ်ဃုာ်ဒီးတၢ်ဃးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢကမၤလီၤတံၢ်ဝဲပိၣ်မုၢ်အတၢ်ဂ့ၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဒီးတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်လၢလၢပုၤပုၤ, လၢတၢ်တိာ်ဟံလၢတၢ်အုၣ်ခီၣ်ဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂံၤဒီးဂံၤခွဲးယာ်တၢ်သ့ၣ်မှ်သးညီဒီးတၢ်သဘျၢအခီၣ်ထံးခီၣ်အိၣ်န့ၣ်လီၤ.” ငီၤလံာ်တၢ်အၢၣ်လီၤတဘျၣ်အံၤအသိး ပကထံၣ်ဘၣ်ဖဲအဆၢဖိ (၃), ဖဲ ၁၉၇၉နံၣ်ကီၢ်ပယီၤထံကီၢ်အံၤကဲထီၣ်ဝဲဒၣ်ထံကီၢ်ပုၤမၤတသကိးတၢ်အယိကီၢ်ပယီၤအံၤဘၣ်ဘျးလိာ်သးဒီးလံာ်တၢ်အၢၣ်လီၤလၢအဘၣ်တၢ်ကွဲးဖျါအိၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ကီၢ်ပယီၤ ပဒိၣ်မုၢ်အၢၣ်လီၤလံာ်တၢ်အၢၣ်လီၤအံၤသနာ်က့, ကီၢ်ပယီၤပဒိၣ်လၢအမ့ၢ် နအဖ အံၤတမၤလၢထီၣ်ပုၤထီၣ်ဝဲဒၣ်အမူအဒါဒိၣ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ်ထွဲဒီးလံာ်တၢ်အၢၣ်လီၤတဘျၣ်အံၤန့ၣ်ဘၣ်. နအဖ မ့ၢ်အၢၣ်လီၤသးလၢကမၤဂ့ၤထီၣ်ဘၣ်ဃးဒီးတၢ်ဂ့ၤအံၤသနာ်က့ပကထံၣ်ဘၣ်လၢတၢ်မၤဘၣ်ဒိ, မၤပယွဲကညီပိၣ်မုၢ်လၢကညီပိၣ်မုၢ်လၢကညီကီၢ်စၣ်အပူၤန့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်န့ၣ်လီၤ. အဒိ-ပမ့ၢ်ကွၢ်ဝဲလံာ်တၢ်အၢၣ်လီၤတဘျၣ်အံၤ အဆၢဖိ (၁၄.၁) အံၤဟံဖျါထီၣ်ဒီးလိာ်ဘၣ်ဝဲလၢ -

၈၅

တၢ်ဘျုး အဆၢဖိ (၃) လၢအဘၣ်ဃးဒီးထံကီၢ်တဘျုးဒီးတဘျုးအတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤန့ၣ်ဒ်တၢ် ကတိၤဖျါဖဲအပူၤကွၢ်အသိးတၢ်ထီၣ်ကွၢ်စီၤကွၢ်ဒ်အံၤန့ၣ်ဟံၣ်ဃုာ်ဒီးတၢ်မၤလၢပှၤတၢ်သိၣ်တၢ်သီသ့ၣ် တဖၣ်ဒ်သိးကအုၣ်ခိၣ်ဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သဘျုးလၢလၢပှၤပှၤလၢကမၤစၢၤဆိၣ်ထွဲအဝဲ သ့ၣ်ဟံၣ်ဖိယိဖိဒ်သိးအတၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်န့ၣ်လီၤမၤတံာ်တၢ်အါအါဂီၢ်ဂီၢ်သ့ၣ်တဖၣ်တဂ့ၤန့ၣ်လီၤ. ဒ် တၢ်အုၣ်ကီၤဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်အီၤလၢတၢ်ဖိခိၣ်သန့က့, နအဖမ့ၢ်တ့ၢ်ပှၤခိၣ်သ့ၣ်ခိၣ်ဘိလၢအိၣ် လီၤကလိာ်ကွၢ်ဝဲဒၣ်ကညီပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢအဟ့ၣ်ထီၣ်မၤစၢၤကဟ့ၣ်ယၢ် အဝဲသ့ၣ်ဟံၣ်ဖိယိဖိသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်အိၣ်ဖျါခိၣ်ဘၣ်ဃးတၢ်ကွၢ်တလီၤဒီးတၢ်မၤထီဒါပိာ် မုၢ်ပိာ်မၤတဖၣ်(CEDAW) အံၤန့ၣ်မ့ၢ်ဒ်သိးတၢ်ကမၤဟါမၤကွၢ်တၢ်အဖျါအဆၢလၢပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တ ဖၣ်ကဒီးန့ၣ်ဘၣ်အခွဲးအယၢ်အ ဂီၢ်တဘျုးလိာ်ဘၣ်စ့ၢ်ကိးထံကီၢ်ပဒိၣ်တဖၣ်ကဟ့ၣ်ထီၣ်အတၢ် ဟံၣ်ဖျါတဆၢကတီၢ်ဘၣ်တၢ်ဆၢကတီၢ်လၢအကဒူးန့ၣ်ဖျါထီၣ်မ့ၢ်တၢ်မၤဝံၤဝဲဒၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤ တခါအံၤန့ၣ်လီၤ. ဖဲ ၁၄သီ လါမးရှး ၁၉၉၉န့ၣ် န့ၣ်ကီၢ်ပယီၤဟ့ၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်အတၢ်ကွဲးဖျါထဲတ ဘျုးစီၤန့ၣ်လီၤ. နအဖ တကန့ၣ်ယုာ်လၢကဒိကန့ၣ်အၢၣ် လီၤဝဲဒၣ်ထံကီၢ်တၢ်လိာ်ဘၣ်ဒီးခံပတီၢ် တပတီၢ်တၢ်ကွဲးဖျါထီၣ်လၢမုၢ်နံၤမုၢ်သီထလၢတၢ်စးထီၣ်လၢ၂၁သီ အီၤကူၣ် ၂၀၀၂န့ၣ် န့ၣ်လီၤ.

ဖဲဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘျုးဟံၣ်တၢ်ကမၤလၢတၢ်သ့ဝဲဒၣ်တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤလၢတၢ်လီၢ်ကိးပူၤဒဲးလၢကီၢ်ပယီၤပူၤ န့ၣ်, မ့ၢ်တၢ်လၢဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်ဖဲ ၁၉၃၀န့ၣ်တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤအတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤဒီးတၢ်အၢၣ် လီၤအီၤလီၤအဝဲအံၤဟံၣ်ဃုာ်ဒီးတၢ်အိၣ်သးလၢအဘၣ်ထွဲလိာ်အသးဒီးပယီၤသုးအတၢ်ဟံးန့ၣ်တၢ် ဘျုးတၢ်ဖျါလၢပိာ်မုၢ်လၢအအိၣ်လၢကညီလီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်ဒဲးတၢ် ဩဝဲဒၣ်တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤလၢလိာ်စုစုန့ၣ်, တၢ်အိၣ်ဖျါဖးဒိၣ်တကတီၢ်ဘၣ်တကတီၢ် က ဘၣ် မၤ ဃံးတၢ်အိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဆၢတံာ်ဝဲလၢတၢ် လီၢ်ဖဲလဲၣ်ဒီးဆၢကတီၢ်ဖဲလဲၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်မၤဆူၣ်မၤ စီးသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်တၢ်မၤအီၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်တခါလၢအဘၣ်ဃးလိာ်အသးဒီးတၢ်အိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ် အံၤန့ၣ်တၢ်ရဲၣ်လီၤအီၤ တၢ်ဘျုးအဆၢဖိ (၁၁.၁)အဖီလၢန့ၣ်ဟံၣ်ပနီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီအဖိးသဲ စးလၢတၢ်သ့တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤလၢ “ဟီၣ်ခိၣ်လၢအအိၣ်တၢ်ခိၣ်ပှၤလၢအသုဖံးသ့မၤ” န့ၣ်လီၤ. ဒ်ကီၢ် ပယီၤမ့ၢ်တ့ၢ်ဝဲထံကီၢ်အဖၣ်တံာ်လၢမၤတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤဘၣ်ဃးတၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤအတၢ်အိၣ်ဖျါ ဖးဒိၣ်အပူၤန့ၣ်စးထီၣ် လၢအဝဲတူၢ်လိာ်အၢၣ် လီၤအီၤလီၤဝဲဒၣ်လၢတၢ်အၢၣ်လီၤ အီၤလီၤအပူၤဖဲ ၁၉၅၅ န့ၣ်န့ၣ်တၢ်အဝဲအံၤမ့ၢ် တၢ်မၤလၢအဖိးသဲစးလၢကစံၣ်ညီၣ်မၤဃံးပှၤလၢအမၤထီဒါဝဲဒၣ် တၢ်ဘျုး အဆၢဖိ (၂၅)လၢပှၤလၢအမၤဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်လၢတၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤန့ၣ်ခိၣ်ဖျါပယီၤသုးအနီၢ် ကစၢ်ဒၣ်ဝဲဆဲးမၤအါထီၣ်တၢ်မၤဆူၣ်မၤစီးလၢပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်အယိ, နအဖသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ် ပှၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအအိၣ် ဝဲဒၣ်လၢတၢ်မၤဟးဂီၢ်အဝဲသ့ၣ်အမူအဒါလၢတၢ်မၤဆူၣ်မၤစီးအဖီလၢခိၣ် ဖျါအဝဲသ့ၣ်မၤဝဲတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤအယိန့ၣ်လီၤ.

ဘီမုၢ်စၢ်ဖျါကရၢဘၣ် ဘၢကီၣ်ကးအတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤခံခါလၢအကမၤဘၣ်လိာ်ဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ် သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်အိၣ်သးလၢတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးအတၢ်အိၣ်သးအပူၤန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်လီၤတၢ်တခါလၢ အဘၣ်ထွဲလိာ်အသးဒီးပယီၤသုးအတၢ်မၤအါထီဒါပိာ်မုၢ်လၢအအိၣ်လၢကညီလီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ် တဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤတၢ်ဆၢတံာ် (၁၃၂၅) ဖဲ ၃၁သီ လါအီးကထိဘၣ်၂၀၀၀န့ၣ် ဒီး (၁၆၇၄) ဖဲ (၂၈သီ လါအုၣ်ဖျါ ၂၀၀၆န့ၣ်)န့ၣ်လီၤ. ခိၣ်ဖျါလၢတၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤသ့ၣ်တဖၣ်တ မ့ၢ်တၢ်လၢတဖိးသဲစး (တအိၣ်လၢတၢ်သိၣ်တၢ်သီအပူၤ) လၢအဝဲသ့ၣ်နီၣ်ကစၢ်အတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်အ ဂီၢ်သန့က့,တၢ်အၢၣ်လီၤအီၤလီၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်ဘၣ်ဘၢကီၣ်ကးအတၢ်အိၣ်ဒီးအ ယိဘၣ်တၢ်မၤစၢၤအီၤဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဒီးဘျုးအတၢ်မုၢ်လၢတၢ်မၤပှၤအပူၤန့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါ

သုတ်တဖန်အံ့ဟံးန့ၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်လၢအပူၤကွၢ်ဒီးတၢ်လိာ်ဘၣ်လၢအဖိးသဲစးလၢအမ့ၢ်ဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်
အတၢ်မၤလီၤစ့ၤတၢ်တူၢ်ဘၣ်ဒီးမၤဂ့ၢ်ထီၣ်ပုၤဂ့ၢ်ဂီၢ်တၢ်အိၣ်သးဒီးပုၤဂ့ၢ်ဂိၣ်ဃးသုတ်တဖန်တၢ်သိၣ်
တၢ်သီန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဘျုးနီၢ်ဂံၢ် (၁၀) အပူၤလၢအမ့ၢ်တၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤ တၢ်ဆၢတံၢ် (၁၃၂၅)
လၢအဘၣ်ဃးဒီးပိာ်မုၢ် တၢ်ယုၤတၢ်ဖိးဒီးတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢန့ၣ်ဘီမုၢ်စၢဖျိၣ်ကရၢဘၣ်ဘၢကီၣ်ကး
“ယုၤဝဲလၢထံကီၢ်ပၣ်တၢ်သုတ်တဖန်ဝဲလၢလၢအအိၣ်လၢစုကဝဲၤအတၢ်သဘၣ်သဘုၣ်အပူၤန့ၣ်
ကဟံး န့ၣ်တၢ် ထီၣ်ကွၢ်စိၤကွၢ်လီၤ ဆိလၢကတြီၤ ပဒိပိာ်မုၢ်ဒီးဖိသၣ်မုၢ်သုတ်တဖန်လၢ တၢ် မၤ အၢ
မၤနးအပူၤ, လီၤဆိဒၣ်တၢ်တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်ဒီးတၢ်မၤတရီၤတပါ အ ကလုာ်က လုာ် လၢအဂၤ ဒီးတၢ်
မၤအၢမၤသီအကွၢ်အဂီၢ်အကလုာ်ကလုာ်လၢစုကဝဲၤအတၢ်သဘၣ်သဘုၣ်အလီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်ဆဲး
မၤတၢ်မၤတရီၤတပါ, တၢ်ဖိၣ်ဆူၣ်, တၢ်မၤအၢမၤသီ, တၢ်မၤသံဒီးတၢ်မၤအၢအကလုာ်ကလုာ်လၢန
အဖးသုးမုၢ်သံၣ်ဘီသုတ်တဖန်မၤဝဲလၢအတၢ်အိၣ်ဒီးတၢ်စံၣ်ညီၣ်နီၣ်တဖၣ်လၢတၢ်အိၣ်သးအပူၤလၢပ
ယီၤသုးအတၢ်ထီၣ်ဒုးထီၣ်ဒါသဝီဖိလၢကညီကီၢ်စံၣ်န့ၣ်မုၢ်တၢ်လၢအမၤဟးဂီၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်တြီၤလၢတၢ်
အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤတခါအံၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

ခိဖျိလၢတၢ်တူၢ်လိာ်ဝဲဒၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤအိၣ်လီၤ (၁၆၇၄) လၢအဘၣ်ဃးဒီးတၢ်တြီၤဆၢကဟုကယၢ်
ကမျၢၢ်သုတ်တဖန်လၢအအိၣ် လၢတၢ်စုကဝဲၤအတၢ်သဘၣ်သဘုၣ်တၢ်လီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤသုတ်တဖန်အ
ဂီၢ်န့ၣ်ဘီမုၢ်စၢဖျိၣ်ကရၢဘၣ်ဘၢကီၣ်ကးကွၢ်မၤလီၤတံၢ်ကွၢ်ဝဲဒၣ်လၢထံကီၢ်အတၢ်သးဘၣ်အၢလၢ
တၢ်မၤအၢမၤသီထီၣ်ဒါပုၤလၢ အတၢ်မုၢ်ဒုၣ်ဒါပုၤလၢတကဲသုးလၢတၢ်သဘၣ်သဘုၣ်တၢ်အိၣ်သးအ
ပူၤသုတ်တဖန်န့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဟံၣ်ကဲပိာ်မုၢ် အပူၤန့ၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်လၢဘၣ်ဘၢကီၣ်ကးအတၢ်အၢၣ်
လီၤအိၣ်လီၤအတၢ်ဘျုး (၁၉) အပူၤလၢအမ့ၢ် - “တၢ်ဟ့ၣ်တၢ်စံၣ်ညီၣ်လၢအဆူၣ်အကီၢ်ဆူၣ်တၢ်မၤတရီၤတပါဒီး
တၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်တကးအကုၢ်အဂီၢ်အကလုာ်ကလုာ်လၢတၢ်မၤထီၣ်ဒါဝဲဒၣ် ကမျၢၢ်သုတ်တဖန်လၢတၢ်စုကဝဲၤတၢ်သဘၣ်သဘုၣ်
အပူၤလီၤဆိဒၣ်တၢ်လၢပိာ်မုၢ်သုတ်တဖန်ဒီးဖိသၣ်မုၢ်သုတ်တဖန်တၢ်အိၣ်သးအပူၤန့ၣ်လီၤ”. လၢအဘၣ်ဃးဒီးတၢ်အၢၣ်
လီၤအိၣ်လီၤ (၁၃၂၅) နအဖ အသုးသုတ်တဖန်ဆဲးဒုးထီၣ်ဒါကမျၢၢ်သုတ်တဖန်ဟံၣ်ယုၢ်ပုၤမုၢ်လံၤမုၢ်
ပုၢ်, ဖိသၣ်ပိာ်မုၢ်သုတ်တဖန်အယီၤမုၢ်တၢ်လၢအထီၣ်ဒါဒီးမၤတရီၤတပါဝဲဒၣ်ဘီမုၢ်စၢဖျိၣ်ကရၢဘၣ်ဘၢ
ကီၣ်ကးအတၢ်မၤဃးသုတ်တဖန်န့ၣ်လီၤ.

ခိဖျိလၢဘီမုၢ်စၢဖျိၣ်ကရၢအတၢ်အိၣ်ဖိၣ်တၢ်အၢၣ်လီၤ, တၢ်ဟံၣ်ဖျါလၢအမ့ၢ်တၢ်တြီၤဆၢဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်
သုတ်တဖန်ဒီးဖိသၣ်သုတ်တဖန်လၢဂီၢ်အူစုကဝဲၤတၢ်ဘၣ်ဂံၢ်ဂုာ် (၁၄သီလါဒံၣ်စဲဘၢၣ်၁၉၄၇န့ၣ်)
န့ၣ်မုၢ်စၢကိးတၢ်မၤလီၤတံၢ်မၤဂၢ်မၤကျၢၤလၢဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်အတၢ်နၢ်နီၢ်နီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢအဘၣ်ဃး
လိာ်သးဒီးကညီပိာ်မုၢ်သုတ်တဖန် အတၢ်အိၣ်သးလၢအအိၣ်လၢပယီၤသုးအတၢ်မၤအၢလၢအအိၣ်
ဒီးတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလီၤတံၢ်လီၤစးအဖိလၢန့ၣ်, တၢ်ဘျုး အဆၢဖိ (၆)မုၢ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါလၢအဟ့ၣ်လီၤ
တၢ်ကလုာ်လၢ-

“ပိာ်မုၢ်ဒီးဖိသၣ်သုတ်တဖန်ဘၣ်ဃးဒီးကမျၢၢ်အနီၢ်ဂံၢ်ဒီးထံၣ်လီၤဝဲဒၣ်အဝဲသုတ်အသးလၢဂီၢ်အူတၢ်ကဲထီၣ်
သးအပူၤဒီးစုကဝဲၤတၢ်သဘၣ်သဘုၣ်အပူၤ, အဝဲသုတ်ဂဲၤပျီၢ်ဂဲၤစးလၢတၢ်ဃုတၢ်ဖိး, နီၢ်ကစၢ် တၢ်ဆၢတံၢ်လီၤ
သး ဒီးထံၣ်ကီၢ်တၢ်သဘျုးန့ၣ်လီၤ. ပုၤလၢအအိၣ်အဆိးလၢသုးတၢ်လီၢ်ဟီၣ်ကဝီၤကီၢ်ဆၢသုတ်တဖန်, တၢ်တဘၣ်
ဟံးန့ၣ်ကွၢ်အဝဲသုတ်တၢ်အိၣ်ကဒုအလီၢ်, တၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်, ကသံၣ်ကသီအတၢ်မၤစၢ မတမုၢ် တၢ်သဘျုးလၢ
အၢၣ်လၢအဘၣ်ထွဲလိာ်အသးဒီးဟံၣ်ခိၣ်ဒီးဘၣ်တၢ်ဟံၣ်ဖျါလၢအမ့ၢ်ကညီဂီၢ်ဂိၣ်ဃး, ထံၣ်ကီၢ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်ဒီးဒိၣ်လၢ
ကမျၢၢ်ဒီးထံၣ်ကီၢ်သးတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်သုတ်တဖန်, ထံၣ်ကီၢ်တၢ်အိၣ်ဖိၣ်လၢမုၢ်ကျိၤဝဲကွၢ်, နူသဝီဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢ

အခွဲအယာ်သုတ်တဖၣ်, တၢ်ပၢ်ဖျါလၢဖိသုတ်တဖၣ်တၢ်ခွဲတၢ်ယၢ်ဒီး ထံကီၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢအ ဘၣ်တၢ် သုအီၤန့ၣ်လီၤ.”

နအဖသုးအတၢ်မၤဟးဂီၤဒီးအတၢ်ဂုၢ်ဆူၣ်တၢ်စုလီၢ်ခိၣ်ခိၣ်သုတ်တဖၣ်ဃုာ်ဒီးအဝဲသုတ်တၢ်မၤတံၢ် တၢ်လၢတၢ်ယုအိၣ်ယုအီၤအကျဲ ဒီးကသံၣ်ကသီတၢ်ကူဆါယါဘျါန့ၣ်မ့ၢ်တၢ်တခါလၢအအိၣ်ဖျါအ သးရဲရဲလၢတၢ်မၤဟးဂီၤကညီပိာ်မုၢ်ဂ့ၢ်ဂီၤခွဲယၢ်သုတ်တဖၣ်ဒ်တၢ်ကတိၤဖျါအီၤလၢတၢ်ဘိးဘၣ်ရၤ လီၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

နအဖအတၢ်ဆဲးမၤအၢထီဒါကညီပိာ်မုၢ်သုတ်တဖၣ်ဒီးအဝဲသုတ်တၢ်သုၣ်ညါအသးလၢအတၢ်မၤ ဘၣ်ဒီလီၤဆီအိၣ်ထီၣ်လၢအဝဲသုတ်တဖၣ်တၢ်မၤအၢမၤသီကညီပိာ်မုၢ်အပူၤအယိမ့ၢ်တၢ်တခါလၢ အအိၣ်ဖျါအသးဂုၤဂုၤလၢအဝဲသုတ်မၤဟးဂီၤဝဲဒၣ်ထံကီၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘုၣ်မူဒါသုတ်တဖၣ်လၢအဖိးသဲ စးဒ်တၢ်ရဲၣ်လီၤကျဲလီၤယၢ်တၢ်သိၣ်တၢ်သီလၢ(CEDAW) ဒီး ၁၉၃၀ ဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘုၣ်ပှၤမၤတၢ်ဖိ ကရၤ (ILO) တၢ်မၤဆူၣ်တၢ်မၤတၢ်အိၣ်ဖျါန့ၣ်လီၤ. ပယီၤသုးအတၢ်မၤအၢမၤသီ ဒီး အတၢ်မၤဘၣ် ဒီသုတ်တဖၣ်လၢကညီပိာ်မုၢ်သုတ်တဖၣ်အဖိခိၣ်အါန့ၣ်အန့ၣ်အဝဲသုတ်ထီဒါဒီး မၤဟးဂီၤဟီၣ်ခိၣ် ဒီ ဘုၣ်အတၢ်မၤဂၢၢ်မၤကျဲၤအသီတဘျီကဒီးလၢတၢ်န့ၣ်သါအတၢ်ခွဲတၢ်ယၢ်သုတ်တဖၣ်လၢအဘၣ် ဃးဒီးပိာ်မုၢ်သုတ်တဖၣ်ကန့ၢ်ဘၣ်တၢ်သဘျီလၢတၢ်မၤအၢမၤသီအပူၤဒီးတၢ်သဘျီလၢတၢ်ရဲၣ်တၢ် ကျဲလၢမၤစၢၤဝဲဒၣ်ဒ်အမ့ၢ် တၢ်မၤအၢမၤသီန့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤစၢၤလၢအမၤလၢမၤပှၤတၢ်လၢအဘၣ် ဃးဒီးဟီၣ်ခိၣ်ဒီဘုၣ် အတၢ်ထီၣ်ကွၢ်စီၤကွၢ်တၢ်လၢအဖိးသဲစးန့ၣ်ဒီးတၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤသုတ်တဖၣ် လၢတၢ်ရဲၣ်လီၤယၢ် န့ၣ်ကမ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်မၤစၢၤလၢ ကညီ ဒီးကညီပိာ်မုၢ်လၢအဂၤလၢအဝဲသုတ်တၢ် တြီပဒီသုတ်တဖၣ်အပူၤဒီးတၢ်ခိၣ်ဆၢက့ၤပယီၤသုးအတၢ်မၤအၢမၤသီန့ၣ်လီၤ. ဒ်အမ့ၢ်ဟီၣ်ခိၣ်ဒီ ဘုၣ်ပှၤဂ့ၢ်ဝီၤခွဲယၢ်အပတီၢ်သုတ်တဖၣ်ဘၣ်ထွဲလိာ်အသးအယိ, မ့ၢ်တၢ်လၢနအဖ သုတ်တဖၣ်အတၢ် ပၤတၢ်ဆၢအဖိခိၣ် အဝဲသုတ်ပၤဆူၣ်ပၤစိးတၢ်လၢတဘၣ်ဘျီးဘၣ်ဒါ အပူၤအါန့ၢ်အန့ၢ်လီၢ်ကဝီၤဖိ တဖၣ်ခိဖျါအဝဲသုတ်အတၢ်ဂုၢ်ကျဲးစးပၢ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ထဲးဂံၢ်ထဲးဘါလၢလီၢ်ကဝီၤကညီပိာ်မုၢ် သုတ်တဖၣ်အတၢ်ဂုၤထီၣ်ပသီထီၣ်ဒီးအတၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢအဝဲသုတ်အနီၢ်ကစၢ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်အိၣ်သး လၢအဘၣ်ဘျီးဘၣ်ဒါလၢတၢ်တြီဆၢအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ကျဲၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.

၇. တၢ်ကတိၤကျၢ်တံၢ်

နအဖးအိၣ်ထီၣ်တၢ်ဝဲတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢကမၤအိၣ်ဒီးမၤဂၢ်မၤကျၢၤက့ၤအတၢ်ပၤတၢ်ဆှၢ်ခီဖျိတၢ်ဂ့ၢ်ကျဲးစးဒုးထီၣ်ဒါသဝီဖိလၢကညီၣ်ကီၢ်စဲၣ်ပူၤသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်ခီဖျိလၢမ့ၢ်ကျိၤဝဲၤကွၢ်အတၢ်အိၣ်သးတဘၣ်လီၤဘၣ်စး တၢ်တီၣ်ခိၣ်ရဲၣ်မဲ ကျိၣ်စ့လၢတၢ်တတိၤတလီၤပူၤဒီးသးအနီၢ်ဂံၢ်အိၣ်ထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်တၢ်တခါလၢအဆိၣ်ထွဲၣ်နအဖ လၢအကမၤစၢၤဝဲဒၣ်ကျိၣ်စ့လၢလၢပဲၤလၢတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤအပူၤန့ၣ်လီၤ.လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤပယီၤ သးအတၢ်ပၤတၢ်ပြးလၢအအိၣ်လၢကညီၣ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤပူၤန့ၣ်ဒီးသန့ၤထီၣ်အသးလၢပုၤကမျၢၢ်ခီဖျိဟံးန့ၢ် ဝဲတၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢသဝီဖိအအိၣ်ဒ်အမ့ၢ်တၢ်မၤတၢ်ဆှၢ်အကလုာ်ကလုာ်ဒီးတၢ်ယုၤဆူၣ်ကျိၣ်စ့ဆူၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အအိၣ်ဒ်သိးကမၤပွဲၤဝဲဒၣ်နအဖအစ့ၣ်ကီၢ်ဒီးမၤ စ့ၤလီၤကွၢ်ဝဲဒၣ်ကမျၢၢ်အတၢ်ထီၣ်ဒါပယီၤသးအတၢ်ပၤန့ၣ်လီၤ. လၢတၢ်ဒ်အံၤအယီၤ သဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဘၣ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်လၢတနံၤအဂီၢ်တနံၤအဂီၢ်တၢ်မၤအၢပယုၤလၢသးမ့ၢ်အစ့ၤန့ၣ်လီၤ. နူၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ဟ့ၣ်ကၣ်က့ၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤဒီးတၢ်ထီၣ်ဒါအကျိၤအကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဟူးဂဲၤတၢ်ဝဲလၢန့ၣ်လီၤမၤသကိးတၢ်လၢတၢ်ကွၢ်ဆၢၣ်မဲၣ်တၢ်လၢပယီၤသးအတၢ်ပၤလၢအအိၣ် ဂၢ်တပၢ်လၢအဝဲသ့ၣ်နူၤသဝီဖိခိၣ်န့ၣ်လီၤ.

ပယီၤသးအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢကညီၣ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိပုၤကညီၣ်ခွဲးယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်လီၤအိၣ်တၢ်လၢအတအိၣ်ဒီးတၢ်ဝဲၣ်ထံၣ်နီၤဖးထီၣ်ဒါကမျၢၢ်ပိာ်မုၢ်ပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်မၤအၢမၤသီတနီၤနီၤန့ၣ်တၢ်တိာ်ဟံၣ်လီၤဆီလၢပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤအၢမၤသီတနီၤနီၤတၢ်မ့ၢ်တတိၤဟံၣ်လီၤဆီလၢပိာ်မုၢ်အဂီၢ်သန့ၤကွၢ်ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ် ပိာ်မုၢ်ပိာ်ခွါတၢ်မၤလၢကညီၣ်ပုၤတဝၢ်ဟ့ၣ်ဖျါထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်လီၤဆီဖဲအိၣ်ထီၣ်အသးလၢပိာ်မုၢ်ဒီးပိာ်ခွါသ့ၣ်တဖၣ်အဘၣ်စၢၤန့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ်ပုၤတဝၢ် ဒီးတၢ်ဆဲးတၢ်လၢအတၢ်ထံၣ်အိၣ်လၢကညီၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ်. ဒုးအိၣ်ထီၣ်ဝဲဒၣ်ကျဲၤလၢကဟ့ၣ်ကၣ်က့ၤတၢ်မၤအၢမၤသီ သ့ၣ်တဖၣ်လၢကျဲၤလၢလီၤဆီလီၢ်အသးသ့ၣ်တဖၣ် အပူၤန့ၣ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်ကၣ်က့ၤသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ထီၣ်ဒါပယီၤသးအတၢ်ပၤတၢ်ဆှၢ်အကျိၤအကျဲၤလၢအမၤဘၣ်ဒိကညီၣ်ဂီၢ်ခွဲးယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒုးအိၣ်ထီၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကဆီတလဲကွၢ် ဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်ပိာ်ခွါအတၢ်သိၣ်တၢ်သီသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်သိးဒီးကဟံၣ်ဖျါထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်ဖျါဒီးလဲၤကပၤကွၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်စံၣ်စိၤတဲၤစိၤအတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လၢကညီၣ်တဝၢ်ပူၤန့ၣ်လီၤ. ပိာ်မုၢ်လၢက ညီၣ်တဝၢ်ပူၤအါဒ်အါဂၤ တမ့ၢ်ထဲလၢအဝဲသ့ၣ်မၤအါထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်မၤသကိးတၢ်ဘၣ်ဃးတၢ်ယုၤ ကျိၣ်ယုၤစ့လၢဟံၣ်ဖိယီၤဖိအဂီၢ်ဒီးမၤအါထီၣ်ဝဲတၢ်အိၣ်တၢ်အိၣ်န့ၣ်ဘၣ်အဝဲသ့ၣ်ဟံး ထီၣ်ဖိၣ်ထီၣ်မူၤဒါတၢ်ဖဲးတၢ်မၤလၢပုၤတဝၢ်အပူၤဒ်အမ့ၢ်သဝီသးပုၤသ့ၣ်တဖၣ်ပုၤကတိၤတၢ်ဖိသ့ၣ်တဖၣ်, ပုၤကတိၤန့ၣ်တၢ်လၢတၢ်ခၢၣ်စးဒီးပယီၤသးကွီၤသရၣ်မုၢ်ကသံၣ်သရၣ်မုၢ်ဒီးတၢ်မၤအကလုာ်ကလုာ်လၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်လီၤ. ကညီၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်ဟ့ၣ်ဆၢက့ၤတၢ်မၤအၢမၤသီန့ၣ်အတၢ်ဒ်သိးလီၢ်အသးဘၣ်. ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အိၣ်ဝဲဒၣ်ဒီးတၢ်ဖဲးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအလီၤဆီလီၢ်အသးလၢအမၤဝဲသ့ၣ်တဖၣ်မ့ၢ်ဝဲ ဒၣ်တၢ်အကျိၤအကွၢ်တခါလၢအမၤဝဲဒ်သိးကဟးဆဲးဝဲဒၣ်ဒီးကမၤလီၤစ့ၤဝဲဒၣ်တၢ်မၤဘၣ်ဒိအဝဲသ့ၣ်ခွဲးယၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်ဆီတလဲတၢ်ဖံးတၢ်မၤလၢအဘၣ်ဃးဒီးပိာ်မုၢ်လၢအအိၣ်လၢကညီတဝါအပူၤန့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်ခံ
ခါလၢာ်လၢအမ့ၢ်တၢ်သဘျုးဒီးတၢ်မၤယံးဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်တဖၣ်သဘျုးန့ၣ်လီၤ.ဒီးဖဲအဝဲသ့ၣ်ဟ့ၣ်ဝဲဒၣ်
ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် ခွဲးယၢ်လၢအကမၤတၢ်တမံၤမံၤလၢ,လၢအပူၤကွၢ်အဝဲသ့ၣ်တန့ၣ်ဘၣ်ဝဲသ့ၣ်တ
ဖၣ်န့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်တၢ်သဘျုး လၢအဝဲသ့ၣ်အဂီၢ်လီၤ.ဒီးဖဲတၢ်ဆီတလဲတၢ်ဖံးတၢ်မၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤမၤ
လီၤစ့ၤကွၢ်ဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ် အတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢဒီးတၢ်အိၣ်မူတၢ်ဖံးတၢ်မၤဒီးပာ်လီၤအါထီၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ဝံ
တၢ်ယံးလၢပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဖီခိၣ်န့ၣ်.အဝဲသ့ၣ်မၤယံးဝဲဒၣ်ပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်သဘျုးလၢ
ကမၤဘၣ်လိာ်ဝဲဒၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ဖံးတၢ်မၤဒီးအဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်မူသ့ၣ်တဖၣ်အကျဲန့ၣ်လီၤ.လၢတၢ်
အိၣ်သးသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအပူၤန့ၣ်.ထံကီၢ်လၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်ကြၢးမၤစၢၤကညီပိာ် မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ် အ
တၢ်ဘၣ်သးဒီးမၤစၢၤတၢ်ဟ့ၣ်ကၣ်သ့ၣ်တဖၣ်လၢကညီပိာ်မုၢ်မၤဝဲဒီးဒံးသိး ကမၤအါထီၣ် အဝဲသ့ၣ်
တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်လၢကဟူးဂဲၤအဂီၢ်န့ၣ်လီၤ.

တၢ်အိၣ်သးလၢအဘၣ်ဃးဒီးတၢ်မၤအါမၤသီဖဲသဝီဖိသ့ၣ်တဖၣ်ဒ်ညီန့ၣ်အသိးဘၣ်တၢ်ဂ့ၢ်လိာ်အဝဲ
သ့ၣ်တၢ်ကိးသဝီၣ်အယီၤ,လၢတၢ်န့ၣ်အယီၤတၢ်မၤနီၢ်မၤယါအဝဲသ့ၣ် တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ် လၢအ
ရူဒိၣ်လၢကမၤစၢၤအဝဲသ့ၣ် တၢ်ဂဲၤပျုၤဂဲၤစးလၢကဟ်ပျုၤထီၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်န့ၣ်လီၤ.တၢ်
ကရၢကရိလၢအဘၣ်ဃးဒီးပဒိၣ်မ့ၢ်ဂ့ၤ, တဘၣ်ဃးဒီး ပဒိၣ်ဒီးတၢ်ကရၢကရိလၢအဂၤသ့ၣ်တဖၣ်
မ့ၢ်ဂ့ၤ လၢအဟးယုလၢကမၤစၢၤပုၤကညီသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ န့ၣ်အဝဲသ့ၣ်ကဘၣ်ကန့ၣ်ဝဲဒၣ်ဂ့ၤဂ့ၤလၢ
အဘၣ်ဃးဒီးအဝဲသ့ၣ်တၢ်သးစဲသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးဟ့ၣ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကဟ်ပျုၤထီၣ်ဝဲဒၣ်အ
ဝဲသ့ၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလီၤလီၤလၢကမၤစၢၤတၢ်ဒီးမၤဒိၣ်ထီၣ်ထီၣ်အဝဲသ့ၣ်အတၢ်တိာ်ကျဲၤအဂီၢ်
န့ၣ်လီၤ. ဖဲတၢ်လီၤလၢတၢ်ကရၢကရိသ့ၣ်တဖၣ်မၤစၢၤဝဲဒၣ်ကီၢ်ပယီၤခၢၣ်သးဒီးအတၢ်မၤစၢၤသ့ၣ်
တဖၣ်လဲၤခီဖျိဝဲဒၣ်ကီၢ်ပယီၤ ပဒိၣ်ခါန့ၣ်. တၢ်လီၤဟီၣ်ကဝီၤလၢအအိၣ်ယံးဒီးကီၢ်ပယီၤလီၤခၢၣ်
သးသ့ၣ်တဖၣ်တၢ်တဟ့ၣ် အဝဲသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်လၢကဒီးန့ၣ်ဘၣ်တၢ်ဟ့ၣ်မၤစၢၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤ
ဘၣ်. တၢ်ဟ်ပျုၤထီၣ်အါဒၣ် တၢ်တက့ၢ်လၢကညီပိာ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ်ပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်လၢအတ
အိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါ မ့တမ့ၢ် အခီပညီပျုၤလၢတၢ်ကဘၣ်မၤစၢၤအဝဲသ့ၣ်န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်တခါလၢအမၤစၢၤ
ဝဲဒၣ်လံာ်ကျိၤလၢအဖီခိၣ်န့ၣ်လီၤ. ခီဖျိလၢအဝဲသ့ၣ် တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤသ့ၣ်တဖၣ်အံၤအယီၤပိာ်မုၢ်သ့ၣ်
တဖၣ်ဟ်ပျုၤထီၣ်ဝဲတၢ်ခိၣ်ဆါဝဲဒၣ်တၢ်နီၤဖးတၢ်အန့ၣ်အဆၢသ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ. အါန့ၣ်အန့ၣ်
ခီဖျိလၢအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ပုၤဟူးဂဲၤဖဲလၢအအိၣ်ဒီးတၢ်သ့ၣ်ညါလၢကစံးဆၢက့ၤဝဲဒၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသ့ၣ်
တဖၣ်တခါဘၣ်တခါဆူတၢ်ပညိၣ်လၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဒီးလၢကမၤဒိၣ်ထီၣ်လဲၤထီၣ်အဝဲသ့ၣ်ပုၤတ
တၢ်အဂီၢ်အါန့ၣ်ဒီးအဝဲသ့ၣ်မ့ၢ်ဝဲဒၣ်ပုၤဂဲၤလိာ်လၢထံၣ်ကီၢ်သဲးတကပၤန့ၣ်လီၤ.တၢ်မ့ၢ်ဟံးကွၢ်အဝဲ
သ့ၣ်တၢ်ကီၢ်တၢ်ဂီၤဒီးတ ကန့ၣ်ယုာ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢအဝဲသ့ၣ်သူတၢ်ဝဲလၢကဟ်ဂၤ
ကျၢၤယၢ်အဝဲသ့ၣ်တၢ်ပတၢ်ဆုၤလၢအဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်မူသ့ၣ်တဖၣ်အပူၤန့ၣ် မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်လိာ်ဝဲဒၣ်အ
ဝဲသ့ၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ.

ဟိန်ခိန်ဒီဘုၣ်ပုၤရၤလီၤတၢ်ကစီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်အတၢ်အဲၣ်ဒီးတၢ်ဂ့ၢ်ဖုၣ်ကိၣ်ဖိလၢအဟဲက့ၤထီၣ်သး
ဘၣ်ဃးတၢ်မၤအာမၤသီပုၤခွဲးယၢ် သ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ဘိးဘၣ်ရၤလီၤကီၢ်ပယီၤ “ပုၤကညီဂ့ၢ်ဂီၢ်အူ
တၢ်မၤစၢၤ” လၢဘၣ်တၢ်မၤစၢၤအီၤဒီးထံၣ်ဂ့ၢ်ဂီၢ်တၢ်မၤစၢၤကရၤလၢအတအိၣ်ပတုၣ်ဟးယုၣ်ဒဲၣ်
တၢ်မၤစၢၤလၢကမၤန့ၣ်အါထီၣ်ကျိၣ်စ့န့ၣ်မ့ၢ်တၢ်ဂ့ၢ်ခံၣ်လၢလၢဟဲကဲထီၣ်သးလၢလီၤဟိၣ်ကဝီၤ
အတၢ်ယဲၤလီၤအဂ့ၢ်အကျိၤအတၢ်လၢၣ်ဘျီလၢၣ်စ့ၤဒီးတၢ်ထဲးဂံၢ်ထဲးဘါလၢတၢ်ဆဲးထံၣ်ပၣ်နီၣ်အ
ဝဲသ့ၣ်လၢအမ့ၢ်ပုၤလၢပုၤတူၢ်ဘၣ်တၢ်ဖိလၢတၢ်မၤစၢၤအီၤတအိၣ်လၢဘၣ်. လၢကျဲၤအံၤန့ၣ်အဝဲ
သ့ၣ်တၢ်ဆုၤအီၤသ့ၣ်လၢမၤဝဲဒၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤလၢတဘၣ်လီၤဘၣ်စးသ့ၣ်တဖၣ်လၢတၢ်မၤ ဟးဂီၤ
တၢ်အကျိၤအကျဲၤလၢလီၤဟီၢ်ကဝီၤပုၤသ့ၣ်တဖၣ်သ့ၣ်လၢကတြီၤဆၢက့ၤတၢ်မၤအာမၤသီန့ၣ်လီၤ.
တၢ်ကရၤကရိလၢအအိၣ်လၢတၢ်ချၢသ့ၣ်တဖၣ်လၢအယုၣ်ကွဲၤလၢကမၤစၢၤကညီပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်
အတၢ်ဂဲၤပျၢၢ်ဂဲၤစးလၢကယုၣ်က့ၤ အခွဲးအယၢ်န့ၣ်အစိကတၢ်အဝဲသ့ၣ်လိၣ်နီၣ်ပၢၢ်လၢကညီမုၢ်
သ့ၣ်တဖၣ်တဲဝဲဘၣ်ဃးအဝဲသ့ၣ်တၢ်အိၣ်သးန့ၣ်ဒ်လဲၣ်ဒီးတၢ်အကျိၤအကွၢ်လၢအသုတၢ်လဲၣ်လၢ
ကတြီၤဆၢတၢ်မၤအာမၤသီသ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. ဒိဖျိလၢတၢ်ဆိၣ်ထွဲဟိၣ်ကဝီၤအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤ
သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်, ပုၤလၢတၢ်ချၢဟးဆဲးဝဲသ့ၣ်လၢအသုတမၤတၢ်မၤလၢအတဘၣ်လီၤဘၣ်စးလၢတၢ်ဂ့ၢ်
လိၣ်ဝဲဒၣ်တၢ်ခွဲးတၢ်ယၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤန့ၣ်လီၤ.

ကရၤလၢတၢ်ချၢသ့ၣ်တဖၣ်ထဲဒၣ်မ့ၢ်ဒီးကန့ၣ် ပုၤလၢအဂဲၤပျၢၢ်ဂဲၤစးအကလုာ်လၢအယုၣ်ဒဲၣ်တၢ်အ
ခွဲးအယၢ်န့ၣ်,ကမၤဂ့ၢ်မၤဒိၣ်ထီၣ်တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအကဘၣ်တၢ်ဆိၣ်ထွဲအဝဲသ့ၣ်အ
ဂီၢ်န့ၣ်လီၤ. လၢ တၢ်ဒ်အံၤ အယိ ကညီမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်ကြၢးတၢ်ထံၣ်အီၤဒ်အမ့ၢ်ပုၤတဂၤစုၣ်စုၣ်လၢ
အအိၣ် ဒီးအနီၢ်ကစၢ်ဒဲၣ်အခွဲးအယၢ်ဒီးအိၣ်ယုၣ်ဒီးတၢ်ဟ့ၣ်လီၤသးလၢအလီၤဆီ လၢအအိၣ် ဒီး
တၢ် ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအခိၣ်ဆၢတၢ်, တၢ်သုတထံၣ်အီၤဒ်အမ့ၢ်ပုၤလၢအဘၣ် တူၢ်ဘၣ် ခိၣ်
ဘၣ်တၢ်လၢတၢ်မုၢ်လၢၣ်လၢကွံမ့ၢ်တၢ်န့ၣ်သၢလၢအအိၣ်လၢထံၣ်လီၤကီၢ်ပူၤတခါန့ၣ်ဘၣ်. ဒိဖျိလၢ
ပယီၤသးဟ့ၣ် ထီၣ်အတၢ်မၤအာမၤသီထီၣ်ပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အယိ တၢ်မၤစၢၤလၢတၢ်ချၢန့ၣ်တၢ်
လိၣ်ဘၣ်အီၤဒ်ဒိၣ်မုၢ်မုၢ်လီၤ. တၢ်ဟ့ၣ်ကၣ်လၢသးအတၢ်ပၢတၢ်ပြးလၢကညီလီၤဟိၣ်ကဝီၤသ့ၣ်တ
ဖၣ်မ့ၢ်တအိၣ်ဘၣ်န့ၣ်, ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်ဒ်လဲၣ်ဂ့ၢ်တၢ်မၤအာမၤသီအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဆိဘၣ်တဆိကဆဲး
အိၣ်ဂၢၢ်တပၢၢ်န့ၣ်လီၤ. တၢ်မၤစၢၤအဂၢၢ်အကျိၤ လၢအဟဲလီၤလီၤဆူပိၣ်မုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အဂီၢ်လၢအ
ကတြီၤဆၢဒဲၣ်တၢ်မၤအာမၤသီန့ၣ်တၢ်ကဘၣ်ဆိၣ်ထွဲအီၤ ဒိဖျိတၢ်ဟံၣ်ဖျိထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ် ကျဲးစး လၢတၢ်
က မၤကတၢ်တၢ်မၤအာမၤသီအတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအဂၢၢ်ခိၣ်သ့ၣ်သ့ၣ်တဖၣ်န့ၣ်လီၤ. လၢကျဲၤအံၤ အ
ယိ, ကညီမုၢ်သ့ၣ်တဖၣ်က့ၤအိၣ်က့ၤဆိးက့ၤဝဲလၢအဟံၣ်အယိသ့ၣ်လၢကပူၤဖျဲးလၢတၢ်စုဆူၣ်ခိၣ်
တကးဒီး တၢ်ယုၣ်ဆူၣ်ယုၣ်စးလၢအကဲထီၣ်သးတသ့လၢသ့ၣ်တဖၣ်ဒီးတၢ်ကျဲၤယုၣ်ကျဲၤဖိးတၢ်ဖိးတၢ်
မၤသ့ၣ်တဖၣ်လၢအဟံၣ်ပူၤယိပူၤမ့ၢ်ဂ့ၢ် လၢတၢ်ကရၤက ရီၤအပူၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်ဒီးလၢပုၤတတၢ်ပူၤမ့ၢ်ဂ့ၢ်န့ၣ်
လီၤ.